

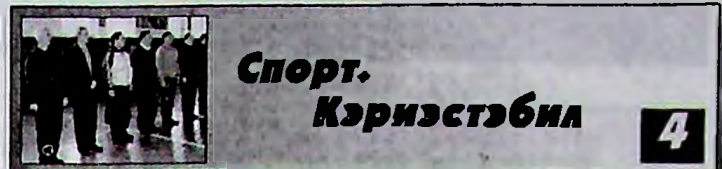
Тыгын үйэлэр
быыстарын сэгэтэн...

2

Нөмүгү нэһилиэгин бюджетэ.
Общественная сессия

3-6

Спорт.
Кэриэстэбил

4

Хаһыакка сүрүтүү
ый ахсын ытыллар

Биһиги индексит

54895

www.fluvi.ru

E-mail:

gaz_han@mail.ru

Хаһыат 1940 сыл сэттинньи 7 күнүттэн тахсар.
Атыга көңүл сыананан

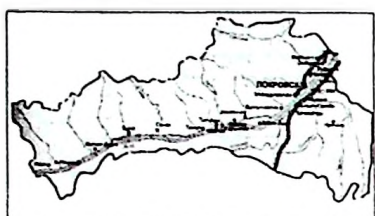
6+

2016 сыл кулун тутар 1 күнэ, оптуорунньук

ХАҢАЛАС

Информационнай-аналитическай хаһыат

Сонуннар

Мохсоболоохтор сахалыы хоһоон аабаллар

Мохсоболооххо "Якутце-мент" ПХ тэрилтэ үлэһиттэрэ Төрөөбүт тыл уонна литература күнүнэн сахалыы хоһооннору аабагарга куюнкуруска кытыннылар.

Поэт Леонид Попов собуот үлэһиттэригэр өссө 1971 сыллаахтан ыла элбэхтик ыалдьыттаан турар. Кини коллективка үгүс суруйааччылары абаан көрсүһүлэри тэрийэ сылдьыбыта. Поэт "Үлэ дьоно" диэн хоһоонун манна сөбүлээн аабаллар.

Александра АЛЕКСЕЕВА.

"Реченькалар" - Дьокуускайга

Сиинэ нэһилиэгин "Реченька" фольклорнай ансамбыла 40 сылын бэлэстээн Дьокуускайга А.Е. Кулаковскай аатынан норуоттар добродоһууларын дыбарыаһыгар дьоро кизэһни тэрийдэ.

"Реченькалар" нуучча норуодунай фольклоругар элбэх ырыаны ыллаан, үгүсүлээн киин куоракка олоһор биир дойдутаахтарын үөртүлэр. Олохтоохтор Сиинэ дьоно көхтөөхтөрүн көрө үөһүлэр, сирэй көрсүһөн ирээ-хоро кэпсэгэн, кэнсиэрт кэнниттэн фойега хормуосканан үнүлүүр астыннылар. Сиинэттэн төрүттээх дыбарыас хаһаайкалара бэйэлэрин ансамбылларынан кыттан үөрүүлэрин үксэттилэр.

Юлия ДЬЯЧКОВА.

"Тыгын үйэтэ" ыгырар

Манньк ааттаах сынньалан паарката Покровскайга Нолуок инспекциятын аттынаабы күөлгэ бу күннэргэ дьон сынньаланын тэрийэр.

Өктөм урбааньытара манна араас муус, хаар сүөгүктэри турсурдулар. Дьон сыртан сырылыы соннуурулар, хангынан хатааһылырыгар, эбиигити итии киллэрэн шашлык сиригэр бары усулуобуйаны тэрийдилэр. Паарка кизэһи харангарыта кустук араас өгүһүн көрсөр.

Онон олохтоохтор ыраата барбакка удамьыр сыанага дьизэргэниинэн кэлэн астына сынньанан бараллар.

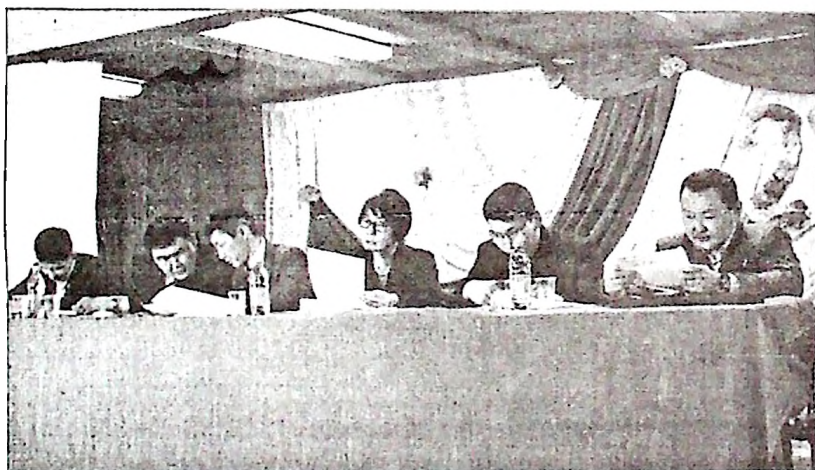
Людмила МОРДОВСКАЯ.

Нэһилиэктэргэ

Бырабыыталыстыба отчуоттуур

Сэрэдэ, чэппиэр күн СӨ бырабыыталыстыбатын түөрт бөлөбө Хаҥалас улуунун бары нэһилиэктэригэр сылдьан 2015 сылаабы үлэтин отчуоттаата. Отчуот биһиги хаһыаппытыгар бэчээттэммитинэн сиһилии кэпсип барбаппыт. Бүгүн отчуоттарга сүрүннээн дьон туох болпурдуу туруорсубуттарын, ханнык хоруйу ылбыттарын, салгыы үлэлииргэ тугу сүбэлээбиттерин, санаа атастаһытын сырдаттабыт.

Бастагы бөлөбү (Тиит Арыыга диэри собурууну нэһилиэктэргэ) СӨ сибээскэ уонна информационнай технологияларга министри А.И.Борисов, мин эгэргэ - экономикага министри бастагы солб. М.А.Данилова, үсүһү (Улахан Аантан Бэстээххэ тийэ) олоһор дьиз хомунаалынай хаһаайыстыбатын министри солб Н.А.Чукавина, төрдүһү - Эркээни хототун нэһилиэктэригэр архитектурага, тутуу комплексыгар министри солб. Г.Р.Гермогенов салайан улуус дьаһалтатыттан салайааччылар, исписсэлиһтэр арыалдьыттаах сырыттылар. Түмүктүүр мунньах Покровскайга буолла.

Тойон Арыыга...

Олоһор дьиз хомунаалынай хаһаайыстыба министри солб. Н.А.Чукавина салайар бөлөбө отчуоту Тойон Арыыттан саҕалаата. Олохтоохтор мунньахха син кээс сатаабыттар даҕаны, дакылааты истэн баран, бэрт аҕыйах болпурдуу биэрдилэр.

Тойон Арыыга уокка оттор мас улахан проблема буоларын билэбит. Теһе да сирдэрэ-уоттара кизгин, сүөһү ииттэн олоһорго табыгастаабын иһин манна кыһалга элбэх. Сыл аайы халаан ууга куттуур дойдута. Тойон-арыылар, атын нэһилиэктэргэ курдук, кииннэммит хоччулунайтан сылааһы киллэринэн олоһор баҕалаахтарын киһи баалаабат. Саҥа хоччулунайы тутуу хаһан саҕаланан ыйыталастылар даҕаны, үп-харчы суоһунан сотору кэмнэн кыаллыбат диэн буолла. Оччотугар баар хоччулунай кыматын улаатыннарарга, уларыта тутарга үлэни тэрийэргэ сүбэлээтэ, туһааннаах министриэтибэ биир тутуу киһитэ, бу дойдуттан силс тардыбыт сыты-хотуу, улууска үлэли сылдьыбыт, кыһалҕалары толору билэр Наталья Николаевна. Ону даҕаны үбүлээһинигэр улуус, нэһилиэк кыттар кыахтаах буолабына...

Субсидияны биэри туһунан хомунаалынай өңө төлөбүрүгэр туһаныыга "Субсидия агентствота" ГКУ дириэктэрин солб. Т.Ю.Тимофеева быһаарыы биэрдэ. Инники-тин дьизэ-уокка, уһаайба, хотуна сиригэр, оннооһор баанньыкка кытары докумуоннаах буоларгыт ирдэнэр диэтэ кини. Тыа хаһаайыстыбатын уонна аска-үөлгэ политика министриэтибэтигэр В.М.Сивцев үүт харчытын биэриини, бу күннэргэ улууска 42 мөл. солк. "түспүт" буолуохтаабын эттэ, анал программаларынан дьизни тутуу болпурдус-

тарыгар хоруйдаата. Тойон Арыы ыччаттара спортивнай саалааһынахтарын баҕаралларын этэн аһардылар...

Булгуньахтаахха болпурдус элбэх

Олохтоохтор дакылааты истии кэнниттэн быһа болпурдустарын кутан киһэрэн бардылар. Биһир бастагынан оскуола дириэктэрэ А.И.Лонгинов оскуола дьизтэ кырыһыта суох тутулуубутунан эрээ-дэбэтин (2004 сылаахха үлбэ кирибит эрэри кырыһыта бырайыакка көрүлүбэтэх, бырайыактан уларыыы элбэх, гарантийнай болдьобунан туһамматтар) эттэ, харчы көрөлмөрүгэр көрдөстө. Саҥа тутуу буолан капиталнай өрөмүөн барбатынан, өрөспүүбүлүкэҕэ хаарбах туруктаах оскуола олус элбэһинэн тутуу кыаллыбат дьыала диэн хоруйдаатылар. Сүбэ-ама быһыытынан улуус баһылыгын солб. В.В.Афанасьев матырыйаалынан көмөлөһүөхтэрин сөбүн, бу

болпурдуу сиһилии үөрэтэри эттэ, оччотугар бэйэ күүһүнэн кырыһытаны бүрүйдэр кыахтаныахтаахтарын быһаарда. Болпурдус - улуустаагы үөрэх салаатын хайысхатынан барар.

Уматык сыаната чэпчиз дуо диэтилар. Чэпчээбэт билэр!

Үлэ бэтэрээнэ А.Д.Киприянов республикабыт аны тугун атылыыра хаала диэн эбэлээхтик ыйыппытыгар быһаарыы баар буолла. Булгуньахтаах сэлэһинэтин хабылар хаба ортотунан "Умнас" массыына суола аһара оскуола оҕолоругар куталаах, суол бэлэлэрин туруоруохха диэтэ. Бу болпурдуу эмиэ улуус быһаарар ээ. Суолу улахан уйуктаах массыыналар алдьаталара проблемага кубулуйан эрэрэ этилиннэ, өрөмүөнгө харчы көрүлүрү ирдэнэрин ыйдылар (1 километр асфал суолу тутуу - 38 мөл. солк.). Улууска 17 улахан карьердар баалларын, босхо үлүрүкэй таас эгин кинилэртэн ылыахха сөбүн баһылык солб. В.В.Афанасьев эттэ. Кулутура министриэтибэтигэр бэрэстэбиитэл баарынан туһанан саҥа тутуулар элбэх хайысхалаах кулутура киһигэр саала та туһунан көмөлөһүөн сөбүн ыйыттылар. Онон уот-күөс, тыас-үүс оборудованиетын, музыкальнай инструменнарынан көмөлөһүөн этибит диэтилар, миэбэл, штат эгин суох. Оҕо саадын дьизин тутуу салгыһа ыйанна...

"Кыымчаан" кыһалҕатыттан саҕалаан

Улахан Аанга бөлөх эрдэ собуу тиийбитинэн саҥа таһылыгыт баһылык Олег Иринева хаарбах туруктаах "Кыымчаан" оҕо саадыгар илбэ сырытта. Бу 1939 сылаахха Тойон Арыыттан көһөрүлмөн тахсыбыт дьиз, билэн турар, эргэ, сыла-та өрөмүөн күүһүнэн 75 оҕону иитэн-үөрэтэн олоһор. Туруга - киһи тылынан эпэтэ. Дьэ бу баһыла энгитин буола сылдьыбыт эргэ дьизэ сылдьар кырачааннары, мааны дьизини ыра санаа онгостон үйэлэрин үтө сыллары барбабыт иитээччилэри киһи эрэ аһынар. Ол да буоллар "кыымчааннар" олохтон хаалбакка улуус араас тэрээһиннэригэр, оннооһор "Малдьаҕар сулустара" талааннаахтар куюнкурустарыгар Сиинэҕэ тийэ кыта олоһолор эбэт. Аҕыйах хонуктаагыта оскуола иннинээби саастаах оҕолору иитиигэ тэриэлээр Сылларын түмүгүн таһаарыыга бу уһууаан иитээччигэ А.В.Алексеева "Кырачааннарда робототехника" диэн анал ааты ыла элбэһи этэр.

Кылгастык

Ил Дархан көрсүһүүтүгэр

Дьокуускайга Ил Дархан Егор Борисов общественной холбоһуктар бэрэстэбиитэлэрин кытары көрсүһүүтүгэр биһиги улуустан "Хаҥалас Соһуус" тэриэлэ чилиэннэрэ киһэрэн кытыннылар.

Көрсүһүүгэ Родион Кононов, "Мехстрой" ХЭТ салайааччыта, общественной тэриэлэтин биһилиннэрдэ уонна Ил Дарханга Покровскайга баар Г.В.Гребнев аатынан стадиону уларытан тууну туруорсан улуус 4000-тан тахса олохтооҕо илии баттаһынаах суругу туттарда.

Егор Борисов бу көрсүһүүгэ общественной тэриэлэлэри граннарга үлэлэһэргэ сүбэлээтэ, холбоһуктар тэриэлэ быһыытынан докумуоннары онгормолоругар республикаттан оробочай бөлөх тэриэлэн миэстэтигэр күүс-көмө буоларыгар сорудахтаата.

БИҢИГИ КОРР.

Онтон Улахан Аанга гаас отук уота умайабыттан, "Берте" сылыгы собуота курдук кыахтаах тэриэлтэ баар буолуобуттан, саҥа таас оскуола дьизтэ дьэндэйиэбиттэн ыла ээр ыал, оҕо төрөөһүнэ элбээтэ (сыла-та 15 саҥа киһи күн сырадыгын көрөр). Дьон сүөһү ииттэн балайда кыахтаахтык олоһор буолла. Аны Еланка атабар туран ээр. Онон оҕо саада хайаан да наада. Ол ээрэри - тутууга уочарат, үп суох. Аан бастаан Покровскайга "Ромашка" оҕо саада саҥа дьизэлэниэхтээх диэн быһаардылар, докумуону түмэн үлэни саҕалыы турарга эппилэр, өрөспүүбүлүкэ дьонно.

Мунньахха атын элбэх болпурдус киһирдэ. Саҥа микрорайоннарга инфраструктурага, суол өрөмүөнүгэр, гаас кириитигэр. Бөртөлөр музыкальнай оскуолааннахпытна сатанар диэтилар, манна оҕо иитиитигэр ситиһи үгүс, урдук таһымаах педагог да элбэх, уонна кизгник билибит Айыы Уола - Александр Самсонов да манна олоһон ааспыт дии диэн буолла. Ыра санаа үчүгэй инникигэ эрэлэ үөскэтэр.

Людмила МОРДОВСКАЯ.

Тыгын боппууос

Дьону
сороон-мугнаан
бүтүт эрэ...

2015 сыл сагатыттан сиргэ сыһыаннарга улахан улартылар тахсыбыттар, нууччалыы этэххэ, "земельная реформа" диэн. Элбэх сокуоннар уларыыы бөбөтө кирибит, орду Сир кодексатыгар, Градостроительный кодекска, хамсаабат баайга-дуолга государственной кадастрга дьиннэргэ. Эбитин ити Улук Илин сирдэрин туһунан. Дьон-сэргэ өйүн-санаатын улаханньык булуктуу бөбө бара турар.

Ити сокуон сага уларыыылара, үксэ киһи, дьон-сэргэ туһугар диэн онгоһуллалар. Бу сокуоннар сүрүн уларыыыларын боростуойдуу быһаарадахха манньык: 2014 сыллаахха РФ экономической сайдыыга министристибэтэ улахан сокуон бырайыагын киллэрэн Госдуманан, президентинэн билгэртээрэн баран 2015 сыл сагатыттан үлэлээн барбыта.

Хаһан баҕарар буоларын курдук, сокуоннарын бырайыагын манньык быһаарбыттар (пояснительная записка к проекту ФЗ).

Ити билигин даҕаны бара турар дачнай амнистия улахан сыһыаны таһаарда диэн, упрощенная система регистрации права диэн, ол курдук дачнай амнистия түмүгэр 60% сир координата кестүбэт буолан хаалбыт. Маны "мина замедленного действия" диэн ааттаабыттар. Онон эбии ити кадастры ытар государственной тэриэтэ хас программата уларыдаһын аайы уонна киин-нээһин түмүгэр "графика" диэни дэлби сүтэрбиттэрэ. Холобурун ылан эттэххэ, ити "публичная карта" диэнгэ дьон сирэ-уота "графикаба" кестүбэт, илиилэригэр докумуоннаах сылдыбыттарын да үрдүнэн.

Бу барыта государственной система кэһилиитэ диэн буолар. Манна бириэмэтигэр докумуоннаспыт дьон туох да буруйа уонна ити кэһилигэ сыһыана суох, ол эбэтэр ити дьону сиргит "публичная картаба" кестүбэт диэн хос онотторобут диер олох сыһына.

Ити кыраныысса кестүбэтэ "уточнение местоположения" диэн үлэбэ кириһэр. Бу үлэлэри оройуон бюджетин суотугар онгоһуллохтоох (ст. 42.1, 42.2 ФЗ "О государственном кадастре недвижимости"), ол эбэтэр федеральной субсидиялар суоттарыгар.

Билигин дьон-сэргэ докумуонун бэринэн баран, туох итэбэстээбинэн көрөн олохтоох нэһилиэк дьаһалатыгар баран сайабылыаннаа сурумуохтаах, итэбэстэри туоратар туһунан. Эссе төгүл тоһоболоон этэбин, орус тириитин иккистээн сүлбэтэрин кэриэтэ, урукку кэмгэ онгоһуллубут докумуоннар дьиннээбинэн аабылаллар. (ст. 45 ФЗ "О государственном кадастре недвижимости"). Дьон-сэргэ иккистээн харчы төлөөн ити итэбэстэри бэйэтин суотугар туоратта суохтаах, ол барыта бюджет суотугар онгоһуллохтоох. Эһиги докумуонут картаба координата кестүбэт онон, хос онотторобут, эбэтэр эһиги сиргитигэр атын дьон кэлэн түһүөхтэрэ диэн дьону булуктуу олох туох да сокуоннай олобо суох.

Александр АРГУНОВ,
РФ үтүөлээх землеустроитель,
СР Государственной Мунньабын (Ил Түмэн)
сир сокуонун онорууга экспертнэй
хамыыһыатын чилиэнэ.

"Музыка - барыбытыгар"

Кыракый оҕолорбут
кытталар

Бу күннэргэ Дьоккуускайга "Чарующие звуки Якутии" диэн бастакы республикатаагы классической уонна национальной музыканы толорооччулар куккурустара буолан ааста.

Манна оҕо саадаарын уонна алын кылаас оҕолоро кытыннылар. Хаҥалас улууттан Покровская 1 №-дээх, Хачыкаат, Өкөтө орто оскуолаарын үөрэнээччилэрэ, ону сэргэ Покровская "Сардаана", Мохсобоолоохтон "Золотая рыба" оҕо саадаарын иитилээччилэрэ кытыннылар. Классической музыка көрүнүгэр биһиги оҕолорбуттан 7-8 саастаахтарга Иван-при ааты Покровская 1 №-дээх орто оскуолатын 2 "б" кылааһа (сал. Степанова Е.А.) ылаа, 9-10 саастаахтарга Өкөтө оскуолатын ансаамбыла (сал. Давыдова Т.А.) иккис миэстэлээнэ, үһүскэ Хачыкаат оскуолатын Васильев Руслан (сал. Ефремова А.И.) табыста. Алта саастаахтарга диэри кырачааннар "Сардаанаттан" "Озорные нотки" музыкальной оркестр (сал. Баишев И.Е., Михайлова Е.Е., Тарасова В.В.) тэннээһин булбата. Иккискэ "Золотая рыба" саадтан "Созвездие" оркестр (сал. Абакумова М.И.) табыста. 7-8 саастаахтарга Мария Михель Хачыкааттан (сал. Платонова Р.Р.) бастаата. Эбэр-дэлиит!

Хаҥаластаабы үөрэх управлениета.

Манньык ааттаах "төгүрүк остуол" Хаҥаласка Тыгын сылын арыһан өссө ааспыт бээтинсэбэ улуустаабы библиотэикэбэ буолла. Тэрээһингэ элбэх киһи сырытта - учуонайдартан, киинэ уһулааччылартан, кыраайы үөрэтээччилэртэн, нэһиликтэр баһылыктарыттан, учууталлартан сабаалаан Дьоккуускайтан "Хаҥалас" уопастыба бэрэстэбиттэллэригэр, Ил Түмэн депутата А.А.Добрянцева тийэ.

1632 сыллаахха, Саха сиригэр нуучча дьон кэлэхтэригэр, Россия састаабыгар хотугу дойдубутун киллэрэргэ дьулуһууларын кэмигэр диэри олохтоох омук кэлэр кэскилин, судаарыстыбаннаһы тэрийин, сомоһолоһуу туһа диэн олобун анаабыт, ыччаттарын даҕаны толук уурбут киһинэн Тойон ууһа хаҥаластар баһылыктара Тыгын Дархан буолара биллэр. Бу чахчы олоҕо сылдыбыт киһи, сүдү личность.

"Тыгын: үйэлэр
быыстарын сэгэтэн..."

Тыгын сылын Хаҥаласка ытытынан сибээстээн тугуһунаахха, дьонго-сэргэбэ хаҥаластар баһылыктарын олобун, олохтоох омуктары сомоһолоһуу дьонун соргун хайдах тирээдиэххэ диэн санаанан салайтаран ытытылыбыт тэрээһингэ элбэх киһи тыл эттэ, санаатын үлэһиннэ.

Тыгын үөрэттигэр мунгурун булбатыбыт. Үгүс сылларга киһи аатын ахтар даҕаны сэрэхтээх курдук этэ. Хараарды да баара, - диэтэ ыалдьыттары билиһиннэрэн баран сүрүяаччы П.Н.Харитонов-Ойуку. - Тыгын хаҥаластарга барыларыгар сүдү оруоллаах. Киһи өрүттээх үлэни ыппыт, судаарыстыбаннаһы туруулаһпыт, бүтүн норуот көңүлүн туһугар дьин олоһубут киһи. Быйыл Хаҥаласка Тыгын сылынан үгүс тэрээһин ытытыллара былаанналар. Бу духуобуна, онтон Литература сылларын салгыта курдук. Түмүктэрдээх буоллун!

Хайа да омук историялаах, күөн туттар дьоннордоох буолуохтаах. Холобур, мин Япония биер префектуратыгар сылдыбытым. Геройдарын тумус туттар дьон - пааматынньык, бэлиэ бөбө, значок.

Тыгын сылын Хаҥаласка ытытынан сибээстээн тугуһунаахха, дьонго-сэргэбэ хаҥаластар баһылыктарын олобун, олохтоох омуктары сомоһолоһуу дьонун соргун хайдах тирээдиэххэ диэн санаанан салайтаран ытытылыбыт тэрээһингэ элбэх киһи тыл эттэ, санаатын үлэһиннэ. Тыгын үөрэттигэр мунгурун булбатыбыт. Үгүс сылларга киһи аатын ахтар даҕаны сэрэхтээх курдук этэ. Хараарды да баара, - диэтэ ыалдьыттары билиһиннэрэн баран сүрүяаччы П.Н.Харитонов-Ойуку. - Тыгын хаҥаластарга барыларыгар сүдү оруоллаах. Киһи өрүттээх үлэни ыппыт, судаарыстыбаннаһы туруулаһпыт, бүтүн норуот көңүлүн туһугар дьин олоһубут киһи. Быйыл Хаҥаласка Тыгын сылынан үгүс тэрээһин ытытыллара былаанналар. Бу духуобуна, онтон Литература сылларын салгыта курдук. Түмүктэрдээх буоллун!

Хайа да омук историялаах, күөн туттар дьоннордоох буолуохтаах. Холобур, мин Япония биер префектуратыгар сылдыбытым. Геройдарын тумус туттар дьон - пааматынньык, бэлиэ бөбө, значок.

Библиотэикэ үлэһитэ А.М.Наумова олус туһалаах Тыгын сылынан Тыгын туһунан киһигэлэр, ыстатыйалар иһинтэригэр онорбуттарын билиһиннэрдэ, Сэһэн Болоттон, латынны тылынан суруллубуттаран сабаалаан. Ханньык киһигэ ханна баарын эттэ, сийилии библиотэикэ сайты-

гар киһирэн билсэргэ сүбэлээтэ.

Наука кандидата Пантелеймон Петров үгүс интэриэһинэйи иһитиннэрдэ - Сэһэн Боло уматылыбыт киһигэлэрин, учуонайдар А.П.Окладников, Г.В.Ксенофонов, Г.П.Башарин, о.д.а. үлэлэрин туһунан, Тыгын киһи өрүттээх киһи эбитин архыыл

риэххэ, холобур, Илья Шадрин үс ыраахтаабыга норуотун туһа диэн туруулаһа сылдыбыт киһи туһунан.

Киһигэбэ уһулаар Тыгын таһаһын, сэбин-сэбиргэлин оноруутун уйууохха, бэйэбит болоппутунан онорон кэлин музейга туһанаахха, документальной киһини устар, киһигэ таһаарар, ытык сирдэр

матырыаааларынан билгэртээн.

Бу кэпсэтиигэ үгүс киһи санаатын иһиттибит. Тыгын Дарханы национальной герой онгостуохха диэтилэр. Киһигэбэ киһини сизмэх курдук көрдөрөр сыһа диэн киһи онорооччуларга эттилэр. Киһигэбэ устар дьонтон "Саха-фильм" тэриэтэттэн В.М.Филиппова Тыгын Далан айымнытын көрдөрүүгэ учуонайдар матырыаааларын билсэллэрин, хас даҕаны улууска устуохтаахтарын, бэлэмнэни үлэ барарын, аны саас көмүөл устуутун кытары сибээстээх кэрчиги Хаҥаласка устуохтаахтарын, онтон ыһыах энгин хартыыната хабыллыахтаабын. Саха историятын көрдөрө сатыахпыт диэтэ. Тыгын норуотун сомоһолоһууга дьулуһууга киһигэ ис хоһоно буолуо диэн эттэ.

Үгүс этии киһигэбэ, Сылы хайдах дьаһанан ытарга. Тыгынга пааматынньык, "Тыгын оонньууларыгар" хаҥаластар хайаан даҕаны кыайалларын ситиһиигэ, улуустаһыны сэтэриппэккэ, сомоһолоһууга туһаайыыга, киһигэ таһаарыыга, о.д.а. Улуустары түмэр идея өрө тутулуохтаах диэн буолла.

Анатолий Добрянцев кыахтаах спортсменнэтин Егор Филипповы өйөөххэ; күрэхтэһиилэргэ тулааһа оҕо курдук сылдыһа суохтаах, Егор быйыл республика тобус рекордун адыатта, уон чулуу спортсмен иһигэр киһигэбэ диэтэ. Ону сэргэ атын исторической личностарытын тустарынан норуотка билиһиннэ-

битин харыстыаахха, Тыгын кытары сибээстээх улуустары кытары билсэххэ, үлэлиэххэ, Тыгын сахалар бастакы ыраахтаабылара буоларын сырдааһа, "Тыгын боотурдара" диэн дьонун ааты норуоту сомоһолоһуу таһымна таһаарыахха, экспедициялары тэрийиэххэ, Сылбытын Дьоккуускайга аны күһүн дьонун тэрээһини ыытан түмүктөөххэ, Далан "Тыгын Дархан" киһигэбэ хаттаан бэчээттиэххэ, быыстапкалары тэрийиэххэ, Адам Скрябин Алампа тылыгар "Саха ырыатын" күргүмүнэн ылаан Россия рекордугар киллэриэххэ, о.д.а. Түмүккэ сыал-сорук туруорулуна. Тыгын сыла сабааланна.

Людмила АММОСОВА,
Степан САВВИН
хаартыскаба
түһэрмилэрэ.

Наследный Совет депутатов МО "Немюгюнский наслег"

РЕШЕНИЕ №14-2

Об утверждении бюджета муниципального образования "Немюгюнский наслег" Хангаласского улуса Республики Саха (Якутия) на 2016 год от 29 декабря 2015г.

Рассмотрев представленный проект местного бюджета на 2016 год с приложениями к нему документами, и руководствуясь Бюджетным кодексом Российской Федерации, Законом Республики Саха (Якутия) "О бюджетном устройстве и бюджетном процессе в Республике Саха (Якутия)", Уставом муниципального образования "Немюгюнский наслег", Положением о бюджетном процессе в муниципальном образовании "Немюгюнский наслег", прогнозом социально-экономического развития муниципального образования "Немюгюнский наслег", решил:

Статья 1. Основные характеристики бюджета муниципального образования "Немюгюнский наслег".

1. Утвердить основные характеристики и иные показатели местного бюджета на 2016 год:

- 1) прогнозируемый общий объем доходов местного бюджета в сумме 29691,355 тыс. рублей, из них налоговые и неналоговые доходы в сумме 2099,029 тыс. рублей, безвозмездные поступления в сумме 27592,326 тыс. рублей, из них межбюджетные трансферты из государственного бюджета Республики Саха (Якутия) в сумме 27592,326 тыс. рублей;
- 2) общий объем расходов местного бюджета в сумме 29691,355 тыс. рублей;
- 3) дефицит местного бюджета в сумме 0,0 тыс. рублей;
- 4) резервный фонд в сумме 200,0 тыс. рублей.

Статья 2. Доходы бюджета муниципального образования "Немюгюнский наслег".

1. Утвердить в местном бюджете "Немюгюнский наслег" прогнозируемый объем поступления доходов по основным источникам на 2016 год в объеме согласно приложению 1 к настоящему решению;

2. Установить, что доходы местного бюджета, поступающие в 2016 году формируются за счет федеральных, региональных налогов, сборов и неналоговых доходов в соответствии с нормативами, установленными Бюджетным кодексом Российской Федерации, Законом Республики Саха (Якутия) "О бюджетном устройстве и бюджетном процессе в Республике Саха (Якутия)", Законом Республики Саха (Якутия) "О государственном бюджете на 2016 год", а также нормативами, установленными согласно приложению 2 к настоящему решению;

3. Утвердить перечень главных администраторов доходов местного бюджета, закрепляемые за ними виды (подвиды) доходов бюджета согласно приложению 3 к настоящему решению;

4. Утвердить перечень главных администраторов источников финансирования дефицита местного бюджета, закрепляемые за ними источники финансирования дефицита местного бюджета согласно приложению 4 к настоящему решению;

5. Определить Управление финансов администрации МР "Хангаласский улус" РС (Я) уполномоченным органом муниципального образования "Немюгюнский наслег" по осуществлению электронного документооборота и получения выписки из лицевых счетов администраторов поступлений доходов;

6. Установить на 2016 год лимит предоставления налоговых кредитов, отсрочек, рассрочек по уплате местных налогов и сборов в части сумм, отчисляемых в доход местного бюджета муниципального образования "Немюгюнский наслег", в объеме не более 0,0 тыс. рублей.

Статья 3. Бюджетные ассигнования бюджета муниципального образования "Немюгюнский наслег".

1. Утвердить в пределах общего объема расходов, установленного статьей 1 настоящего решения, распределение бюджетных ассигнований по целевым статьям и группам видов расходов на реализацию муниципальных программ и подпрограмм согласно приложению 5 к настоящему решению;

Целевые статьи расходов местного бюджета на финансирование мероприятий муниципальной программы, подгруппы и элементы видов расходов местного бюджета утверждаются сводной росписью бюджета муниципального образования "Немюгюнский наслег" на 2016 год.

2. Утвердить распределение бюджетных ассигнований на реализацию непрофильных расходов согласно приложению 6 к настоящему решению;

3. Утвердить распределение бюджетных ассигнований по разделам, подразделам, целевым статьям и группам видов расходов на 2016 год согласно приложению 7 к настоящему решению;

4. Утвердить ведомственную структуру расходов местного бюджета на 2016 год согласно приложению 8 к настоящему решению;

5. Утвердить общий объем бюджетных ассигнований на исполнение публичных нормативных обязательств на 2016 год в сумме 299,3 тыс. рублей;

6. Утвердить объем муниципального дорожного фонда на 2016 год в сумме 1 231,489 тыс. рублей.

Статья 4. Субсидии юридическим лицам (за исключением субсидий муниципальным учреждениям), индивидуальным предпринимателям, физическим лицам.

Установить, что субсидии юридическим лицам (за исключением субсидий муниципальным учреждениям), индивидуальным предпринимателям, а также физическим лицам - производителям товаров, работ, услуг, предоставляются в соответствии с настоящим решением, предоставляются в целях возмещения затрат на недополученных доходов в связи с производством (реализацией) товаров, выполнением работ, оказанием услуг, а также возмещения нормативных затрат на оказание в соответствии с муниципальным заданием муниципальных услуг в следующих случаях:

1) реализации мероприятий, направленных на поддержку предпринимательства в рамках муниципальной целевой программы "Развитие малого и среднего предпринимательства в муниципальном образовании "Немюгюнский наслег" Хангаласского улуса Республики Саха (Якутия) на 2015-2019 годы" от 02.07.2015г. №236/1-п.

2) на возмещение части затрат по услугам ба-

на.

3) выполнением работ по благоустройству поселка (уличное освещение, ремонт и содержание автомобильных дорог, озеленение, организация и содержание мест захоронения, свалки и прочее);

4) капитальный ремонт жилищного фонда;

5) выполнением работ по строительству коровника;

6) компенсацию части затрат по реализации мероприятий по поддержке молочного животноводства;

7) компенсацию части стоимости приобретаемого оборудования и сельскохозяйственной техники

2. Субсидии предоставляются из местного бюджета в соответствии с нормативными правовыми актами Администрации муниципального образования "Немюгюнский наслег", которые устанавливают цели, условия и порядок предоставления субсидий, определяют категории и (или) критерии отбора юридических лиц (за исключением муниципальных учреждений), индивидуальных предпринимателей, физических лиц - производителей товаров, работ, услуг, имеющих право на получение субсидии, а также порядок возврата субсидий.

3. При предоставлении субсидий, указанных в части 1 настоящей статьи, обязательным условием их предоставления, включаемым в договоры (соглашения) о предоставлении субсидий, является согласие их получателей (за исключением муниципальных учреждений, индивидуальных предпринимателей, физических лиц) с участием публично-правовых образований в их уставных (складочных) капиталах, а также коммерческих организаций с участием таких товариществ и обществ в их уставных (складочных) капиталах на осуществление главным распорядителем (распорядителем) бюджетных средств, представившим субсидию, и органами муниципального финансового контроля проверок соблюдения получателями субсидий условий, целей и порядка их предоставления.

Статья 5. Субсидии некоммерческим организациям, не являющимся муниципальными учреждениями.

1. Субсидии некоммерческим организациям, не являющимся муниципальными учреждениями, предоставляются в случаях:

1) реализации творческих проектов по развитию культуры, искусства и сохранению культурных ценностей;

2) развития физической культуры и спорта;

3) поддержки деятельности в сфере молодежной политики;

4) формирования мотивации к здоровому образу жизни;

5) повышения уровня духовной, правовой и экологической культуры населения;

6) реализации массовой информационно-разъяснительной работы среди населения;

7) реализации инфраструктурных проектов в сфере поддержки социально ориентированных некоммерческих организаций;

8) поддержки деятельности в сфере патриотического, в том числе военно-патриотического, воспитания граждан.

2. Порядок определения объема и предоставления субсидий, указанных в части 1 настоящей статьи, устанавливается нормативными правовыми актами Администрации муниципального образования "Немюгюнский наслег" Хангаласского улуса Республики Саха (Якутия).

Указанный порядок должен содержать положения об обязательной проверке главным распорядителем (распорядителем) бюджетных средств, представившим субсидию, и органами муниципального финансового контроля проверок соблюдения условий, целей и порядка предоставления субсидий иными некоммерческими организациями, не являющимися муниципальными учреждениями.

3. При предоставлении субсидий, указанных в части 1 настоящей статьи, обязательным условием, включаемым в договоры (соглашения) о предоставлении субсидий, является согласие их получателей на осуществление главным распорядителем (распорядителем) бюджетных средств, представившим субсидию, и органами муниципального финансового контроля проверок соблюдения условий, целей и порядка предоставления субсидий иными некоммерческими организациями, не являющимися муниципальными учреждениями.

Статья 6. Бюджетные инвестиции

1. Бюджетные инвестиции в объекты капитального строительства за счет средств местного бюджета МО "Немюгюнский наслег", осуществляются в соответствии с муниципальной целевой программой "Развитие малого и среднего предпринимательства в муниципальном образовании "Немюгюнский наслег" на 2015-2019 гг.", утвержденным Постановлением главы от 02.07.2015г. №236/1-п.

2. Объемы бюджетных ассигнований на осуществление бюджетных инвестиций в объекты капитального строительства отражаются по объектам строительства за счет средств местного бюджета МО "Немюгюнский наслег" на 2016 год согласно приложению 9 к настоящему решению.

Статья 7. Особенности использования бюджетных ассигнований на обеспечение деятельности органов местного самоуправления муниципального образования "Немюгюнский наслег" и муниципальными казенными учреждениями.

1. Заключение и оплата органами местного самоуправления МО "Немюгюнский наслег" и муниципальными казенными учреждениями муниципальных контрактов, иных договоров, подлежащих исполнению за счет средств местного бюджета, производится в пределах доведенных им лимитов бюджетных обязательств в соответствии с ведомственной, функциональной и экономической структурами расходов бюджета, и с учетом принятых и неисполненных обязательств.

2. Учет обязательств, подлежащих исполнению за счет средств местного бюджета органами местного самоуправления МО "Немюгюнский наслег" и муниципальными казенными учреждениями, обеспечивается в порядке, установленном Администрацией муниципального образования "Немюгюнский наслег". При нарушении установленного порядка учета обязательств санкционирование оплаты денежных обязательств данного учреждения приостанавливается в соответствии с порядком, установленным Администрацией МО "Немюгюнский наслег".

3. Нарушение требований настоящей статьи

при заключении указанных в части 1 настоящей статьи контрактов (договоров) является основанием для признания их судом недействительными по иски главного распорядителя (распорядителя) средств местного бюджета муниципального образования "Немюгюнский наслег".

4. Средства поступающие во временное распоряжение органов местного самоуправления МО "Немюгюнский наслег" и муниципальных казенных учреждений в соответствии с законодательными и иными нормативными правовыми актами, учитываются на лицевых счетах, открытых им в Управлении финансов администрации МР "Хангаласский улус".

Статья 8. Особенности исполнения бюджета муниципального образования "Немюгюнский наслег" в 2016 году.

1. Органы местного самоуправления муниципального образования "Немюгюнский наслег" не вправе принимать решения, приводящие к увеличению в 2016 году численности муниципальных служащих и работников муниципальных учреждений бюджетной сферы.

2. В ходе исполнения местного бюджета в 2016 году администрация МО "Немюгюнский наслег" вправе вносить изменения в сводную бюджетную роспись без внесения изменений в настоящее решение по основаниям, установленным статьей 217 Бюджетного кодекса Российской Федерации, а также по иным основаниям при перераспределении бюджетных ассигнований между главными распорядителями бюджетных средств, связанным с особенностями исполнения местного бюджета на 2016 год, по следующим основаниям:

1) в случае образования в ходе исполнения местного бюджета экономики по отдельным разделам, подразделам, целевым статьям, видам расходов и по кодам операций сектора государственного управления классификации расходов бюджетов Российской Федерации;

2) для финансового обеспечения непредвиденных расходов, связанных с ликвидацией последствий стихийных бедствий и других чрезвычайных ситуаций, в соответствии с решениями Главы Республики Саха (Якутия), Правительства Республики Саха (Якутия) и Администрации муниципального образования "Немюгюнский наслег";

3) на суммы беспорочного взыскания либо сокращения в результате контрольных мероприятий, по итогам которых установлены бюджетные нарушения;

4) в случае перераспределения бюджетных ассигнований на предоставление субсидий на конкурсной основе (грантов) юридическим и физическим лицам, муниципальным учреждениям в области культуры, образования;

4. Бюджетные ассигнования Дорожного фонда, не использованные в текущем финансовом году, направляются на увеличение бюджетных ассигнований Дорожного фонда в очередной финансовый год.

5. Установить, что неиспользованные по состоянию на 1 января 2016 года остатки межбюджетных трансфертов, предоставленных из государственного бюджета Республики Саха (Якутия) в форме субвенций, субсидий, иных межбюджетных трансфертов, имеющих целевое назначение, подлежат возврату в доход государственного бюджета Республики Саха (Якутия) в течение первых 15 дней 2016 года.

6. Установить критерий выравнивания бюджетной обеспеченности муниципальных образований поселений - 90 процентов от уровня расчетной бюджетной обеспеченности муниципального образования поселения после распределения дотации на выравнивание бюджетной обеспеченности муниципальных образований поселений.

Статья 9. Межбюджетные трансферты.

1. Утвердить распределение иных межбюджетных трансфертов согласно заключенным соглашениям между муниципальным районом "Хангаласский улус" и муниципальными образованиями "Немюгюнский наслег" о передаче осуществления части своих полномочий по решению вопросов местного значения на 2016 год согласно приложению 10 к настоящему решению.

Статья 10. Муниципальные внутренние заимствования

1. Муниципальные внутренние заимствования в 2016 г. не планируются.

2. Установить, что расходы по обслуживанию и погашению долговых обязательств муниципального образования "Немюгюнский наслег" не подлежат сокращению.

3. Установить предельный объем расходов на обслуживание муниципального долга на 2016 год в сумме 0,0 тыс. рублей.

Статья 11. Муниципальный внутренний долг, предоставление муниципальных гарантий.

1. Установить верхний предел муниципального внутреннего долга муниципального образования на 1 января 2017 года в сумме 0,0 тыс. рублей, в том числе верхний предел обязательств по муниципальным гарантиям, муниципального образования на 1 января 2017 года в сумме 0,0 тыс. рублей.

2. Установить предельный объем муниципального долга на 2016 год в сумме 0,0 тыс. рублей.

3. Предоставление муниципальных гарантий МО "Немюгюнский наслег" в 2016 г. не предусмотрено.

Статья 12. Источники внутреннего финансирования дефицита бюджета.

Утвердить источники внутреннего финансирования дефицита бюджета муниципального образования "Немюгюнский наслег" на 2016 год согласно приложению 11 к настоящему решению.

Статья 13. Завершение текущего финансового года.

Бюджетные ассигнования, лимиты бюджетных обязательств и предельные объемы финансирования текущего финансового года прекращают свое действие 31 декабря.

Статья 14. Вступление в силу настоящего решения.

Настоящее решение вступает в силу с 1 января 2016 года.

Председатель наследного Совета депутатов МО "Немюгюнский наслег" ДАНИЛОВА Т.П.

Глава МО "Немюгюнский наслег" ВАСИЛЬЕВ М.И.

Приложение №1

к решению Совета депутатов

№14-2 от "29" декабря 2015 года

Прогнозируемый объем поступления доходов в МО "Немюгюнский наслег" на 2016 год (тыс. руб.)

КБК	Наименование	Сумма на 2016 год
	НАЛОГОВЫЕ И НЕНАЛОГОВЫЕ ДОХОДЫ	2 099,03
	Налоговые	2 099,03
182 1 01 00000 00 0000 000	НАЛОГИ НА ПРИБЫЛЬ, ДОХОДЫ	1 420,00
182 1 01 02010 01 0000 110	Налог на доходы физических лиц с доходов, источником которых является налоговый агент, за исключением доходов, в отношении которых исчисление и уплата налога осуществляется в соответствии со статьями 227, 227.1 и 228 Налогового кодекса Российской Федерации	1 420,40
182 1 01 02020 01 0000 110	Налог на доходы физических лиц с доходов, полученных от осуществления деятельности физическими лицами, зарегистрированными в качестве индивидуальных предпринимателей, нотариусов, занимающихся частной практикой, адвокатов, учредивших адвокатские кабинеты и	1,60
100 1 03 00000 00 0000 000	НАЛОГИ НА ТОВАРЫ (РАБОТЫ, УСЛУГИ, РЕАЛИЗУЕМЫЕ НА ТЕРРИТОРИИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ)	225,03
100 1 03 02230 01 0000 110	Доходы от уплаты акцизов на табачные изделия, зачисляемые в консолидированные бюджеты субъектов Российской Федерации	79,55
100 1 03 02240 01 0000 110	Доходы от уплаты акцизов на моторные масла для дизельных и (или) карбюраторных (инжекторных) двигателей, зачисляемые в консолидированные бюджеты субъектов Российской Федерации	1,21
100 1 03 02250 01 0000 110	Доходы от уплаты акцизов на автомобильный бензин, производимый на территории Российской Федерации, зачисляемые в консолидированные бюджеты субъектов Российской Федерации	174,27
100 1 03 02260 01 0000 110	Доходы от уплаты акцизов на автомобильный бензин, производимый на территории Российской Федерации, зачисляемые в консолидированные бюджеты субъектов Российской Федерации	50,39
182 1 05 00000 00 0000 000	НАЛОГИ НА СОВОКУПНЫЙ ДОХОД	45,00
182 1 05 05000 01 0000 110	Единый сельскохозяйственный налог	45,00
182 1 06 00000 00 0000 000	НАЛОГИ НА ИМУЩЕСТВО	399,00
182 1 06 01030 10 0000 110	Налог на имущество физических лиц, взимаемый по ставкам, привязанным к объектам налогообложения, расположенным в границах поселений	71,00
182 1 06 06033 10 0000 110	Земельный налог с организаций, обладающих земельным участком, расположенным в границах сельских поселений	178,00
182 1 06 06043 10 0000 110	Земельный налог с физических лиц, обладающих земельным участком, расположенным в границах сельских поселений	150,00
	БЕЗВОЗМЕЗДНЫЕ ПОСТУПЛЕНИЯ	27 592,33
343 2 01 00000 00 0000 000	БЕЗВОЗМЕЗДНЫЕ ПОСТУПЛЕНИЯ ОТ ПЕРЕЧЕНТОВ	24 965,00
343 2 02 01001 10 0000 151	Дотации бюджетам сельских поселений на выравнивание бюджетной обеспеченности	24 965,00
343 2 02 01001 10 0000 151	Дотации бюджетам сельских поселений на выравнивание бюджетной обеспеченности	24 965,00
343 2 02 00000 00 0000 000	БЕЗВОЗМЕЗДНЫЕ ПОСТУПЛЕНИЯ ОТ ДРУГИХ БЮДЖЕТОВ БЮДЖЕТНОЙ СИСТЕМЫ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ	2 627,33
343 2 02 02000 00 0000 151	Субсидии бюджетам бюджетной системы Российской Федерации (межбюджетные субсидии)	2 600,00
343 2 02 02999 10 6210 151	Средствосовращение расходов обязательств по реализации плана мероприятий комплексного развития муниципального образования на 2015-2017 годы (за счет средств МБ)	2 000,00
343 2 02 03000 00 0000 151	Субсидии бюджетам субъектов Российской Федерации и муниципальным образованиям	627,33
343 2 02 03003 10 0000 151	Субсидии на выделение отдельных государственных полномочий по государственной регистрации актов гражданского состояния	45,95
343 2 02 03015 10 0000 151	Субсидии бюджетам сельских поселений на осуществление мероприятий по выносу учета на территории, где отсутствуют военные комиссариаты	509,00
343 2 02 03024 10 6236 151	Выполнение отдельных государственных полномочий на организацию мероприятий по предупреждению и ликвидации болезней животных, их лечению, защите населения от болезней, опасных для животных и животных	73,89
	ВСЕГО ДОХОДОВ	29 691,36

**Приложение №2 к решению Совета депутатов
№14-2 от 29 декабря 2015 года**

**Нормативы отчислений налоговых доходов
в бюджет муниципального образования
"Немюгюнский наслег" на 2016 год**

Код бюджетной классификации	Наименование платежа	Норматив, %
182 1 01 02010 01 0000 110	Налог на доходы физических лиц с доходов, источником которых является налоговый агент, за исключением доходов, в отношении которых исчисление и уплата налога осуществляется в соответствии со статьями 227, 227.1 и 228 Налогового кодекса Российской Федерации	10
182 1 01 02020 01 0000 110	Налог на доходы физических лиц с доходов, полученных от осуществления деятельности физическими лицами, зарегистрированными в качестве индивидуальных предпринимателей, нотариусов, занимающихся частной практикой, адвокатов, учредивших адвокатские кабинеты и	10
182 1 01 02030 01 0000 110	Налог на доходы физических лиц с доходов, полученных физическими лицами в соответствии со статьей 228 Налогового Кодекса Российской Федерации	10
182 1 05 03010 01 0000 110	Единый сельскохозяйственный налог, взимаемый на межселенных территориях	50
182 1 05 03020 01 0000 110	Единый сельскохозяйственный налог (за налоговые периоды, истекшие до 1 января 2011 года)	30
182 1 06 01030 10 0000 110	Налог на имущество физических лиц, взимаемый по ставкам, применяемым к объектам налогообложения, расположенным в границах сельских поселений	100
182 1 06 06033 10 0000 110	Земельный налог с организаций, обладающих земельным участком, расположенным в границах сельских поселений	100
182 1 06 06043 10 0000 110	Земельный налог с физических лиц, обладающих земельным участком, расположенным в границах сельских поселений	100

**Приложение №5 к решению Совета депутатов
№14-2 от 29 декабря 2015 года**

**Распределение бюджетных ассигнований по целевым статьям
и группам видов расходов на реализацию муниципальных
программ МО "Немюгюнский наслег" на 2016 год**

N п/п	Наименование	ЦСР	ВР	Сумма на 2016 год тыс. рублей
	ВСЕГО			1 000,00
1	Развитие предпринимательства в Республике Саха (Якутия) на 2012-2019 годы	83 0 00 00000		1 000,00
1.1	Повышение конкурентоспособности субъектов малого и среднего предпринимательства, производящих и реализующих товары (работы, услуги)	83 2 00 00000		1 000,00
	Софинансирование расходов обязательств на создание и развитие инфраструктуры поддержки субъектов малого предпринимательства - бизнес-инкубаторов (за счет средств МБ)	83 2 00 S4000		1 000,00
	Капитальные вложения в объекты недвижимого имущества государственной (муниципальной) собственности	83 2 00 S4000	400	1 000,00

**Приложение №9
к решению Совета депутатов от 29 декабря 2015г. №14-2**

Объем бюджетных инвестиций на 2016 год

N	Наименование	Сумма
1.	Строительство Бизнес-инкубатора	1 000,00

**Приложение № 10
к решению Совета депутатов от "29" декабря 2015 г. №14-2**

**Объем иных межбюджетных трансфертов, передаваемых
муниципальному району согласно заключенным соглашениям
о передаче осуществления части своих полномочий
по вопросам местного значения**

N	Наименование соглашения	Сумма тыс. руб.
1	Передача полномочий по осуществлению внешнего муниципального финансового контроля	138,9
2	Передача осуществления полномочий в сфере организации библиотечного обслуживания населения, комплектования и обеспечения сохранности библиотечных фондов библиотек поселения	659,9

**Приложение № 11
к решению Совета депутатов №14-2 от 29 декабря 2015 года**

Источники финансирования дефицита бюджета в 2016 году

N	Наименование	(тыс.руб)
	Сумма	0.00000
	Источники финансирования дефицита, всего	0.00000
1	Бюджетные кредиты от других уровней бюджетной системы	0.00000
1.1	Привлечение основного долга	0.00000
1.2	Погашение основного долга	0.00000
2	Кредиты кредитных организаций	0.00000
2.1	Привлечение основного долга	0.00000
2.2	Погашение основного долга	0.00000
3	Использование остатков средств на счетах	0.00000
4	Иные источники финансирования дефицита бюджета	0.00000
	в том числе	
4.1	Поступление от продажи акций и иных форм участия в капитале, находящихся в собственности муниципального образования	0.00000
4.2	Исполнение муниципальных гарантий, если исполнение гарантий не повлечет за собой возникновения права регрессного требования гарантии к принципалу	0.00000
4.3	Погашение обязательств за счет прочих источников внутреннего финансирования дефицитов бюджетов	0.00000
4.4	Бюджетные кредиты, предоставляемые из местного бюджета другим бюджетам бюджетной системы Российской Федерации	0.00000
4.4.1	предоставление кредитов	0.00000
4.4.2	погашение кредитов	0.00000

**Приложение № 6
к решению Совета депутатов
№14-2 от 29 декабря 2015 года**

**Распределение бюджетных ассигнований по целевым статьям
и группам видов расходов на реализацию непрограммных
расходов МО "Немюгюнский наслег" на 2016 год**

N п/п	Наименование	ЦСР	ВР	Сумма на 2016 год тыс. рублей
	ВСЕГО			28 691,36
1.	Развитие сельского хозяйства и регулирование рынков сельскохозяйственной продукции, сырья и продовольствия на 2012-2020 годы	85 0 00 00000		73,80
	Ветеринарное обеспечение	85 9 00 00000		73,80
	Выполнение отдельных государственных полномочий по организации мероприятий по предупреждению и ликвидации болезней животных, их лечению, защите населения от болезней, общих для человека и животных	85 9 00 63360		73,80
	Закупка товаров, работ и услуг для обеспечения государственных (муниципальных) нужд	85 9 00 63360	200	73,80
1	Непрограммные расходы	99 0 00 00000		28 617,56
1.1	Руководство и управление в сфере установленных функций органов государственной власти субъектов Российской Федерации, органов местного самоуправления Республики Саха (Якутия)	99 1 00 00000		11 078,69
	Расходы на содержание органов местного самоуправления	99 1 00 11410		4 950,40
	Расходы на выплаты персоналу в целях обеспечения выполнения функций государственными (муниципальными) органами, казенными учреждениями, органами управления государственными внебюджетными фондами	99 1 00 11410	100	3 668,40
	Закупка товаров, работ и услуг для обеспечения государственных (муниципальных) нужд	99 1 00 11410	200	1 282,00
	Глава муниципального образования	99 1 00 11600		1 417,20
	Расходы на выплаты персоналу в целях обеспечения выполнения функций государственными (муниципальными) органами, казенными учреждениями, органами управления государственными внебюджетными фондами	99 1 00 11600	100	1 417,20
	Расходы на обеспечение деятельности (оказание услуг) муниципальных учреждений	99 1 00 22001		4 711,09
	Расходы на выплаты персоналу в целях обеспечения выполнения функций государственными (муниципальными) органами, казенными учреждениями, органами управления государственными внебюджетными фондами	99 1 00 22001	100	1 917,95
	Закупка товаров, работ и услуг для обеспечения государственных (муниципальных) нужд	99 1 00 22001	200	2 538,64
	Иные бюджетные ассигнования	99 1 00 22001	800	254,50
1.2	Прочие непрограммные расходы	99 5 00 00000		16 740,07
	Субвенции на осуществление первоначального воинского учета на территориях, где отсутствуют военные комиссариаты (в части ГО, МП, ГП)	99 5 00 51180		509,60
	Расходы на выплаты персоналу в целях обеспечения выполнения функций государственными (муниципальными) органами, казенными учреждениями, органами управления государственными внебюджетными фондами	99 5 00 51180	100	458,82
	Закупка товаров, работ и услуг для обеспечения государственных (муниципальных) нужд	99 5 00 51180	200	50,78
	Выполнение отдельных государственных полномочий по государственной регистрации актов гражданского состояния	99 5 00 59300		43,93
	Расходы на выплаты персоналу в целях обеспечения выполнения функций государственными (муниципальными) органами, казенными учреждениями, органами управления государственными внебюджетными фондами	99 5 00 59300	100	43,93
	Софинансирование расходов обязательств по реализации плана мероприятий комплексного развития муниципального образования на 2013-2017 годы (за счет средств ГБ)	99 5 00 6210C		2 000,00
	Закупка товаров, работ и услуг для обеспечения государственных (муниципальных) нужд	99 5 00 6210C	200	2 000,00
	Резервный фонд местной администрации	99 5 00 71100		100,00
	Иные бюджетные ассигнования	99 5 00 71100	800	100,00
	Резервный фонд на предупреждение и ликвидацию чрезвычайных ситуаций и стихийных бедствий	99 5 00 71200		100,00
	Иные бюджетные ассигнования	99 5 00 71200	800	100,00
	Расходы в области массовой информации	99 5 00 91001		65,00
	Закупка товаров, работ и услуг для обеспечения государственных (муниципальных) нужд	99 5 00 91001	200	65,00
	Расходы в области сельского хозяйства	99 5 00 91005		250,00
	Закупка товаров, работ и услуг для обеспечения государственных (муниципальных) нужд	99 5 00 91005	200	100,00
	Иные бюджетные ассигнования	99 5 00 91005	800	150,00
	Расходы на охрану природы	99 5 00 91007		90,00
	Закупка товаров, работ и услуг для обеспечения государственных (муниципальных) нужд	99 5 00 91007	200	90,00
	Расходы в области дорожно-транспортного комплекса	99 5 00 91008		1 081,49
	Закупка товаров, работ и услуг для обеспечения государственных (муниципальных) нужд	99 5 00 91008	200	1 081,49
	Расходы в области жилищно-коммунального хозяйства	99 5 00 91009		2 030,00
	Закупка товаров, работ и услуг для обеспечения государственных (муниципальных) нужд	99 5 00 91009	200	2 030,00
	Субсидии на возмещение затрат или недополученных доходов организациям жилищно-коммунального хозяйства	99 5 00 91010		250,00
	Иные бюджетные ассигнования	99 5 00 91010	800	250,00
	Расходы на благоустройство	99 5 00 91011		2 755,00
	Закупка товаров, работ и услуг для обеспечения государственных (муниципальных) нужд	99 5 00 91011	200	1 205,00
	Иные бюджетные ассигнования	99 5 00 91011	800	1 550,00
	Расходы в области социального обеспечения населения	99 5 00 91012		299,30
	Социальное обеспечение и иные выплаты населению	99 5 00 91012	300	299,30
	Расходы в области культурно-досуговой деятельности	99 5 00 91013		6 659,87
	Закупка товаров, работ и услуг для обеспечения государственных (муниципальных) нужд	99 5 00 91013	200	117,55
	Предоставление субсидий бюджетным, автономным учреждениям и иным некоммерческим организациям	99 5 00 91013	600	6 542,32
	Расходы в области спортивно и физической культуры	99 5 00 91014		445,88
	Закупка товаров, работ и услуг для обеспечения государственных (муниципальных) нужд	99 5 00 91014	200	445,88
	Софинансирование расходов обязательств по реализации плана мероприятий комплексного развития муниципального образования на 2013-2017 годы (за счет средств МБ)	99 5 00 S210C		60,00
	Закупка товаров, работ и услуг для обеспечения государственных (муниципальных) нужд	99 5 00 S210C	200	60,00
1.3	Межбюджетные трансферты	99 5 00 00000		798,80
	Осуществление расходов обязательств в ОМСУ в части полномочий по решению вопросов местного значения, переданных в соответствии с заключенным между органами местного самоуправления муниципального района и поселения соглашениям	99 6 00 88510		798,80
	Межбюджетные трансферты	99 6 00 88510	500	798,80

Приложение № 8

К решению Совета депутатов №14-2 от 29 декабря 2015 года

Ведомственная структура расходов бюджета на 2016 год реализацию непрограммных расходов
МО "Немюгюнский наслег" на 2016 год

Наименование	ВЕД	РЗ	ПР	ЦСР	ВР	Сумма
Всего	343					29 691,36
наследия администрации муниципального образования "Немюгюнский наслег" Хангаласского улуса Республики Саха (Якутия)	343					29 691,36
ОБЩЕГОСУДАРСТВЕННЫЕ ВОПРОСЫ	343	01				10 262,79
Функционирование высшего должностного лица субъекта Российской Федерации и муниципального образования	343	01	02			1 417,20
Непрограммные расходы	343	01	02	99 0 00 00000		1 417,20
Руководство и управление в сфере установленных функций органов государственной власти субъектов Российской Федерации, органов местного самоуправления Республики Саха (Якутия)	343	01	02	99 1 00 00000		1 417,20
Главы муниципального образования	343	01	02	99 1 00 11600		1 417,20
Расходы на выплаты персоналу в целях обеспечения выполнения функций государственными (муниципальными) органами, казенными учреждениями, органами управления государственными внебюджетными фондами	343	01	02	99 1 00 11600	100	1 417,20
Функционирование Правительства Российской Федерации, высших исполнительных органов государственной власти субъектов Российской Федерации, местных администраций	343	01	04			4 950,40
Непрограммные расходы	343	01	04	99 0 00 00000		4 950,40
Руководство и управление в сфере установленных функций органов государственной власти субъектов Российской Федерации, органов местного самоуправления Республики Саха (Якутия)	343	01	04	99 1 00 00000		4 950,40
Расходы на содержание органов местного самоуправления	343	01	04	99 1 00 11410		4 950,40
Расходы на выплаты персоналу в целях обеспечения выполнения функций государственными (муниципальными) органами, казенными учреждениями, органами управления государственными внебюджетными фондами	343	01	04	99 1 00 11410	100	3 668,40
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	01	04	99 1 00 11410	200	1 282,00
Обеспечение деятельности финансовых, налоговых и таможенных органов и органов финансового (финансово-бюджетного) надзора	343	01	06			138,90
Непрограммные расходы	343	01	06	99 0 00 00000		138,90
Межбюджетные трансферты	343	01	06	99 6 00 00000		138,90
Осуществление расходных обязательств ОМСУ в части полномочий по решению вопросов местного значения, переданных в соответствии с заключенным между органами местного самоуправления муниципального района и населения соглашения	343	01	06	99 6 00 88510		138,90
Межбюджетные трансферты	343	01	06	99 6 00 88510	500	138,90
Резервные фонды	343	01	11			200,00
Непрограммные расходы	343	01	11	99 0 00 00000		200,00
Прочие непрограммные расходы	343	01	11	99 5 00 00000		200,00
Резервный фонд местного самоуправления	343	01	11	99 5 00 71100		100,00
Иные бюджетные ассигнования	343	01	11	99 5 00 71100	800	100,00
Резервный фонд на предупреждение и ликвидацию чрезвычайных ситуаций и стихийных бедствий	343	01	11	99 5 00 71200		100,00
Иные бюджетные ассигнования	343	01	11	99 5 00 71200	800	100,00
Другие общегосударственные вопросы	343	01	13			3 556,29
Непрограммные расходы	343	01	13	99 0 00 00000		3 556,29
Руководство и управление в сфере установленных функций органов государственной власти субъектов Российской Федерации, органов местного самоуправления Республики Саха (Якутия)	343	01	13	99 1 00 00000		3 491,29
Расходы на обеспечение деятельности (оказание услуг) муниципальных учреждений	343	01	13	99 1 00 22001		3 491,29
Расходы на выплаты персоналу в целях обеспечения выполнения функций государственными (муниципальными) органами, казенными учреждениями, органами управления государственными внебюджетными фондами	343	01	13	99 1 00 22001	100	1 423,11
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	01	13	99 1 00 22001	200	1 813,68
Иные бюджетные ассигнования	343	01	13	99 1 00 22001	800	254,50
Прочие непрограммные расходы	343	01	13	99 5 00 00000		65,00
Расходы в области массовой информации	343	01	13	99 5 00 91001		65,00
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	01	13	99 5 00 91001	200	65,00
Иные бюджетные ассигнования	343	01	13	99 5 00 91001	200	65,00
НАЦИОНАЛЬНАЯ ОБОРОНА	343	02				509,60
Мобилизационная и штурмовая подготовка	343	02	03			509,60
Непрограммные расходы	343	02	03	99 0 00 00000		509,60
Прочие непрограммные расходы	343	02	03	99 5 00 00000		509,60
Субсидии на осуществление первичного воинского учета на территориях, где отсутствуют военные комиссариаты (в части ГО, МП, ГП)	343	02	03	99 5 00 51180		509,60
Расходы на выплаты персоналу в целях обеспечения выполнения функций государственными (муниципальными) органами, казенными учреждениями, органами управления государственными внебюджетными фондами	343	02	03	99 5 00 51180	100	458,82
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	02	03	99 5 00 51180	200	50,78
НАЦИОНАЛЬНАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ И ПРАВООХРАНИТЕЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ	343	03				268,89
Органы юстиции	343	03	04			43,93
Непрограммные расходы	343	03	04	99 0 00 00000		43,93
Прочие непрограммные расходы	343	03	04	99 5 00 00000		43,93
Выполнение отдельных государственных полномочий по государственной регистрации актов гражданского состояния	343	03	04	99 5 00 59300		43,93

Расходы на выплаты персоналу в целях обеспечения выполнения функций государственными (муниципальными) органами, казенными учреждениями, органами управления государственными внебюджетными фондами	343	03	04	99 5 00 59300	100	43,93
Обеспечение пожарной безопасности	343	03	10			224,96
Непрограммные расходы	343	03	10	99 0 00 00000		224,96
Руководство и управление в сфере установленных функций органов государственной власти субъектов Российской Федерации, органов местного самоуправления Республики Саха (Якутия)	343	03	10	99 1 00 00000		224,96
Расходы на обеспечение деятельности (оказание услуг) муниципальных учреждений	343	03	10	99 1 00 22001		224,96
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	03	10	99 1 00 22001	200	224,96
НАЦИОНАЛЬНАЯ ЭКОНОМИКА	343	04				3 550,13
Сельское хозяйство и рыболовство	343	04	05			323,80
Развитие сельского хозяйства и регулирование рынков сельскохозяйственной продукции, сырья и продовольствия на 2012-2020 годы	343	04	05	85 0 00 00000		73,80
Ветеринарное обеспечение	343	04	05	85 9 00 00000		73,80
Выполнение отдельных государственных полномочий по организации мероприятий по предупреждению и ликвидации болезней животных, их лечению, защите населения от болезней, общих для человека и животных	343	04	05	85 9 00 63360		73,80
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	04	05	85 9 00 63360	200	73,80
Непрограммные расходы	343	04	05	99 0 00 00000		250,00
Прочие непрограммные расходы	343	04	05	99 5 00 00000		250,00
Расходы в области сельского хозяйства	343	04	05	99 5 00 91005		250,00
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	04	05	99 5 00 91005	200	100,00
Иные бюджетные ассигнования	343	04	05	99 5 00 91005	800	150,00
Дорожное хозяйство (дорожные фонды)	343	04	09			1 231,49
Непрограммные расходы	343	04	09	99 0 00 00000		1 231,49
Прочие непрограммные расходы	343	04	09	99 5 00 00000		1 231,49
Расходы в области дорожно-транспортного комплекса	343	04	09	99 5 00 91008		1 081,49
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	04	09	99 5 00 91008	200	1 081,49
Софинансирование расходных обязательств по реализации плана мероприятий комплексного развития муниципального образования на 2013-2017 годы (за счет средств ГБ)	343	04	09	99 5 00 6210С		135,00
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	04	09	99 5 00 6210С	200	135,00
Софинансирование расходных обязательств по реализации плана мероприятий комплексного развития муниципального образования на 2013-2017 годы (за счет средств МБ)	343	04	09	99 5 00 5210С		15,00
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	04	09	99 5 00 5210С	200	15,00
Другие вопросы в области национальной экономики	343	04	12			1 994,84
Развитие предпринимательства в Республике Саха (Якутия) на 2012-2019 годы	343	04	12	83 0 00 00000		1 000,00
Повышение конкурентоспособности субъектов малого и среднего предпринимательства, производящих и реализующих товары (работы, услуги)	343	04	12	83 2 00 00000		1 000,00
Софинансирование расходных обязательств на создание и развитие инфраструктурной поддержки субъектов малого предпринимательства - бизнес-инкубаторов (за счет средств МБ)	343	04	12	83 2 00 54000		1 000,00
Капитальные вложения в объекты недвижимого имущества государственной (муниципальной) собственности	343	04	12	83 2 00 54000	400	1 000,00
Непрограммные расходы	343	04	12	99 0 00 00000		994,84
Руководство и управление в сфере установленных функций органов государственной власти субъектов Российской Федерации, органов местного самоуправления Республики Саха (Якутия)	343	04	12	99 1 00 00000		994,84
Расходы на обеспечение деятельности (оказание услуг) муниципальных учреждений	343	04	12	99 1 00 22001		994,84
Расходы на выплаты персоналу в целях обеспечения выполнения функций государственными (муниципальными) органами, казенными учреждениями, органами управления государственными внебюджетными фондами	343	04	12	99 1 00 22001	100	494,84
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	04	12	99 1 00 22001	200	500,00
ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОЕ ХОЗЯЙСТВО	343	05				6 945,00
Жилищное хозяйство	343	05	01			30,00
Непрограммные расходы	343	05	01	99 0 00 00000		30,00
Прочие непрограммные расходы	343	05	01	99 5 00 00000		30,00
Расходы в области жилищно-коммунального хозяйства	343	05	01	99 5 00 91009		30,00
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	05	01	99 5 00 91009	200	30,00
Коммунальное хозяйство	343	05	02			2 250,00
Непрограммные расходы	343	05	02	99 0 00 00000		2 250,00
Прочие непрограммные расходы	343	05	02	99 5 00 00000		2 250,00
Расходы в области жилищно-коммунального хозяйства	343	05	02	99 5 00 91009		2 000,00
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	05	02	99 5 00 91009	200	2 000,00
Субсидии на возмещение затрат или недополученных доходов организациям жилищно-коммунального хозяйства	343	05	02	99 5 00 91010		250,00
Иные бюджетные ассигнования	343	05	02	99 5 00 91010	800	250,00
Благоустройство	343	05	03			4 665,00
Непрограммные расходы	343	05	03	99 0 00 00000		4 665,00
Прочие непрограммные расходы	343	05	03	99 5 00 00000		4 665,00

Приложение № 8
к решению Совета депутатов №14-2 от 29 декабря 2015 года (продолжение)

Софинансирование расходных обязательств по реализации плана мероприятий комплексного развития муниципального образования на 2013-2017 годы (за счет средств ГБ)	343	05	03	99 5 00 6210С		1 865,00
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	05	03	99 5 00 6210С	200	1 865,00
Расходы по благоустройству	343	05	03	99 5 00 91011		2 755,00
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	05	03	99 5 00 91011	200	1 205,00
Иные бюджетные ассигнования	343	05	03	99 5 00 91011	800	1 550,00
Софинансирование расходных обязательств по реализации плана мероприятий комплексного развития муниципального образования на 2013-2017 годы (за счет средств МБ)	343	05	03	99 5 00 S210С		45,00
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	05	03	99 5 00 S210С	200	45,00
ОХРАНА ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ	343	06				90,00
Другие вопросы в области охраны окружающей среды	343	06	05			90,00
Непрограммные расходы	343	06	05	99 0 00 00000		90,00
Прочие непорграммные расходы	343	06	05	99 5 00 00000		90,00
Расходы по охране природы	343	06	05	99 5 00 91007		90,00
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	06	05	99 5 00 91007	200	90,00
ОБРАЗОВАНИЕ	343	07				117,55
Молодежная политика и оздоровление детей	343	07	07			117,55
Непрограммные расходы	343	07	07	99 0 00 00000		117,55
Прочие непорграммные расходы	343	07	07	99 5 00 00000		117,55
Расходы в области культурно-досуговой деятельности	343	07	07	99 5 00 91013		117,55
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	07	07	99 5 00 91013	200	117,55
КУЛЬТУРА, КИНЕМАТОГРАФИЯ	343	08				7 202,22
Культура	343	08	01			7 202,22
Непрограммные расходы	343	08	01	99 0 00 00000		7 202,22
Прочие непорграммные расходы	343	08	01	99 5 00 00000		6 542,32
Расходы в области культурно-досуговой деятельности	343	08	01	99 5 00 91013		6 542,32
Предоставление субсидий бюджетным, автономным учреждениям и иным некоммерческим организациям	343	08	01	99 5 00 91013	600	6 542,32
Межбюджетные трансферты	343	08	01	99 6 00 00000		659,90
Осуществление расходных обязательств ОМСУ в части полномочий по решению вопросов местного значения, переданных в соответствии с заключенным между органами местного самоуправления муниципального района и поселения соглашением	343	08	01	99 6 00 88510		659,90
Межбюджетные трансферты	343	08	01	99 6 00 88510	500	659,90
СОЦИАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА	343	10				299,30
Пенсионное обеспечение	343	10	01			299,30
Непрограммные расходы	343	10	01	99 0 00 00000		299,30
Прочие непорграммные расходы	343	10	01	99 5 00 00000		299,30
Расходы в области социального обеспечения населения	343	10	01	99 5 00 91012		299,30
Социальное обеспечение и иные выплаты населению	343	10	01	99 5 00 91012	300	299,30
ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА И СПОРТ	343	11				445,88
Физическая культура	343	11	01			445,88
Непрограммные расходы	343	11	01	99 0 00 00000		445,88
Прочие непорграммные расходы	343	11	01	99 5 00 00000		445,88
Расходы в области спорта и физической культуры	343	11	01	99 5 00 91014		445,88
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	11	01	99 5 00 91014	200	445,88

Махтал тыллара

Алдьархай ааннаабытыгар

Биһиги ыал тохсунньу 3 күнүгэр түүн 3 чааска дьизбит умайан, нэһилиэ куотан эрэ биэрбиппит. Алдьархай ааннаан тохсунньу тоһуттар тыһынытыгар олоһор дьизэт, таһнар таһаһа, туттар мала да суох аһаһас халлаан аһыгар тыһынаах эрэ ордон хааллыбыт.

Бу кэмгэ аһыныгас санаалаах дьон, тэриэлээр, түмсүүлэр республикабытыгар баар буолан, санаабытын сааһыланан, өйбүтүн-төйбүтүн булуһан, хаһан да хаһыакка суруйбатах дьон хаһыат нөһүө махталбытын тириэрдэргэ сананан суруйдуубут.

Бастатан туран, баһаары умуһара кэлбит Нөмүгү, Покровская куорат баһаарынай сулуһспатын бары үлэһиттэригэр аһардас баһаары эрэ умуһуннарбаһа, кыстыыр хортуоппуйбутун быһыһан, ыалларга илдьэн миэстэ булан улахан өйбүлү онгорбуттарыгар. Мин туругум мөлөх буолан "Суһал көмө" түргэнник кэлэн көмө онгорбут быраастарбар махтанабын. Ол кэнниттэн Неряев Дмитрий Валентинович салайааччылаах улуустаабы хирургической отделениетыгар өр кэмгэ эмтэнним, бу отделение бары үлэһиттэригэр сылаас сыһыаннарыгар, ыарахан кэмизэр сүбэ-ама бизрэн өйөөбүттэригэр истинг махталбын тириэрдэбин.

Нэһилиэкпит баһылыга Васильев М.И., солбуйааччыта Устинов Н.В. түргэнник уонна кэмизгэр биһиги кыһалбабытын өйдөөн, нэһилиэк олохтоохторун, түмсүүлэри, тэриэлээри түмэн, сүбэлэһэн күүс-көмө онгорбуттарыгар барба махтал. Аһымал акция тэрийэн ыппыт "Түһүлгэ" сынньанар кини бары үлэһиттэригэр, кэлэн кыттыбыт Суорун Омоллоон аатынан Опера уонна балет театрын артыыстарыгар Анна Дьячковская, Парасковья Герасимова, Федосия Шахурдина, эстрада театрын солистарыгар Александр Дьячковская-Саарынгна, Тамара Попова, Константин Степановка, бу кэнсиргэ кыттыбыт Романова В.Е. салайааччылаах "Эркээни эдэр сааһа" ансамбылга, Ой орто оскуолатын, "Чуораанчык" оҕо саадын коллективтарыгар, бу акцияга кэлэн көмө онгорбут Сунтаартан төрүттээх биир дойдулаахтарбар барба махталбытын тириэрдэбин.

Ыарахан сүтүктээх кэмнэригэр үп-харчы, таһас-сап өтүнэн көмөлөспүт Нөмүгүбүт нэһилиэгин бары олохтоохторугар, ыкса олоһор ыалларбытыгар, Нөмүгүгэ баар түмсүүлэргэ "Тирэх" (Васильева Н.Н.), "Ньургунун" (Гаврильева А.И.), "Ситим" (Игнатьева Д.С.), эдэр ыччат (Афанасьева), "Садуоба үктэ" (Николаев А.Н.), "Саһарба" (Анисимова А.Н.), "Дьулуур" (Татарина Н.М.), "Талба" (Иванова М.Ф.), "Иэйи" (Ноговицына П.И.), мизбэл онгорон өйөөбүт Олесов В.В., гажтарын уларсыбыт Анисимова А.Н., Максимова С.М., бастааһын дьизитин туран бизрбит Чемезова Аграфена Степановна, олоһорбут биригэ үөрэммит табаарыстарыгар сүрэхтэн таһсар истинг махтал.

Күн киһитэ көмүскэс, айыы киһитэ аһыныгас, ойурдаах күүбэх охтубат дьин дьин чахчы эбит. Ол курдук Сахабыт сириттэн олох билбэт да, билэр дьоммут көмөлөспүттэрин иһин махталбытын этэбит. Таатта Харбалааһар баар "Эбээлэр" түмсүүлэригэр (сал. Теркова Надежда Степановна), Дьокуускайга олоһор Кириллина Лия Васильевна, кини үлэһит тэриэлээрин бары үлэһиттэригэр, чугас дьуөгэлэригэр, Бүлүү Халбааһы бөһүөлккэ олоһор, Мэнэ Хангаласа Майаба баар табаарыстарытыгар, аймахтарытыгар, Хачыкаат нэһилиэгин олохтоохторугар, Сунтаар улуһун Бүлүүчээн нэһилиэгин орто оскуолатын 1973 с. бүтэрбит үөлээннээхтэригэр, I Дьөлпөн оскуолатыгар биригэ үөрэммит табаарыстарытыгар махтал. Инбэлиит буоламмын минигин өйөөбүт, көмөлөспүт улуустаабы инбэлииттэр уопастыбааһыгар (Харлампьева Т.Г.), Нөмүгүтээби "Дьулуур" түмсүү (Татарина Н.М.), Уулаах Аан, Өктөм, Төхтүр инбэлииттэригэр барба махтал.

Эһиги көмөбүт, үтө санаабыт биһиэхэ олус элбэҕи, үчүгэи сахта, эрэлбит күүһүрдэ, илээх-эйэлээх буоларбытытан, сомобуһуулаахпытытан үөрдүбүт. Баһарабыт бука бары дьоллоох буолун, түмсүүлээх, сомобуһуулаах буолуобун, кыһалба кыһарыбатын, ыарыы ыалласпатын, эйэлээх ыраас халлааны, дьолу, ситиһиһиэри.

Евдокия, Платон НОВИКОВТАР,
Эдита, Евгений КИРИЛЛИННЭР, сиэннэрэ.

Общественной сэбиэккэ

Чэбдик олох олоххо киирэригэр

Бырааһынньык иннинэ улуус дьаһалтатыгар улуустаабы общественной сэбиэт Дьокуускайтан республикатаабы. Общественной Палата бэрэстэбинтэллэрэ кыттылаах чэбдик олох олоххо киирэригэр аналлаах коллегията буолан ааста. Манна Хагалас улуһун баһылыгын бастакы солб. Ф.А.Ноговицын, социальной боппуруостарга солб. И.П.Соколов, Республикаабы Общественной Палата доруобуйа харыстабылыгар, физическэй култуураа уонна спортка, чэбдик олоһу олоххо киилэрингэ хамыһыһа-тын бэрэстэбэнтэ И.Я.Егоров, Алкоголаах бороууксуйа розничнай атытыгар лицензияны бизрингэ уонна хонтуроолааһынгга СӨ управлениетын салайааччытын бастакы солб. В.П.Григорьев, Хагалас улуһунаабы общественной сэбиэт салайааччытын солб. Н.С.Ильин, сэбиэт чилиэннэрэ, общественной хонтуроолга хамыһыһа салайааччыта И.К.Алексеев, тыа хаһаайыстыбатын, айылба уонна тулаһыыр эйгэ харыстабылыгар хамыһыһа салайааччыта И.В.Иванов, экономическэй сайдыыга хамыһыһа салайааччыта С.Г.Гребнев, сэбиэт чилиэнэ, инфраструктура сайдыытыгар хамыһыһа салайааччыта О.В.Лоор, социальной боппуруостарга хамыһыһа салайааччыта А.И. Лонгинов, сэбиэт атын да чилиэннэрэ, общественной тэриэлээр бэрэстэбинтэллэрэ, урбаанньыттар кытыннылар.

Спортивной эбийиэктэри тутуу
Улууска спортивной эбийиэктэри тутуу боппуруостарыгар улуус физическэй култуураа уонна спортка управлениетын салайааччыта Ю.Ю.Никифоров иһитиннэри онордо. Кини спортка ситиһиһиэри ыйан туран дьон маастабай спордунан дьарыктаналларыгар усулуобуйа ситэ тэриилибэтин эттэ. Тутуу барыта бытаанын, Г.В.Гребнев аатынан стадионмутун саһардан тутууну түргэтэр наадатын, онно тутуу докумуона толооруллубутун, туһар 5 гектардаах сир-уота чинчийилибитин этэн туран күүһү,

үбү түмэргэ, эбийиэги түс сылааһа программаба киилэрэргэ санаатын үлэһиннэ.

Доруобуйа туһугар

Доруобуйа харыстабылын салаатыгар чэбдик олоһу олоххо киилэрингэ ханник үлэ тэриллэрин туһунан дьон доруобуйатын туругун ырытылаах иһитиннэриини улуустаабы баһыһа салаттыттан кыл. быраас э.т. Н.Н.Протодьяконова онордо. Баһыһалар быраастарынан, медицинскэй сисэстэрэлэринэн толору хааччыла илктэрин, улуустаабы баһыһаба эдэр үлэһиттэр кэлиэхтэрин дьиз-уот боппуруоһа атахтырын, аас-

пыт сылга оҕо төрөөһүнэ элбэҕин (534 оҕо күн сирин көрбүт), өлүү аһсаана аччаабытын эттэ.

Ханник ыарыһыттан дьон ордуу олохтон барар эбиттэ? Бастатан туран, тымыр-сүрэх ыарыһаларыттан өлүү элбэх (112 киһи). Иккис миэстэбэ оһолтон уонна сүһүрүүтүн өлүү аһсаана таһсар (78 киһи), үһүскэ - онкологическай ыарыһааһтар (67). Доруобуйа харыстабылын үлэһиттэрэ өлүү-сүтүү аһыһырын туһугар сыраһаһаллар, сэрэтэр-өйдөтөр үлэни нэһилиэнньэ ортогугар ыыталлар. Доруобуйа оскуолаата сир-сир аайы үлэһит, хаан күүрүүтүн бэрэбиэркэлиир пууннар үлэһиттэр. Оһолтон уонна арыгы бороууксуйатыттан экин сүһүрэн өлүү сылаата эбии туһара дьиксиннэрэр. Улуустаабы наркологическай кэбиниттэ үчүотугар 524 киһи туһар, ол иһигэр 169 дьахтар. Аһсааннара аһыһыт. Ол эрэри дьингэн үчүоттамматах арыгыһыт элбэх. Дьон сорбото Дьокуускай киирэн эмтэнэ сатыыр. Надежда Протодьяконова поликлиникаба эдэр быраас үлэһи кэлбитин, алкоголга 1855 экспертиза ытытылаһытын, оскуола оһолоро 100 бырыһыан наркотикка бэрэбиэркэлэммиттэрин (хата булбатахтар), улууска кыра оһолордоох 78 киһи арыгыны батыһан иһэрин кэпсээтэ уонна саһа ирдэбиллэр киирэннэр оскуолаартан медицинскэй кабинеттар суох оноруллубуттарынан түбүк элбэбитин, аны оһо доруобуйатын оскуолаба курдук дьаныһан туһан көрүү суоһун, прививка, ону сэрэ суһал көмөнү

онгоруу эрэ тэриллэрин эттэ уонна Общественной Палата бу боппуруоска болһомтотун уураһын көрдөстө.

Баһыһалар тутууларыгар

Улууска нэһилиэнньэни баһыһанан хааччыһы ордуу Покровскайга ситэ кыаллыбат. Улуус дьаһалтатын инфраструктура сайдыытыгар салаатын салайааччыта Т.А.Манкова общественной сэбиэт коллегиятыгар доруобуйа харыстабылыгар туох-ханник тутуулары былаанныыларын туһанан кэпсээтэ. Покровскайга 110 куйка-миэстэлээх дьон сытан эмтэнэр баһыһата тутулуоһтаах. Ону сэрэ улуус нэһилиэктэригэр алта саһа ФАП үлэбэ кириэхтээх. Республика бюджетэ чуолкайданнаһына хамсаанын таһсара күүтүлэр.

Үөрэх эйгэтигэр

Үөрэх управлениетытан педагог-психолог В.Е.Константинова оскуолаарга бэрэстэбэни көрүүгэ общественной постар тэриилибиттэрин, чэбдик олоһу киилэрингэ араас тэрээһиннэр ытытылаһарын, ол да үрдүнэн көрүүтэ-иститтэ суох сылдьар оһо элбэҕин эттэ. Биһигин оһолор араас токсическай этиктэри тутталларын, сүһүрэлэрин, оһо дьарыктаах буоллаһына куһаһанга умһаһамматын, онон чэбдигирдэр спорт, култуура эйгэтэ кэһиригэр баһа санаатын тэриэртэ. Варвара Константинова оһо туһугар төрөппүт эпизитиннэһэ үрүүрүүгэр ирдэбили улаатыннарары модьуйда.

(Бүтүүтүн 8 стр. аах).

Кэпсиэхпин баҕарабын

Айыы сырдык тыыннаах И.И.Монастыревка -Тирэх Уйбаанна Сахабыт сириг аараас мунуктарыттан эрэ буолбакка, кыһалбалаахтар ыраахтан-чугастан, аат ааттаан кэлэннэр эмтэтэн, тус уйулбаларын бөбөрөгөтөн, ыраастанан, оҕото суох ыал оҕо кутун тартаран, тирэх-өйөбүл ылан барар дьон ахсаанын киһи ааҕан сиппэт. Ол да курдук, үтүмэн үгүс махтал-баһыыба үтүө тылларын тиспит анабыл-махтал суруктар кэмэ суох элбэхтэр. Итинтэн икки кэлинни суруктары ойуччу тутан, хайдах баарынан билиһиннэрэһипин баҕарабын.

Айарын-тутарын уоҕа уостубатын!

"Тирэх Уйбаанна!"

Тэнгэ үүмүүт тэнгэ титирик мастыы тир туруккунан тирээбил буолар кыахтаах саха киһитэ барахсана Тирэх Уйбааны дэн-дун да буоллар диригник, иһирэхтик санаан аһарабын. Оччоҕо дууһабар туох эрэ ситэ таайылыбат нуһаран салмы дуу, дыктиргээһин дуу кыыма кылайар. Ол эрэн, оттон-мастан тардыһар наада баар буолан, салыннарбын даҕаны утары көрсүү кыра да кэмэ, сэхэргэһи наадаата үйэ-хаайа тутар. Кини киһи эппитин сүгэ-балта курдук сокуон-уураах тэнгэ ылынар, истэр хайаан да наадалаах дии саныыбын. Эппитэ, саҕарбыта түн былыргытын ааһан, киһи кутун сылааһынан сайа кириэрин олус сэргигин, эппитэ эмп, саҕарбыта сатамныы буолар ингэр дьин өртөн итэҕэйэр эһим. Алгыс этэн, туску кэбинэн биэрэн, аартыкпын арийбыта, барыта олохпор туолбута. Эмэгэтэ эргиччи көмөлөстө. Онтон, алгыс ылан анаардастыы туһанан миэхэҕэ улахан көмө, дьингээх бэлэх буолта кырдык. Уун-утары көрсөн олорон, манньк туһаҕа, сүбэҕэ-амаҕа тиксии, биһиэхэ, көннөрү дьонго, улахан өгө, таһараҕа тиксэр кэриэтэ, дьол-соргу буолаҕа эбэт. Ким биһигини, субу үтүөҕэ тиксэрэйдэ, көннөрү ама уонна кыһалбалаах дьону...

Тирэх, эн сааһын аҕыйах, өссө бачча сааһы эбии биэрдэххэ, наһаа элбэх дьин буолуо да, саатар тобус уонгун томтоочу туолар инигин уонна сүбэҕэ сүмэтэ сүппэтин, сүмэһинэ-сүөгэйэ баһылла, барбара туруохтун дьин алгыс баһын арыылааһым буоллун!

Арааһа, хойутун-хойут сибэтиэй киһи бу олоххо олорон ааспыт дьин кэлэр көлүөнэ дьон сэхэнигэр кириэн буолуо дуу дьин санаа кириэр. Мин үтүөкэн майгылаах, ийэ-аҕа айылбаттан силлэстэх-мутуктаах саха киһитин чугастык саныырбынан киэн туттабын. Уонтан тахса тыһыынча хомуу оҕорон, станочнай ньыманы олоххо киллэрдим, түөрт уонча сыл хомуу тонсуйдум, биэс уонча сыл устата учуу-

талаатым. Сибилгин даҕаны, олохтон салба, салла иликпин, сүүрүөх-көтүөх, дьонго-сэр-гэҕэ көмөлөһүүх санаам кэлэр. Тылгын-өскүн өссө чочуй, өйгүн-санааҕын сытыылаа, аал уотун күүгүнү күөдүйдүн, айарын-тутарын уоҕа уостубатын!

Дом ини дом!

Хочуун ХОТУУНАП,
Эркээни хочото, тохсунньу 11 күнэ, 2016 с."

Иккис сурук, Дьокуускай к. Мархатыттан 80 саастаах А.Е.Прокопьеваттан, иннэ Саҕа дьыл быдан иннинэ, почта дьааһыгар угуллан баран бу аҕыйах хонуктаабыта аадырыһыгар кэлбит.

"Убаастабылаах Иван Иванович, доробо!!!"

Аан маннай, Саҕа дьылынан!
Кэргэн истин тапталын!
Сизн мичээрин!

Кытаанах туруктаах доруобуйаны!
Дьыэ-кэргэнгэ илээх-олобу!

Мин Мархаттан Прокопьева Акулина Егоровна суруйабын. Бу ый ахсынны 10 күнүгэр куораттаабы дьүөгэм телефонунан эһиги быыстапкабыт аһыллан, көрдөрүүгэ туран, бүтэн түмүктэнэри турарын туһунан биллэрбитэ. Нөнүө күнүгэр мин соботобун бу музейы булан, сөбүү бөбөнү сөбөн, ис-сүрэхтэн долгуйан, биридимиээн оҕоһукары эргийэ сылдьан көрдүм. Маны барытын үлэһит эдэр кыыс Ньургуйаана билиһиннэрдэ. Фольклор, музыка музейыгар Тирэх Уйбаан быыстапкатыгар сылдьан олус долгуйдум. Бу дириг өйдөбүлүм, айылбаттан сибээстээх эбит. Барыта маһы кыһан уобарастары чуолкайдык быһыылаан, айан үлэһит идэлээх эбит. Маны таһынан, эһиэр дьон-сэргэ доруобуйатын туспарар. Мин музейга сылдьан, эһи-хаанын ыраастанан итиэн, эһиэргийэ ылан табыстым. Онон, мин кырдыабаастар ааттарыттан ис сүрэхпиттэн көрдөһүөм этэ, Айсен Сергеевич Николаевтан,

бу үтүөлээх эмчиккэ, худуоһунньукка Тирэх Уйбаанна-Иван Ивановичка дьыэ туттарыгар сир биэрэргитигэр.

Бары үчүгэйи, кэрэни баҕара хааллым
Чурапчы улуунун көһөрүүтүн кыттыылааҕа,
үлэ-тыыл бэтэрээнэ
ПРОКОПЬЕВА Акулина Егоровна,
Дьокуускай к., Марха мкр.
Ахсынны, 2015 сыл."

Аттыбытыгар, айылбаттан айдарылаах киһи баарын ардыгар баардылаабыт курдук сыһыан баар. Улуус-улуус дьон олохтоох дьаһалтала-рын кыта көмөлөөн, бэйэлэрин үтүөкэннээх тумус туттар дьонноругар айар дьыэ тутан биэрэлэрин истэ сэргийин, түмсүүлээхтэрин, бир сомоҕо буолалларыттан киэн тутта сөбөбүн эрэ!

Билигин, И.И.Монастырев - Тирэх Уйбаан эһиэр-томтуур, айар-тутар эрдэһинэ, баҕа санаатын хоту сир биэрэн, арчылыыр-араҕаччылыыр саха балаһыанньа туттарыгар өйөбүллэ оҕоруобун!

Уйбаан УЙГУУРАП,
ааптар хаартыскаҕа түһэриитэ.

Бырабытталыстыба отчуотугар

Үөдэйгэ

Өрөспүүбүлүкэ бырабытталыстыбатын отчуотугар Үөдэйгэ сибээскэ уонна информационнай технологияларга министир А.И. Борисов салайааччылаах бөлөх сырытта. Бөлөбү улуус баһылыга Г.Ю. Алексеев уонна Улуус муньаһын салайааччыта Б.П. Протодаконов, исписсэли-истэрбит арыаллаатылар.

Үөдэй дьон дакылааты иһтэн баран кыһалбаларын туруору-рустулар, этилэри киллэрдилэр. Ол курдук, оскуолабыт олус эргэтинэн саҕа дьэһини ту-тары туруорсан көрдүбүт. Ха-мыһыһыанан хаарбах турук-таабын көрдөрөр наадаатын, ту-тууга үп тийбэтинэн тутта кыал-лыбатын быһаардылар. Уоппут мөлөбүнэн Сиинэ - Үөдэй уот ситимин өрөмүөннэтинин "Са-хаэнеерго" киинин салайааччыта В.В.Пак баарынан туруорусту-бут. Эһиэ мэлэйдит. Сиинэ үрүбүн туруур муоста биһиги дьоммутун эһиэ долгутарынан саатар понтон муостаны оҕорорго эппит. Сайынны уу транспортын сырытытын хаач-чылары туруорсубуппут ыраа-та даҕаны хамсааһын дьэ тах-сыах курдук буолла. Улуус бюд-жетиттэн собурууну нэһилиэк дьон айанныырыгар транс-поры атылаһыыга 5 мөл. солк. керүүлүбүтүн туһунан үрүэ иһиттибит. Үөдэйгэ саҕа хо-чуолунай үлэҕэ кириэн 27 ыал киинтэн сылааһынан хааччы-лар буолан абыранныа. Билигин 24 ыалы холбуурга үбү-харчы-ны түмэбит. Олохтоохтор суо-табай сибээс, интернет мөлөбүн, Сиинэ балыһатыгар сытан эмтэнэр миэстэ сарбыл-лыбыта куһаҕанын, биэс сэрэ суох олохторбутун, о.д.а. боп-пуруостарын киллэрдилэр, бы-рабытталыстыба төһө кыалла-рынан кырыны нэһиликтэр кыһалгаларын учуоттуруугар баҕа санааларын тирттилар.

Прокопий ЛАТЫШЕВ,
"IV Малдьаҕар нэһилиэгэ"
МТ баһылыга.

Сиинэҕэ

Сиинэҕэ мунньахха эл-бэх киһи тыл эттэ. Сиинэ дьон Замка дьобус оройуонун дьэки саҕа хо-чуолунай тутулан ыаллар сылаас ситимигэр холбо-нуо этилэр дьин чуолкай-дастылар. 2017 сылга үбэ керүүлүөх курдукун улууспут баһылыга эппитин астына иһиттилар.

Таарыччы балыһа куйока-миэстэтэ сарбылларын сөбө суобунан аабылларын ти-риэртилэр. Флюорографияны миэстэтигэр кэлэн ытары ту-руоруустулар. Чэлэтиһээх эһиэн хааччыны боппу-руоһугар эмп ситэ бэриллибэ-тин, ыарахан сыаналаах атыла-нарын этилэр.Оскуола, оҕо саадын боппуруоһа тура сы-рытта - оҕо саадыгар тобо саха-лыы тылаах бөлөх суобуй, ос-куола үлэһит хайысхата быһаарыллынан наада диэтилар. Сайынны оҕо аабырдарын тэ-рийин боппуруоһа кытары тур-да. Ол эрэри бу улууска быһаарыллар дьыала дьин буолла.

Суотабай сибээс, интернет мөлөбүн этиннилар. Тобо МТС кирибэти дьин буолла.Цифро-вой телевидениены ыйыталас-тылар. Бырабытталыстыба өтүтүтэн тутуу боппуруостары-гар улуус дьаһалатын кытары үлэһиэхпит диэтилар. Сиинэ үрүбүн туруур муоста тутуута былаанна өссө да суох. Балык-сыттар, булчуттар бэйэлэрин кыһалбаларын быһаарыстылар.

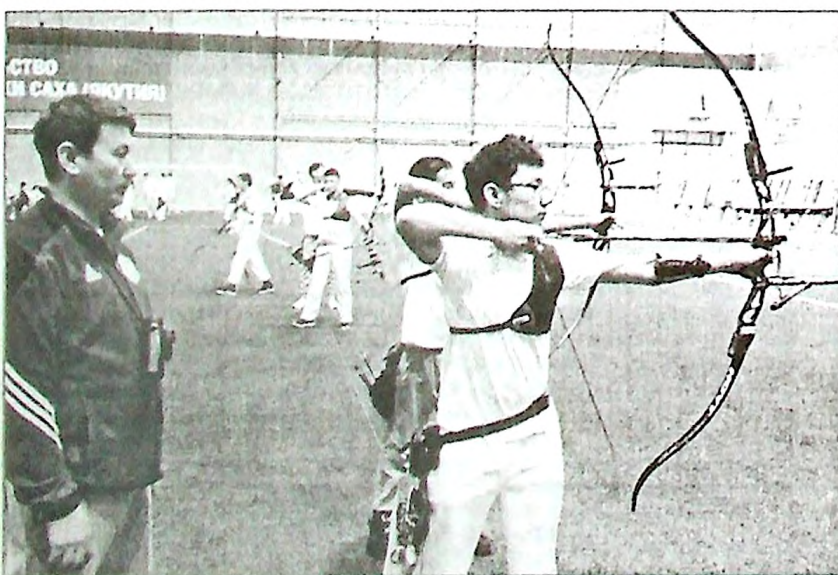
Лариса ЛЕВЕРЬЕВА,
общ. корр.

"Азия оҕолоро" оонньуулары керсе

Охчут Айаал Адамов

Мин кылааспар ох саанан дьарыктанар уол баар. Кэнники киһи элбэх ситиһиилээнн сылдьар. Ону ин-тириэһиргээмин мин киниттэн интервью ыллым.

Айаал Адамов, Покровской 1 №-дээх орто оскуола-тын 8 кылааһын үөрэнээччитэ.

- Айаал, эн бу ох саанан дьарыктаныгыҥ хаһаангыттан саҕалаабыккыны?

- Мин бастаан Покровскай-даабы художественнай оскуолаҕа үөрэммитим, онтон кэлин ол дьарыгым миигин соччо умсугуппат буолбута. Онтон ийэм спортив-най секцияҕа миигин олох да сэр-рэллэккэ сурутарбыт этэ. Хайыахпны, ийэбэр утарбакка барбытым.

- Сөп, бастакы дьарыктаммыт күннүн кыратык кэлсээ эрэ, туох дии санаабыккыны?

- Бастакы дьарык күнэ борос-туй этэ, ох сааны тутта илиибэр тутарбатахтар, билэн турар. Ба-стаан техникатын үөрэтэн баран гигут ылбытым, аҕыйах кэмнэн та-ратайка (ол аата саҕалаан эрэр дьоннорго ох саа) биэрбиттэрэ. Бастакы күнүгэр уопсай дьарык-тар буолбуттар.

- Тириэһириг туһунан кыра-тык сырдатан кэлсээ эрэ?

- Бастакы тириэһириг Мар-тынов Павел Николаевич ох саанан дьарыкпыт сылаан-соругун туру-ран биэрбитэ, ох сааҕа бастакы

хардыыларбын арийбыта. Онтон алта ыйынан киһи армияҕа ыҕырыллан барбыта. Кини кэннит-тэн Никитина Надежда Иванов-наҕа икки сыл дьарыктаммытым. 2014 сылаахха, сэттиннэгэ, ми-игин республикаҕа билэр тириэ-һиэр, спортсмен Алексеев Михаил Валериевич ылбыта, күүстээх дьарыктар кэнниэлэриттэн 2015 сыла-ахха маастарга кандидат нуор-матынан ытар буолбутум.

- Наһаа үчүгэй. Бастакы ула-хан күрэхтэһиин ханна, хаһан буолбутай?

- Бастакы күрэхтэһиин "Дохсун" спорткомплекска буолбута, онно республикаҕа III миэстэни ылабы-тым.

- Саамай улахан ситиһинг?

- Бу сыл тохсунньугар буол-бута - республикаҕа бастыгыр иһин күрэхтэһингэ 2001-2003 сылаах төрүөх оҕолорго I миэстэни ылабы-тым. Хамаанданан бастаабыппыт. Онно олус дьин үөрбүтүм.

- Бу спорт көрүгэ туох туһалаах эбитий, киһи хайдах сайдарый?

- Туһалаах дии саныыбын, ор-дук көхсүн уонна илиин сайдар.

- Дьарыгы үөрэххэр мэлэй-дээбэт дуо?

- Физмат-кылааска үөрэнэр буоламмын ыарахаттар бааллар. Ол гынан баран киниттэн бэйэтиг-тэн тутулуқтаах. Бэйэбин хонту-руомланан, сорудабы ылан толоро сырыттаах үөрэх программатыт-тан хаалбаккын.

- Сотору кэмнэн "Азия оҕолоро" аан дойдутаағы спор-тивнай күрэх буолаары турар, онно кыттар буоллун дуо?

- Республика сүүмэрдэммит хамаандатын састаабыгар кириб-тим, ыам ыйыгар хомуурга бара-

бын, онно барыта чопчуланан биллэхтээх.

- Бу дьарык тус бэйэбэр аҕыйах кэм иһигэр туох үчүгэйи биэрдэ?

- Үрдүк ситиһиини, улахан көрдөрүүлэри, инники өтүгэр сы-ал-сорук туруоран күүскэ үлэһи-ри, бэрээдэктээх буолууну.

- Ох саанан дьарыктаныы киниттэн тугу ирдийири, ханнык хаачыстыба нааданый?

- Өй-санаа өтүгүнэн бэлэм буо-луохтааххын, ытар кэмгэр туох да атын санаа, аралдьыыи дьин суох буолуохтаах, ытыыга холку уонна кытаанах санаа наада.

- Бу спорт көрүгэр инники былаанын?

- Россия сүүмэрдэммит састаа-быгар кириэр курдук үлэһиэн, сыла-сорук туруоруна сылдьабын.

- Кырдык даҕаны, олус үчүгэй буолуо этэ. Ыйытылар-бар хоруйдаабыккар махтал, ин-никитин өссө үрдүк ситиһиэлэри, санаабытын сатаннын, туоллун.

Бу спорт көрүгэ киһини олус сайыннарар, туһалаах дии санаа-тым. Интэриэһинг эрэ буолбакка, мин санаабар, олус кыраһабаи спорт көрүгэ. Ити тутан туралла-ра, ыталлара, ох сааны бэйэтин да көрөргө олус кэрэ.

Оҕолорго баҕарыа эһим - бэйэбит сөбүлүүр дьарыккыты-гар улахан ситиһиэлэри, умнулу-бат кэрэ кэмнэри.

Юля ТРЕТЬЯКОВА,
Покровской 1 №-дээх орто оскуолатын 8 "б" кылааһын үөрэнээччитэ,
"Чуораанчык" юнкор пост.

Спорт сонуннара

Милиссийэ бэтэрээннэрэ
сыал ытталлар

Сыннааланга да тахсан баран бойобуой турукта-рын тутта сыдыар үтүө дьоммут мустан, үүнэр көлүөнэбэ дьонун холобур буола сыдыаллар. Манна саастарынан үс бөлөххө арахан ытылар. Күрэхтэниигэ кытта сыдыар, Ис дьыала сулуустатын бэтэрээнэ Евгений Иванов санаатын манньк үлэһиннэ: - Быйыл иккис кыттааһыным буолар. Тэрээһин сыаласуруга сыннааланга олоор бэтэрээннэри түмүү, эт-хаан өтүүнэн бигэ туруктаах сыдыаһыларын ситиһии, эдэр дьонно өрүү холобур буола сыдыалларыгар

Аба дойдуну көмүскээччилэр күннэ-рин чэрчитинэн Покровской куорат 2-с №-дээх орто оскулатын спортивной саалатыгар Ис дьыала сулуустатын Хангалас улуунун бэтэрээннэрин бэрэссэдээтэлэ Георгий Васильевич Самсонов тэрийинтинэн пневматической бинтиэпкэнэн сыал ытытыгар күрэхтэһин буолан ааста. Манна кылаабынай судьуйанан астаапкаба сыдыар милиссийэ полковнига И.С.Константинов, судьуйанан майор В.С.Константинов үлээттилар.

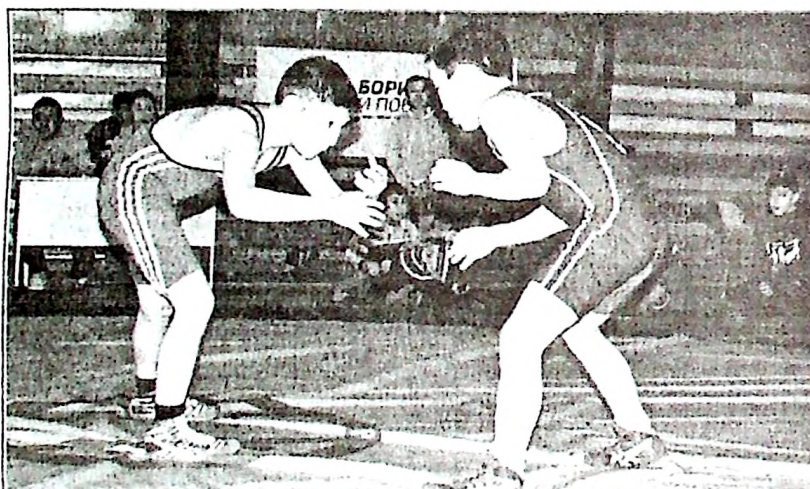
манньк күрэхтэһии олус наадалаах дии саныбын, - диин кылгастык эттэ үтүө баба санааларын тиэртэ.

Кырабы сытыы харахтаах, илиилэрин хамсаппакка эрэ, эдэр эрдэбинээбилэрин курдук бэргэн ытааччылар кыайылаахтарынан буолулар, мэтээлэринэн, грамоталарынан набыраадаланылар. Ис дьыала Хангаластаабы отдела туруорбут сүрүн бириинэ уонна ытар сыала бэргэн ытааччыга, астаапкаба сыдыар полковника Валерий Петрович Федоровка тигистэ.

Уйбаан УЙГУУРАП,
ааптар хаартыскаба түһэриитэ.

Нөмүгүгэ тустуу күрэхтэ

Быйыл иккис сылын Саха сириг биллиилээх бөбөһө, көнүл тустууга ССРС спордун маастара, тирээннэр Степан Заморщиков сырдык кэрэниигэр 2007 с.т. алаараа саастаах кыра уолаттарга көнүл тустууга өрөспүүбүлүкэ таһымнаах аһабыс күрэхтэһии көбүөрэ тэлгэннэ. Күрэхтэһиигэ 9 хамаанда, 143 тустуук күөн көрүстэ.

Манна, хоту Өймөкөөнтөн, Дьокуускай к., ону сэргэ Чурапчы, Нам, Амма, Горнай уонна олохтоох Хангалас улуустарынан, хастыы да нэһилиэк үүнэн иһэр бөбөстөрө күүстэрин холостулар. Бу күрэхтэһиигэ Степан Ильини кытта бииргэ күрэхтэспит, биир кэмгэ тирээннэрдээбит дьоннор кытта кэлбиттэрэ олус кэрэхсэбиллээх.

Мин иннибэр Горнай улуунун Оҕо спортивной оскулатын тирээннэрэ, бэйэтин кэмгэр Саха сириг күүстээх тустууга, ССРС спор-

дун маастара Валентин Константинов олоор уонна С.И.Заморщиков туһунан манньк ахтан-санаан ааста:

- Мин Степан Ильини кытта биир кэмгэ эрчилибитим уонна тустубутум, бэйэтин кэмгэр уратытык тустарынан билэр бөбөс. Биһиги кинилиин Саха сириг сүүмэрдэммит хамаандатыгар элбэх хомуурдарга ини-бии курдук сыдыбыппыт. Тустууга, эпитим курдук, ураты элбэх албастардаах, бырахсылаах тустуук этэ. Албас-

тары оноруутун, хамсатан тустуутун бэйэтэ эрэ сатыыра, атын киһи сатаан үтүктүбэт буолара. Унуобунан кыра собуус буолан, утарылаһааччыларын, үрдүк дьону, "кочерааалаан", илиилэригэр эрилэн сүгэн бырабыттыра.

Кэлинги сылларга, чуолаан тустууга спортивной оскуолаар элбээннэр, алын сүһүөх кылаастан дьарыктаммыт оҕолор олус имигэстэр, сылбырбалар, албастары чуолкайдык онороллор. Улуустар, Оҕо спортивной оскулатын Нөмүгүтэби филиалын үүнэн иһэр тустууктара күүстээх састаапка тэһгэ туһунулар. Нам, Амма улуустарын оҕолоро уонна Дьокуускай к. 3 №-дээх оскулатын иитиллээччилэрэ ураты бэлэмнээхтэр, элбэх оҕону аҕалыттар, - диир күрэхтэһии кылаабынай судьуйа Г.Д.Дмитриев.

Биһиги эрэлэрбит Нөмүгүтэн Ярик Яковлевский (24 кг, 2007 с.т.), Ярик Осипов (25 кг, 2006 с.т.), Арсен Кононов (30 кг, 2005 с.т.), Ярик Миронов (44 кг, 2005 с.т.) уонна Хачыкаатан Кирилл Дорожкин (37 кг, 2004 с.т.), Покровскайтан Вова Захаров (42 кг, 2003 с.т.) ыһааһынардыгар бастаатылар.

Бу турниры тэрийэргэ сүрүн көбүлээһини уонна көмөнү Максим Иванович Васильев баһылыктаах олохтоох дьаһалта онордо диир С.И.Заморщиков оҕолоро олунун махтаналлар. Көрөөччүлэр күрэхтэһии таһыма үрдээбитин, эдэр бөбөстөр араас улуустартан кэлиилэрэ элбээбитин бэлиэтиилэр.

Уйбаан УЙГУУРАП,
ааптар хаартыскаба түһэриитэ.

Нөмүгүтэби "Чуораанчык" оҕо саадын коллектива өр сыл биригэ үлээбэт коллегиятыгар Григорьева Зоя Ивановнага биригэ төрөөбүт убайа

НИКОЛАЕВ Иван Михайлович

ыараханнак ыалдьан олохтон барбытынан кэрэниигэр Розалия Романовнага, оҕолоругар, сиэннэригэр, биригэ төрөөбүттэригэр, чугас аймактарыгар диринг кутурбанын тиэрдэр.

Таптааһах кэрэниим, аҕабыт, эһэбит, Булгуннаахтах олохтооҕо ПЕТРОВ Спартак Алексеевич бу дьыл олунуу 26 күнүгэр соһумардык олохтон туораабытын туһунан бары аймактарытыгар, билэр дьоннорбутугар дирингник курутууан туран иһинииттирбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ.

Күндүтүк саныыр бырааппыт, убайыт, таайыт, Малдыбар нэһилиэгин олохтооҕо

ПЕТРОВ Спартак Алексеевич бу дьыл олунуу 26 күнүгэр 61 сааһыгар соһуччу олохтон туораабытынан кийинипитигэр, саҕасытыгар Петрова Ольга Ивановнага, оҕолоругар, сиэннэригэр, аймактарытыгар диринг кутурбаммытын тириэрдэбит.

Биригэ төрөөбүттэрэ, балтылара, бырааттара.

Общественной сэбиэккэ

Чэбдик олох олоххо
кирэрэригэр

(Бүтүүтэ. Иинин 6 стр. аах).

Чэбдик олоххо

Бу коллегияба нэһилиэктертэн араас общественной тэрилтэлэр сааһааччылар, ол иһигэр Дьэртэн дьахталлар сэбиэтэригэр М.Д.Исакова, Покровскайтан волейбол кулуубун салайар Г.А.Шишгина үлэ оһути биһинирдэлэр, чэбдик олоххо дьону тардыыга санааларын үлэһиннэлэр.

Арыгы атытытын тула

Коллегияба үтүс урбаанныыт сырытта, арыгы атытыгар санаатын этиннэ. Лицензията суох араас тучукаларга арыгы атыта дэлэһин, таксистар кытары арыгыны дьыбэз тирээрдэр өгөлөөхтөрүн, сокуон харабынан үлэһир урбаанныыттар нолуок эгин төлүүр, бары быраабыланы туһунан эбит буолаахтарынан "тучукалар" хаһаайытара тугу даһаны төлөөбөттөрүн, туюхха да-

һаны тус эппиэттээбэтэрин, харчыларын ханатар туһугар сүһүрдэр да утахтарынан эргинэллэрин кэрэй-бэтэрин, балары уодьуганныыр уола-дасытын кыһыа-кыһыаа этилэрт-тынынылар. Биһигин арыгыны атылааһыны бобуунан маһаһынынаах дьон харчы эргирэ аһыаабытын, эргизэн тэрилтэлэр сабыллар кутталаахтарынан бэлиэтээтилар.

Хангалас улуунун хас биридди олохтообор сылга 7,4 киитэрэ ыраас испири атылаанара хайдах дьону дыксиннэрбэт буолуой? 2014 сылга бу сыыппара 7,8 тэннээр эбит. Ити аата өссө бэрт кыратык аһыаабыт. Аһабыс бобуунан арыгыны иһини тохтоппутун биллэр. Онон дьон-норуот турун-ан спорду пропагандалаан, дьарыктанар кыабы кэнэтэргэ дьулуһон наада.

Людмила АММОСОВА.

Кэриэстэбил

2016 сыл тохсунуу 23 күнүгэр Тийт Арыы нэһилиэгин баһылыга, Саха Республикатын норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, 2011 сыл улуус "Бастыҥ салайааччы" номинация кыайылыгыгар, "Сахам сирэ XXI үйүбү" республиканскай түүскэ аһыаалар бэлэз хаһаайына, Саха Ороспүүбүлүкэтин үтүс элбэх грамоталарынан, бэлэһиннэри бэлиэтээһини ытыктыыр киһибиэ Соловьев Степан Дмитриевич ыарахан ыарыыттан ыалдьан орто дойду олохтотан туораабыта кулуун туттар 2 күнүгэр 40 хуунун туолар.

Степан Дмитриевич элбэх оҕолор дьыт кэр-гэнгэ төрөөбүтэ, кыра эрдэбиттэн элэксэ, кэпсэтиннээн этэ, үөрэҕи, үлэни, спорду өрө туттута.

Быдан дьылларга быраһаай...

"Оскуола-производство-үрдүк үөрэх" ыгырыныны өйөөн совхозка үлээһэн баран Благовещенскайга тыа хаһаайыстыбатын институтугар инженер-механик идэтигэр үөрэммитэ, талбыт идэтинэн кэлин совхоз директорынан Верхоянскай, Эбээн Бытантай оройуоннарыгар ситиһинилээхтик, таһаарылаахтык үлээбэтэ. Дьэ ити сылларга киһи дьону түмэрдэр, үлэбэ көбүлүүр салайар ураты хаачыстыбата арыллыбыта. Тыа хаһаайыстыбатын министэригэр, "Туймаада-Лизинг" тэрилтэбэ үлээһэн уопутунан, төрөөбүт-үөскээбит дойдуттар Тийт Арыыга 2005 сылтан 2016 сыл тохсунуу 23 күнүгэр дьэри баһылыгынан үлээбэтэ.

Уонча сыл үлээбэт кэмнэригэр Степан Дмитриевич нэһилиэк социальнай-экономическай сайдыытыгар, дьонно-сэргэтэ уйгулаах олохторун тутсарар туһугар туюх баар сыратын уурбута. Ол үлэ түмүгүнэн Чкалов эл-лэннээһингэр КСК, ФАП, Тийт Арыыга уу ситимэ тардыллыбыта, баһыһа, култуура, специалитар олоор уопсай дьылларга уларыта тутулган онгоруллубута. Оҕо-аймах, эдэр ычат эт-хаан өтүүнэн сайдалларыгар оҕо былаһаакка-та, чочуобуна, баһаарынай депо дьытэ уонна, үөрүүлээбэ, эдэр ыһаһы тыа сиригэр олохсугар туһуттан программала киллэрэн, сүүрэн-көтөн, туруорсан 12 эдэр ыал дьыт туттан баһылыктарыгар махталлара мунура суох.

Степан Дмитриевич эдэр көлүөнэбэ олорон ааспыт биллиилээх ытык дьоннорун, нэһилиэк историйатын туһуттан архивтарынан элбэх матырыйааллары хомуйтарбытын, биһиги биһир дойдубааһыт учуонай, общественной деятель Г.В. Ксенофонтов 120 сааһын туоларынан сибээстээн бырабытылыстыба хамыһыһыатын тэрийтэрэн улахан үбүлүүнү тэрийбитэ, олус үчүгэй, диринг архивып докумуоннарыгар олодурбут Г.В. Ксенофонтов туһунан кинигэ тахсыта, аны республиканскай үбүлүү Чкалов сиригэр ыһы-тыллан элбэх дьон сылдьан, астынан Г.В. Ксенофонтов аатын өссө тогул үрдэппитэ, биһирэппитэ, сыаналаппыта.

Култуура эйгэтигэр биһир дойдубааһыт Саха АССР култуурагын үтүөлээх үлэһитэ, ССРС култуурагын туйгуна, "Бочуот анаҕа" уордун кавалера М.Д. Федоров - Ырыа Минсэ аатын үйэтигэр туһуттан киһи аатын "Эркэһин" КК интэриитэ, Ырыа Минсэ, "Дьүрүскэн сүүрүктээх хомус угууар туһулугэ" ки-нингээр тахсылыра, үбүлүүдээх ыһаабы, улуустаабы фольклор фэстивал-ларын тэрийиһигэ, "Тойон Лабыды" Е.С. Кампеев суруйуутунан олонхоҕо бэйэтинэн кыттан дьонугар-сэргэтигэр сохторбүтэ, убаастаппыта. 2013 сылаахаха Президент үс мөлүйүөн солкубайдаах Грантын ылаалларыгар, респу-блика 15 бастыҥ кулууптарын иһигэр киирсэр Чкалов МФЦ, Ксенофонтовтар дьыт кэргэттэрин холобур оҕостор сылтан Чкаловка МФЦ "Ксенофонтовтар - дьыт кэргэттэрэ" музей тэриллиитигэр күүскэ үлээбэтэ, ол күмүгэ - музей баай матырыйаалларан тарбаха биттанар музейдар ахсааннарыгар киирбитэ.

Степан Дмитриевич нэһилиэгин дьонно, саас-сайын суол аһынан, хаайтаран киһи сир кытта сибээс быстытыт, сайыннын мотуорунан айаһыта тоһо-хата айанныыларын көрөн сүрбэр ытыттаран, дууһаһынан ыалдьан, туһуну-күнүһү аахсыбакка, элбэх сыратын ууран, министэригэр-бэлэһинэн сылдьан туруорсан, тылын ыһыһынан Тийт Арыыга суол кэ-лиитин туруорсубута, үлэ быйыл алтынныы ыһага түмүктэнэр.

Уон сыл устата баһылыгынан үлээһэн Степан Дмитриевич олус да эл-бэх, үйүлээх туһуулары онготторбүт эбит. Өссө да онготторуо эбитэ буолуо да, дьылба хаан тыйыс, үтүөкөн киһибиһин биһиги кэккэбитигэр туорапта.

Степан Дмитриевич олорон ааспыт сырдык олохун, үтүө-мааны майгы-тын, сүбөтин, сырдык сэрбэтин үйэ саас тухары өйүү-саныы сыдыах-пыт.

Биригэ үлээбэт дойдотторо.

Кыһыл Үрүйэ начальнай оскуолатын коллектива өр сылларга учууталынан үлээбэт педагогическай үлэ бэтэрээнэ

КИРИЛЛИНА Евдокия Павловна

уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, аймактарыгар диринг кутурбанын тиэрдэр.

Тэрийэ таһаараччылар:

Саха Республикатын
Правительствота,
"Хангалас" ("Хангалас") хаһыат
редакцията АУ.

Кылаабынай редактор
А.Е.ЕГОРОВ.
Телефон 43-3-32.

Хаһыат Роскомнадзор
массабай
информация туһунан
сокуоннары туһууу
контуролуур,
регистрациялыыр
федеральнай
управлениетыгар
ПН № ТУ14-00411 2015 с.
олунуу 13 күнүгэр
регистрацияламмыт.

Журналистар телефоннара:
редакторы солбуйааччы Людмила Аммосова - 43-8-89,
эпиэтигэр секретарь Егор Бессонов, Василиена Федотова,
Мария Константинова - 43-6-01, бухгалтерия - 43-9-32 (факс).

"СР Хангалас улуунун "Хангалас" ("Хангалас") хаһыатын редакцията"
АУ таһаараччылар бэһэттэһинэ, Покровскай, Никольск уул., 4 №-ра.

Автордар суруктарыгар этилэр сааһа хаһыа да хаһыат туһунан
коопиятын кытта сөн түбүгэр буолабыт.
Манньк бэлэһээх матырыйааллар редакцияга ылааһыгар олодурар
бэһэттэһэлэр. Редакция ис дойдуну иһин эппиттэһинэ
рекламны бэрээдэчч сүтэр.

Хаһыат сааһаһы, куучуһаһы
оптутуруулаах улаха
бэһэттэһэр таһар.
Оффсетнай бэһэт.
Кэһиһэ - 1 б. л.
Нүөкөрү бэһэттэһэр
графика баһаарынан 16.00.
Бэһэттэһэр бэһэттэһэр 16.30.
Түрүһ 557 экз.
Сааһаһы нүөкөрү - 13.

Редакция. Бэһэттэһэр
ОҕОРОН ТАҕААРАЧЧЫ.
ТИПОГРАФИЯ
САДЫРАСТА:

678000,
Саха Республиката,
Покровскай куорат,
Никольск уул., 4 №-рэ

Хаһыат нүөкөрүгэр дьулуруунай - М. КОНСТАНТИНОВА.

"Үргүрэдэх кэм үнүгэстэрэ"

2

II Мадьябар нэһилиэтин бюджетэ, ТВ программата.

3-8

Кустук дьэрэкээни онун оонньотор

10

Хаһыакка сүрүтүү
ый ахсын ытыллар

Биһиги индекспит

54895

www.fluvi.ru

E-mail:

gaz_han@mail.ru

Хаһыат 1940 сыл сэттинньи 7 күнүттэн тахсар.
Атыга көнүл сыананан

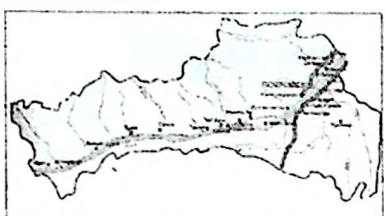
6+

№ 14 (11 165)
2016 сыл кулун тутар 4 күнэ, бээтинсэ

ХАҢАЛАС

Информационнай-аналитическай хаһыат

Сонуннар

Сарсын эфиргэ -
Егор Борисов

Сарсын, кулун тутар 5 күнүгэр, ГТРК "Россия-1" телеханаалыгар 08:10 чааска СӨ Ил Дархана Егор Борисов Саха сиригэр олохторугар быһа эфиргэ тахсан боппуруостарга хоруйдуо диэн СИА иһитиннэрэр.

Боппуруостары: 84112132-02-02 телефонунан уонна электроннай почтанын "Вопросы главе Якутии" диэн бэлиэлээх oooq@adm.sakha.gov.ru диэн аадырыстаан ыытыахха сөл.

Бэрдьигэстээххэ,
уопут атастаһа.

Бу күнүгэр нэһиликтэр сэбиэттэрин депутаттара абыс буолан Горнай улуунун Бэрдьигэстээбэр олохтоох бэйэни салайыныы боппуруостарыгар семинарга баран кэллилэр.

Бу тэрээһини кини улуустарга Бүтүн россиятаабы бэйэни салайыныы Саха сиринээри салаата тэрийиһиһтэ. Маннык Улус Илэниги федеральнай уокурукка сири бэйэ бэйэри боппуруостарыгар кини дууһа дьуһа буолла. Семинар кэнниттэн бөһүөлүккэ кэрэхтээһи тэрийиһи. Биһиги улууспут депутаттара иккис мийэстэни алаары билиһиннэр.

Саҥа анааһын

Улуустаабы кини баһына кылаабынай бырааһынан. Ханалас Билиһиннэр тэрийтээх Бурнашов Евгений Николаевич Дьоккуускайга 5 №-дээх поликлиника кылаабынай быраас кэлб. таһаарылаахтык үлэни сүлдьүбүт. 1965 с.т. биһиги дойдубааһынан аһаһа.

Биһиги корр.

Кэлэн иһэр сандал саас бырааһынньыгынан!

Билсэн кэбиниг - бу хаартыскаба Өктем биһир чулуу кыһа, республика дьахталларын XIV-с съездин Ханаластан делегата Светлана Давыдовна Ксенофонтова. Үөһээ Бүлүү Маһаһыгар улахан дьиз кэргэннэ төрөөбүт, Арктика государственнай култуура уонна искусство институтун быйыл бүтэрээри сылдьар икки кыыс оҕо күн-күбэй ийэтэ.

Үлэтин 2003 сыллаахтан Дьоккуускайга мизбэл атыылыыр маһаһыын атыылааччы-консультантынан саба-лаабыта уонна икки сылынан менеджер буолбута. 2010 сыллаахха кэргэнинэн Владислав Владимировичтын Өктемгө сымнабас мизбэли онорууга дьиз кэргэн биисинэһин тэрийбиттэрэ. Светлана Давыдовна 2012-2013 сылларга Чаппеэтаабы култуура дьэтин сэбиэдиссэин эт. толорбута, 2015 сылтан -

Өктем ыччатын лидерэ.

Олоххо көхтөөх көрүүлээх Светлана Ксенофонтова аныгы кэм киһитэ. Саҥаттан саҥаны билэргэ-көрөргө, ылсарга дьулуһар. Семинар-тренинг бөһөтүн ыччаттарга тэрийдэ. Ол курдук предпринимательство уонна туризмга министристибэ биисинэскэ үөрэхтээһинин чэрчитинэн, ыччат дьыалаларыгар уонна спортка министристибэ, "Ыччат өйбүлүгэр социальнай-пси-

Эбэрдэ - күнүдү дьоммутугар!

"Ханалас улууһа" МО депутаттар оройуоннаабы Сэбиэттэрин уонна тус бэйэм ааппыттан эһигини сааскы кэрэ бырааһынньыгынан - Аан дойдуга дьахталларын күнүнэн ис сүрэхтэн эбэрдэлибин!

Кулун тутар 8 күнэ тыйыс кыһын кэнниттэн айылба бархасан уһуктар дьикти кэмин санатар.

Биһиги дьахталларбыт олоххо өрүү инники күөҥнэ сылдьаллар - общественной үлэбэ, биисинэскэ, үөрэххэ, спортка - бары эйгэбэ. Улуус социальнай-экономическай сайдыытыгар, духуобунай сыаннастары ханатыыга, эйэни харыстыырга, сомоболоһууну түстүүргэ.

Бу сандал саас сырдык, ыраас күнүнэн баҕарабын кытаанах доруобуйаны, дьолу-соргуну. Эһигини чугас дьонгут таптала, кыһамныта арыаллаатын.

Ытыктабылы кытта улуус баһылыга
Г.Ю. АЛЕКСЕЕВ.

Дьахталлар съездэрин делегата

Күн солото суох

хологической киин" ГБТ тэрийиһэринэн социальнай бырайыактары бэлэмнээһингэ, култуураба уонна духуобунай сайдыыга министристибэ бырайыактарынан бырааһынньыктары уонна сыннааһы тэрийиһэ, эбии үөрэхтээһин чэрчитинэн биисинэскэ былааннаһын төрүттэригэр, дьобус биисинэскэ о.д.а. семинар-тренингэри ыытан сонун, түбүктээх үлэбэ сырытта.

Светлана Ксенофонтова общественнай үлэбэ үгүс. Кини 2011 сылтан эдэр ыаллар "Дьол уйата" түмсүүлэрин салайар, нэһилиэк предпринимателлэрин сэбиэтин бэрэссэдээтэлин солбуйааччыта, общественной сэбиэтин чилиэнэ, П.И.Шадрин аатынан Өктем орто оскуолатын төрөппүттэрин кэммитэтин салайааччыта, "Утум" диэн республикатаабы общественной тэрият Ханалаастаабы салаатын салайааччыта. Кини өссө нэһилиэк историко-краеведческой обществен-

най тэриятэтин сэбиэтин чилиэнэ. Светлана Давыдовна билигин "Ыччат историко-сырдатар туура" диэн бырайыагы оноро сылдьар. Көрөргүт курдук, күн солото суох киһи.

С.Д.Ксенофонтова дьиз кэргэнэ "2012 сыл бастыг урбаанньытыала", 2015 сылга "Бастыг дьиз кэргэн", бэйэтэ 2013 сылга "Бастыг урбаанньыт", 2015 сылга "Бастыг общественник-предприниматель" диэн ааттарынан нэһиликтэн бэлиэтэммитэ. Ксенофонтовтар Ил Түмэнтэн, улуус салалтатыттан, араас тэриятэлэртэн грамоталара, махтал суруктара элбэх, нэһилиэк биһир киһи туттар, холобур онгостор эдэр ыала. Дьэ манньк киһи астынар киһитэ биһиги улуус дьахталларын аатыттан кулун тутар 14-15 күннэригэр съездэ кытта барар. Ситиһиһэри баҕарыабын!

Матрена ПАВЛОВА.

Нэһиликтэргэ

"Спецназ" үлэһитин түһүмүк билиһиннэрдилэр, анал таҥастарын, бронь-сэлиэчиктэрин, каскаларын, куйахтарын оболорго кэтрэдэн көрдөрдүлэр, араас байыаннай сэтэрин-сэбиргэллэрин түһүмүк кэпсээ-

Дьикти тэрээһингэ

Өктем орто оскуолатын төрөппүттэрин кэммитэ уонна нэһилиэк аҕаларын түмсүүтэ үлэ байыаннай-патриотической хайысхатын чэрчитинэн аҕыах хонуктаабыта Дьоккуускайтан ыксалаах-быһыыга-майгыга көмөбө кэлэр "Белый медведь" диэн диэн ааттаах сулууспа салаатыттан "спецназтары", кинологической сулууспа үлэһитин ыһыран Төхтүр уонна Өктем оскуоалаларын оболорун кытта көрсүһүү тэрийдилэр.

тиһэр. Бэйэни хайдах, туһунан сайыннараахха бу сулууспаба ыалларын үөрэнээччилэр олус интэриһиргээн иһитилэр, "спецназтар" таҥастарын кэтрэн көрөн баран ыһааһына да ыараханьттан соһуйдулар уонна астынылар. Кинолог ньиэмэс овчаркатын илбэ кэлбиттэн оболор үөрүүлэрэ улахан. Ыты туохха үөрэтэллэрин, ханнык араас хайыскалар манна баалларын, эрчийэргэ туһу гыныа суохтаахтарын биллилэр. Оболор ыты таптаан илэрийэн көрдүлэр, хаартыскаба түсүһэн үөрүүлэрэ үгүс буолла.

Светлана КСЕНОФОНТОВА, Өктемнөөбү эдэр ыаллар "Дьол уйата" түмсүүлэрин салайааччыта.

Көрсүһүүгэ ыһырабыт

Кулун тутар 10 күнүгэр күнүс 3 чааска

П.В.Ксенофонтов аатынан кыраайы үөрэтэр музейга

"Интеллигенция уонна билигин кэм" диэн тизмэбэ

Государственной Думы депутата,

Саха Республикатын бастакы Президентэ

М.Е. Николаевы кытары "төгүрүк остуол" тула кэпсэтиигэ көхтөөхтүк кыттаргытыгар ыһырабыт.

БЫРАБЫТАЛЫСТЫБА ОТЧУОТУГАР

Покровская дьонун долгутар

Базальт собуотун "тыйыс тынна",
"тулаахай оёолор дьизэлэр",
3 №-дээх оскуола тутулуута...

Ханалас улуугулар өрөспүүбүлүкэ атын киин сирдэригэр кураак проблема үгүс. Бу - ОдьКХ болпуруостара, доруобуйа харыстабыла (каадырынан, эмнэн хааччылыы), транспорт, суол-нис, сибээс (Интернет). Бу туһунан улууска отчуокка икки күн сылдыбыт бөлөхтөр үлээрин түмүгүн таһааран СӨ сибээскэ уонна информационнай технологияларга миннистирэ Александр Борисов Покровскайга ытыллыбыт отчуокка эттэ. Миннистир 2015 сылга бырабытталыстыба экономикага үлэтин кылгастык билһиннэрдэ уонна 2016-2017 сылларга дайду сүрүн экономистэрэ борогунуостууларынан кириисис өссө диригинир чинчилээбин, онон өрөспүүбүлүкэ сайдыытыгар сагалыы тэринни наадатын ыйда (инновацияба, табаарынай бородууксуйаны бэйэ онорон таһаарытыгар, о.д.а.).

Ити кэнниттэн бырабытталыстыба чилиэннэрэ олохтоохтор болпуруостарыгар хоруйдаатылар.

Н.А.Весвало, байыаннай сулууспанан бизнсийлээх:

- Покровскайга базальт собуотун арыллыытыгар бу производство куорат экологиятыгар туох даһаны буортута суох дьин эрэннэрбиттэрэ. Ол сымыйа буолан таһыста. Кирзавода, Кыыл Бастаах олохтоохторо өрүү собуот куһаҥан сытынан тыһааллар. Тэрилтэ нэһилиэннээ утар-сытыгыгар отой кыһалыбат. Туох эмэ мизэрэтэ ылынт эрэ!

Миниистир А.И.Борисов онуоха болпуруоһу болбомто киинигэр ылабыт, тус бэйэм хонтуроолуом, бэрэбиэркэлээххэ наада диэтэ.

З.Н.Лобанова, 3 №-дээх оскуола учуутала:

- Хаһан оскуолабыт тутуллар? 1983 сылтан эрэннэрэллэр даһаны, дьыала оннуттан хамсаабат.

А.И.Борисов:

- Оскуола тутуута 2016 с. инвест-бырагырааммаба кирирдэ. Бу күнүргэ аукцион ытыллан генбэдэрээтчит быһаарыллыа. 2017 дьизэ тутулан үлэбэ кирирэн сөп.

Е.Е.Скрябин, пенсионер:

- Саҥа дьыл иннинэ биһиги талааннаах кыыспыт Июлина Попова "Главная сцена" телевизионнай куонкурсу финалистката буолбута, өрөспүүбүлүкэбитин аатаппыта. Төрөөбүт Сахаҥын сирин туһааннаах министиэристибэтэ киинэхэ туох эмэ көмөнү онордо дуо?

М.М. ОКОНЕШНИКОВА, култуураба уонна духуобунай сайдыы-га министиэристибэ кыл. исписсэлиһэ:

- Дьоккуускайга олунньу 24 күнүгэр Июлина Поповаба уонна Арина, Инна Даниловаларга ("Два голоса" телебырайыак кыттылаахтара) кэнсиэртэртэн кирибит үп барыта бэриллибитэ. Бу күнүргэ Июлина көрдөһүүтүнэн биһиги министиэристибэбит Санкт-Петербургу үөрэбин кыһатыттан Москвагабы култуура институтугар көһөрүгэр профтехүөрэхтээгин министиэристибэтин нөҥүө көмөлөһө сылдьар.

Г.Ю.Алексеев, улуус баһылыга Покровскайга кэнсиэртитэн гонорара Июлинаба бэриллибитин, улуус дьаһалтата киин икки сылга үөрэбин төлөөтө дьин эбэн эттэ.

И.Н.Руфов, Покровскай куорат депутаттарын сэбиэтин салаааччыта:

- Тулаахай оёолорго үс ыйга тутулан бэриллибит дьизэлэр хара ааныттан ититэр ситимнэрэ, канализациялара проблемалары үөскөппиттэрэ, албынналпыт тулаахайтар Путинга сурук суруйарга күһэллбиттэрэ. Бу дьонго саҥа дьизин тутары туруорсабын, онтон бу дьизэлэр Покровскайга маневреннай фондаба бэримэлэрин курдук этии киллэрэбин.

Бу болпуруоска чунуобунньуктар оннуларыгар баһылык Г.Ю.Алексеев: "Олунньуа бу дьизэлэргэ тутуу министиэристибэтин хамыһыһыата кэлэ сылдыбыта. Сотору базальт собуота ситэ онгоһулу-батабы онгоруо эбэтэр киини кытта сууттаһар болпуруоспут быһаарылыахтаах, - диэтэ.

Покровскай олохтоохторо Селекционнайга оскуола-саад тутуутун, бассейн, ууну сүүрдэр тутуулары онгорору, биэрэги бөһөргөтөргө үлэни ытытары туруорустулар даһаны баҕа хоту хоруйу ылбатылар, кириисис буолан үп суох дьин буола.

Барыбытын долгутар "биир гектар босхо сир", химическэй собуоту тутуу болпуруостарын да тумнубатыбыт (Иван Руфов ТОСЭР чэрчинэн тутулар химзаводу утарар улуус "Заречье" общественной хамсааһынын актыбыыстарын аатыттан бырабытталыстыба салайааччытыгар Г.Н.Данчиковаба дьин сүрүү туттарда). Итиннэ сэргэ Интернет сибээһинэ мөлтөбүн, балыктааһын квотатыгар, Аласнай уулуссаба гааһы киллэриин, о.д.а. болпуруостар бэрилиннилэр.

Түмүк оннулар

Быйыл аан бастаан бырабытталыстыба үлэтигэр урукку курдук сыана быһылыбата. Ол иһин тэрээһин ситэтэ суох курдук буола: чунуобунньуктар үлэлэригэр сыана бэриллибэт буолабына тобо отчуоттуулар? Манньык отчуоттарга сылтаа бэримлэр туруорсуулары олоххо киллэригэр үрдүкү салааларыт хайдах үлээбитин тобо биһилиннэрбэтэй? Холобура, Покровскайга былырын буолбут отчуокка олохтоохтор Искуство оёо оскуолатын, уонна хааччылар саҥа водо-забору, канализация ситимин уларытан тутууну, Г.В.Гребнев аатынан стадиону ситэри онгорууну, куорат саҥа дьобус оройуоннарыгар гааһы киллэриини, маннаабы күөлүргэ, уу тохтуур сирдэригэр үлэни ууну ытытар ытытары, о.д.а. болпуруостары боротуокулга киллэртэ-битэ дии. Хомойуох иһин, олохтоох даһаны былаас, миннистирдэрбит даһаны быйыл бу туһунан санаабатылар. Оччотугар - чунуобунньуктарбыт бэйэлэрин уураахтара олоххо кирирэн хонтуроолга тутпаттар. Кэллэлэр, отчуоттаатылар, дьон санаатын истибэтэ буолулар уонна... умуннулар курдук. Ол иһин даһаны быһыы дьон былаас бэрэстэбиитэллэр кытары көрсүүһүгэ дьулуспатын, Куоралпыт сайдыытыгар дьонун биисинэс-бырайыктар, этиилэр, болпуруостар суохтара төрүөтэ буолар.

Айталина ЯКОВЛЕВА.

Манньык ааттаах А.Е.Варламова-Айысхаана кинигэтин бастакы чааһа 2012 сыллаахха "Бичик" кинигэ кыһатыгар бэчээттэнэн тахсыбыта. Бу айымньыны мин олус сэргин аахпыппын умнубаппын, салгыта хаһан тахсарын сэмээр кэтэһэр этим. Дьонум учуутал буоланнар эбитэ дуу, ыччаттардаах буолан дуу айымньыны чугастык ылыммытым. Хайа уонна биһиги, улуус суруналыыстары, үчүгэйи-куһаҕаны тэннэ көрөн кэлбит дьон буолаахпыт. Манньык темаба суруйуулар долгуппат буолуохтарын сатамат.

Ааспыт бээтинсэбэ Хоточчуга, Айысхаана бойбурун көтөхпүт дайду-тутар, иккис кинигэ сүрэхтэниитэ тэриллинэ. Олус сонундук, сэргэхтик, ис дууһаттан. Дэриэбинэ дьонно эдэр-диин-эмэниин кыыстарын-эдьийдэрин таарыччы чистээтиллэр-бочуоттаатылар. Бизээр ыччаттар сценкала-рынан, ойуурга мас охторор улат-

көрүүлээх киһи буолан биэрде. Дьизэ кэргэн, дьахтар проблемата долгута-рын эттэ, Хоточчу оскуолаа быр-бааччы дьаһанан үлэли олоорун астына көрбүтүн, нэһилиэк дьонно үтө санаанан салайтаран Оёо дьизэ-типтэн тулаахай оёолору, буолаары буолан нуучча оёолорун, иитэ ыла-ларын, таарыччы оскуолаба Оёо эл-

"Үргүөрдээх кэм үнүгэстэрэ"

тар-кыргыттар көхтөөх "субуотун-ньуктарын", Аба дайду Улуу сэриити-гэр кыттыбыт биер дайдулаахтарыгар өйдөбүннүк туруораары сылдыар ыра санаалаах дьон туһунан оонньу-нан сабалланна. Мин, элбэх кинигэ сүрэхтэниитигэр сылдыбыт киһи, манньыгы өссө көрө илигим.

Улаатан эрэр Оёо олоххо бэйэтин суолун тэлэригэр билигин да уустук кэм. Сайдыыны тэнэ ыччакка куһаҥан өттүнэн дьайар, өйүн-санаатын сүүйэр күүс элбээн иһэр. Манньык бириэмэбэ ыччакка аттыгар күүс-көмө, өйөбүл буолар аба киһи көстөрө олус бэрт. Айысхаана суруйар темата олус киэн. Бэйэтэ педагог буолан Оёону, төрөппүтү, учууталы өйдүүрүн

туһунан бу кизһэ элбэх үтө тыл этилинэ. Бизээри биһилиэтикэ үлэһитэ Лира Белолобская иилээн-сабаллаан ытта.

Хоточчулар Анна Егоровнаны кы-тары кэлбит "Чолбон" сурунаал үлэһитэрин, суруйааччылары үерэ көрүстүлэр. "Манньык элбэх суруйаач-чы биһиги кыракый дэриэбинэбитигэр өссө кэлэ илик этэ", - дэстилэр. Ыладьыттарбыт даһаны иистээх хаал-батылар - Е.В.Слепцова-Куорсуннаах, Г.А.Андросов хоһоон бөһөтүн аахты-лар, суруналыыс Даниил Макеев тэт-тик кэлсээннэринэн үөртэ, онтон прозаик Н.П.Находкина дьизэлээх-уот-таах, ыччаттардаах, улахан хаһаайыс-тыбалаах дьахтар киһи хайдах быыс булан суруйарын кэлсээтэ. Татьяна Петровна бэйэтэ дыкти киһи - Уус Алдантан айаннаан кэлбит, 19 сыл ос-куола директорынан, 14 сыл Сэбиэт исполкомун бэрэсэдээтэлинэн, баһылыгынан үлээлээбит, дьэ, уонна сааһыран баран суруйуунан үлүһүйбүт. Сүрдээх олоххо көхтөөх

биирин туһугар сыралалаһарын, үөрэх кыһата баар эрэ буолабына дэриэбинэ эстибэтин хайгыы эттэ, өссө бу уоппугу Саха сиригэр тарбастаахха, ол быһыыгар, бу саҥа темаба суруйаран дуу, диэтэ.

Араас ахтыы баар буола. Анна Егоровна төрөппүттэрин истинник санаан аастылар - от оптуумарын, сүөһү көрөлөрүн, ыччаттарын бэйэ сэмэй холобуругар иитэллэрин. Кыр-дык даһаны, кыра эрдэхтэн үлэээн улааппыт, эрэй, кыһалба дьини этинэн-хаанынан билбит киһи хара ньуура суох үлэһит буолара биллэр. Тулуур-даах, дьулуурдаах буоларга үлэ иитэр.

Айар киһиэхэ дайдуута, киһи дьо-но-сэргэтэ көмө буолар диэтиллэр су-руйааччылар. Кинигэ иккис чааһа тах-сарын хоточчулар кэтэспиттэр аҕай эбит. Оннообор биер оёонньор аны кыйан аахпакка өлөн хааһаам дии са-ныы сылдыбыт. Ол ытык кырдыабыс, үлэ бэтэрээһэ В.П.Егоров кэргэни-нэн Покровскайтан кэлэн истинг тыл-лары эттиэр. Вячеслав Петрович бая-нынан ырыа бэлэхтээн үөртэ.

Анна Егоровна оскуолаба биергэ үөрэммиттэрэ элбэх буолан саҥа ки-нигэ тахсытын уруйдуу кэлбиттэрэ бу үчүгэйин - кыыстарынан киэн тут-туохтарын тутталлар. Уопсайынан, олус истинг тэрээһин буола. Хоточчу ос-куолатын оёолоро хомуска оон-ньоотулар, дьахталлар ансаамбыла-ра, хаалыт аймаах Матвеевтар кийииттэ-р Сардаана Григорьевна ырыа ыл-лаатылар, үткүү да баар буола. По-эттарбыт хоһоон бөһөтүн аахтылар. Оннообор саҥа хоһоон эрэр олох-тоох хоһоонньуттар айымньыларын иһитиннэрэн соһутулар.

"Киһи күннээх, балык ыамнаах"

дизэн маньы этэн эрдэхтэрэ. Айысхаана долгуйда, үөрдэ, өссө да үлэлиэ диэ-тэ. Мин сөбө санаатым, Анна Егоров-на "Чолбон" сурунаал эпипэтиир сэ-кириттээрэ эбэтэ. Бу олус сылаалаах, сыраны-сылбаны, болбомтолоох буолары эрэйэр үлэ. Оннообор мин хаһыат ыстатыйаларын, дьон суруйан аҕалытын редакциялыырбар сөп буолабын - барытын көннөрүүххэ, бэйэ нөҥүө аһарыаха диэтэххэ туһугар эрэйдээх үлэ, ол кэриэтэ хара үлэни толорбут ордук курдук. Биер эмэ тылы була сатаан ардыгар утуйар да уун көтөр. Онтон Анна Егоровна "Чолбон" редакциялыыр Манна даһаны тылга-еске, саныыр санааба улахан болбомтону уурбат эрээри су-руйааччы, поэт буолар ыра санаалаах ыччат, кырдыабыс даһаны үгүс айым-ньыны аҕалара буолуо дии. Ол хара үлэтигэр, ону сэргэ дьизэ-уот кыһалбатыттан ордон бэйэ айымньы-тыгар дууһаны аныах диэтэххэ ыарахана биллэр суол. Баҕарыбыт Айысхаанаба-А.Е.Варламоваба, Саха Өрөс-пүүбүлүкэтин култууратын үтүөлээх үлэһитигэр, үөрэбэриитин туйгунугар, Россия суруйааччыларын Союуһун чилиэнигэр, күн-күбэй ийбэ, эбээбэ күүһүн, санаатын түмэн саҥаттан саҥа айымньылары дьону-гар-сэргэтигэр аяа, утары ууна тура-рыгар. "Ойуурдаах куобах охтубат" димлэр сахалар. Дьонноох киһи ту-тайбат, өйөбүлээх буоларынан Анна Егоровна, көмүскэлээх киһи, айым-ньылаахтык үлэлиэ дьин эрэллээхпит.

Людмила АММОСОВА.

Редакция почтатыттан

Төхтүр сэргэхтик олоор

Саҥа дьылан бэттэх Төхтүргэ араас тэрээһин бөбө буолан ааста. Ол курдук, култуура киинин дириэктэрэ С.Ф.Тяпьева халыҥ хамаандатын кытта З.В.Авакумо-ва, В.П.Петрова, Т.Н.Андреева көбүлээһиннэринэн ак-ция ыттан, нэһилиэннээ олохтоохторо көхтөөхтүк кыт-тан, уопсайа 30 тахса элбэх оёолоох дьизэ кэргэннэ, дьизэ иһигэр олоор иһэллэрит, кыаммат кырдыабаастар-бытыгар бэлэх туттартаатылар. Маньы таһынан, олох-тоох дьаһалта дьизэтэ үлэбэ кириэн, биһилиэтикэ, почта, куулууп үлэһиттэригэр эмиэ туспа хос тыһыан сабыс-сага, сырдык, сылаас дьизэ дьэһэйдэ. Ол иһигэр туспа музей хоһо аһылаара күүтүлэр. Дьонтон кыбыстыбак-ка ханнык баҕар үлэ хайысхатынан мунньахтыыр са-лааланылар.

Олохтоохтор үөрүүлэрэ үксээн иһэр. Ол курдук, Ха-тастаабы сибининнээ комплексыттан кэлэн удамыр сыанаба олохтоох аһы-уөлү атылаан бардылар, бу олус хайба-лаах дьыала. Урут биһиги кыра эрдэхпитинэ, "автолавка"

кэлэбинэ үөрүү-көтүү бөбө буолар этибит. Нэһилиэк бүтүүн сырайдыын-харахтын сырдаан, үөрэн-көтөн со-нун аһы-тангаһы дьаарбаҥкалыыр буолара.

Бэчээт күнэ эмиэ бэлиэтэммитэ. Олохтоох биһилиэти-кэ сырдык-ыраас хоһугар, сааһыттан тутууга суох нэһилиэк олохтоохторугар үлэһит Е.М.Герасимова диктант суруттарбыта. Кыттыбыт дьон сахалыы сурунаал саҥа нүөмэрдэринэн биһирээбитэ.

Маньы таһынан нэһилиэк олохтоохторо, тэрилтэлэр кыттылаах оскуола спортивнай саалатыгар икки күннээх тыҥаһыннаах кирисии буола. Норуот олох түмэниин олоор. Оскуола дириэктэригэр Н.В.Румянцеваба дьон-сэргэ махтала мунуга суох.

Сүүмэрдэммит хамаанда Өкөтөмгө баран эмиэ кыттан, спорт араас көрүгэр үчүгэй көрдөрүүлээх. Манна саас-таах дьоммут актыбынайдык кытар, ол курдук Е.Д.Капустина, Е.И.Соломонова, С.В.Афанасьев күн бүгүнгэ дьылы үүнэр көлүөнэбэ холобур буолаалар.

Төхтүрбүтүгэр олохтоох сыннылан киинэ уонна спортивнай саала туспа тутуулаа буоллар үчүгэй этэ.

Александра АЛЕКСЕЕВА.

30 декабря 2015 г.
РЕШЕНИЕ СЕССИИ № 20-4

Об утверждении бюджета муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег" Хангаласского улуса Республики Саха (Якутия) на 2016 год

Рассмотрев представленный проект местного бюджета на 2016 год с приложенными к нему документами, и руководствуясь Бюджетным кодексом Российской Федерации, Законом Республики Саха (Якутия) "О бюджетном устройстве и бюджетном процессе в Республике Саха (Якутия)", Уставом муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег", Положением о бюджетном процессе в муниципальном образовании "Мальжагарский 2-й наслег", прогнозом социально-экономического развития муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег", наслегный совет депутатов муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег" решил:

Статья 1. Основные характеристики бюджета МО "Мальжагарский 2-й наслег"

1. Утвердить основные характеристики местного бюджета на 2016 год:

- 1) прогнозируемый общий объем доходов местного бюджета в сумме 22 297,43 тыс. рублей, из них налоговые и неналоговые доходы в сумме 1670,39 тыс. рублей, безвозмездные поступления в сумме 20 627,04 тыс. рублей, из них межбюджетные трансферты из государственного бюджета Республики Саха (Якутия) в сумме 2 144, 04 тыс. рублей;
- 2) общий объем расходов местного бюджета в сумме 22 297,43 тыс. рублей;
- 3) дефицит местного бюджета в сумме 0,0 тыс. рублей.

Статья 2. Доходы бюджета МО "Мальжагарский 2-й наслег"

1. Утвердить в местном бюджете МО "Мальжагарский 2-й наслег" прогнозируемый объем поступления доходов по основным источникам на 2016 год в объеме согласно приложению 1 к настоящему решению.

2. Установить, что доходы местного бюджета, поступающие в 2016 году, формируются за счет федеральных, региональных налогов, сборов и неналоговых доходов в соответствии с нормативами, установленными Бюджетным кодексом Российской Федерации, Законом Республики Саха (Якутия) "О государственном бюджете на 2016 год", а также нормативами отчислений согласно приложению 2 к настоящему решению.

3. Утвердить перечень главных администраторов доходов местного бюджета, закрепляемые за ними виды (подвиды) доходов бюджета согласно приложению 3 к настоящему решению.

4. Утвердить перечень главных администраторов источников финансирования дефицита местного бюджета, закрепляемые за ними источники финансирования дефицита местного бюджета согласно приложению 4 к настоящему решению.

5. Определить Управление финансов МР "Хангаласский улус" уполномоченным органом муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег" по осуществлению электронного документооборота и получения выписки из лицевого счета администраторов поступлений доходов местного бюджета муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег".

6. Установить на 2016 год лимит предоставления налоговых кредитов, отсрочек, рассрочек по уплате местных налогов и сборов в части сумм, отчисляемых в доход местного бюджета МО "Мальжагарский 2-й наслег", в объеме не более 0,0 тыс. рублей.

Статья 3. Бюджетные ассигнования бюджета муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег"

1. Бюджетные ассигнования по целевым статьям расходов на реализацию муниципальных программ и подпрограмм муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег" в 2016 году не предусмотрены.

2. Утвердить распределение бюджетных ассигнований по разделам, подразделам, целевым статьям и группам видов расходов на 2016 год согласно приложения 5 к настоящему решению.

3. Утвердить ведомственную структуру расходов местного бюджета на 2016 год согласно приложения 6 к настоящему решению.

4. Бюджетные ассигнования на исполнение публичных нормативных обязательств на 2016 год в бюджете МО "Мальжагарский 2-й наслег" не предусмотрены.

5. Утвердить объем муниципального дорожного фонда на 2016 год в сумме 121,89 тыс. рублей.

Статья 4. Субсидии юридическим лицам (за исключением субсидий муниципальным учреждениям), индивидуальным предпринимателям, физическим лицам

1. Установить, что субсидии юридическим лицам (за исключением субсидий муниципальным учреждениям), индивидуальным предпринимателям, а также физическим лицам - производителям товаров, работ, услуг, предусмотренные настоящим решением, предоставляются в целях возмещения затрат или недополученных доходов в связи с производством (реализацией) товаров, выполнением работ, оказанием услуг, а также возмещения нормативных затрат на оказание в соответствии с муниципальным заданием муниципальных услуг в следующих случаях:

- 1) реализации мероприятий, направленных на поддержку сельского хозяйства в рамках муниципальной программы поддержки и развития сельского хозяйства МО "Мальжагарский 2-й наслег" Хангаласского улуса РС (Я) на

2016 - 2018 годы.

2. Субсидии предоставляются из местного бюджета в соответствии с нормативными правовыми актами Администрации муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег", которые устанавливают цели, условия и порядок предоставления субсидий, определяют категории и (или) критерии отбора юридических лиц (за исключением муниципальных учреждений), индивидуальных предпринимателей, физических лиц - производителей товаров, работ, услуг, имеющих право на получение субсидий, а также порядок возврата субсидий.

3. При предоставлении субсидий, указанных в части 1 настоящей статьи, обязательным условием их предоставления, включаемым в договоры (соглашения) о предоставлении субсидий, является согласие их получателей (за исключением муниципальных унитарных предприятий, хозяйственных товариществ и обществ с участием публично-правовых образований в их уставных (складочных) капиталах, а также коммерческих организаций с участием таких товариществ и обществ в их уставных (складочных) капиталах) на осуществление главным распорядителем (распорядителем) бюджетных средств, предоставившим субсидии, и органами муниципального финансового контроля проверку соблюдения получателями субсидий условий, целей и порядка их предоставления.

Статья 5. Бюджетные инвестиции

1. Бюджетные инвестиции в объекты капитального строительства за счет средств местного бюджета МО "Мальжагарский 2-й наслег" осуществляются в соответствии с муниципальными программами муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег", утвержденными программой социально-экономического развития МО "Мальжагарский 2-й наслег" на 2012 - 2016 гг.

2. Объемы бюджетных ассигнований на осуществление бюджетных инвестиций в объекты капитального строительства отражаются по разделам, подразделам, целевым статьям и видам расходов классификации расходов бюджетов и по ведомственной структуре расходов местного бюджета МО "Мальжагарский 2-й наслег" на 2016 год согласно приложению 7 к настоящему решению.

Статья 6. Особенности использования бюджетных ассигнований на обеспечение деятельности органов местного самоуправления МО "Мальжагарский 2-й наслег" и муниципальными казенными учреждениями

1. Заключение и оплата органами местного самоуправления МО "Мальжагарский 2-й наслег" и муниципальными казенными учреждениями муниципальных контрактов, иных договоров, подлежащих исполнению за счет средств местного бюджета, производятся в пределах доведенных им лимитов бюджетных обязательств в соответствии с ведомственной, функциональной и экономической структурами расходов бюджета, и с учетом принятых и неисполненных обязательств.

2. Учет обязательств, подлежащих исполнению за счет средств местного бюджета органами местного самоуправления МО "Мальжагарский 2-й наслег" и муниципальными казенными учреждениями, обеспечивается в порядке, установленном Администрацией МО "Мальжагарский 2-й наслег". При нарушении установленного порядка учета обязательств санкционирование оплаты денежных обязательств данного учреждения приостанавливается в соответствии с порядком, установленным Администрацией муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег".

3. Нарушение требований настоящей статьи при заключении указанных в части 1 настоящей статьи контрактов (договоров) является основанием для признания их судом недействительными по иску главного распорядителя (распорядителя) средств местного бюджета МО "Мальжагарский 2-й наслег".

4. Средства поступающие во временное распоряжение органов местного самоуправления муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег" и муниципальных казенных учреждений в соответствии с законодательными и иными нормативными правовыми актами, учитываются на лицевых счетах, открытых им в Управлении финансов МР "Хангаласский улус".

Статья 7. Особенности исполнения бюджета МО "Мальжагарский 2-й наслег" в 2016 году

1. Органы местного самоуправления муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег" не вправе принимать решения, приводящие к увеличению в 2016 году численности муниципальных служащих и работников муниципальных учреждений бюджетной сферы.

2. В ходе исполнения местного бюджета в 2016 году администрация МО "Мальжагарский 2-й наслег" вправе вносить изменения в сводную бюджетную роспись без внесе-

ния изменений в настоящее решение по основаниям, установленным статьей 217 Бюджетного кодекса Российской Федерации, а также по иным основаниям при перераспределении бюджетных ассигнований между главными распорядителями бюджетных средств, связанных с особенностями исполнения местного бюджета на 2016 год, по следующим основаниям:

1) в случае образования в ходе исполнения местного бюджета экономии по отдельным разделам, подразделам, целевым статьям, видам расходов и по кодам операций сектора государственного управления классификации расходов бюджетов Российской Федерации;

2) для финансового обеспечения непредвиденных расходов, связанных с ликвидацией последствий стихийных бедствий и других чрезвычайных ситуаций, в соответствии с решениями Главы Республики Саха (Якутия), Правительства Республики Саха (Якутия) и Администрации муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег";

3) на суммы бесспорного взыскания либо сокращения в результате контрольных мероприятий, по итогам которых установлены бюджетные нарушения;

4) в случае перераспределения бюджетных ассигнований на предоставление субсидий на конкурсной основе (грантов) юридическим и физическим лицам, муниципальным учреждениям в области культуры, образования;

5) в случае получения субсидий, субвенций, иных межбюджетных трансфертов и безвозмездных поступлений от физических и юридических лиц, имеющих целевое назначение, сверх объемов, утвержденных настоящим решением.

4. Бюджетные ассигнования Дорожного фонда, не использованные в текущем финансовом году, направляются на увеличение бюджетных ассигнований Дорожного фонда в очередной финансовый год.

5. Установить, что неиспользованные по состоянию на 1 января 2016 года остатки межбюджетных трансфертов, предоставленных из государственного бюджета Республики Саха (Якутия) в форме субвенций, субсидий, иных межбюджетных трансфертов, имеющих целевое назначение, подлежат возврату в доход государственного бюджета Республики Саха (Якутия) в течение первых пятнадцати дней 2016 года.

Статья 8. Межбюджетные трансферты местным бюджетам

1. Утвердить распределение иных межбюджетных трансфертов согласно заключенным соглашениям между муниципальным районом МР "Хангаласский улус" и муниципальным образованием "Мальжагарский 2-й наслег" о передаче осуществления части своих полномочий по решению вопросов местного значения на 2016 год согласно приложению 8 к настоящему решению.

Статья 9. Муниципальные внутренние заимствования

1. Муниципальные внутренние заимствования МО "Мальжагарский 2-й наслег" на 2016 год не планируются.

2. Установить предельный объем расходов на обслуживание муниципального долга на 2016 год в сумме 0 тыс. рублей.

Статья 10. Муниципальный внутренний долг, предоставление муниципальных гарантий

1. Установить верхний предел муниципального внутреннего долга МО "Мальжагарский 2-й наслег" на 1 января 2017 года в сумме 0,0 тыс. рублей, в том числе верхний предел муниципального внутреннего долга по муниципальным гарантиям МО "Мальжагарский 2-й наслег" на 1 января 2017 года в сумме 0,0 тыс. рублей.

2. Установить предельный объем муниципального внутреннего долга на 2016 год в сумме 0 тыс. рублей.

3. Предоставление муниципальных гарантий МО "Мальжагарский 2-й наслег" в 2016 году не предусмотрено.

Статья 11. Источники внутреннего финансирования дефицита бюджета

Утвердить источники внутреннего финансирования дефицита бюджета муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег" на 2016 год согласно приложению 9 к настоящему решению.

Статья 12. Завершение текущего финансового года
Бюджетные ассигнования, лимиты бюджетных обязательств и предельные объемы финансирования текущего финансового года прекращают свое действие 31 декабря.

Статья 13. Вступление в силу настоящего решения
Настоящее решение вступает в силу с 1 января 2016 года.

Председатель Совета депутатов:
Глава МО "Мальжагарский 2-й наслег"
О.В. ИРИНЕЕВ.

30 декабря 2015 г.
РЕШЕНИЕ СЕССИИ № 20-4

Об утверждении бюджета муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег" Хангаласского улуса Республики Саха (Якутия) на 2016 год

Рассмотрев представленный проект местного бюджета на 2016 год с приложенными к нему документами, и руководствуясь Бюджетным кодексом Российской Федерации, Законом Республики Саха (Якутия) "О бюджетном устройстве и бюджетном процессе в Республике Саха (Якутия)", Уставом муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег", Положением о бюджетном процессе в муниципальном образовании "Мальжагарский 2-й наслег", наслегный совет депутатов муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег" решил:

Статья 1. Основные характеристики бюджета МО "Мальжагарский 2-й наслег"

1. Утвердить основные характеристики местного бюджета на 2016 год:

1) прогнозируемый общий объем доходов местного бюджета в сумме 22 297,43 тыс. рублей, из них налоговые и неналоговые доходы в сумме 1670,39 тыс. рублей, безвозмездные поступления в сумме 20 627,04 тыс. рублей, из них межбюджетные трансферты из государственного бюджета Республики Саха (Якутия) в сумме 2 144, 04 тыс. рублей;

2) общий объем расходов местного бюджета в сумме 22 297,43 тыс. рублей;

3) дефицит местного бюджета в сумме 0,0 тыс. рублей.

Статья 2. Доходы бюджета МО "Мальжагарский 2-й наслег"

1. Утвердить в местном бюджете МО "Мальжагарский 2-й наслег" прогнозируемый объем поступления доходов по основным источникам на 2016 год в объеме согласно приложению 1 к настоящему решению.

2. Установить, что доходы местного бюджета, поступающие в 2016 году, формируются за счет федеральных, региональных налогов, сборов и неналоговых доходов в соответствии с нормативами, установленными Бюджетным кодексом Российской Федерации, Законом Республики Саха (Якутия) "О бюджетном устройстве и бюджетном процессе в Республике Саха (Якутия)", Законом Республики Саха (Якутия) "О государственном бюджете на 2016 год", а также нормативами отчислений согласно приложению 2 к настоящему решению.

3. Утвердить перечень главных администраторов доходов местного бюджета, закрепляемые за ними виды (подвиды) доходов бюджета согласно приложению 3 к настоящему решению.

4. Утвердить перечень главных администраторов источников финансирования дефицита местного бюджета, закрепляемые за ними источники финансирования дефицита местного бюджета согласно приложению 4 к настоящему решению.

5. Определить Управление финансов МР "Хангаласский улус" уполномоченным органом муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег" по осуществлению электронного документооборота и получения выписки из лицевого счета администраторов поступлений доходов местного бюджета муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег".

6. Установить на 2016 год лимит предоставления налоговых кредитов, отсрочек, рассрочек по уплате местных налогов и сборов в части сумм, отчисляемых в доход местного бюджета МО "Мальжагарский 2-й наслег", в объеме не более 0,0 тыс. рублей.

Статья 3. Бюджетные ассигнования бюджета муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег"

1. Бюджетные ассигнования по целевым статьям расходов на реализацию муниципальных программ и подпрограмм муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег" в 2016 году не предусмотрены.

2. Утвердить распределение бюджетных ассигнований по разделам, подразделам, целевым статьям и группам видов расходов на 2016 год согласно приложения 5 к настоящему решению.

3. Утвердить ведомственную структуру расходов местного бюджета на 2016 год согласно приложения 6 к настоящему решению.

4. Бюджетные ассигнования на исполнение публичных нормативных обязательств на 2016 год в бюджете МО "Мальжагарский 2-й наслег" не предусмотрены.

5. Утвердить объем муниципального дорожного фонда на 2016 год в сумме 121,89 тыс. рублей.

Статья 4. Субсидии юридическим лицам (за исключением субсидий муниципальным учреждениям), индивидуальным предпринимателям, физическим лицам

1. Установить, что субсидии юридическим лицам (за исключением субсидий муниципальным учреждениям), индивидуальным предпринимателям, а также физическим лицам - производителям товаров, работ, услуг, предусмотренные настоящим решением, предоставляются в целях возмещения затрат или недополученных доходов в связи с производством (реализацией) товаров, выполнением работ, оказанием услуг, а также возмещения нормативных затрат на оказание в соответствии с муниципальным заданием муниципальных услуг в следующих случаях:

1) реализации мероприятий, направленных на поддержку сельского хозяйства в рамках муниципальной программы поддержки и развития сельского хозяйства МО "Мальжагарский 2-й наслег" Хангаласского улуса РС (Я) на

2016 - 2018 годы.

2. Субсидии предоставляются из местного бюджета в соответствии с нормативными правовыми актами Администрации муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег", которые устанавливают цели, условия и порядок предоставления субсидий, определяют категории и (или) критерии отбора юридических лиц (за исключением муниципальных учреждений), индивидуальных предпринимателей, физических лиц - производителей товаров, работ, услуг, имеющих право на получение субсидий, а также порядок возврата субсидий.

3. При предоставлении субсидий, указанных в части 1 настоящей статьи, обязательным условием их предоставления, включаемым в договоры (соглашения) о предоставлении субсидий, является согласие их получателей (за исключением муниципальных унитарных предприятий, хозяйственных товариществ и обществ с участием публично-правовых образований в их уставных (складочных) капиталах, а также коммерческих организаций с участием таких товариществ и обществ в их уставных (складочных) капиталах) на осуществление главным распорядителем (распорядителем) бюджетных средств, предоставившим субсидии, и органами муниципального финансового контроля проверок соблюдения получателями субсидий условий, целей и порядка их предоставления.

Статья 5. Бюджетные инвестиции

1. Бюджетные инвестиции в объекты капитального строительства за счет средств местного бюджета МО "Мальжагарский 2-й наслег" осуществляются в соответствии с муниципальными программами муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег", утвержденными программой социально-экономического развития МО "Мальжагарский 2-й наслег" на 2012 - 2016 гг.

2. Объемы бюджетных ассигнований на осуществление бюджетных инвестиций в объекты капитального строительства отражаются по разделам, подразделам, целевым статьям и видам расходов классификации расходов бюджетов и по ведомственной структуре расходов местного бюджета МО "Мальжагарский 2-й наслег" на 2016 год согласно приложению 7 к настоящему решению.

Статья 6. Особенности использования бюджетных ассигнований на обеспечение деятельности органов местного самоуправления МО "Мальжагарский 2-й наслег" и муниципальных казенными учреждениями

1. Заключение и оплата органами местного самоуправления МО "Мальжагарский 2-й наслег" и муниципальными казенными учреждениями муниципальных контрактов, иных договоров, подлежащих исполнению за счет средств местного бюджета, производятся в пределах доведенных им лимитов бюджетных обязательств в соответствии с ведомственной, функциональной и экономической структурами расходов бюджета, и с учетом принятых и неисполненных обязательств.

2. Учет обязательств, подлежащих исполнению за счет средств местного бюджета органами местного самоуправления МО "Мальжагарский 2-й наслег" и муниципальными казенными учреждениями, обеспечивается в порядке, установленном Администрацией МО "Мальжагарский 2-й наслег". При нарушении установленного порядка учета обязательств данного учреждения приостанавливается в соответствии с порядком, установленным Администрацией муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег".

3. Нарушение требований настоящей статьи при заключении указанных в части 1 настоящей статьи контрактов (договоров) является основанием для признания их судом недействительными по иску главного распорядителя (распорядителя) средств местного бюджета МО "Мальжагарский 2-й наслег".

4. Средства поступающие во временное распоряжение органов местного самоуправления муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег" и муниципальных казенных учреждений в соответствии с законодательными и иными нормативными правовыми актами, учитываются на лицевых счетах, открытых им в Управлении финансов МР "Хангаласский улус".

Статья 7. Особенности исполнения бюджета МО "Мальжагарский 2-й наслег" в 2016 году

1. Органы местного самоуправления муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег" не вправе принимать решения, приводящие к увеличению в 2016 году численности муниципальных служащих и работников муниципальных учреждений бюджетной сферы.

2. В ходе исполнения местного бюджета в 2016 году администрация МО "Мальжагарский 2-й наслег" вправе вносить изменения в сводную бюджетную роспись без внесе-

ния изменений в настоящее решение по основаниям, установленным статьей 217 Бюджетного кодекса Российской Федерации, а также по иным основаниям при перераспределении бюджетных ассигнований между главными распорядителями бюджетных средств, связанных с особенностями исполнения местного бюджета на 2016 год, по следующим основаниям:

1) в случае образования в ходе исполнения местного бюджета экономии по отдельным разделам, подразделам, целевым статьям, видам расходов и по кодам операций сектора государственного управления классификации расходов бюджетов Российской Федерации;

2) для финансового обеспечения непредвиденных расходов, связанных с ликвидацией последствий стихийных бедствий и других чрезвычайных ситуаций, в соответствии с решениями Главы Республики Саха (Якутия), Правительства Республики Саха (Якутия) и Администрации муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег";

3) на суммы бесспорного взыскания либо сокращения в результате контрольных мероприятий, по итогам которых установлены бюджетные нарушения;

4) в случае перераспределения бюджетных ассигнований на предоставление субсидий на конкурсной основе (грантов) юридическим и физическим лицам, муниципальным учреждениям в области культуры, образования;

5) в случае получения субсидий, субвенций, иных межбюджетных трансфертов и безвозмездных поступлений от физических и юридических лиц, имеющих целевое назначение, сверх объемов, утвержденных настоящим решением.

4. Бюджетные ассигнования Дорожного фонда, не использованные в текущем финансовом году, направляются на увеличение бюджетных ассигнований Дорожного фонда в очередной финансовый год.

5. Установить, что неиспользованные по состоянию на 1 января 2016 года остатки межбюджетных трансфертов, предоставленных из государственного бюджета Республики Саха (Якутия) в форме субвенций, субсидий, иных межбюджетных трансфертов, имеющих целевое назначение, подлежат возврату в доход государственного бюджета Республики Саха (Якутия) в течение первых пятнадцати дней 2016 года.

Статья 8. Межбюджетные трансферты местным бюджетам

1. Утвердить распределение иных межбюджетных трансфертов согласно заключенным соглашениям между муниципальным районом МР "Хангаласский улус" и муниципальным образованием "Мальжагарский 2-й наслег" о передаче осуществления части своих полномочий по решению вопросов местного значения на 2016 год согласно приложению 8 к настоящему решению.

Статья 9. Муниципальные внутренние заимствования

1. Муниципальные внутренние заимствования МО "Мальжагарский 2-й наслег" на 2016 год не планируются.

2. Установить предельный объем расходов на обслуживание муниципального долга на 2016 год в сумме 0 тыс. рублей.

Статья 10. Муниципальный внутренний долг, предоставление муниципальных гарантий

1. Установить верхний предел муниципального внутреннего долга МО "Мальжагарский 2-й наслег" на 1 января 2017 года в сумме 0,0 тыс. рублей, в том числе верхний предел муниципального внутреннего долга по муниципальным гарантиям МО "Мальжагарский 2-й наслег" на 1 января 2017 года в сумме 0,0 тыс. рублей.

2. Установить предельный объем муниципального внутреннего долга на 2016 год в сумме 0 тыс. рублей.

3. Предоставление муниципальных гарантий МО "Мальжагарский 2-й наслег" в 2016 году не предусмотрено.

Статья 11. Источники внутреннего финансирования дефицита бюджета

Утвердить источники внутреннего финансирования дефицита бюджета муниципального образования "Мальжагарский 2-й наслег" на 2016 год согласно приложению 9 к настоящему решению.

Статья 12. Завершение текущего финансового года
Бюджетные ассигнования, лимиты бюджетных обязательств и предельные объемы финансирования текущего финансового года прекращают свое действие 31 декабря.

Статья 13. Вступление в силу настоящего решения
Настоящее решение вступает в силу с 1 января 2016 года.

Председатель Совета депутатов:
Глава МО "Мальжагарский 2-й наслег"
О.В. ИРИНЕЕВ.

**ССУДО-
СБЕРЕГАТЕЛЬНЫЙ
СОЮЗ**

Только для членов ССЖ "Ссудо-Сберегательный Союз". Реклама.

- ☀ Займы
- ☀ Сбережения
- ☀ Бухгалтерские услуги

*В Праздничном
Весны*

г. Покровск, ул. Николаева, д.2.
ТК "Юбилейный", 2 эт.
Тел: 8924-593-8034, 43-868.
www.sssccredit.ru

☎ 8-924-594-11 11

**АКЦИЯ
ВСТРЕЧАЕМ
ВЕСНУ**

переплата **14%***

Вас ждут
весеннее настроение
и розыгрыш призов!**

выиграй
МЕСЯЦ отдыха на 2-х
THAILAND
Pattaya

с 1 по 31 марта

СПЕШИТЕ ОФОРМИТЬ ВЫГОДНЫЙ ЗАЙМ!

Мы ждем Вас по адресу:

г. Покровск, ул. Притузова, 31, ТЦ «Сунтаар», 2 этаж.
Тел.: 8-924-177-99-36

☎ 8 800 100 66 08
(звонок бесплатный)

Адреса 23 кооперативных участков
на сайте www.almazkredit.ru

*Средняя переплата по кредитам, одобренным банками, составляет 14-15%. По кредитам, одобренным ССЖ, переплата составляет 14%.
**В розыгрыше участвуют все клиенты, оформившие займ в период с 1 по 31 марта. Победитель определяется в ходе розыгрыша, который состоится 31 марта. Победитель получит право на отдых в Таиланде на 2 недели. Победитель должен будет оплатить расходы на проезд и проживание. Победитель должен будет оплатить расходы на проезд и проживание. Победитель должен будет оплатить расходы на проезд и проживание.

Салон цветов "Mary Rose"

поздравляет всех с наступлением весны!

И приглашает Вас посетить свой салон!

Вашему вниманию представлена
весенняя коллекция срезанных и горшечных растений.

Наши цены Вас приятно удивят.

Составляем букеты на заказ.

Ждем Вас в ТЦ "Престиж", тел.: 89247617655

Работаем без выходных и перерывов.

С 10.00 час. до 18.00 час.

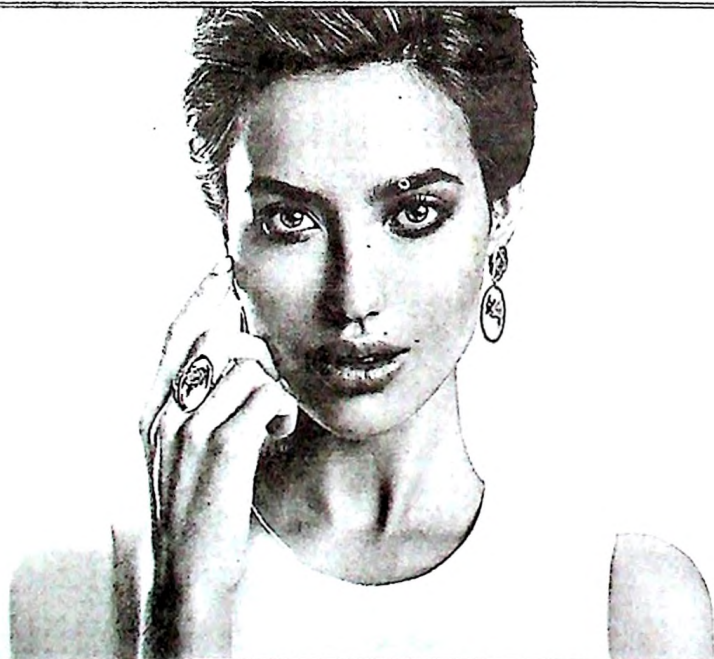
В воскресенье с 10.00 час. до 17.00 час.

ПРОДАЮ
участок ИЖС
в с.Булгунняхтах,
центр, в собств.
8-924-871-99-45

ПРОДАЮ или МЕНЯЮ
2-х комн. кв на 1-комн.
Выгодные условия
продажи.
8-914-101-57-65

ИЩУ РАБОТУ
электрика
89247636800

С приходом весны все женщины расцветают и,
чтобы подчеркнуть их первозданную красоту,
мы предлагаем большой выбор новинок
лучших украшений по самым выгодным ценам!

LENA DIAMOND

-20%

только до 10 марта + ваши бонусы по дисконтным картам

г. Покровск, ул. Бр. Ксенофонтовых, 38/1, ТЦ «СОЮЗ», тел: 45-405

SOKOLOV

УВАЖАЕМЫЕ ЖИТЕЛИ ХАНГАЛАССКОГО УЛУСА!

Торговый центр "СОЮЗ"

поздравляет милых и дорогих женщин
с Международным женским днем - 8 марта и объявляет
предпраздничную СКИДКУ в размере 20%
в отделах "Текстиль" и "Кожгалантерея".

ВСЕ ПОКУПКИ, СОВЕРШЕННЫЕ В ПЕРИОД
с 1 по 9 марта на сумму от 2 000 рублей и выше,
участвуют в стимулирующей ЛОТЕРЕЕ!

Разыгрываются:

- качель "Dolce Vita",
- велосипед "Пилот-200",
- робот-пылесос "Taurus",
- игровая приставка "Func Master",
- надувной матрас "Intex".

Розыгрыш состоится 12 марта 2016 г. в 14.00 час.
в ТЦ "ПИРАМИДА"

(Розыгрыш призов проводится только среди присутствующих)
Организатор лотереи - ИП "Яковлева Л. Л."

Новое поступление:

- комплекты постельного белья,
- пледы,
- покрывала из хлопка,
- подушки,
- одеяла,
- кожаные сумки,
- кошельки мужские и женские
- и многое другое.

Спешите совершить покупки по доступным ценам!

Мы ждем вас по адресу: г. Покровск, ул. Бр. Ксенофонтовых, 36/1,
с 10.00 час. до 19.00 час., без обеда и выходных.

Воскресенье - с 10.00 час. до 17.00 час.

Справки по телефону: 45-340.

МИР ИНСТРУМЕНТОВ

БОЛЬШОЕ ПОСТУПЛЕНИЕ!

ЭЛЕКТРОИНСТРУМЕНТЫ

Зубр, Rebir, Makita,
Maktec, Bosch

СМЕСИТЕЛИ

СТАНКИ МНОГОФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ДЕРЕВООБРАБАТЫВАЮЩИЕ

- ЛОБЗИКИ	- ДРЕЛИ	- ШЛИФМАШИНЫ
- РУБАНКИ	- БОЛГАРКИ	- ШУРУПОВЕРТЫ
- ПИЛЫ ЭЛЕКТРИЧЕСКИЕ	- СТАНКИ ТОЧИЛЬНЫЕ	- ТРИММЕРЫ
- ПЕРФОРАТОРЫ	- ПЛИТКОРЕЗЫ	- НИВЕЛИРЫ
- ЦИРКУЛЯРКИ	- ФРЕЗЕР	- ВОЗДУХОДУВКИ
- КУЛЬТИВАТОРЫ	- БЕТОНОСМЕСИТЕЛИ	- ТЕПЛОВЫЕ ПУШКИ

МОТОКОСЫ **STIHL**® по ценам г. Якутска

ГЕНЕРАТОРЫ, КОМПРЕССОРЫ, МОТОПОМПЫ фирмы "Skat"

Принимаем заказы на поставку генераторов,
компрессоров, сварочных аппаратов фирмы "Skat"

БОЛЬШОЙ
АССОРТИМЕНТ:	- ШПАТЕЛИ	- КРУГ ШЛИФОВАЛЬНЫЙ	- КЛЮЧИ ГАЕЧНЫЕ
	- КИСТОЧКИ	- ШКУРКА ШЛИФОВАЛЬНАЯ	- ЛЕСТНИЦА-СТРЕМЯНКА
	- ВАЛИКИ	- СВЕРЛА ПО МЕТАЛЛУ, ДЕРЕВУ	- БАТАРЕЙКИ
	- МОЛОТКИ	- СВЕРЛА ПО БЕТОНУ	- ЗАРЯДНЫЕ УСТРОЙСТВА
	- ТОПОРЫ	- СВЕРЛА ПЕРЬЕВЫЕ	- ФОНАРИ НАЛОБНЫЕ
- НОЖОВКИ	- НАБОР ПОЛОТЕН ДЛЯ ЛОБЗИКА	- ЛАМПЫ ЭНЕРГОСБЕРЕГАЮЩИЕ	
- ОТВЕРТКИ	- ЛЕБЕДКА АВТОМОБИЛЬНАЯ РЫЧАЖНАЯ	- САМОРЕЗЫ	
- УРОВНИ	- ДОМКРАТЫ БУТЫЛОЧНЫЕ	- ШЛАНГИ ПОЛИВНЫЕ	
- КРУГИ ОТРЕЗНЫЕ	- ДОМКРАТЫ ВИНТОВЫЕ	И МНОГОЕ ДРУГОЕ ДЛЯ ВАШЕГО ДОМА	

Наш адрес: г. Покровск, ул. Бр. Ксенофонтовых, 36/1
(в здании ТЦ "Союз").

Режим работы: 10.00 ч. - 19.00 ч., обед: 14.00 ч. - 14.30 ч.,
воскресенье - 10.00 ч. - 17.00 ч.

магазин игрушек

ТЦ "Союз", 1 этаж

Мальчишки и девчонки,
а также их родители!

Мы поздравляем Вас
с наступлением весны!

И спешим порадовать новым
поступлением игрушек и обуви
для детского сада.

У НАС ОТКРЫЛСЯ ОТДЕЛ ДЕТСКОЙ ОДЕЖДЫ.

НАШ АДРЕС: г. Покровск, ул. Бр. Ксенофонтовых, 36/1.

Режим работы: с 10.00 час. до 19.00 час.,

обед: с 14.00 час. до 14.30 час.

Воскресенье - с 10.00 час. до 17.00 час.

Үрдүкү былаас отчуоттуур

Төхтүргэ бу күн

Отчуоттуур хамыһыһы кытта Ил Түмэн депутата Д.А.Семенов үлээтэ. Отчуоту хамыһыһы салайар Г.Р.Гермогенов аахта, бүтүһүгэр 2016 сылга үз былаанын кылгастык билиһиннэрдэ.

Отчуоту истэн баран олохтоохтор биэрбит ыйытыктарыгар туһааннаах салайааччылар хоруйдаатылар. Манна сүрүн ыйытыгынан БСОХ түгэтиилэр 1 га сир туһунан болпурдуос эмиз турда.

М.Е. ИСАКОВА, учаастактаабы балыһа кылаабынай бырааһа:

Үөрэбири ситимигэр оскуола, оҕо уһуааннарыгар үлэли сылдыһыт биэлсэрдэри гигиенист-медик дьон аатынан балыһабы сыйыардылар. Бу олус ыарахан балаһыанньаны үөскэттэ. Үлэлиир да киһиэхэ, тэриятэ да сатабыла суох буолла.

Уһук Илингэ бэримизтээх 1 га босхо сир нэһилиэнньэни улахан үлэбэ уонна ороскуокка тэптэ. Ол курдук, докумуннаах сирбит каартыга суох эбэтэр атын олохтор сиргэ турар, сир биһарга үлэ ситэ барбатах, докумун ситэ онгоһулуубатах. Итини барытын хаттаан онгортторго харчы наада, онон нэһилиэнньэ кыаммат аран атыгар чэпчэтии онгортторгун буолар, - диэтэ.

Итиннэ тустаах дьон бары эпипиттээтилер, оттон улуус баһылыгы бастабы солб. Федор Ноговицын: "Кыаммат дьонго улуус өтүтүн кемелөөһүгө үлэһиэхпит. Олохтоох дьаһалтаарга балаһыанньа уонна критерий онгортон ыйытыахпыт. Ону көрөн дьаһалталаар испиһэх онгоруоту уонна улуустаабы хамыһыһа түһэриэхтэрэ. Ол дьонго чэпчэтии көрүмүбүз" - дьон эбэн эттэ.

Итини таһынан сылын аайы ууга барар быһыты Тыа хаһаайыстыбатын министриэтибэтэ мелиоратордары кытта үлэһэн онгортторорутар, уот ситимин тардыыга (бу дьиз туттар дьонго тыын болпурдуос буолар) нэһилиэк Устаабын көрбөккө ылыммытарын, Тыа хаһаайыстыбатын Сокуонун туһунан сырдатты үлэ барбатабын туһунан олохтоохтор этинниэр. Өссө биер сытытык турар болпурдуоһунан оҕо уһуаанын тутууга буолла. Отчуокка министридэр бэйэлэрэ сылдыһаларын, култуура уонна спорт киинин тутуутун боротокуолга киллэрэргэ туруорустулар. Кирибит этини боротокуолга тиһилиннэр. Олохтоохтор үтүмэн үпкэ тас дойдуттан бороода ынахтары аҕалар онугар олохтоох сүөһү сайдарыгар күүскэ үлэһиэххэ дьин санааларын үмэһиннэр.

Өкөтүмгэ элбэх киһи мустан

отчуоту иһиттэ уонна дүүмүлэстэ. Манна сүрүн болпурдуоһунан оскуола уонна оҕо уһуаанын тутууга, балыһага ультра-звуковой аппараат суоҕа, уот уонна гаас ситимнэрин тардыы, суол өрөмүөнү, кэтэх хаһаайыстыбаны сайыннарарга сүөһүнү атылаһы буолла.

Т.И. АНДРЕЕВА оскуола, оҕо уһуаанын тутуутун, култуура дьизтэ хаарбах туруктаабын, олохтоох дьаһалта анал дьизтэ суобун, баанньыга суох олохтору хас да сүл буолбутун этэн турар кэлэр сылга отчуокка ити болпурдуостарга туох үлэ ыйытылыгыгар эпипити нэһилиэнньэбэ тиэрдэмэригэр модьуйда. М.И.Гурьев суолга тахсар саахага сүөһү өлүүтэ тахсарын таарыйда.

Ити болпурдуостарга Д.А.Семенов, Ф.А.Ноговицын, Г.Р.Гермогенов хоруйдаатылар.

Д.А. СЕМЕНОВ:

РФ регионна буоларбынан Россия сокуонунан олохтор. Эбиин суол саахалыгар сокуон буолбакка быраабыланан туһанарбыт. Онон быһылаан табыстабына суутаһыт. Оттон баанньыгы Уулаах Аанга субуотунуугунан тулпуттара. Онук үлэһиэххэ наада.

Эркээни хочотугар олунньу 24-25 күннэригэр толорор былаас 2015 сылаах отчуотун туруора бырабыталыстыбаттан 5 киһиэхэ бөлөбү СӨ тутууга министриин солбуйааччыта Г.Р.Гермогенов салайан кэллэ. Киини кытта СӨ президени дьаһалтатын иһинэн салайы институтун ректора К.А.Борисов, СӨ үлээх буолуу Департаменын салайааччытын солбуйар Г.И.Харлампьев, СӨ бас билингэ, сиргэ сыйыаннаһы департаменын салайааччытын солбуйар Н.А.Бурнашев, СӨ ТХМ кылаабынай специалиһа А.С.Никифоров үлээттилер. Улуустан баһылык бастабы солбуйааччыта Ф.А.Ноговицын, үп управлениатын начальнига А.Ю.Кривогорницына, үөрэбири тэрияттэин начальнигы солбуйааччы Н.Н.Макеева кытыннылар.

Эркээни хочото туруорсар...

Ф.А. НОГОВИЦЫН - Улууска Суол фондатын үп көрүлмэр. Бу сылга 10 мөл. солк. көрүлмүтүтүн 2 мөл. Төхтүр - Өкөтүм суолугар тыырылына. Эбэтин баран иһиһэ, муостага дылы онгоруохпут. Баанньык тутуугар дьин туспа үп көрүлмүтүт, итиннэ урбаанньыттары кытта үлэһиһи, бэйэбит субуотунуу кытын.

С.С. СПИРИДОНОВ, Өкөтүм олохтооҕо: - Бырабыталыстыба государственнай испиһэхкэ (реестргэ) биер тэн сыана быһыан, биер кэлим масштабаах каарта онгорулмалар үлэһэн наада. Онкологическай ыарыһаах киһи олус элбээтэ, ордук оҕолор ыалдьамалара киһини дыксиннэрэр. Онкологическай баһыһа тоҕо тутулубатый? Сыгыны табаны кытта тэһиһхэ, мэччийэр сирин паарка онгоруохха, бэйэбитигэр хаалыа этэ.

Манна даһатан эттэххэ, Өкөтүм олохтоохторо биер дойдулаахтарын кыһалбатын туруорустулар. Чуолаан Бишевтар дьин элбэх оҕолоох икки хараһынан көрбөт инбэлиит аҕааах ыал олохтор дьизэлэр эргэһэн усулуобуйалара куһаҕанын эттилер, дьиз тутталарыгар, бэйэлэригэр көмө уонна моральнай өйөбүл онгортторго этии кирирдэ.

С.С. ИГНАТЬЕВ, лицей учуутала:

- Дьизбит ууга баран муостатынан тэлэй тахсан киһи олохторугар усулуобуйа суох. Сирдээхпит да уот, гаас тардыла илик, онон кэккэ мэлһидэр бааллар. Спордуан дьарыктанарга уонна оҕолору дьарыктыырга инвентарь суоҕа атахтыр. Маассабы спорду өрө тутуохпун баҕарарбын. Ол иһин хайыһар манеһын онгортон санаааахпын. Итини хайдах онгоруохха сөбү уонна улуус, бырабыталыстыба өтүтүн туох көмө онгоһулуй?

Түмүк тылы этэригэр Г.Р.Гермогенов - Спорт министриэтибэтэригэр бэйэбит этии киллэрин, үлэһиһи. Кадастрга дьону киллэрэргэ эбии үлэһиһи тардан үлэһиһиэххэ, үлэ хайдах баран иһэрин, сир болпурдуоһун бэчээтинэн киһини сырдатыхха. Итиннэ сир үлэһиһи бэйэлэрэ нэһилиэнньэбэ тахсан болпурдуостары быһаарыахтарын наада, - дьин эттэ.

Уулаах Аанга

Ханан да буоларын курдук, бу нэһилиэккэ оскуола тутууга, сир болпурдуоһа сытытык турда. Ордук Покровскай куоракка айааннаа кэлэн баран кыайан өйдөспөккө кеннөрү төһөн хааларга тиийэ ыарахаттары көрсүбүтүрүн истэн киһи бэркиһиер. Саастаах, саха киһитин көрөн туран нууччалыы саһанар кутан-симэн кэбиспириттэн хомойбут киһи санаатын тиэртэ. Оттон оскуола 1969 с. тутуу иккитэ салһанан, абыраһтанан аны кыра саастаах оҕолор уһуааннара үчүгэй буолан оскуолаҕа барыахтарын баҕарбаттар диимиз. Итини таһынан үөрэҕи саҕа бүтэрбит эдэр дьон үлэни буалалара ыараханын, ходоһаны өртөөһүн, үтү туттарыыга көрсөр ыарахаттарын этинниэр. Саасты уу кэлэһинэ быһыты ылан Нөмүгүнэ, Өкөтүмүнэ эргийэ сылдыһаларын, чааһынай дьиз хаарбах туруктаабына дьизэлэх киһи бэйэтин кыһалбата буоларын быһаарыстылар. Ону таһынан түргэн интернеккэ кирири, НККК бизириттэ көстүбэтин чуолкайдастылар. Быһыт онгоруутун боротокуолга киллэрдилэр.

Нөмүгү нэһилиэгэр

Сарсыарда 10 чаастан култуура киинигэр дьон мустан отчуоту иһиттилер. Ордук сытытык сир болпурдуоһа турда. Иккитээн харчы төһөн онгорттор кыһалга тиэрэн "Онгорторботохпуна сирбин былдыһылар дуо?" дьин ыйытык турда.

А.И. ГАВРИЛЬЕВА: - Биһиги тыа сиригэр олохторбут быһытынан сүөһүнү элбэтэр баҕалаахпыт да Покровскайдаабы комбикорм суоҕута сабылларбыттан иитэр кыахпытыттан тахсан эрбэбит. Урут түргэниик ситэр салаанан тыа сиригэр тарьытар буола сылдыһытара, биһигин онук баара буоллар өйөбүл буолуо этэ. Онон ити собуоту сөргүтэн үлэһиһи этигит. Хаарбах дьизэлэртэн көһөрүү программата үлэһиһи олус үчүгэй. Аны чааһынай дьиз-

лээх дьонго итинни программа үлэһиһи буоллар. Татыаана дьин пенсияга олохтор, уордьяннаах ыанньыксылпыт дьизтэ сабылан бэйэтин көһөрдүлэр. Итиннэ саҕа дьиз тутуу дуо?

Чааһынай дьиз турар сирэ киһи бэйэтин бас билиитэ, итиннэ анал программа суох. Сарии бэтэрээнигэр эрэ дьиз босхо тутулар дьин хоруйу биэрдиһэр.

О.Н. ТРЕТЬЯКОВА, "Чуораанчык" оҕо уһуаанын итээччитэ оҕо искусствотын дьизитин тутуутун, Ой с. иһинэн автобус оскуола оҕолорун таһарын, сыгы итинниһэн дьарыктанарга сир наада дьин туруорсар. Ити болпурдуостары үлэһиһи боротокуолга киллэрдилэр. Итини таһынан сиртэн гааһы хостоон ыйта олохторбут, тоҕо бэйэбит онгортон таһаарар собуолпун сүөһү уонна сибинньык комплексын тутууга ханна тиийдэ дьин ыйытык кирирдэ. Ыйытыктарга Г.Р.Гермогенов: "Сибинньык комплексын тутууга ситэ быһаарылыбакка турар. Оттон гааһы онгортон таһаарар собуот кризис ыган тохтообута. Оҕо уһуаанын тутууга санкциянан сибээстээн тохтооту", - дьин хоруйдаата.

А.А. ПРИПУЗОВ: "Нэһилиэнньэ кыаммат аранатын гаас ситимигэр холбуурга программа үчүгэйдик үлэһиһи. Аэропорт көһөрүмүтүн түргэттиэххэ уонна чааһынай дьизэлэри тутар мизтэбэ инфраструктураны сайыннарыахха" - дьин этиитэ биһирэбили ылла. Сытар балыһыһы туруорсуоттарын федеральнай нуормаҕа олобуран учаастактаабы балыһа суох буолуохтаах дьизтилер.

В.М. ТАТАРИНОВ:

- Толоруулаах былаас сылын аайы отчуот ыйтара үчүгэй. Итини таһынан киһи хаһыаттарга атын улуустарга отчуоттар хайдах ааспыттарын, тутуу туруорсаларын сырдаталара буолар бэрт буолуо этэ. Киһи хараастара дьин кыра саастаах оҕолор элбэмэт ыарыһан ыалдьамалара, төрөппүттэрэ эрэйи көрөмлөрө буолар. Итиннэ этии киллэрэбин, бырабыталыстыба үлэһиһи, Ил Түмэн депутата биридди күннэх хамнастарын уган Фонда тэригин уонна Россияга Ыгырыы таһаарын. Олохпун үчүгэй, инники кэскилбит сайдарын туһугар үлэһиһи, дойдугун көмүскээн, сирбин тытытылабыт сир онгорулорун туһугар туруулаһыт, со-моһолоһун дьин ыгырабын. Колхоз курдук тэринэн нэһилиэккэ биер улахан хотон туттаран сүөһүбүтүн көрүөххэ, онно үлэһиһи дьону хамнастаахха дьин этии киллэрэбин. Сыгыны итиннэ эдэр сыгылары уларытарга тыа хаһаайыстыбатын министриэтибэтин иһинэн үп көрөмлөрө буоллар, - дьизтэ.

Мохсоһолооххо

Толорор былаас отчуотун истэмэригэр Ил Түмэн вице-спикерэ А.А.Добрянцев кытынна. Оскуола тутууга, ОдьКХ инженернай ситимин саһардыы, балыһа куйка-мизтэтин сарбыһы туһунан ыйыппыттарыгар хоруйдаатылар. Баһылык бастабы солб. Ф.А.Ноговицын: "Итиннэ анал программа үлэһиһи, ОдьКХ-ны уларытыыга кемелөөһөр фонданы кытта үлэһиһи республика кытыгыс үбү (софинансирование) угара наада".

Элбэх квартиралаах дьизэлэргэ олохтор дьон капиталнай өрөмүөһү харчыны төһөһүн уонна өрөмүөн хайдах ыйылаһыт чуолкайдастылар. Өссө биер барыларын долугар болпурдуоһунан бөһүөлэккэ полиция учаастагыт, ол эбэтэр дьуһурунай чааһы суох гыммытара буолар. Идэм кэлэн биһирэтир эттилер. Ил Түмэн вице-спикерэ А.А.Добрянцев: "Бу ыарахан кэмгэ республика олох көрдөрүүтэ наһаа баата. Салаат өтүтүн кыра уонна орто биһиниһи өйүүргэ үлэ ыйыла турар. Моһсоһолооххо ааспыт сылга саҕа элбэх кыбартыралаах дьиз үлэһиһи кирирдэ. Ити барыта үчүгэй көрдөрүүгэ кирирсэр" дьизтэ.

Мария КОНСТАНТИНОВА.

Илин энэрдэр гааһы күүтэллэр

Бырабыталыстыба отчуотугар илин энэргэ сылдыһыт бөлөбү өрөспүүбүлүкэ экономикаҕа министриин бастабы солб. Майя Андреева салайда. Бөлөххө доруобуйа харыстабылын министриин солб. Людмила Вербицкая (II Дөһөнн куратора), Култуура уонна дьуһууна сайдыһыгар министриэтибэ кылаабынай исписсэлиһэ Алла Перфильева (Хачыкаат нэһилиэгин куратора), атын салайар тэриятэлэр бэрэстэбинтэлэрэ кирирдилэр.

Хоточчуга

Хоточчулар бырабыталыстыба иннигэр Өлүөнэ өрүһү туруур муостаны тутууну, Самартай хочотун нэһилиэктерин гаас ситимигэр холбууру, саасты халаан уутугар барар кутталы суох онгорттор туруорустулар.

Майя Андреевна этэринэн, республика салаататын өтүтүн

Китай уонна Соуруу Корея инвестордарын кытта муоста тутуугар кэспэтии бара турар. Былаан быһытынан муоста тутууга 2017 сылга саҕаланыа уонна 2022 сылга түмүктэниһэ. Нэһилиэнньэни гаас ситиминэн хаһарга үлэ республика бюджетигэр эбии үп кирииттэн көрөн 2017 сылга былаанналар. Итини таһынан Хоточчу олохтоохторо ФАП-на эмл тиийбэтин эттилер. Людмила Вербицкая: "Бары аптекалар бытархай атынан дьарыктаналар, хаһаайыстыбаннай суоттаһынан үлэһиһи. Ол эбэтэр үгүстэрэ чааһынай бас билии буолар, муниципальнай бас билиигэ аптека аҕыйах. Ол үрдүнэн чэпчэтиилээх медицинскэй өгөнөн туһаныы баар. Чэпчэтиилээх эмл ахсааныгар кирибэтэх эмтэри атылыырга биһиги биэлсэрдэри бэлэмниибит, киһилэр лицензия ыаллар уонна үлэһиһи. Ол гынан баран итиннэ биер өрүт баар. Тыа сирин олохтоохторо биэлсэрдэригэр кэлэн баран эми хаста да изс ыаллар. Ити курдук изс сууммат улаатар, ол иһин аптекага эми биэрэртэн акаастаналлар. Онон итиннэ толкуйдаан көрүөххэ наада", - дьизтэ.

Тиит Эбэһэ

Тиит Эбэһэ салаат бөлөбө "Самартай" ТХПК обуруот аһын тоһорон бэлэмниир сыаһар сырытта. Бөлөбү тэриятэ технолога Евдокия Константиновна көрүстэ. Кини сыах биер суукаҕа 500 кг обуруот аһын 500-түг атыыга барар гына бэлэмниилэрин эттэ. Олохтоохтортон 6 киһи үлэ мизтэтинэн хааччылына.

Манна медицинскэй өгөнү онгоруу, амбулаторияга каадыр тиийбэтэ, эмл сыаната үрдүгэ таарылына. А.И.Вербицкая этэринэн медицинскэй каадыр тиийбэтэ быһаарылыбакка турар бол-

пурдуос буолар, ити "Земскэй доктор", "Тыа сирин биэлсэрэ" программалары киллэрэн үлэһиһи үрдүнэн. Эмл сыаната үрдүгэ валютаҕа атылаһан тахсарын быһаарда. Оттон Тиит Эбэ олохтоохторо республикага Онкологическай киһи арылыгыт таарыйыттарыгар 2016 сылга радиология салаата бүтүбүз, оттон 2017 сылга онкокиин сытан эмтэнэр дьиз тутулан түмүктэнэр дьин хоруйдаатылар.

Күөрдэмгэ

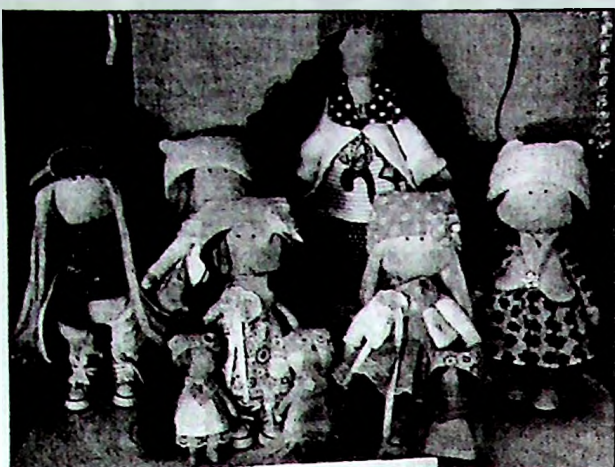
Бырабыталыстыба бөлөбө тутулуохтаах врачнай амбулатория мизтэтин көрдө. Нэһилиэк баһылыга Андрей Варламов: "2016 сылга МҮ бюджетигар бырайыктыр-смета докумуннарын толорорго 1 мөл. солк. үбү көрбүтүрүн билиһиннэрдэ. Оттон Людмила Вербицкая бэйэтин өтүтүн амбулатория тутууга программага кириэригэр бу болпурдуоһу хонтуруолга ылым дьин эрэннэрдэ. Олохтоохтор доруобуйа харыстабылыгар бара турар реформаны таарыйыттарыгар Саха сирин баһылыга Егор Борисов нэһилиэнньэ ахсааныттан тутууга суох медицина бары пууннара тыа сиригэр сабыллыбакка үлэһиһиригэр сүрүн сыалы тутуһарын бэлэтиэтэ.

Итини таһынан итинни бизириттэ төлөбүр үрдэһиниттэн дыксинэллэрин олохтоох дьаһалта исписсэлиһи бэлэтидир. Манан сибээстээн олохтоох дьаһалта бюджетигар от ыйын 1 күнүтүн 2,3 мөл. солк. дефицит тахсар куталаах. Ханалас улуутун ОдьКХ ГУТ салайааччытын солб. Егор Кардашевскай убаһас оттугунан үлэһиһи хоччулунай итинни биэрэрин иһин төлөбүр таас чоһунан оттулар олохтоох хоччулунайдааһар үрдүк, ити оттук сыанатыттан, тизийлээн кэлииттэн тутулууга быһаарда.

Итини таһынан Илин энэр олохтоохторун суотабай сибээс, интернет үлэһи, кыбаарталларын тутулар хоччулунайдар уонна Уһук Илингэ сирин түгэтиигэ кириэн эрэр сокуон бырайыага долугар.

Василий МАРКОВ.

Быыстапка

Кустук дьэрэкээн өгүн оонньотон

Фойеба остуоллары тардан араас онгохтар кэрдөрүүгү туруордулар. Уопсайа 45 киһи кытына. Манна баалар кыра хоруонкаттан, кумаабыттан онгохтар, күрүчүгүнэн баайылыбыт куруһуба арааһа, сахалыы кыбытык тигилэр, быысыбайдаан онгорбут араас кээмэйдээх харыыналар, остуол, устуул уонна атын мастан онгохтар. А.В. Григорьева эргэ хаһыаттан эрийэн онгорбут корзиналара болбомтону тардаллар. Эмиэ кумаабыттан А.Я.Кряженкова сувенирдары кэрдөрө абылбыт. А.Е.Мохначевская таастан онгорбут куукулалара оҕо да оонньууругар, куукула да театрыгар тутарга табыгастаах эбит. Итинтэн да үгүс элбэх илиинэн онгохтар кэрдөрүүгү турдулар, ыалдьыттар дуоһуна кэрбүттэрин кэинэ атыга бардылар. Ордук хамаатык обуруоттан уонна өгнөөх таастан онгохтубут бижүтерия атыыланна. Итиннэ эбэттин таһыгар кыраахы хоппоҕо баттабы туттарар эрээһинэлэри тутан турар кыысчааны кытта кэпсэтиб. "Мин аатым Шкицкая Настя диэн, алта саастаахпын. Бу бэйэм онгорбут эрээһинэлэrim. Манан баттаххын туттарабын. Эрээһинэлэрбин атыылаабаппын. Миигин эбэм үөрэпитэ. Итини кыра эрээһинэлэри атыылаһан баран онгорбун." - диэн кэпсээтэ.

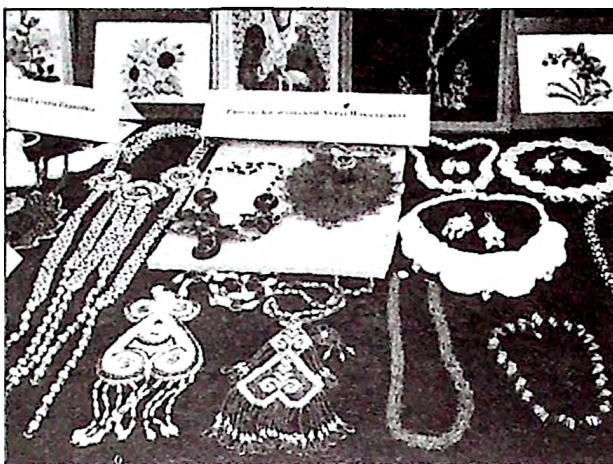
Эриэккэс үчүгэй онгоһуулаах, харысхал моһуоннаах кулуону сыанатын ыйыталаһытым атыылаһаары уочартаабыт буолан бизирдилэр. Дьон олус да талааннаах, хайдах барытын сатыыларый диэн саастаах дьону кытта кэпсэтиб.

А.Н.Колодинская: "Мин 2 Дьөппөн олохтооҕо буолабын. Бэйэм билигин Покровскайга олоробун, сизин гимназия түйгүн үөрэнээччигэ, ону көрөбүн. Ааспыт сылга социальнай харалтаа күүсүкү эмтэнэр кииннэригэр укулга сылдьыбытым. Мустубут дьонго илиинэн араас сувенирдары онгорго, бисеринэн тигэргэ үөрэтэллэрин көрөн сизин үөрэнэ сылдьар кэмгэр дьарыкка сылдьар буолбутум. Биир сыл иһигэр үөрэнним. Киһи баардаабына барытын сатыыр эбит. Бэйэбэр дьарык булдум." - диэн санаатын үлэһиннэ.

А.П.Константинова: "Мин социальнай харалта иһинэн исписсэиис быһытынан үлэлибим. Тэрлэтэбит иһинэн күүсүкү эмтэнээтэ сылдьар дьоммун мунньан "Оһуор" түмсүү тэрийбитим. Итиннэ 40 киһи сылдьар, бары атын-атын онгохтары бэлэмнииргэ дьа-

Покровская куорат дьаһалтатын тэрийининэн олунньу 27 күнүгэр сарсыарда 11 чаастан "Саргы түһүлгэтэ" култуура киинигэр уран уустар, иһигэс тарбахтаахтар, сатабыллаах хаһаайкалар онгохтарыны быыстапкага буолан ааста.

рыктаналлар. Нэдиэлэбэ түөртэ дьарык ытабын. Битархай обуруону да аннабыт, хоруонканан да тигэбит. А.В.Петрова миигин кытта үлэлиир, кини сахалыы кыбытык тигиигэ үөрэтэр. Кини куруһуогар эдэрдэр кытта сылдьан үөрэнэлэр. Биһиги кулууптук сайын каникулга тохтуур. Күһүн мустан эмиэ үлэлээн кириэн барабыт. Сыл бүтүтэ түмүктүүр быыстапка тэрийэбит, үлэлэрбин сыаналыбыт, отчуот курдук барар. Сааһырбыт дьон олорон хаалбатыннар, дьарыктаах буоллуннар диэн үлэлэһэбит. Александр Васильевнаны кытта иккиэн Намга үөрэмиппит. Бэйэбит тугу сатыырбытын

тарбастабыт. Түмсүүбүтүгэр сылдьар дьонтон саамай аҕа саастаахпыт 80-наах. Онгохтарыны атыылаан кыратык дохуот килэринэлэр, дьону кытта алтыһаллар, санааларын үлэстэллэр." - диэтэ.

Кырадыга да оннук, бүгүн да мустан бэйэ-бэйэлэрин онгохтарыны кэрдүүлэр, бэйэлэрин илиилэринэн бэлэмнээбит малларын атыылаатылар, уопут атаастаатылар. Бүгүн Нөмүгүтэн инбэлииттэр "Дьулуур" кулууптара улахан быыстапка туруорда. Сизинэн өрөн, таһаһы тигэн, сабынан баайан бэлэмнээбит онгохтарыны астына көрдүбүт, кэпсээннэрин иһиттибит. "ЭкоМас" диэн чааһынай тэрлэтэ үлэтин билиһиннэрэр стэндэбэ мизбэл арааһын көрдүбүт. Баһаалаах киһи сакаастаабына онорон бизирэллэр эбит. Элбэх оҕолоох дьонго аналаах үрүт-үрдүгэр сылдьар, аныгар тардыллар дьаһыктаах ороннор, атын да онгохтар баалар. Ити тэрлэтэбэ үлэлиир Д.Д.Мандаров остуоллаах олоппостору абылан атыга туруорда.

Быыстапка диэн кэрдөрүүнү тэрийбит буоланнар бастаабыт суох, бары сертификат тутан астынан тарбастылар.

Мария КОНСТАНТИНОВА.

Спорт

Илин-кэлин түсүһөн

Дьокуускайга 14-гэр дьэри саастаах оҕолорго республикатааҕы икки күннээх саахымакка күрэхтэһии буолан ааста.

Биһиги улууспут хамаандата 18 кытааччытан төрдүс миэстэбэ тигистэ. Ордук үчүгэйдик Егоров Артем (Булгуннахтаах, 4 кылаас үөрэнээччигэ) оонньоото. Кини бэйэтигэр улахан саастаах оҕолору кытта оонньоон абыстан биэс аһар очукуону ылма.

Тобустарыгар дылы саастаах уолаттар күрэхтэригэр Кобяков Сережа (2 кылаас) төрдүс миэстэбэ тигистэ. Кини наар бастаан иһэн тигэх кири-сигэ хомолтолоохтук хоттордо.

Рудольф БОРИСОВ, тиризнэр.

Покровскайдааҕы колледжка

Сиинэбэ, волейбол турниргыгар

Ааспыт өрбүүлэргэ Сиинэбэ Асекритов Василий Данилович сырдык кэрэһингэр волейболга аһаас турнир буолан ааста.

Манна Кытыл Дьура, Уэдэй, Иит Арыы, Улахан Аан, Булгуннахтаах, Мохсоҕолоох, Покровскай икки уонна Сиинэбэ хамаандалара оонньоотулар. Покровскайдааҕы колледж чизин Гаврильева Ивандалина уонна Слепцов Владимир хамандыыраах хамаандалар көмүскээтилэр. Уопсай хамаанданан күрэххэ булгуннахтаахтар бастаатылар. Покровскайдааҕы колледж иккис буолла, үһүскэ мохсоҕолоохтор табыстылар. Биһиги устуууоннарбыт анаа ааттарынан бириистэри ылылар, ол иһигэр Ивандалина Гаврильева "Лучший разыгрывающий", Анастасия Иванова "Поддающий надежды" диэннэри.

Ыччат сүлүөтүгэр

Дьокуускайга профессиональнай үөрэхтэһии тэрлэтэлэрин республикатааҕы "Старт-2016" диэн ыччат сүлүөтүгэр 20 үөрэх кыһата кытынна.

Тэрээһин чэрчитинэн семинардар, лекциялар, төгүрүк остуоллар, трениннэр, практикумнар уонна маастар-кылаастар ыытылыннылар. Сүлүөкэ биһиги колледжыт көхтөөхтүк кытынна. Устуууоннар колледжтаабы сэрбиэтэрин уонна "Ыччат сойууһа" тэрлэтэ салайааччыта Клавдия Иванова "Студенческий лидер года" диэн анаа ааты ылма. Сүлүөт сабыллытын үөрүүлээх бизэригэр үгэс буолбут "Мисс и мистер профессионального образования РС (Я)" диэн күрэххэ биһиги устуууоммут Герасим Сивцев "Мистер талант" диэн аатынан бэлэтиэнэ. Эбэрдэлиибит!

Покровскайдааҕы колледж пресс-сулууспатыттан Виктория НИКОЛАЕВА.

Эбэрдэлиибит!

Күндү күтүөппүтүн,
РФ физическэй култуураба уонна спортка туйгунун.
Күөрдэм бочуоттаах гражданинын

Иван Алексеевич АЛЕКСЕЕВЫ

60 саастаах үбүлүөйгүнэн итиитик-истиһиик
ис сүрэхпититтэн эбэрдэлиибит!

Баһарабыт доруобуйаны, бары үчүгэйи, кэрэни,
сизиннэргинэн угуттанан уһун, дьоллоох олобу олороргор.

Поскачиннар, Устиновтар, Самойловтар.

"Фонд-140" ыгырар

Дьокуускайга М.К.Аммосов аатынан ХИФУ "Сэргэлээх уоттара" култуура киинигэр 2016 сыл кулун тутар 13 күнүгэр күнүс 2 чаастан үөрэбрии сайдытыгар көмөҕө Саха Өрөспүүбүлүкэтин бастакы Президентэ М.Е.Николаев көбүлээһининэн тэриилибит

"Фонд-140"сүрэхтэһиигэ буолар.

"Хагалас улууһа" МО дьаһалтата Хагаластан төрүттээх судаарыстыбаннай былаас уорганын, тэрлэтэлэр салайааччыларын, попечителлэри уонна меценаттары, предпринимателлэри уонна оскуоланы бүтэрбиттэри көхтөөхтүк кыттаргытыгар ыгырар.

Только для членов СКПК "ССУДО-СБЕРЕГАТЕЛЬНЫЙ СОЮЗ"

ССУДО-
СБЕРЕГАТЕЛЬНЫЙ
СОЮЗ

Займы

Сбережения

Бухгалтерские
услуги

г. Покровск, ул. Николаева, д.2.

ТК "Юбилейный", 2 эт.

Тел: 8924-593-9034, 43-868.

www.sssccredit.ru

Whatsapp: 8924-594-1111.

Күндү бырааппыт, убайбыт, Таатта улууһун Баайаҕа нэһилиитин төрүттээх

БУРНАШЕВ Игнатий Петрович

соһуччу хомолтолоохтук күн сириттэн барбытынан кэргэнигэр, оҕолоругар дириг кутурбаммытын тирдэбит.

Биригэ торообүттэрэ, аймахтара.

Биригэ үлэлиир табаарыспыт

БУРНАШЕВ Игнатий Петрович

соһумардык күн сириттэн күрэммитинэн биригэ торообүттэригэр, чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тирдэбит.

Аһыгытын тэһнэ үлэстэбит.

"Надежда" атаһа таһаһын онорор сыах коллектива.

Күндүтүк саныыр күтүөппүт

БУРНАШЕВ Игнатий Петрович

б.д. кулун тутар 1 күнүгэр 48 сааһыгар күн сириттэн туораабытынан балтыбытыгар, эдьинийбитигэр Павлова Галина Афанасьевнага уонна кыргыттарыгар дириг кутурбаммытын тирдэбит.

Аймахтара.

Хагалас улууһун ветеринарнай управлениетын, лабораториятын, лечебницатын коллективтара биригэ үлэлиир коллегаларыгар, лаборатория ветеринарнай фельдшеригэр Павлова Галина Афанасьевнага, оҕолоругар, чугас аймахтарыгар тапталлаах кэргэнэ, абылара, элэлэрэ

БУРНАШЕВ Игнатий Петрович

соһумардык олохтон туораабытынан дириг кутурбаннарын тирдэллэр.

Хаһыат аныгыскы нүмэрэ кулун тутар 11 күнүгэр бэчээттэниэ.

Тэрийэн таһаараччылар:

Саха Республикатын
Правительствота,
"Хагалас" ("Хангалас") хаһыат
редакцията" АУ.

Кылаабынай редактор
А.Е.ЕГОРОВ.
Телефона 43-3-32.

Хаһыат Роскомнадзор
массабай
информация туһунан
сокуоннары тутукууу
хонтурдулук,
регистрациялар
федеральнай
управлениетыгар
ПН № ТУ14-00411 2015 с.
олунньу 13 күнүгэр
регистрацияланна.

Журналистар телефоннара:
редакторы солбуйааччы Людмила Аммосова - 43-8-89,
эпикеттиир секретарь Егор Бессонов, Василия Федотова,
Мария Константинова - 43-6-01, бухгалтерия - 43-9-32 (факс).

"СР Хагалас улууһун "Хагалас" ("Хангалас") хаһыатын редакцията"
АУ типографиялар бэчээттэнэ. Покровск, Николаева ул., 4 №-р.

Автордар суруктарыгар этиһэр сыаһа хайнан да хаһыат туһунан
позицияны кытта сөн түбэлэр буолбатах.
Манник бэлэһээх матырыйаллар редакцияга бэрэ-быгар олохторун
бэчээттэнэлэр. Редакция ис хабарууһун экинчи тэһнэ
редакцияны бэрэстэти сүгэр.

Хаһыат сахалыы, куучааһы
антукорун-уһа уһаа
бэчээттэнэ тиксэр.
Офсетнай бэчээт.
Кээмэй - 16 з.
Нүсүкү бэчээтэ бэрэ
график бэчээтэһинэ 16.00.
Бэчээтэ бэрэстэниэ - 15.30.
Тиража 557 экз.
Сахааһын нүмэрэ - 14.

Редакция, бэчээткэ
оҕолон таһаараччы.
типография
адыһыстара:

678000,
Саха Республикага,
Покровский куорат,
Николаев ул., 4 №-р

Хаһыат нүмэрэгэр дьуһуурунай - Л. АММОСОВА.

Кэпсиэхпин баҕарабын
Киһи
сиэринэн **2**

Саха саарына
Ылдьаа
Саадырын **3**

"Саха хоһооно"
күрэххэ **4**

Ханыакка сүрүтүү
ый ахсын ытыллар

Биһиги индекспит
54895

www.fluvi.ru
E-mail:
gaz_han@mail.ru

Ханыат 1940 сыл сэттинини 7 күнүттэн тахсар.
Атыыга көгүд сыананан

6+ 2016 сыл кулун тутар 15 күнэ, оптуорунньук

ХАҢАЛАС

Информационнай-аналитической хаһыат

№ 16 (11 169)

"Төгүрүк остуолга"

"Интеллигенция уонна билигини кэм"

Манньык ааттаах "төгүрүк остуол" чэппиэр күн Покровскайга Г.В.Ксенофонов аатынан кыраайы үөрэтэр музейга тэрилиннэ. Музей директора суруйааччы П.Н.Харитонов-Ойуку "Улуус интеллигенцията" диэн кинэн ис хоһоонноох, былыргы кэмтэн аныгы биризмэҕэ диири Хаҥалас түс-бас, дойдуларын туһугар уһуну-киһи толкуйдаан олохторун анаабыт бастын бэрэстэбинтэллэрибитин сэргэ билигини кэм меценаттарын, кэскиллээххэ, Сахабыт сиригэр судаарыстыбаннаһын, социальнай-экономическай өттүнэн сайыннарыыга үлэлиир хорсун санаалаах Хаҥалас чулуу дьонун туһунан сырдатта (сипилии кэлин бэчээттэһипт).

Бу тэрээһин сүрүн көбүлээччитинэн РФ Судаарыстыбаннай Думатын депутата биһиги Сахабыт сиригэр бастакы Президеһэ М.Е.Николаев буолла. Дьокуускайтан, улуустан элбэх кыраайы үөрэтээччи, суруйааччы кэлбит астынарда. Урутаан эттэххэ, интеллигенция олох сайдыытыгар оруолугар 17 киһи санаатын үлэһиннэ. Бары даҕаны сонун, дьонун этиилэрдээх буолулар. Олоргон сорботун быһа тардан биэрэн көрүүм.

Аан бастагынан Нөмүгүттэн учуутал, чинчийээччи, кыраайы үөрэтээччи П.Р.Ноговицын тылы ыла. Кини интеллигенция Саха сиригэр сайдыытыгар улахан оруолун эттэ. Чуолаан сөбүлүүс кэмтэ собуруу уобаластартан кэлбит учууталлар, учуонайдар. "Үөрэттэххэ эрэ киһи интеллигент дэмнэт" диир Прокопий Романович. Кини "Элэйаада" оболор наукаҥа дьарыктанар экспедицияларын улахан учуонай Н.Г.Соломонов сыраһаан үлэлэһэрин ахтан туран, кэскиллээххэ үлэлииргэ ыгырда.

Покровскайтан олоххо туспа көрүүлээх Е.Е.Скрябин интелли-

генция олоххо оруолугар холобурдаан соторутаабыта прогрессивнай өйдөөх-санаалаах меценат С.П.Барашков аатынан Хачыкаат оскуолата тэриллибитэ 100 сааһын көрсө Дьокуускайга "Сэргэлээх уоттара" сынньалаҥ киинигэр бэрээхэй тэрээһини ыппыттары, онно оннообор бу үөрэх кыһатын бүтэрбэтэх республика билиилээх дьонно Н.Г.Соломонов, У.А.Винокурова у.д.а. бааларын,

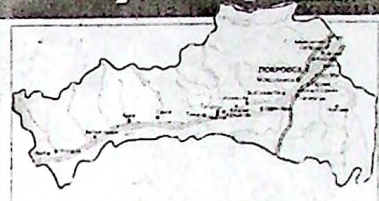
ол оннугар Хаҥалас түс-бас дьонно улуустан даҕаны, Дьокуускайтан даҕаны суолта биэрэн кэлбэтэхтэрин бэлиэтээтэ, оскуола туһунан үгүс кэрэ тылары эттэ. Уолсайынан, хаҥаластар кинэн туттар дьоммут дьонун дааталарын атын улуустарга холооттоххо өрүү умнарытын, кинилэр холобурдарыгар ыччаппытын илтиргэ дьулуспаллытын, биэр даҕаны Улэ героия, норуодунан суруйааччыта да суохпутун

баары баарынан эттэ-тыынна. Кини библиотека "Иһирэх түмсүү", музейга П.Н.Харитонов "Элэйаада" түмсүүлэрин араас тэрээһиннэригэр тойон-хотун сылдыбыатын, интеллигенциябыт туһунан тыһынан олохторун билэ-көрө саҥабытын бэлиэтээтэ.

Дьокуускайтан биэр дойдулаахпыт Г.Е.Шадринна саха саарына Ылдьаа Саадырын, кини үөрэ-бири, олох сайдыытыгар, судаарыстыбаннаһы туруулаһыыга оруолун туһунан сырдатта уонна бу киһи аатын үйэтитиһэ үлэлэһэргэ ыгырда. Кыраайы үөрэтээччи, педагог К.Г.Скрябина обону кыра сааһыттан олоххо көхтөөх көрүүлээх гына иитиһэ интеллигенция оруолун, НПК-лар көмөлөрүн, саҥа бырайыактар туһарынан санаатын үлэһиннэ. Хаҥаластар атын улуустарга сабыдыалларын, үгүс улуустарбыт дьонно Хаҥаластан сыдааннаахтарын, түмэр, сомоболуур оруоллаахтарын суруйааччы Н.Е.Винокуров-Урсун эттэ уонна бу сыһыаны салгы сайыннарыга сүбэлээтэ. Биэр бэйэм "Чолбон" сурунаал редакторун соб. Г.А.Андросов этиитинэн астынным. Кини биирдиилээн үөрэхтээх, саҥалы көрүүлээх хорсун дьонтон, бөлөхтөрөн, өй-күүс мөккүөрүттэн салбынан, дьон иитиллэн, дьонун турукка кириэн уопастыба олобор хамсааһын тахсарын, духуобунай лидердэр оруоларын историябыт үтүө дьонун холобурдарыгар тирэнэн иһитиннэрдэ. Политическай өй-санаа, билии-көрүү, кэскиллээби тобулуу күүстээх айыы тыһынан салайтаран элбэби оноруон себүн эттэ.

(Бүтүүтүн 3-с стр. көр.)

Сонуннар

ХИФУ КҮНЭ

Покровскай 3 №-дээх орто оскуолатыгар ХИФУ күнэ тэрилиннэ.

Университет үгэс буолбут оболору үөрэххэ ыгырар, идэлэргэ үөрэтиини билиһиннэрэр сыаллаах көрсүһүүгэ оскуоланы бүтэрээччилэри, төрөппүттэри түмтэ. Преподавателлэр консультациялары, психологическай трениннэри ыыттылар, семинардары тэрийдилэр. Манна улуус 13 оскуолатыттан 100-тэн тахса оҕо кытынна.

Бастыҥнарга - наҕараада

Дьокуускайга Бырабыыталыстыба 1 №-дээх дьиэтигэр үлэҕэ, общественнай олоххо көхтөөхтүк кыттар дьахталлары чизстээһин буолла.

Хаҥалас улууһуттан Мохсобооллоохтон уон оболоох ийэ Галина Гладких "Материнская слава" бэлиэни тутта. Быраас Галина Трифонова "СӨ үтүөлээх бырааһа" ааты ылла. Мохсобооллоохтон педагогическай үлэ ветерана Альбина Суханова "Гражданская килбиэн" бэлиэһин наҕараадаланна.

Ахтыы биэчэрэ

1 Дьөппөн орто оскуолатыгар СӨ үтүөлээх учуутала, РСФСР норуот үөрэтирин туйгуна, СӨ Учууталларын учууталлара Е.М.Заморщикова төрөөбүтэ 80 сылынан ахтыы-киһэтэ буолла.

Манна Евдокия Михайловна биэр дойдулаахтара, дьүөгэлэрэ, устудьуоннаабыт дьонно, аймахтара кытыннылар. Бу элбэх учебнигы, кинигэни, ол иһигэр "Трудовая слава Земли Хаҥаласской", "Народное образование" сурунаалы редакциялаан таһаарбыт киһи туһунан үгүс үтүө тыл этилиннэ. (Сипилии - чугастаабы нүөмэргэ).

Биһиги КОРР.

Кылгастык

"Фонд-140" үтүөннэ

Өрөбүлгэ Хаҥалас улууһун үөрэтирин сайдыытыгар "Фонд-140" фондатын билиһиннэрини-сүрэхтээһин Дьокуускайга ХИФУ "Сэргэлээх уоттара" киинигэр бэрт тэрээһиннээхт ик буолан ааста. Улуус оскуолаларыттан талааннаах оболор кириэн кэнсиэр көрдөрдүлэр.

Дьокуускайга, улууска олорор биэр дойдулаахтарбыт, араас кэмтэ оскуолаларга үөрэммит дьоммут кэлэн кэнчээри ыччаппыт сайдыытыгар 401401 солк. үбү уу харчынан укталар, оболорбут дьонун дьон буола улааталарыгар кэрэ тылы этиилэр.

Биһиги КОРР.

Дьахталлар съездэрин делегата

Нэһилиэнньэҕэ тирэҕирэн

Кулун тутар 14-15 күннэригэр Дьокуускайга республика дьахталларын 14 сьёһэ буола турар. Соторутаабыта делегатынан талыллыбыт А.С.Бочоева, Бэстээх сэлэиннэтин библиотекатын үлэһитэ, редакцияҕа кириэ сылдыбытыгар дьэ туох санаалаах, этиилэрдээх съездкэ баран эрэбин диэн ыйыталаастым:

- Мин бу дьахталлар съездэригэр аан бастаан барыым буолар. Долгуйабын, элбэби кэтэһэбин. Съездкэ Улуус мунньабын депутата буоларбынан, сокуону таһаарар былаас уорганнарыгар сыһыаннаах секцияҕа сылдыһым уонна дьахталлар, дьыа кэргэн, оболор интэриэстэригэр кыалыннабына кээкэ этиилэрбин киллэриэм. Проблемалары бэркэ билэбин дии саныыбын.

- Лариса Степановна, эн Бэстээх дьахталлар сьэбиэтэрин салайааччытын солбуйаргын билэбит. Дьэ, туох үлэни ыытабыт, дьон-сэргэ ортогугар?

- Үлэбит хайыската кинэн буолаба. Биһигэ дьахталлар сьэбиэтэрин олоххо көхтөөх, саҥалаах-ингэлээх Татьяна Валентиновна Ходжава салайар. Сүрүн бырагыраамаларытынан "Должны смеяться дети" (элбэх оболоох, кыра дохуоттаах ыалларга) уонна "Золо-

той возраст" диэн (бэтэрээннэргэ анаан) үлэлиибит. Оболордоох ыалларбытыгар, кырдыаҕастарбытыгар араас тэрээһиннэри ыытабыт. Ол курдук кэнсиэртэргэ илдьэбит-аҕалабыт, экскурсияларга, зоопаркаҕа эгин сырытыннарбыппыт. Ыалларын сылдыһан араас көмөнү оноробут. Манна барытыгар олохтоох дьахталларыт уоһу кыалларынан көмөлөһөр - транспортын, бензининэн, бэлэхтэринэн эгин. Оскуоланы кытары ыкса сибээстээхпит. Сүрүн көмөлөһөөччүлэрбит учууталлар, култуура үлэһиттэрэ, спонсордарбыт. Кулууп үлэһитэрин Устинова Виктория Викторовна уонна Чарантан Канаева Екатерина Николаевна, бэтэрээннэр сьэбиэтэрин салайааччыта Жуков Егор Петровичи, учууталларытын Чистова Валентина Филипповна, Емельянова Мария Антоновна, Терентьева Раиса Дмитриевна

о.д.а. бэлиэтиэ этим. Чэбдик олобу пропагандалыырга "Олимп" култуура-спорт комплексын салалтатын кытары үлэлэһибит. Башлаев Соловьев Хасанович диэн тирэһиэр ыччаты, оболору футболга эрчийэр, хамаандаларынан күрэхтэһиилэри ыытааччыбыт. Онон син сэргэхтик олоробут. Дьахталлар общество үлэтигэр көхтөөтүк кытталларын ситиһэ сатыыбыт. Съездкэ сыдыһан элбэх саҥаны билэ-көрөн кэлиэм уонна ону үлэбэр туһанам дии саныыбын. Делегатынан талбытарыгар улахан махтал буоллун!

- Ситиһин аргыстан!

Кэпсэттэ Людмила МОРДОВСКАЯ.

Бэлиэ түгэн

I Дьөппөнтө сыах аһылынна

Өг быйаннаах Самартай хочотун өлгөм үүнүүлээх оууруотун аһын тутатына тонорор, суулуур-хаалыыр аныгы тэрилинэ толору хааччылыбыт сыах үөрүүлээх аһылыта ыраахтан-чугастан үгүс ыалдыты түмтэ. Бу бары олоххо кириитигэр улууспут баһылыга Г.Ю.Алексеев, I Дьөппөн баһылыга С.А.Прокопьев уонна эдэр урбаанныт Е.В.Аммосов дьүүкүөрдээх үлэлэрин түмүгэр ситиһилиннэ. "Якутия" АУо венчурнай хампаанньа салайааччыта В.В.Будинцев чуолаан Сахабыт сириг тус урбаанныттарын өйүүр сыалынан уонна быһаччы өйөбүлүнэн оҥорулунна.

Улууһу уонна өрөспүүбүлүкэ олохтоохторун хааччыыахтаах, саҥардыллан оҥоруллубут сыах аалы кыһыл лиэнтэтин быһа кырыйдьар. Аанын тэлэчи астылар, арыылаах алаадынан, саҥа сыах онгортон таһаарыт бородууксуйатыттан оҥоруллубут астарынан күндүлээтилэр. Салгы сыах үлэтин-хамнаһын билистилэр. Саҥа сыах сууккаба биир туонна оууруот аһын тутатына тонорон, онгортон таһаар кыахтаах. Билингги туругунан, бородуулааһын быһыытынан 6 тн хортуппуй, 4 тн моркубу, 3 тн сүбүкүлэни, 2 тн борщ ассортименын бэлэмнээбиттэр.

Бастатан туран, нэһилиэк баһылыга С.А.Прокопьевы кытта көрүстүм, онуоха манньк кэпсээтэ:

- Бу сыабы тэрийи барыла 2011 сылаахха сабаламмыта. Ол сабана В.В.Афанасьев тыа хаһаайыстыбатын департаменын салайааччыта этэ, кини идийэтэ, көбүлээһинэ. Ону, биһиги Егор Аммосовтыын өйөөмүт, бу сыахпыт аһылар түгэнигэр кэлибит. Барылыт олоххо кириэтигэр, Сахабыт сириг Ил Дархана Е.А.Борисов улахан өйөбүлэ төһүү буола. Бастаан "бырайыак-нэһилиэк" дьин өрөспүүбүлүкэбит эдэр баһылыктара мустарбытыгар биһиэхэ "нэһилиэктергитигэр онгортон таһаарыны толкуйдаан" дьин сорууда биэрэн турар. "Агентство инвест-развития" тэриэтэ биһиги барылытын сааһылаан, онгортон, ааһан-суоттан чочуйан биэрбитэ. Бу барылытыннан араас таһымнаах көмүскээһиннэри ааспыпыт. Улууспут дьаһалтата (баһылык Г.Ю.Алексеев, улуус мунньаһын бэрэссэдээтэлэ Б.П.Прото-дьяконов) муниципальнай мэхтиэ онгортон, "Якутия" АУо венчурнай хампаанньаттан 8 мөл. солк. изс ылбыпыт. Ол түмүгэр, Россия тас өттүттэн анал тэриллэри сакаастаан аҕаламмыт, манна бэйэбит уолаттарбыт бэйэлэрэ таһааран, сыах үлэтин сабалаата. Инникитин үчүгэй-дик үлэлээ дьин олус эрэллээхпит, бэйэ онгортон таһаарар аһылыгын өрөспүүбүлүкэбит олохтоохторугар маһаһыныннар нөҕүө тээрээр баҕа санаалаахпыт, - дьитэ I Дьөппөн баһылыга С.А.Прокопьев.

Нэһилиэккэ саҥа үлэ мээстэтэ тахсан, Самартай хочотун оууруот аһын үүнэрээчилэригэр аны үрдүттэн үүнүүлэрин туттаран, дохуоттарын аахсалларыгар бэрт сыах аһылынна. Саҥа сыах хаһаайына, "Самартай" ТХПК дириэктэрэ, эдэр кэскиллээх салайааччы Е.В.Аммосов биир кэм түбүгүрэ сүүрү-көтө сылдьар, ол быһыыгар тутан үөрүүтүн үлэстэригэр көрдөстүм:

- Тэриллэрибитин Кытайга сакаастаан аҕалбыпыт. Эргэ кулууп дьизин уларыта тутан өрөмүөннээбиппит. Онон, сыахпытын балабан ыйыттан сабалаан онгортон барбыппыт, күһүн буолан барыта олус ылым кэм этэ. Билигин сыахха бизэс исписсэлиис, биир салайааччы үлэли сылдьаллар. Сыахпыт сууккаба былаана биир туонна бэлэм бородууксуйаны онгортон таһаарар кыамталаах. Биллэрин курдук, оууруот аһын үүнэрээчилэр күһүнүгү хомуур кэнниттэн үүнүүлэрин батарыыга олус улахан кыһалҕаны көрсөллөрө, ол аны тохтоуба. Биһиги бородууксуйабыт I Дьөппөн "брендэ" буолуо, - дьир Егор Владимирович.

Сыахха бары эдэр дьон үлэли-хамсы сылдьалара көрөргө-ис-гэргэ олус үчүгэй. Хортуппуйу ыраастаан, сууйан, кыра гына быста-лаан, тутта тонорон, суулаан-хаалаан, дьаарыстаан иһэлэр. Салгыы, маһаһыныннар атыыга барарга бэлэм буолар. Инникитин өрөспүүбүлүкэбит хоту улуустарын хааччыларга былаанньылар. Дьэ, ити курдук, I Дьөппөннөргө саҥа сүүрэн кириэн үлэ-хамнас күөстүү оргуйар.

Уйбаан УЙГУУРАЛ,
ааптар хаартыска түһэриитэ.

Кэпсиэхпин баҕарабын

Аҕабыт Иннокентий Павлович Дмитриев 1920 сылаахха сэттин-ны 10 күнүгэр күн сириг көрбүт киһи этэ, Маалтааныга төрөөбүтэ. Өкөтө сэттэ кылаастаах сокуола-тын бүтэрэн баран бухгалтердар куурустарыгар үөрэммитэ, доруо-буйата мөлөтүнэн фронтта ыгы-рылыбакка тыыл ыарахан үлэтин санныгар сүгэн кэлбитэ. Олобун барытын Өкөтүгэр анаабыт киһи кини этэ. 1955 сылаахха нэһи-лиэк Сэбиэтин сэкиритээринэн та-лыллан баран бу дуоһунаска олох-тон барыар дьирэ үтүө суобас-таахтык дьонун-сэргэтин түһүгэр үлэлээбитэ. Олоххо көхтөөх кө-рүүлээх киһи партийнай тэриэтэ сэкиритээринэн уон сыл таһылан сылдьыбыта. Дьон биһиги дьизби-тигэр өрүү араас боппуруостар-ын быһаартара, көмөлөһүннэрэ кээллэрин өйдүүбүт. Ийэбитин Варвара Васильевнаны кытары олус илээхтик олохтохтара. Дьоммут общественнай олоххо көхтөөхтөрө. Нэһилиэккэ ытыл-лар тэрээһиннэргэ кытталара. Дьизэлэрин аанын таһыттан хаты-хаты мунньахха, репетицияларга баралларын умнубаппыт.

Ийэбит эмиз 1920 сылаах төрүөх этэ. Ахсынны 2 күнүгэр Дьоккуускайга төрөөбүтэ. 1944 сылаахха сэрин үгэннээн тур-даһына педагогическай училище-ны бүтэрэн начаалынай кылаастар учууталларынан үлэтин сабалаабы-та. Варвара Васильевна Саха рес-публикатын бастакы президени Михаил Ефимович Николаев ман-найгы учуутала буолар. Ийэбит Өкөтө хас даһаны көлүөнэ ычча-тын үөрөппит, сырдыкка кэрэбэ суол аспыт киһи. Ытыктыылара, махтана ахталлара.

Варвара Васильевна 1959-1974 сылардаахха Чапаеваабы оҕо саадыгар сэбиэдиссэинэн үлэли сылдьыбыта. Ити кэрчик кэмгэ кини салайар коллектива үөрэх салаатын араас тэрээһиннэ-ригэр өрүү инники кэккэбэ сыл-дьара. Ийэбит аҕабыт курдук са-лайар талааннааба. Кини өрүү дьон ортогугар буолара - дьахтал-лар, кэлин ветераннар сэбиэттэ-

Киһи сиэринэн

Биһиги ийэлээх аҕабыт бу орто дойдуга кэлэн киһи сиэринэн олохтон, үлэлээн барбытара. Атын үлэлээннээхтэрин кураук үлэ бөбөтүн үлэлээн, сэрин кыһалҕалаах сылларын тэнгэ туораан биһигини, үс кыргыттарын, итэн, үөрэттэрэн, сиэн минньигэс сытын билэн ааспытара.

рин чилиэнэ, уус-уран самодея-тельность кыттылааба, биир дой-дулаахтарыгар апаратыттааба. Дьоммут оройуон салаататыттан, "Өкөтө" совхоз дирекциятыттан, үөрэх управлениетыттан наһараа-далардаахтара. Сэмэй, көрсүө, олус үөрүннээн этилэр.

Биһиги ийэлээх дьиз кэргэнгэ улааппыт дьоллоохтук. Чуумпу, көмүскэлээх оҕо сааспытын мус-та эрэ түстэрбит ахтыһан аһабыт. Дьоммут үөрэби, билиини үрдүк-түк сыаналыылара, үөрэхтээх дьон буола улаатарбытыгар кы-һаллалара. Эдьийин Людмила Иннокентьевна Федорова Том-скайдаабы медицинскэй интитуу ситиһилээхтик бүтэрбитэ уонна Покровскайга оҕо ырааһынан үлэлээн кэлэ, Российскай Феде-рация үтүөлээх ырааһа, СР до-руобуйа харыстабылын туйгуна. Мин аҕам курдук бу баалтыр үөрэхтээхпин, Дьоккуускайга пла-

ново-экономическай техникуму бүтэрбитим. Балтым Ермолаева Вера Иннокентьевна Томскай-даабы политехническай институту бүтэрэн Хангаластаабы үөрэх са-лаатыгар кылаабынай специалист. Бары үлэ үөһүгэр сылдьар дьом-мут, ыччаттарбытын дьоммут үтүө холобурдарыгар иитэбит.

Сыл-хонук аастаһын аайы күндү дьоммутун саныырбыт эл-бээн иһэр. Хайдахтаах курдук сэ-рин ыар сылларын эттэринэн-хааннарынан билэн, дьонго, ин-ники дьоллоох олоххо эрэли сүтэрбэккэ, тус бэйэлэрин тустар-ыгар кимтэн да тугу лабаны тугу даһаны эрэйбэккэ киһи сиэринэн олохтон, үлэлээн аастахтара. Киэн туттабыт, астынабыт.

Наталья ГРИГОРЬЕВА,
үлэ ветерана.
Дьоккуускай.

Оскуола олоҕо

Сиинэбэ - "Малдыаҕар сулустара"

Аҕыах хонуктаабыта Сиинэ оскуолатыгар үгэскэ кубулуйбут "Малдыаҕар сулустара" дьин талааннаах оҕолор куонкурустара буолла. Баһылыт оуурууну нэһиликтэр ба-ры оскуолаларыттан, уһууааннарыттан, ону сэргэ Мохсобооллоох Оҕо дьизиттэн, Покров-скайтан, Нөмүгүттэн, Төхтүртэн тийэ бу күрэххэ 307 оҕо кэлэ. Үс вокальнай-инстру-ментальнай ансамбыл аһар үлэтин көрдө.

Сонун күрэх буолла. Оҕолорбут бары да бэркэ бэлэмнээн кэлбиттэр. Сценаба тутта-хапта сылдьа-лара, таһаастара бу үчүгэйдик! Биригэн биир сонун нүөмэри бэлэхтээн үөртүлэр.

Тыһаһынынаах күрэхтэр түмүктэринэн кыайы-лаахтар ааттара ааттанна. Бастакы истиэпэннээх лауреатынан Төхтүр оскуолатын, иккис - "Ой дуораана" коллектив (II Малдыаҕар оскуолатын), үһүс лауреат - Төхтүртэн дүт буолулар. Гран-прины Улахан Аантан "Тэтим" ВИА (сал. Яковлев П.П.) улахан оҕолорго, он-тон кырачааннар ортолоругар Үөдэй уһууаанын муо-да театрын оҕолоро (сал. Асекритова С.Е.) ылылар.

Сиинэттэн Алеша Устинов (сал. Устинова В.В.) "Лауреаттар лауреаттара" ааттанна. "Киинэттэн ырыа-лар" дьиннэ Сиинэттэн Нечаев Коля (сал. Устинова В.В.), "Бастын" соһунай үгүкү" ааты Ефремова Камилла ыла. "Бастын" ырыа ансамбыла" анал аатынан Бул-гуннахтаах оскуолатыттан "Күнчээн" ырыа ансамбы-

ла (сал. Моисеева Е.М.) уонна Чкаловтан "Үрдэл" ан-саамбыл (сал. Винокурова Л.А.) бэлиэтэннилэр. Он-тон "Самай кыра саастаах кытааччы" аатын Сиинэт-тэн "Елочка" оҕо уһууаанын итиллээччитэ Ксюша Цыганкова ылан үөрдэ.

"Бастын" үгүкү коллективинан II Малдыаҕар ос-куолатыттан "Сайды" коллектива (сал. Стрекаловская У.Е.), "Сыл дебюта" аатынан Мохсобооллоохтубу оҕо дьизитин үгүкү коллектива (сал. Пахомов В.Е.) бэлиэ-тэннэ.

"Музыка - барыбытыгар" бырайыакка кыттан, син-тезаторга оонньоон Сахааа Прокопьева, Сиинэ ос-куолатыттан (сал. Устинова В.В.), кыайылаабынан табыста. "Көрөөччүлэр биһирэбиллэрэ" аат Мох-собооллоохтубу оҕо дьизитин итиллээччилэрин муо-да театрыгар (сал. Ефремова С.Е., Павлова Т.Н.) аананна. "Сыл бастын" салайааччыта" ааты Булгуннах-таах оскуолатыттан педагог Моисеева Еврония Ми-хайловна уонна Төхтүртэн Макаров Николай Исаевич ылылар.

Оҕолорбут барахсаттар талааннаах да эбиттэр. Салайааччылар, төрөппүттэр кыһалан-мүһэллэн бэ-лэмнээбиттэрэ харахха бырабыллар. Бары кытыбыт-тарга, оҕолору куонкуруска тэрийбиттэргэ барба махта!

Лариса ЛЕВЕРЬЕВА,
общ. корр.
Сиинэ сэл.

Историяны сэгэтэн

Кинигэ төрөөбүт дойдутун былыргытын интерпретиргир дьон болдомтун тардыа. Бу бэйэтин кэмгир биллэр киһи Саха тын сиргир үөрэҕирин, култуура, бэйэни салайыныы болпуростарыгар сүппэт-оспот суолу хаалларбыта.

Ыдьаа Саадырын аата-суола революция иннинээҕи суруйууларга элбэхтик ахтылар этэ. Кини туһунан Леонид А.Г., Майнов И.И., Башарин Г.П., Яковлевский Н.Н. үлэлэригэр ахтыллар.

Биһиги РГИА, ВМФ РГА (С-Петербург), СР НА уо.д.а. архыыптарга XVIII-с үйэтээҕи Хангалас уулуун V Малдыаар нэһилигин кинээһин олобун, үлэтин туһунан саҥа докумуоннары буллубут.

Кини архыып докумуоннарыгар маннай 1783 сыллаахха ахтылар. Ол курдук, нуучка ыраахтаагыларга Павел I-гэ, Александр I-гэ суруктара РГИА архыыбыттан көһүнүлэр. Мантан кини добууччу үөрэхтээх, норуотун туһугар туруулаар модьу санаалааҕа кестер.

Шадриннар төрүттэрэ Тыгын Дарханга улахан утарсыыны огорбут былыргы Агдаахы аҕа уһунтан тардар. Агдаахы Хоронноох дьин сиргэ (Кытыл Дурра) олобурт Малдыаар оҕоньор аччыгы уола үһү.

Ыдьаа Саадырын өбүтэлэрэ элбэх сүөлүлээх-сыгылаах, үтө сирдээх биллэр бэйэдэр эбиттэрэ үһү. Ол туһунан V Малдыаар нэһилигин олохтооҕо "Коммунизм" колхоз чилиэнэ Киров Сергей Алексеевич 1953 с. экспедиция дьонунар кэпсээбит: "Былыр 200-чээ сылааҕыта бу Кытыл Дурра дьин сиргэ Сабыһыаан дьин улахан баай киһи олох-бута үһү. Кини бэрт элбэх оҕону төрөппүт үһү диһиллэр. Биһир Чоно дьин уолааҕа үһү. Бу уол кийиттэн таһыччы күөстээх үһү. Кини аҥардаас тас көрүгүттэн дьон-сэргэ дьулайара-толоро үһү. Бары биһиргэ төрөөбүттэрэ кинини кийитэ да, абааһыта да биллөөт дьин куттаналлар.

Ол иһин аҕата оҕоньор Чонону ойоҕун кытары ыраах Дьэкэмдэ дьин сиргэ олохтообут, сүөлү итирбэит. Онно олордобуна ойоҕо кэмниэ-кэнээс уол оҕоһоммут. Ол туспа кэпсээн. Сабыһыаан оҕоньор биһирдэ түүл түһээбит, Чонотон ааттаах уол төрөөтө дьин. Ол гынан күһүнүгэр ол Чонотугар барбыт. Чонотон ойоҕо бөлүүн оҕоһон кээспит үһү. Сабыһыаан Чонотугар турган этэр: "Ноххо, чэ эийигин бырааппарыт сүтүнүөхтөрү суоҕа. Онон Сиинэ алараа өтүгэр Саккырыыр дьин сир баар, онно бар", - диһир. Оноуа били Чоно көһөн баран хаалар. Хатырык отуу онгостон сайыныгар олоорор. Ити барыта нууччалар кэлэ илтиринэ. Дьэ, ол онгостон олоорбутарын хас да сыл буолбутун кэннэ Чоно уола уу кытылыгар кириэр оонньуур буолар. Арай собурууттан дьылээх оҕоҕо кэлбит. Дьэ кэлэн били оҕоҕо тиксидиттэр. Кэпсэппиттэр. Дьэ ол гынан баран кэлбит дьон кэмилэти, саахары кутан кээспиттэр үһү. Нууччалар үһү били кэлбиттэр. "Биһигини кытта барсыан дуо?" - диһилэр үһү. "Ээ, мин барсыам этэ", - диэбит оҕо. Ону тутан аҕатыгар тахсаннар, дьэ, аҕатынан ыйыппыттар. Куттанан гымытыта дуу, хайдах, ону Чоно: "Барсар буолабына, барыстын!" - диэбит үһү. Иннэ гынан уол куоракка кириэр Шадрин дьин дворянин кийиэхэ олобурт уонна иттиллибит. Ол киһи уола фамилиятын иҥирбит уонна Яков дьин аат биэрбит". (Архив ЯНЦ СО РАН Ф.5, Оп. 6, Д. 169).

Биһиги сабаҕалааһыммытынан, ити ахтылар Яков Шадрин Илья эһэтэ буолуон сөп. Куоракка Якову ааҕарга-суруйарга үөрэппиттэр, онон кини үөрэхтээх киһи буолбур. Сорох фольклор дааннайара элбэхтэринэн, иппит төрөппүттэрэ өлбүттэрин кэннэ, атын дааннайдар көрдөрмөлөрүнэн, улааппытын кэннэ кинини төрөөбүт нэһилигэр кинээһинэн анатан ытталар. "...Куоракка идьээнэр үөрэтэллэр. Үөрэхтээх киһи онгостон кэбиһэллэр. Үөрэхтээх киһи буолбутун кэннэ этэлэр: "Ноххо, дьэ, бу эн дойдугар табыс эрэ. Батамайы дьаамыттан собуруу элбэх дьон баара буолуо. Олору толору испийһэттээн киһир. (Арай онуоха тобууһун ордугар биһир дууһа баар үһү). Дьэ, табыс уонна кинээс оҕо. Онон эби тобус дууһабын буа. Сүүс киһи буолабына биһир нэһилиэк буолуохтаах". Дьэ ол тахсан кэлэн булуһтан тахсан тобус кинини киллэрэр. Бу арыыга киллэрэр уонна

Въ 1799 году, при переводѣ Сомова полка¹⁾ изъ Иркутска въ Охотскъ, якутскій князецъ Шадрия²⁾ и другіе жители этого края³⁾ доставили въ этотъ полкъ обувь, какая употреблялась въ этой болотистой странѣ. Въ награду за эту услугу императоръ Павелъ Петровичъ пожаловалъ въ числѣ прочихъ и князю Шадриу слѣдующую золотую медаль, вѣсомъ въ 8 золотниковъ 34 доли, для ношенія на шеѣ:

Лич. ст. в. м. ПАВЕЛЬ I. ИМПЕРАТОРЪ И САМОДЕРЖЕЦЪ ВСЕРОСС. Грудное изображеніе императора Павла Петровича, обращенное вправо, въ мундирѣ и съ орденскою лентою черезъ плечо. Подъ нимъ: Leberecht f.

Быйыл 2015 сылга "Ыдьаа Саадырын" дьин кинигэ тахсара былааннаар. Манна XVIII-с үйэ бүтүүтүнээҕи-XIX-с үйэ саҕаланьытынааҕы Саха сирий историятыгар умнулубат суолу хаалларбыт киһи туһунан суруулар. Кини аатын кытта сибээстээх Спасскай манастыры иһинэн оскуола арыллыбыта быйыл 215 сыла, Сиинэтээҕи Воскресенскэй танара дьинэтэ тутулубута 200 сылын туолуута эмиз сырдаталлар.

Саха саарына Ыдьаа Саадырын (1758-1826 сс.)

кинээс буолан сыдыар. Бу арыы аата Харыйалаах дьин". (Архив ЯНЦ СО РАН Ф.5, Оп. 6, Д. 169).

Бу Шадриннар бэйэлэрин нэһиликтэригэр удьуор кинээстэрэ этэ. Эһэтэ Яков Шадрин 1708 сыллаахха төрөөбүт. 1796 сыллаахха өлбүт. Аҕата Максим Шадрин (1736-1778 сс.), өлүүн иннинэ Хангалас уулуугар кулбалаабыта. Ол туһунан иитэрлээх манньык суруллубут: "...головой и князца Хангалаского улуса Максима Шадрина..."

Бастакы Дьаһаах хамыһыаатын оҕоһон кинигэтигэр 1766 с. Максим Шадрин Малдыаар буолаһын кинээһинэн суруллан сыдыар (Г.П.Башарин, История аграрных отношений Якутии, т. 1, стр. 263). Соппурон Сыраанап Москвалаан эрдэбинэ Максим Шадрин Боотурскай сахага Абрам Саргылаптыын уонна Чакыр аҕатын ууһа Кычылгытын Логионныын "...к поднесению в подарок Екатерине II шесть лисиц бурейских") булан биэрбиттэр. (РГАДА Ф. 607, Оп. 2, Д. 74, Л. 166).

Шадриннар Хангалас, Өлүөхүмэ, Боотурскай, Бүлүү уо.д.а. уулуустар кинээстэрин кытары уруурбаспытара. Метрической кинигэлэргэ Шадриннар ыччаттара Сатака Кирилин, Николай Рыкунов, Соппурон Сыраанап, Сэтэкэ Бытыков, уо.д.а. аҕа уустарын кытары аймабырбаспытара суруллар. Илья Шадрин Сатака Кирилин аҕатын уһунтан Александр Алексеевичны уһунтан ылбыт. Сэтэкэ Бытыков үһүс ойоҕо Кичея Шадрина Илья Шадрин аҕатын биһиргэ төрөөбүтэ этэ. Илья Шадрин аҕатын өтүнэн Софрон Сыраанаптыын аймахтыы этэ. Илья биһиргэ төрөөбүтэрэ Иван Большой (хорунжий Якутского казачьего полка) уонна Иван Меньший Максимовтар. Сыраанап оҕоһо хаалбыт кийииттэрин ойох ылбытара ("женились на его невестках").

Ыдьаа төрөөбүт күнэ, сыла биллэбэт. Быйа барылаан 1758-61 сылар икки ардыларыгар төрөөбүт. Хангалас уулуун ревизскэй сказкатыгар суруйаллар, 1793 с. Илья Шадрин 34 саастаах дьин (НА РС (Я) Ф.1, Оп. 1, Д. 120. Т.3). 1826 сылааҕы метрической кинигэ 68 сааһыгар өлө уонна бэйэтэ 1822 сыллаахха тутарбыт Сиинэтээҕи Воскресенскэй танара дьинитин таһыгар төрөппүттэрин атыгар көмүлүннэ дьин суруллубут.

Шадриннар халыҥ аймахтара Сиинэ үрэх төрдүгэр олобуртара. Манан Дьоккускай-Иркутскай почта суола аһара. Өлүнэз трагын атын олохтоохторун кытары тэннээтэххэ, Шадриннар добууччу үөрэхтээхтэр этэ, эһэтэ уонна аҕата куоракка нууччаларга иттиллэн нуучча тылын баһылаабыт дьон этилэр. Ыдьаа Саадырын бэйэтэ эмиз оҕо эрдэбүттэн нууччалыы билэр эбит. Куоракка казактарга тылабаастыынан сыдыбыта. Нуучча тылын билиитэ транссанан ааһар айанныыттары, казактары уонна да атын сулуспалаахтары кытары сэлгэрээр, кэлсээр кыабы билэрбит. Онон кини Саха сиригэр уонна Россияга буолу турар быһыыны-майгыны билэ сыдыбыта. Оноуа Ыдьаа ыттанар дьин кэргэнгэ улааппыта таайар. Дьылээригэр үгүстүк саха тойотторо ыадыытыллар этэ, кинилэр нэһиликтэрин, уулуустарын олобун-дьаһабын ырытыһаллар. Соппурон Сыраанап улахан уонна кыраһыабай куорат туһунан кэпсээн оҕо өйүгэр-санаатыгар дириҥник иппит буолуон сөп. Бу барыта Ыдьаа гражданин, общественный деятель буола улаатарыгар сабыдыалаабыта сэрэжиллэр.

Кини Павел I ыраахтаагыга суругар суруйар: "...я от предков моих по нисходящей линии таковыя отличия впечатлев, возглавляемая препоручением выполняя в точности..." (Архив Хангалаского улуса). Биһиги хоймубут архивнай уонна фольклорнай матырыйаалларбыт Ыдьаа Саадырын чарьыхай уонна уустук уобараһын арыарга көмөлөһөр.

Ыдьаа Саадырын икки төгүл кэргэннээ сыдыбыт. Ревизия иннигэр Бүлүү уокругуттан Евдокияны ойох ылбыта бэйэтээммит. Бу туһунан метрической кинигэҕэ сурулларын 21 саастаах Илья 21 саастаах Евдокия Ивановнаны ойох ылбыт, 1793 с. Бу дьахтар "ушла обратно". (Архив Хангалаского улуса). Иккис ойоҕо Александра кинитэн 14 сыл бэлэс этэ уонна кинээс Саваа Кирилин "...родница" этэ. Бу кэргэни кытары олобун монгообута. Ойоро сурту-бичиги билэр дьахтар быһыылаах. Соторутааҕыта Александра Елизавета Алексеевна (Александр I кэргэнэ) императрицаа ыппыт суруга көһүнэ (НА РС (Я) Ф.1, Оп.1, Д. 120.Т.3). Суругун 1816 сыллаахха "княгиня" дьин илии баттаан ылбыт.

1793-1796 сылларга Ыдьаа Саадырын Дьоккускайааҕы Верхняй расправа 2-с департаментын сэтээлэһинэ үлэли сыдыбыта. Бу дуолунаса кини "...по доброму и незасорному его поведению" быһбардаммыта. "...во все оное время к должности имел усердие, вел себя порядочно, и ни в каких пороках не только не бывал, но не замечен". (РГИА Ф.468. Оп.43.Д.571).

Сэтээлэһинэ бүтүрүгэр 1796 сыл тохсунуу 14 күнүгэр Екатерина II аатыттан "Похвальная свидетельство" ылбыт.

1797 сыллаахха кулун тутар 5 күнүгэр иккис бодьоххо нэһилиэк кинээһинэн анамыт. Бу олордобуна Дьоккускай комедана подполковник Петр Штевинг: "...замечен с хорошей стороны, поведение порядочного, столько же и по сведениям ко мне иноземцев и сородичей его находившим в роде есть он человек почетной и постоянной, равно и в управлении в наследие своем между родниками расторопен исправно, и во всем этом изворащается с лучшим усердием и рачением. Жалоб и неудовольствий на него от родников его ко мне не доходяло" (РГИА Ф.468. Оп.43.Д.571).

Ыдьаа Саадырын XVIII-с-XIX-с үйэлэр кириилэринээҕи Саха сирий биллэр-кестер тойотторуттан биһирдэстэрэ этэ. Кини үгүстүк Иркутскайынан, Санкт-Петербурдан сыдыбыта, олобута даһыны. Санкт-Петербурга Петергофка олорон ыраахтаагы кэнсэлэриитин кытта суруйсара. 1799 сыллаахха олорон сабыылаах дворянскай кадетскай оскуолаҕа үөрэттэрэ биэрбитэ (РГИА Ф.432. Оп.1.Д.823).

Ыдьаа Саадырын судургута суох майгылаах-сигилилээх киһи эбит. Нэһиликтин, уулуун кыра-хара дьонугар сымааһа-үтө, болгомтолоох уонна кыһамыһаах сыһыаннаах этэ. Дьонун-сэргэтин өйдүүр-өйүүр, көмөлөһөр үһү. Ол оннугар дьону дьаһайан олорон улахан тойотторго ирдэбиллээхтик, кытаанахтык сыһыаннаһара кэккэ докумуоннартан кестер.

Очотообуга ындыы көтөбүүтэ саха дьонугар ыар баттал этэ. Маны таһынан казактар, лөчүктөр, араас сулуспа дьон уулуустары кэрийлээригэр сыарбалаах ат ирдиллэр. Бу түһүннэр ордук аҕадаҥы дьонго улахан оҕустарылаах буолара (Токарев С.А. Очерк истории якутского народа. Москва. (?) 1940, с. 71).

Ыдьаа Саадырын атын тойоттор курдук Охотскайга ындыы көтөбүүтүгэр административнаы кыпта контракт түһэрситтэ суруктарынан кестүбүтэ: "Доставка в 1785 году в Охотск и прочие места провианта и разных ястостей, казенных имущества, состоялось собственными лошадьми" (РГИА Ф.468. Оп.43.Д.541). Хангалас тойотторо хас

биһирдэ 986 аттарын баһыгар 6-һы солкуобайы төлүүргэ кэпсэллэптэрэ. Оттон атын улуус тойотторо биһир аттарын 5 аҥар эрэ солкуобайга дуоҕабардастылар (НА РС (Я) Ф.12.Оп.1.Д.49 Л.20-22).

Ындыы көтөбүүтүнэн сибээстээн атын саха тойотторун курдук Ыдьаа Саадырын губерния урдук тойотторун кытта элбэхтик алыспыта, хадатаайыстыбалары түһэрэр уонна быһаарылааллары ситиһэрэ. 1797 сыллаахха А.Аржаковы уонна П.Сивцевы кытта Иркутскайга бараннар 1788-1792 сыллардаахха бэриллэбэтэх харчыны ылан кэлбиттэр. Маны таһынан Шелеховтаахтар барыстынан усулуобуйа туруоран бээрээти ылбытара (РГИА Ф.181. Оп.1.Д.50). Мантан ыа сахалар сылын аайы 10 тыһыынча сыгыны таһаҕас таһытыгар тутарга, кулбалаар таһаҕаһы дууһа ахсаанынан көрөн улуустарынан түгэтэргэ, онтон улууска кэлбит сыппараны нэһиликтэринэн аттарарга ылыммытара.

Саха уулуустара бары биһир юридическай сирэй этилэр, биһир эппитинэстээхтэр.

Чинчийээччилэр бэлиэтиилэринэн, бу сахаларга үп эргириттэр, экономикаҕа сүткэн историческай ситиһи этэ (Петухов З.И. Ст. Сэсэн Аржаков // Якуты: легендарные и исторические личности. Якутск 2005. С.55).

1808 сыллаахха Ыдьаа Саадырын Нам кулбута Жирковтуун эмиз бу болпурооска Иркутскайга тийэ сыдыбыттар.

1813 сыллаахха Ыдьаа Саадырын ыраахтаагы үһүс сырытыгар сахалары Иркутскай-Дьоккускай траггар почтовой станциялары тутан олорууттан босхолотуру ситиспитэ. "...Ыдьаа ыраахтаагыны көрсөн баран дьаамы нууччаларынан сүүртэр туһунан кэпсэппит. Ыраахтаагы ону ылыммыт, нууччалар бустаны сүүрдэр буолбуттар" (Гордеев Н.Д. Фондатытан). Чахчы, 1813 сылтан почтаны нууччалар сүүрдэр буолбуттар (Г.П.Башарин. История аграрных отношений. Т.1. С.171).

Олохтоох администрацияны уонна бэригимсэхтэри Саадырын дуулуурдаах туруорсуулаар кыһынныылара. Кинилэр Саадырын Петербурга Павел ыраахтаагыны көрсө барарын билэһнэр сата баһын тардыбытара, экирээтиһиллэрин, сойуолаһыһыларын күөдүппүттэр. Иркутскай гражданскай губернатор Н.И.Трескин: "Князца Шадрина выдержать один месяц на хлебе и воде, и сверх того опубликовать его и обязать подпискою, что бы впредь не входил с несправедливыми жалобами, под опасением неизбежного наказания по всей строгости и законов, а улусным начальникам подтвердить, дабы они за сим и за поведением его Шадрина имели особенный надзор" (РГИА Ф.1151. Оп.1. 1813.Д.242). Саха тойотторо баһыры-батталы утары охсуһууга түмсүүлээх курдуктарынын иһин, бэйэлэрин икки ардыларыгар мөккүөр, күөнтэһи күөдүйөн тахса турара. Ол курдук, 1796 сыллаахха ындыы көтөбүүтүн харчытын ааһа барарыгар эмиз айдаан тахсыбыттаах.

Ыдьаа Саадырын Петербуртан кэлбитин кэннэ исправник Белолобскай ыһаах таһаарбыттаах: "Грамотным людям писать князцам Кангаласского улуса бумаги, избоблачающие его несправедливости и даже по делам рапорты" (РГИА Ф.1151 Оп. 1.1820.Д.39). Ити олохтоох былаас уонна Саадырын сууттаһыларын түмүгэр Сенат Белолобскайы үлэттэн үүрбүтэ, Трескин губернатор Белолобскайы көмүскэспитин уонна Саадырын экирээтиспитин иһин ыстарааптаммыта.

Саадырын үтсүүтүн түмүгэр үлэтигэр уһуллубут надворной советник Эверс, Ыдьаа Александр I көрсө тийэ сырыттарына, Санкт-Петербург суутугар Саадырынга сымыаа доһуоһу түһэрбитин иһин 5 т. солк төлөтөрөргө уонна хаайыыга утарга дьин үтсүү түһэрбит. Ол гынан баран военной губернатор Саадырынны буруйа суобунан ааһан туран: "...дозволил выехать из С.Петербурга" (РГИА Ф.1151 О. 1. Д.39).

Бэригимсэх Белолобскайы кытта утумнаахтык кириһитин иһин кинээһиттэн ууратыллыбыт Саадырын сотуру уобалас бырабыланынатын көтүлүн ылан хаттаан кинээһинэн быһбардаммыта.

Ыдьаа Саадырын үтөөлэрин иһин Екатерина II ыраахтаагыттан күөх дьинтээх мэтээлинэн, биллигс экспедициятыгар өтөөлөрүн иһин үрүк көмүс мэтээлинэн, 1799 с. Охотскайга баран иһэр саллааттары атах таһаһынан хааччыйбытын иһин мэтээлинэн наҕараадалаабыта. Маны таһынан, ууу княгиня Александра Павловнатын бриллианнаах биһилээх, көмүс чаһы, Александр I- 5,5 арысын сукуна уонна 25 арысын кыһы көмүс галуу уонна "серебряной саблей с надписью имени и с изложением за усердие" бэлэх ылбыта (РГИА Ф.1286.Оп.1. Д.1802).

Бар дьонун туһугар биһир үтө дьыалатынан төрөөбүт нэһиликтэр Сиинэтээҕи Воскресенскэй танара дьинитин тутарыта буолар. Ыдьаа Саадырын 1812 с. сэтинниттэргэ А.Голыцына көрсөн дойдутугар христианскай итэҕи тарҕатарга этии киллэрбит. Иннэ гынан Голыцын сэтинни 11 күнүгэр Ытык Синодка Саадырын этии киллэринитн өйүүргэ эппитэ (НА РС (Я) Ф.180. Оп.1.Д.39).

Хангалас уулууна XVIII-с үйэ бүтүүгэр элбэх нэһиликтээххэ, кинээһинэн тайаан сытар уулуунан буолара. Бу сиргэ собохтох Покровскайааҕы танара дьинэтэ баара. 1813 сыллаахха бэс ыйын 13 күнүгэр 1766 нумардээх ыраахтаагы ыйааҕа тахсыбыта "О возведении построить кн. Илья Шадрина, близ его жилища деревянную церковь" (НА РС (Я) Ф.180.Оп.1.Д.39). Иннэ гынан 1815 сыллаахха Сиинэтээҕи Воскресенскэй танара дьинитин тутууга саҕалаабыта: "...на урочище Сия, там где ныне стоит часовая и отступит алтарь не больше 5 саженей". Ол туһунан 1815 сыл кулун тутар 10 күнүгэр "князец и староста Илья Шадрин с нижеподписавшими дади сие свидетельство Покровской церкви священнику Терентию Дьячковскому". Бу танара дьинитин сибэти гыныы Сибирь летописарыгар кирибиз: "...была освящена в 1822 году февраля 3 числа, старанием Кангаласского улуса Мальжагарской волости князем Илей Шадриным" (НА РС (Я) Ф.226.Оп.Д.32).

1843 с. бэс ыйыгар архиепископ Нил 15 кийилээх Саха сиригэр кэлэ сыдыан Сиинэтээҕи Воскресенскэй танара дьинитин таарыйбыта. "У берега издавна нас новый труд. Надеждою иди к церкви по степям стропотным, не вида пред собою следа. Только свет, сиявший из окон церковных и звон колоколов служили нам указателями цели пешеходного странствия нашего. В церкви оказалось людей больше, нежели как можно было ожидать, суда по ночному времени и по количеству населения... Молитвою об усопшем и мы вспоминали его. А когда возглаголена была вечная память... присутствовавшие со слезами пали ниц, и много чувств и воспоминаний пробудилось в душе моей" (Нил, Путевые записки. Ярославль. 1874. С.923). Ити курдук 1843 сыл от ыйын 2 күнүгэр архиепископ Нил танара дьинитин китиора Илья Максимович Шадрин кэриэһигэр сулууспа ылпыта.

Ити Саадырын өлбүтэ 17 сыл ааспытын кэннэ кэриэстээһин кинини норуот дириҥник ытыктырын, киниэхэ махтанарын туһунта буолбута. Маны көрөн архиепископ Нил улаханньык долуһубутун туһунан ахтар.

Сиинэ танаратын дьинэтэ 1824 сылаахха үлээҕи киирэн 90 сыл үлээһэн баран 1914 сылаахха умайан хаалбыта. Баһаарга архыып матырыйаалара, библиотека, танара кинигэлэрэ, тэриэбэлэрэ, атын да баай-дуол умайыта. 1914 сылаахха мас уула Шадрин Федор Матвеевич бу танара дьинитин саҕалаһытан туттута. Сиинэ танаратын дьинитин чөлүгэр түһэри Сиинэ уонна Малдыаар нэһиликтэрин историятыгар улахан суодалаах буолбута.

XVIII-с бүтүүтүгэр - XIX-с үйэ саҕаланьытыгар Хангалас уулуугар кулбалаан, кинээһинэн үлээһиттэ Ыдьаа Саадырын XVIII-XIX-с үйэлэргэ общественнай өй-санаа көтөбүүлүүтүгэр, дьон олобо тутсарыгар бэйэтин сүдү кылаатын киллэрбитэ. Ити барыта архыып докумуоннарытан уонна норуот номохторуттан кестер.

Ыдьаа Саадырын общественнай үлэтэ-хамнаһа бар дьон, наука уонна государственнай деятелэр болдомтолорун тарда туруоҕа.

Галина ШАДРИНА,
"Үс Тий" фонда
салайааччыта.

"Тогүрүк остуолга"

"Интеллигенция
уонна билигини кэм"

(Бүтүүтэ. Иннин 1-кы стр. көр.)

Тыгын сыла Саха сириг дьонун сомоболуур идеялаах буолуохтаабын, историяны билии кэскилбитин онгорорун үтүс тыл эпитбэлиэтээт. "Хаҥалас" сурунаал бу сыалы-соругу ситиһингэ үлэлээрин, сахалар саҥаны ылыныыга тэтиммит мөлөбүн общественник А.Д.Константинова бэлиэтээтэ.

Түмүккэ М.Е.Николаев тыл эттэ. Кини үөрэх, билии суолтатыгар, эдэр көлүөнэни иитиһигэ этиитин туһаайда. Наука дуоктардара биһигиттэн үүнэн тахсыбаттарын, ханаластар саҥа тардыһылар мөлөбүн эттэ. "Өкөмнөөбү физика-математика форумугар Дьоккуускайтан национальнай гимназия оҥолорго үөрэнэ кэлбиттэрин көрүстүм. Ханаластан манна кэлэн үөрэнэлэр дуо? Оннообор өкөм оҥолорго сылдьыбат. "Музыка - барыбытыгар" бырайыак олоххо кириэр. Майа оҥолорго оҥото идэтибит ансамбылга скрипка солистыр. Биһизэх оннук кыахтаах оҥо баар дуо? Биһиги көлүөнэ итиллэн бүппүт дьоммут, саҥа көлүөнэ кыһалыаха наада. Нам Хамабартатын оҥолорго оҥо 90 бырыһыана француз тылыннан кэпсэтэр, иккис кылаасан ыла омук тылын билэлэр. Эһиги омук сириттэн үчүгэй педагогтары аҕалан оҥолоргутун үөрэттэрдигит дуо? Сыл буола "Фонд-140" фонда арыллыбыта.

Төһө үп кириэр? Төрөппүттэр төһө кытталар? Фонда оҥолорго хотунан-субуруунан сырытыннарарга, преподавателлэри аҕалан үөрэттэргэ улахан туһалаах буолуохтаах этэ. Аҥардас учебниктарынан, оҥолорго үөрэтинэн оҥо аныгы үйэҕэ сайдыбат. Аҥаас буолуохха. Ханаластарбыт диэн арбанан бүтүөххэ! Өбүгэлэрбит сырдик ааттарын салгыыр, кинилэр туйахтарын хатарар дьон итиллэн тахсыахтаахтар" - диэтэ ытык киһибит Соппуруон Сыраанпка, Тыгынна, Ксенофонтоттарга, Ойуунускайдаахха холобурдаан, - "Интеллигенция урут даҕаны оппозицияҕа сылдьыбыта, бэйэтэ тупса санаалаах, олоххо инники көрүүлээх буолан. Суруйааччыларбыт да ылан көрүн - Пушкины, Лермонтовы, Гоголы, Салтыков-Шедрини, биһиги суруйааччыбыт Суорун Омоллоону, төһөлөөх кириитикэлиилэрэй, былааһы. Бырабыталыстыба барытын кыайа көрбөт. Сөптөөбү сирэйгэ этэр, бэйэлэрэ толкуйдаах, норуот туһугар туруорсар, дойдуга дьуобунай лидердэрэ, интеллигеннэр өрүү инники илэлэр" диэтэ Михаил Ефимович уонна илээх, сомобо буоларга, үлэлииргэ-хамсыырга ыгырда.

Людмила АММОСОВА.
Степан САВВИН
хаартыскаҕа түһэриитэ.

Култуура олоҕо

"Саха хоһооно" күрэххэ

Г.В.Ксенофонов аатынан кыраайы үөрэтэр музейга Төрөөбүт тыл күнүн чэрчитинэн ыытыллыбыт "Саха хоһооно" хоһоон аабытыгар кэтэхтэн куюнкурсу түмүгүн таһаарыы буола. Бу үһүс төгүлүн ыытыллар күрэххэ оҥо уһууааннарын итиллээччилэрэ, оҥолорго үөрэнээччилэрэ, улахан дьон кытынылар. Хоһоону аабытын видеороликка суруттаран ыыты ирдэнэр этэ. Кыттааччылар бары даҕаны кыһалла сатаабыттарын суруйааччы П.Н.Харитонов-Ойуу, учуутал, поэт Н.Н.Борисова-Нарыйа, бибилиэтикэ кыраайы үөрэтингэ салаатын үлэһитэ В.Н.Колесова, култуура бэтэрээнэ П.П.Архипов, кыайылаахтары быһаарар сүбэҕэ үлэлээбиттэр, астына бэлиэтээтилэр.

Барыта 128 видеоролик кирибитэ, ол иһигэр оҥо уһууааннарыттан 58, оҥолорго - 61, улахан дьонтон - 9. Музыка, декорация добуһуоллаах, сахалыы таҥаһы таҥнан ийэ тылы өрө тутууччуларбыт хоһооннорун астына аахтылар. Бөлөхтөрүнэн кыайылаахтар ааттара быһаарыллына.

Оҥо саадын итиллээччилэрин ортолоругар

Дьөлөптөн "Кэскил" уһууаан итиллээччит ала саастаах Кира Сыромятникова бастаата. Покровскайтан "Сказка" оҥо саадыттан Вася Сергеев иккис буола (сал. Кривошапкина М.С., Петрова М.Б.). Үһүскэ Покровскайтан "Сардаана" оҥо сайдытын кииниттэн үс саастаах Эльдар Дырахов табыста (сал.Негнурова С.А., Ушницкая А.Е.).

Анал ааттары ылааһар: Покровскайтан "Сардаана" ОСК Данилова Нарыйаана (сал. Соломонова М.Д.), Герасимов Георгий, Сивцева Сайаара, Хачыкаатан "Колосок" оҥо саадыттан Киприянова Сахайа (сал. Игнатьева И.Н.).

Оҥолорго

Кыра кылаастарга: Өкөмнөөбү лицейтэн Гуляев Максим (2 кылаас) бастаата. Хоточчуттан Айгуль Варламова (3 кылаас) иккис, Покровскай 1 №-дээх оҥолорго Осипова Ньургуйаана (2 кылаас, сал. Борисова Н.Г., Федорова В.Н.) үһүс буолулар.

Анал ааттарынан бэлиэтэннилэр: Скрыбин Коля (4 кылаас, Покровскай 1 №-дээх оҥолорго, сал. Романова А.В.), Абрамова Тускулаана (1 кылаас, Покровскай 1 №-дээх оҥолорго), Филиппова Анжелика (3 кылаас, Покровскай 3№-дээх оҥолорго, сал. Пахомова А.Д.), Емельянов Туску (2 кылаас, Покровскай 1 №-дээх оҥолорго, сал. Варламова А.Н., Федорова В.Н.), Алексеев Ярослав (1 кылаас, II Малдыаар оҥолорго, сал. Трофимова В.М.).

Орто сүһүөх кылаастарга: Покровскай 2 №-дээх орто оҥолорго 5 кылааһын үөрэнээччитэ Иванова Оксана (сал. Заморщикова Н.Р.) кыайылаабынан ааттанна. Покровскай 2 №-дээх оҥолорго 8 кылааска үөрэнэр Никита Косницкий (сал. Менкярова Е.Р.) иккис, Кыһыл Үрүйэттэн Барашкова Диана, 6 кылаас үөрэнээччитэ, үһүс буолулар.

Анал ааттары ылааһар: Тихонов Коля (6 кылаас, Кыһыл-Үрүйэ), "Уолан" бөлөх (Ой, сал. Пермьякова А.Н.).

Улахан кылаас оҥолоругар: Покровскайтан 11 кылаас үөрэнээччитэ Осипова Ольга бастаата.

Улахан дьонго: Олесова Айна Михайловна ("Кыымчаан" оҥо саада, Улахан Аан сэл.) кыайылаабынан табыста. Уулаах Аантан саха тылын уонна литературатын учуутала Матвеева Венера Борисовна иккис, Улахан Аантан "Бөртө" сылыг собуотун үлэһитэ Марков Тимофей Иванович үһүс буолулар. Бу бөлөххө анал ааттарынан Өкөмтөн ОдьКХ үлэһитэ Алена Прокопьевна Слепцова, Покровскайтан музей научнай-практической үлэҕэ салаатын сэбиэдиссэйэ Елена Николаевна Филиппова бэлиэтэннилэр.

Елена ФИЛИПОВА,
музей үлэһитэ.

Эбэрдэлинибит!

Күндү дьүүгэбитин, РФ тыатын хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, үгүс элбэх мэтээллэр, Бочуотунай грамоталар, Махтал суруктар хаһаайкаларын

Елизавета Дмитриевна
ЗАМЯТИНАНЫ

өргөйдөөх үбүлүүгүнэн ис-сүрэхпиттэн истинник эбэрдэлинибит! Баҕарабыт саха алмаһыны кытаанах доруобуйаны, оҥолоруг, сизинэриг, хос сизинэриг үөрүүлэринэн, ситиһилэринэн кынаттанан өссө да уһун үйэлээн эрэлээх эркин, күөс-көмө буола олоҕо.

"Тирэх" ансамбыл кыттылаахтара.

Истинг тылынан!

Тапталлаах аҕабытын, эһэбитин, хос эһэбитин, Таатта улуусун бочуоттаах гражданынын, үлэ, тыыл бэтэрээнин

Егор Николаевич ТИМОФЕЕВЫ

85 сааскын туолар үбүлүүгүнэн итиитик-истинник эбэрдэлинибит! Уостубат тапталыг, убаарабат кыһамыныг, үтүө сүбэ-амаг иһин ис сүрэхтэн махтанабыт. Баҕарабыт эйиэхэ чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, уһунтан уһун дьоллоох олоҕу, күн сиригэр баар бары үтүөнү-кэрэни.

Эбэрдэни кытары кыһыныг, күтүөтүг, кийинтиг, сизинэриг, хос сизинэриг.

Покровскайга гаастаах, уоттаах
сир учаастагын атылылыбыт. 8914-290-50-80.

Коммунальнай өгөһөнөн
туһанааччылар
истиилэригэр!

"СӨ ОДЬКХ" ГҮТ "Коммунтепосбыт" салаатын Ханалаастаабы учаастага өгөһөн туһанааччыларга барыларыгар үгэс буолбут иһин төлөтөр ньымалартан ураты Ф3 саҥа эбилэр кирибиттэринэн өгөһөн биэрэр тэриэтэ истээх дьон туһунан кредит историятыгар киллэрэр бырааптаабын тиэрдэр. 2015 сыл кулун тутар 1 күнүттэн Ф3-218 "Кредитнэй историялар тустарынан" иэскэ кириээччи туһунан иһитиннэриилэри кэнэтэр эбиллэрэ олоххо кирибиттэр. Ол иһигэр, истээх киһи кредитнэй историятыгар суут таһаарыт быһаарыта уонна 10 күн иһинэн олоҕор дьэтигин, коммунальнай, сибээс өгөһөрүн иһин төлөмтөх иһин сууматын туһунан иһитиннэрин кириэр.

Истээх киһи туһунан иһитиннэриини Ф3-218 №-гэр олобуран тэриэтэлэр суут быһаарыта 10 күн иһинэн толорумубатабына киллэрэлэр.

2015 сыл сэттинньи ыйтан "СӨ ОДЬКХ" ГҮТ уонна РФ биир улахан кредитнэй история бюрота буолар "Кредитнэй историялар национальнай бюролара" ААҮо биирдиилээн дьон уонна юридическай тэриэтэлэр иһитиннэриилэри биэрэн биригэ үлэһити дуоҕабырын түһэрибиттэрэ уонна үлэлиилэр. Онон коммунальнай өгөһөн иһин истээх буолааххытына кредит ыларга, ипотекаҕа кириэргэ ааккаастыахтарынын сөп.

Билигин сайдылаах үйэҕэ хас биридди киһи бэйэтин аатын-суолун харыстыан наада. Үчүгэй аат-суол саҥа кыахтары биэрэр, ааннары арылар. Ити кредитнэй ырыынак биир сүрүн ирдэбилэ. Үбү-харчыны бэйэ туһатыгар сөптөөхтүк туһанарга кредитнэй история кредит бырыһыана кыра буоларыгар эмиз оруолу ылар. Киһизэх ипотека, эмтэни, оҥо үөрэбин төлөөһүн наада. Оттон иэскин төлөөбөккө сырыттаҕына ити кыаһылаах буолуон сөп.

Ол иһин "СӨ ОДЬКХ" ГҮТ "Коммунтепосбыт" салаата өгөһөн туһанааччылары барыгытын эппиэттэстээх буоларгытыгар, иэскитин мунньубаккытыгар сүбэлиир. Оноһулуут өгөһөн иһин суукка тиэрлэк-кэ бириэмэтигэр уонна толору төлүгүгүтүгэр, оттон сууттан төлүүргэ быһаарыы тахсыт буолабына иһин сабаргытыгар ыгырар.

"СӨ ОДЬКХ" ГҮТ "Коммунтепосбыт" салаатын
Ханалаастаабы учаастага.

Тэрийэн таһаараччылар:

Саха Республикатын
Правительствота,
"Ханалас" ("Хангалас") хаһмат
редакцията" АУ.

Кылаабыл редактор
А.Е.ЕГОРОВ.
Телефона 43-3-32.

Хаһмат Роскомнадзор
маассабай
информация туһунан
сокуоннары тутуһуу
контуролуу,
регистрациялар
федеральнай
ураахкытыгар
ПН № ТУ14-00411 2015 с.
олуһуу 13 күтүгэр
регистрациялыыт.

Журналистар телефоннара:
редакторы солбуйааччы Людмила Аммосова - 43-8-89,
экиэттигир секретарь Егор Бессонов, Василия Федотова,
Мария Константинова - 43-6-01, бухгалтерия - 43-9-32 (факс).

"СР Хангалас улуусун "Хангалас" ("Хангалас") хаһмат редакцията"
АУ типографиялар бочуоттэнэ. Покровский, Николаев уул., 4 №-рз.

Авторлар суруктарыгар этиллэр саҥа хаһмат тутуһар
позициятын кытта сөн түбэһэр буолбатах.
Манык бэлэһээх матырыйаллар реклама быраабыгар олобуран
бэчээттээлэр. Реклама ис хоһоонун иһин экиэттэннэ
рекламаны биэрээччи сүгэр.

Хаһмат сахалыы, нууччалыы
оптируукулука уонна
бэчээтсэр таһар.
Оффсетнай бэчээт.
Кээмэй - 16 л.
Нүмүрү бэчээтсэр биэрэн
график быһаатыллар 16.00.
Бэчээтсэр биэрэн - 15.30.
Тиража 557 экз.
Сахалыы нүмүр - 16.

Рекламан, бэчээтсэр
оҥолор таһаараччы,
типография
аадымтааҕа:

678000,
Саха Республика,
Покровский куорат,
Николаев уул., 4 №-рз

Хаһмат нүмүрүгэр дьуһуруунай - М.КОНСТАНТИНОВА.

**Хөһөөн
аргыстаах**

2

ТВ программа

3

**Тэриэтэлэр
күрэхтэстнэлэр**

4

**Ханыаака сурутуу
ый ахсын ытыллар**

**Биһиги индексит
54895**

**E-mail:
gax_han@mail.ru**

**Ханыат 1940 сыл сэттинин 7 күнүттэн тахсар.
Атыга көмүс сыаһаан**

6+

2016 сыл кулун тутар 18 күнэ, бээтинсэ

ХАНГАЛАС

Информационнай-аналитическай ханыат

Сонуннар

Ыһыыга бэлэмнэнии

2016 сылга Хангалас улууһугар 5235 га сиргэ ыһыы ытыллара былааннаар. Ол иһигэр туорахтаах култуура 1700 га сиргэ, ол иһигэр сэлэһинэйэ 952, дьэһимиз 473, эбиэс 275 га сиргэ ыһыллыабы.

Онон улууска 305 т туорахтаах култуура наада. "Хачыкаат" ТХПК 900, "Эркээни Зернопродукт" ХЭТ 410, "Нөмүгү Агрофирма" ХЭТ 319, "Иһит" ТХПК 35, ТХНЧИ 51 га сиргэ ыһыыга бэлэмнэнэллэр. Сүөһү аһылыгар туттуллар култуура уопсайа 1911 га сиргэ ыһыллара былааннаар. Итиннэ "Хачыкаат" ТХПК Иркутскай уобаластан 195 т сизэмни ыларга "Шарафутдинов" ИП дуогабар түһэристэ, атын ханааһыстыбалар "Саха-кредит" ТХПК кытта 178 т дуогабардаахтар.

Паардааһын "Хачыкаат" ТХПК 250, "ЭркээниЗернопродукт" ХЭТ 600, Нөмүгү АФ" ХЭТ 600 га сиргэ ытыллыабы. Минеральной уобурдуу 93 т тизэллээбэ. Амүт сүл үп-харчы өттүнэн ыарахан буолан "Эркээни ЗП" ХЭТ туорахтаах култуураны ыһар былаанын тохотто, улуус үрдүнэн тахсар кыһалҕаны туоратаары "Нөмүгү АФ" ХЭТ уонна "Хачыкаат" ТХПК кини былаанын үллэстэн толорорго былааннаатылар.

Улуус үрдүнэн 765 т сизэм хортуппуй аҕалыллара күүтүллэр. Тыйа ханааһыстыбатын Департамена 1 мөл. 400 000 солк. субсидияны көрдө. Обуруот аһа 176 га олордолуоҕа.

Сүөһү ахсаана абыйыыр

Бэтиннээринэй сулуус-па салайааччыта М.Н.Кузьмин ааспыт 2015 сылы кытта тэҥнээтэххэ 2016 сыл кулун тутар 1 күнүнээбэ туругунан улуус үрдүнэн сүөһү ахсаана абыйаата диэн иһитиннэрдэ.

Ол курдук, ынах сүөһү ахсаана былырын бу кэмгэ 12 949 эбит буоллабына быйыл 10 103 төбө баар. Сылгы ахсаана 11 700, 3872-нэн, сибиинньэ 191-нэн абыйах. Көтөр 280-нан эбиллибит. Ыт ахсаана 128 төбөнөн абыйабыт. Бу көрдөрүүлэр статистика салаатын кытта араастаһыны көрдөрөлөрүнэн учуоту нэһиликтэринэн өссө биридэ чуолкайдыхтара.

Биһиги КОРР.

"Олонхо дойдутун прессата" фестивалтан

Бэчээккэ ирдэбил улаатар

Бу күннэргэ Дьокуускайга Бэчээт дьэтигэр төрдүс төгүлүн ытыллар "Олонхо дойдутун прессата - 2016" фестиваль буолла. Сонуннары кизгик тарҕатар средстволар үлэһиттэригэр манна араас көрсүһүүлэр, семинардар, сонун трениннэ, маастар-кылаастар, производствога экскурсиялар о.д.а. тэрээһиннэр ытылыннылар. Хангалас улууһун ханыатын суруналыыстара экиэ кириэн кыттан табыстылар.

Иһитиннэриллибитин курдук, аны өрөспүүбүлүкэ-битигэр Бэчээт уонна телерадиобизирилэр дьыалаарыгар Департаментыт суох оһуһулунна. Ол онугар Гражданскай көбүлээһиннэр институттарын сайдыыларыгар министиэристибэ тэрилиннэ. Саҥа министириинэн урукку бириэмэбэ СӨ юстицияга судаарыстыбаннай кэммитэтин салайааччытынан үлэһии сыдыбыт Сардаана Гурьева ананна. Биһиги Департаментыт салайааччыта Афанасий Егоров министир солбуйааччытынан буолла. Онон саҥа салайааччыланан олоробут.

Бэчээт департамена уонна СР суруналыыстарын Сојууһа тэрийбит Пресса фестивалыгар "Аныгы кэм бэчээтэ хайдах буолуохтаабыр, хайдах үлэһиргэ сүбэ-ама биэрэ, опыт атастаһа республика, улуус суруналыыстарын тэҥэ Москвадан "Аргументы и факты" ИД регионнары кытары үлэбэ салаатыттан редактор Андрей Никитин, "Останкино" телевидениебэ уонна радиоба бизирилэр Москватаабы институттарыттан Игорь Дерюгин, Бэчээккэ уонна маастар-

Саха сириин суруналыыстара Тыгын Дархан сылыннан конференцияба.

бай коммуникацияларга федеральной агенствоттан Светлана Дзюбинская, РФ Илинги дойдулары кытары сибээс сайдыытыгар салайар каадырдары бэлэмнээһингэ регионнаабы салаатыттан Владимир Гущин о.д.а. кэлэ сырытылар, лекциялары аахтылар. Билингги кэмгэ суруналыыс меди-

адеятель буолуохтаабын эттилэр, олохтоох пресса дизайныгар, таҥытыгар тийэ маастар-кылаастары ытытылар, сайты, социальнай ситими кытары үлэбэ уопут атастаһытын тэрийдилэр.

(Бүгүтүн 4-с стр. көр.)

Кылгастык

Энергетиктэргэ

2015 сылга хапытаалынай өрөмүөнү 122% толорон 42 мөл. солк. үлэни толорбуттар. Чуолаан Покровск-1 6 км ситимэ тардылынна. 2016 сылга 26 мөл. солк. хапытаалынай өрөмүөн ытыллар күүтүллэр.

Покровская к. - Ой с. 6,9 км, Хаптабай - Дьеппен, 12 мөл. I уонна II Дьеппен икки ардыгар, Бэстээх - Булгуннахтаах, Төхтүргэ уот ситимин уларыты ытытылабы. Улахан Аан уонна Тиит Арыы икки ардыгар ситим тардыллыытыгар муус устар эрэ ый хаама, онтон суол алдыаһыабы. Саҥа тутулар микро-оройуоннарга уот ситимин тардыга Төхтүртэн эрэ сайаапка кирибит.

Биһиги КОРР.

Нэһиликтэргэ

Саха сиригэр бастакынан

"Мин билэрбинэн, истэрбинэн эттэхпинэ, бу кинигэ Саха республикатыгар бастакынан табыста бадахтаах. Нөмүгү нэһиликтэр бастакы ревком 1920 сыллаахха тэриллиэбиттэн күн бүгүнгүр диэри үлэһии олоһор, ол аата 95 сыл нэһиликтэ туһугар туруулаһар, кыһаллар олохтоох былаас салайааччыларын туһунан бэртээхэй кинигэ", - диэн эттэ В.П.Алексеев, былаас уорганнарын бүтүн Саха сириинээби профсоюзтарын бэрэссэдээтэлэ, Саха уопастыбаннай палататын салайааччыта.

Дьэ, кырдык, нэһиликтэ дьаһалтатын баһылыга М.И.Васильев уонна кини хамаандаата үп-харчы булан кинигэлэрин күн сириин көрдөрбүтүтүн дьоро кизгэтигэр элбэх киһи тобуоруна мустан үлүскэн үөрүү, сэргэхсийиин буола.

1920 сыллаахтан 1993 сылга диэри Нөмүгү нэһиликтэр сэбиэт былааһын тутан, туругурдан олоһулар эбит 32 бэрэссэдээтэл. Онтон сэбиэт былааһа көннүүнэн сүй-сай курдук үлэһиттэн дьаһал баһыытынан уостан симэлийэн хаалбытын кэннэ нэһиликтэ дьаһалтатыгар абыс киһи баһылыгынан үлэһэбит. Кыра хамнастаах, элбэх үлэһээх былыргы сэбиэт бэрэссэ-

дээтэллэрэ барахсаттар дьон гизнэрэ - буурдара, киһи кизннэрэ килбиэннээхтэрэ этилэрин, ама, ким мэдээһинэ, мөккүһүө буолабыт?

Уордьаннаах бэрэссэдээтэл Е.Г.Захаров, билиилээх булчут, сылгыһыт, ыһыахтары тэрийээччи Р.П.Ноговицын, сэрии кэмин бэрэссэдээтэлэ Д.К.Михайлов Нөмүгүнү Нөмүгү дэппит, республикаба аатырдыбыт салайааччылар буолахтара. Тоһоһолоон этэбин, кыра хамнаска элбэх үлэбэ очотообу сэбиэттэр бэрэссэдээтэллэрэ привилегиялара диэн аакка-суолга кирибит үчүгэй аттаах, миинэр мингэлээх буолаалара. Күн бэбэһээ курдук өйдүүбүн, 1966 сыллаахха I Дьеппен нэһилигин

Сэбиэтин бэрэссэдээтэллэр мо-туордаах билэсипиэти үлэбэр туһунан, сүүрт диэн биэрбиттэрин. Күн бүгүнгүр дьаһалта баһылыктара үчүгэй масссынааһа, урук хамнастаах буоланнар үлэлэрэ, ол эбэтэр олохтоох дьаһалта баһылыгынан дуоһунаһа, быдыаһыктаах бытта сыатыгар кубулуйбутун өйдүүр дьоннор өйдүүмэр...

Нэһиликтэ олохтоохторо бэйэлэригэр холоонноох салайааччыны талан ылан үлэһэтэллэр диэн этиини кытта толору сөбүлэһэбин. Кизгэ билиилээх-көрүүлээх, Англиянан, Москвадан үөрэммит, үлэһэбит эдэр киһи Максим Васильев ытык Нөмүгү нэһиликтэр иккис болдьобор баһылыктаан олоһор кулабана суохтук үлэһэтэ, дьонусэргэни түмтэ диэн санаалаахпын.

Үөрүүлээх тэрээһингэ кэлбит дьон эдэр салайааччы үлэтин биһириилэрин, өйүүллэрин эттэ. Ханна даҕаны, хаһан даҕаны буоларын курдук, Махтал сурук, сабылаах кэнбизэр, дьобус бэлэх харыта суох элбэхтик туттарылына, олохпут сайдыытын, тулсугун бэлиэтэ буолаба диэн туоратан үөрэбин эрэ.

Нөмүгүлэр уоллаатар уолара, эрэнэр эрэ ыччаттара А.И.Лебедев дьаһалта нэһиликтин баһылыгынан солбуйааччытынан үлэһии сыдыан, дьоллоох Дьокуускайга ыһырыллан кириэн кизгэ сиргэ Тулагы Киалэмгэ баһылыгынан таһаарылаахтык үлэһии сыдыаһын биһирээһинэр мустубут дьон ытыс тыаһынан көрүстүлэр.

Нөмүгү нэһиликтин баһылыгынан 2001-2005 сс. үлэһэбит А.И.Неустроев күн бүгүнгүр Үөһээ Бүлүү улууһун дьаһалтатын баһылыгынан бастакы солбуйааччытынан айымнылаахтык үлэһии сыдыара эдэр дьонго үтүө холобур буолуох тустаах.

"95 сыл нэһиликтэ туһугар" диэн ааттаах бэртээхэй кинигэни хомуйан-танан бэчээккэ бэлэмнээтэ ахсыс баһылыгар үлэһии олоһор Г.Н.Константинова. Дьонго-сэргэбэ эриэ-дэхси сыһыаннаах, барыга барытыгар болботолоох үлэһити Галина Николаевнаны нэһиликтэ олохтоохторо сөбүлүүлэр, ытыктылар. Ол сиэринэн дьоро кизгэбэ тыл үтүэтэ, махтал барбата Г.Н.Константиноваба ананна.

Ермолай СКРЯБИН.

Киинэ бэтэрээннэрин чиэстээһингэ

Хагалас улуугуар бастагы уонна соботох киинэ үлэһиттэрин династиялара Павловтар I Дөппөнгө ололорлор.

Дьахтар күнүн көрсө Киинэ сылынан бу дьикти ыалы чиэстээһин буолла. Павловтар бизс кыргыттары бары кэлбиттэрин көрөн астынныбыт. Ону сэргэ бизээрбитигэр Павловтары кытары бииргэ

алтыһан үлээбэт Ольга Михайловна Трофимова, Михаил Степанович Атласов, Алексей Петрович Третьяков, ону сэргэ аймахтара, ытыктыыр биир дойдулаахпыт Юрий Федоров кэлбиттэрэ үөртэ.

Любовь СКРЯБИНА,
библиотечка үлэһитэ.

Кэпсиэхпин баҕарабын

Степан Иннокентьевич туһунан хаһыакка эбэхтик суруйан турабыт. Артыыспытын бу кизһэ сонун харахпынан көрдүм. Бэйэтэ даҕаны кэпсээн баран кэлээр диэбит киһилэрэ эбит. Эчи уруккуну-хойуккуну өйдүүрэ бэрдин.

Ийэтинэн төрдүлэрэ Горнайтан, Мытаах Одуһуттан. Ийэтинэн эһэтин Быыкаайык Силип диэн киһини 1928 сыллаахха Павел Ксенофонтов хамсааһыныгар кыттыспытын иһин бассабыыктар үс сылаах хаатырга үлэтигэр ыыппыттар. Соловкига баран сураба суох сүтэр. Убайдарын Чулур Миитэрийи, Таллыргыыры Мэхээлэни ытан өлөрбүттэр. Аҕата ликбез үөрэхтээх, кыһалбатын суруйар, олонхоһут-ырыаһыт, нууччалыы да барбах билэр киһи эбит. Степан бэйэтэ Тиит Арыыга Сүөкүлэ диэн эдьийигэр иитиллэ сылдьыбыт. Кыаммат-түгэмэт, аас-туор ыал оҕото буолан туох эрэ итэҕэстээх, тутулуктаах курдук бэйэтин сэнэнэ саныыр эбит. Кыһыгы каникулга түөрт көстөөх сиргэ ийэтин күөрчэбин сиэри сыарба суолун устун сүүрэр-хаамар былаастаан тиийэр үһү...

Дьэ ол уол аармыйаттан кэлэн баран ол-бу кыра-хара үлэҕэ үлэһити сылдьан 1966 сыллаахха билэрини көрөн, хомуурга хомулан уонча эдэр дьону кытта Москубалаабыттар. Щепкин аатынан театральнай училищега биэс сыл үөрэнэн артыыс буолбут. "Барыта биэс киинэҕэ уһулунум. Олор истэригэр "Срочно. Секретно. Губчека" киинэни биир сылы быһа Тобольскайга-Алабинаҕа саҕалаан баран Саха сиригэр Алданынан, Покровскайынан, Кыһы Уруйэнен сылдьан уһуллубут. Мин онно үлэлиирбэр акка үөрүйэҕим туһалаабыта. Училищега үөрэнэ сылдьан Степан улахан суруйааччылары, хоһоонньуттары истэн сайдыбыт. Дьону кытта үчүгэй сыһыаным сорох ардыгар абырыр диір.

Хата мин, эдэр милиционер, 1982 сыллаахха "Срочно. Секретно. Губчека" диэн киинэ уһуларгыгар биэрэк үрдүгэр урукку Райсоюз ысылааттарын таһыгар үлэлиир артыыстары харабыллаһа сылдьыбытым. Вельяминов диэтэхтирэн Емельяновы, Емельянов диэтэхтирэн Вельяминовы санаталаан ылар кэмнэрим баалара...

Степан Иннокентьевич кээнники сылларыгар бабышев Александр Алексеевич өгөтүнэн дуоһунастарга үктэнэн театрга директордуйы сылдьыбыт. 1973 сыллаахха кэргэнэ Таисия улаханник ыалдьан балыһаҕа киирбитигэр үлэтигэр

Хоһоон аргыстаах

Покровскайга "Мин эһиэхэ хоһоон аргыстаах кэлиэм" диэн ааттаах, СӨ үтүөлээх артыыһа Емельянов С.И. аһамыт дьоро тэрээһингэ сырыттым. Бизээр музей методиһа Елена Скрыбина илээн-саҕалаан ытта.

С.И.Емельянов хомойбой тылаах хоһоонноруттан ааҕар.

уурайан, икки кыра оҕолорун кыбыммытынан ийэлэрин дойдутугар өлүөхүмэлээбиттэр. Кэргэнэ үтүөрбүтүн кэннэ Дьоккуускайга кэлэн эдэр ычат редакциятыгар редакторунан үлэҕэ киирэр. Ол кэмгэ баартыа обкомугар дьиз хомуйааччынан үлэлиир эдьийигэр биир хостоох дьизэ куукунаҕа муостага утуяа сылдьыбытаах күннэрдээгин абынна. Хата, дьол хараба суох дииллэрини, дьэ, кэмниэ-кэмэс үтүө дьон өйбүлүнэн дьиз булан үөрбүттэрин олох умнубат...

Быһыта-орута суруйдааха, Степан Иннокентьевич улахан артыыстары кытары үлээбэтин, Вельяминовы, Басовы, Косарева, Кусаровы, уо.д.а., сахалартан Д.Ходуловы, Г.Колесовы, Х.Максимовы, С.Федотовы, З.Багынанованы,

А.Борисовы, уо.д.а. киэн тутта ахтар. Аны туран дуоһунаска үктэнэн баран кыраныысса таһынааҕы дойдуларга сылдьыбытын, ханнык дьон хайдах сыһыаннаһалларын, эридьиэстиирэ эриэкэһин. Америкаҕа 140 мэндизмэннээх небоскреб тыһыынчанан түнүктэрэ киирэн эрэр күн уотугар бу килэбэчийн көстөлөрүн...

2002 сыллаахха кэргэнэ күн сириттэн барар. Ыстапаан 2005 сыллаахха 36 сыл үлээһэн 2,5 тыһыынча сокуобайдаах пенсияба тахсар... Биір уол оҕо олохторун охорон кэлэ, Хагалас чулуу уола Степан Емельянов.

ХАРАЛААН.
Степан САВВИН
хаартыскаҕа түһэриилэрэ.

Покровскайдаагы колледжка

Музейга, викторинаҕа

Г.В.Ксенофонтов аатынан кыраайы үөрэтэр музей сана дьизэлэнэн биіртэн биір сонун тэрээһиннэри ыттар.

"Хотойдор" хамаандалара.

Соторутааҕыта манна Тыгын сылынан историяны сэгэртэн көрүүгэ Покровскайдаагы колледж оҕолоругар викторина ыытылынна. Манна 60-ча устудуон үс хамаанданан кытынна. Хагалас сириин историятын, кулутууратын туһунан үгүс болпуруска оҕолор бэркэ хоруйдаатылар. "Хара дьааһык" диэн интерактивнай куонкурс интериригэттэ. Викторина кыайыылаабынан "Хотойдор" хамаанда буолла, "Кыталыктар" - иккис, "Тыгын сиэннэрэ" - үһүс миэстэлэннилэр. Музей үлэһиттэрэ иккис куурус устудуонун Спиридон Хойутаанал үчүгэй билиилээгин бэлиэтээтилэр.

В.НИКОЛЕВА,
колледж пресс-сулууспата.

I Дьөппөнтөн сонуннар

Аркадий Петрович, Татьяна Федоровна Павловтар, кыргыттарын ааттарыгар тыл үтүөтэ этилиннэ, киһилэргэ баҕа санаа бастыга ананна. Кыттыбыт дьон урукку сылларга хайдах үлээбэтигэр ахтан аһардылар, Киинэ сылынан санааларын этилэр.

Сонун тэрээһин

Дьахталлар күннэрин көрсө I Дьөппөнгө культуура үлэһиттэрэ Мария Михайлова, Ольга Емельянова, Мария Дьячковская тэрийиһилэринэн "Модный приговор" диэн сонун тэрээһин буолла.

Манна түөлбэлэртэн биэс хорсун дьахталлар Вера Ильина ("Сайды" түөлбө), Лариса Павлова ("Ой Кэжэ"), Галина Соловьева ("Кэндэлики"), Лена Кирилина ("Туойдаах"), Татьяна Борисова ("Сайылык") стилистэр көмөлөрүнэн кытан олохтоохтору үөртүлэр. Дьоммут бэркэ бэлэмнэммиттэр, бэйэбит да сөхтүбүт. Дьүүлүүр субэҕэ Дмитрий Сакердонов, Клим Михайлов уонна Марианна Скрыбина үлээтилэр.

Быыбардары көрсө

Өктөмгө депутаттары талыахтара

СӨ муниципальнай быыбардарын туһунан "Сокуонугар уонна "Өктөм нэһилиэгэ" МТ Устаабыгар олобуран "Өктөм нэһилиэгэ" муниципальнай тэриллии 2016 сыл тохсунньу 11 күнүнээҕи быыбардыыр хамыһыатын быһаарытынан 2016 сыл кулун тутар 27 күнүгэр Өктөм нэһилиэгэр олохтоох депутаттары болдьобу иннинэ талыы быыбара ытыллар. Бу күннэргэ быыбары көрсө үлэ сокуонна олобуран ытыллар.

Өктөм нэһилиэгин бэрэстэбиитэллээх уорганыгар биір бастагынан бу дьыл олунньу 4 күнүгэр депутатка кандидатынан быыбардыыр хамыһыаҕа Иванов Егор Николаевич, Өктөм оскуолатын хаһаайыстыбаннай чааска директоры солб. регистрация-ламмыта. Онтон салгыы Прокопьев Анатолий Анатольевич, Андреева Татьяна Николаевна, Захаров Рустам Егорович, Гоца Николай Петрович, Жукова Тамара Петровна, Кардашевский Дмитрий Николаевич, Кычкин Николай Степанович, Старостина Александра Кимовна, Попова Вера Петровна, Степанов Роман Григорьевич, Алексеева Екатерина Анатольевна, Атласова Лариса Петровна, Атласов Руслан Русланович, Кардашевская Надежда Николаевна, Борисова Вера Петровна, Осипова Ольга Игнатьевна, Романова Сардана Егоровна, Фомин Олег Юрьевич, Таринова Анна Дмитриевна, Ксенофонтова Светлана Давыдовна, Борисова Мария Николаевна, Алексеева Марина Петровна, Андреев Сергей Николаевич, Иванов Петр Степанович, Васильева Марианна Дмитриевна, Андреева Анисия Семеновна, Максимова Надежда Егоровна, Гурьев Айсен Николаевич регистрация-ламмытара.

Онтон 2016 сыл кулун тутар 1 күнүгэр, Өктөмнөөҕү быыбардыыр хамыһыаҕа депутатка биір мандааттаах 2 №-дээх быыбардыыр уокурукка депутатка кандидатынан турбут Прокопьев А.А. уонна Фомин О.Ю. бэйэлэрэ сайабыланныа биіриилэрин кытары сөбүлэһэн, регистрацияланыларын суох онордо.

Тиит Арыыга - баһылыгы

"СӨ муниципальнай быыбардарын туһунан" Сокуонна уонна "Тиит Арыы нэһилиэгэ" МТ Устаабыгар олобуран Тиит Арыы нэһилиэгин сэбиэте "Тиит Арыы нэһилиэгэ" МТ баһылыгын болдьобу иннинэ талыыта быыбары 2016 сыл муус устар 10 күнүгэр ыттарга быһаары ылыммыта.

Баһылык дуоһунаһыгар кандидатынан "Тиит Арыы нэһилиэгэ" МТ быыбардыыр хамыһыаҕыгар биір бастагынан Аммосов Владислав Юрьевич, МПЧ-10 караулун начальнига, Онтон кулун тутар 1 күнүгэр "Покровскай куорат" МТ баһылыгын солб. үлэлиир Ахменов Марат Джосенаевич, кулун тутар 5 күнүгэр Тимофеев Александр Петрович, быстах кэмгэ үлэстэ суох, кулун тутар 7 күнүгэр Кузьмин Евгений Робертович, "СӨ Росреестра федеральной кадастровой палата" ФГБУ Хангаластаагы филиалын 4 №-дээх оройуоннар икки ардыларынааҕы салаатын начальнига, Федотов Тимофей Петрович, Тиит Арыыга бааһынай хаһаайыстыбатын баһылыгы, салгыы Федоров Александр Валерьевич, "Мөгүрү нэһилиэгэ" МТ баһылыгы солб., Лукин Григорий Дмитриевич, "Тиит Арыы" ТХПК кыл. зоотехнига, Егорова Марина Николаевна, быстах кэмгэ үлэстэ суох, "Тиит Арыы нэһилиэгэ" МТ баһылыгын дуоһунаһыгар кандидатынан регистрация-ламмытара.

Быыбар хамыһыаһаларын матырыйаалларынан А.АММОСОВА.

Спорт

Өрүс унуур ситар I Дьөлөн, II Дьөлөн, Хачыкаат нэһиликтэрин баһаары утары охсунар чаастара уонна Олорор дьэ-уот коммунанай хаһаайстыбатын учаастактарын үлэһиттэрэ спорт тобус көрүгэр күрэхтэстилэр.

Бу күрэхтэһини ОДьКХ үлэһитэ Р.Н.Васильев уонна Күөрдэмнээҕи аҕыйах ахсааннаах баһаары утары охсунар чаас начальнига Е.Е.Скрябин көбүлээн тэрийдилэр. Күрэхтэһини аһылыгыгар ОДьКХ Хаҥалас-таабы филиалын дириэктэрэ А.С.Захаров кытына уонна инникитин манньк спартакиаданы улуус таһымыгар ытарга этии киллэрдэ.

Күрэхтэһини сүрүн тэрийэччи, кылаабынай судья Р.Н.ВАСИЛЬЕВ санаатын манньк үлэһиннэ:

- Быйыл улууспутугар ОДьКХ спартакиадата XIII төгүлүн ытыл-лаахтах. Ол онно бэлэмнэни биһиһитинан бу баһаары утары охсунар чаастары кытта кэпсээн табаарысты көрсүһүүнү тэрийэн эрэбит. ОДьКХ салалтата (дириэктэр А.С.Захаров, профком бэрэс-сэдээтэлэ О.В.Лоор) спартакиада үчүгэйдик бэлэмнэниинэр диэн харчы көрбүтэ. Манна дуобакка, саахымакка, мас тардыһы-тыгар, хапсабайдаһан тустууга, гиирэ көтөбүүтүгэр, остуол тен-ниһигэр, волейболга, футболга уонна ханаат тардыһытыгар күрэхтэһибит, - диэн билиһиннэ-рэ Роман Николаевич.

- Самартай хочотугар биһиги бастакы төгүлүн бу манньк күрэх-тэһини тэрийдибит. Хаҥалас улуунугар этэрээккэ барыта 12 чаас баар, бу соторутаабыта Аба дойдуну көмүскээччилэр күннэ-рин чэрчитинэн күрэхтэһини буо-лан ааспыта. Ити тэрээһингэ биһиги ситиһиһибит сэмэй этэ, мас тардыһытыгар уонна гиирэни көтөбүүгэ үчүгэйдик, - диэр Күөрдэм баһаарынайдарын тэри-тэтин салайааччыта Евгений Ере-меевич Скрябин.

Икки өттүтэн үс нэһилиэк хоһууннарыттан хомуллубут уоланнар хара манҕаһыттан бэрт сытытык күрэхтэһини саҥалаа-тылар. Хас биридди көрүг ахсын,

Тэрилтэлэр күрэхтэстилэр

эрбии биитин күрдүк эристилэр. Күрэхтэһини күдүххайдик баран ис-тэ уонна түмүккэ бэрт хатыһы-лаах күрэхтэһингэ биэс түөркэ ах-саанынан ОДьКХ хамаандата кы-йылаабынан табыста.

Уйбаан: УЙГУУРА, ааптар хаартыска түһэриитэ.

Покровскайга
гаастаах, уоттаах
сир учаастагын
атыллыбыт.
8964-420-36-32.

"Олонхо дойдутун прессата" фестивалтан

Бэчээккэ ирдэбил улаатар

(Бүтүүтэ. Иннин 1-кы стр. көр.)

"Суруналыыс уонна медиа-ырынак" сурунаал кылаабынай редактора, Россия суруналыыстарын сойууһун сэкирэтээрэ, филологиче-ская наука кандидата Владимир Касютин киһи кэрэхсир лекция-тын хаһыаты онорон таһаарыга ааста. Маны сэргэ сонуннары киэнник тарҕатар средстволар экстремистскэй дьайылары сэ-рэттигэр, быйбар хампаанналары-гар о.д.а. эйгэбэ сокуоннары ту-туһууга иһитиннэриилэр, "Восточ-ный вектор" ХТ бэрэстэбиитэлэ-рэ кыттылаах Уһук Илин регио-нун сайдытыгар төгүрүк остуол, киһигэлэр быыстапкалара о.д.а. тэрээһиннэр буолулар.

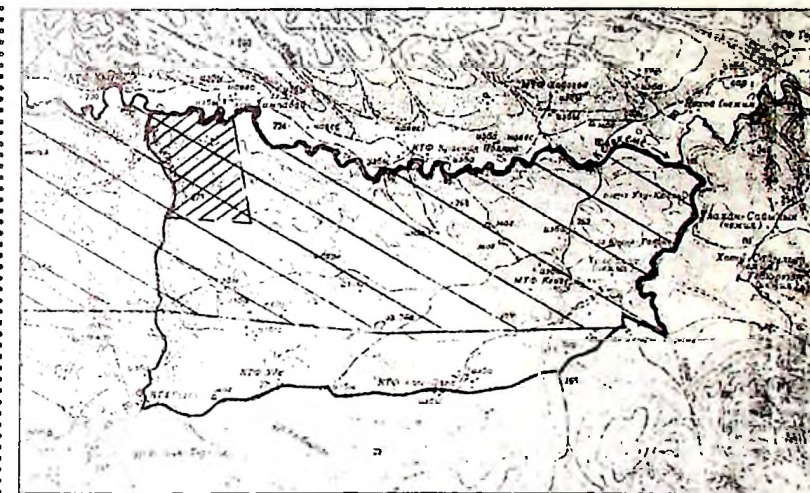
Ыалдьыттар, улуус хаһыатта-рын үлэһиттэрэ кыттылаах бөлөх Хаҥалас улуунун дьаһалтатыгар баһылык Г.Ю.Алексеевы, Улуус мунһабын салайааччыта Б.П.Про-тодьаконовы, баһылык бастакы солб. Ф.А.Ноговицыны, кыраайы үөрэтээччи П.Р.Ноговицыны, су-руйааччы П.Н.Харитоновы-Ойуку-ну кытары Тыгын сылынан" пресс-конференцияга кытына. Суруна-лыыстар улуус сайдытыгар, кэс-килигар сыһыаннаах эбэх боппу-руостары биэрдиэлэр, Тыгын сы-лын хайдах ытары интэриэһир-гэтиллэр. Биир идэлээхтэрибт хаһыалпыт редакциятыгар кэлэ сырытылар, онтон Мохсобол-

П.Р.Ноговицын.

лооххо "Якутцемент" ПХ ыалдьыт-таан производствоны кытары би-листилэр, собуот хайдах турук-таахтык үлэлирин, инники кэски-лин туһунан ыйыталастылар. Сал-гыы киһиэп собуотугар, "Хаҥалас-Ас" тэриэтэбэ ыалдьыттаатылар. Уопсайынан, олох-дьаһах улары-ыларынан, экономическэй кири-исиһинэн сибээстээн бэчээт эйгэ-тигэр санаттан саҥа ирдэбиллэр тураллар. Гражданской уопасты-ба сайдытыгар сонуннары киэнник тар-ҕатар средстволар оруоллара улаатар.

Людмила МОРАДОВСКАЯ.
Степан САВВИН
хаартыска түһэриитэ.

Булчуттар истиилэригэр!

Бултуур сир саппааһын харыстыыр туһуттан РФ айылба харыстабылын уонна тулаалыыр эйгэбэ министриэтибэтин 12.11.2010 с. 503 №-дээх бирикээһингэр олобуран И.В.Парфено-ка булаан туһанарга сыһыарылыбыт туһааннаах сиргэ "Ураты харыстанар сир" диэн учаастак тэриллэр.

Бу 24 кв. км иэннээх сир туһаны 5 сылга хааччахтанар. Каартаба кестөрүнэн хаҥас үөһэ муннуктан Кэҥкэмэ үрээһин 4 км быысаһар уонна ити муннуктан Өнөр үрээһин 6 км түһэр. Харыстанар сиргэ бултуур уонна ыптаах сылдыар бобулар.

И.В.ПАРФЕНОВ.

Таптааһаах кэргэним, аҕа-быт, эһэбит, Нөмүгү олох-тооҕо

КОРНИЛОВ

Борис Иванович

бу дьыл кулун тутар 14 күнүгэр соһумардык олохтон туораа-бытынан бары аймахтарбыты-гар, билэр дьоммутугар ди-ринник курутууһун туран иһитиннэрибит.

Кэргэнэ, оҕолоро, сизиннэрэ, кийинтэрэ, күтүөттэрэ.

Суһаллык Покровскайга
Каландаришвили аат.

уулуссага 6 суотай иэннээх
(8-10 суотайга диэри
кэҥэтэххэ сөп), уоттаах,
гаастаах сир учаастагын
атыллыбыт эбэтэр
массынага атастаһыт.

Билсэр тел.:

8914-290-50-80.

Ахта-санньк сылдымахтара

тыатын хаһаайстыбатын уонна үтэ, тыы бэртээһин ааттарын иһэрибиттэрэ. Нэһилиэк, өрө-йүүн, өрөсүүбүлүкэ эһикэ суох үлэһитин СССР, РФ, СР - "1941-1945 сс. Аҕа дойдуну Улуу сэриитин сылларыгар кы-биһиннээх үлэһитини". "Утэ бэ-тэрээһин", эбэх үбүлүүһүн мэ-тэлииринэн, билиһиннэ уон-на траматаларынан, Махтал су-руктарынан, бириэмэһинэн на-раараалааһымыта. Коммунист-ическай үтэ улаарыһымыта.

Олоһун арийын таһылар көргөһүн Мария Егоровнаны кытта 48 аһар сүл устата улахан-нык саҕарембакка, бийлэриин көрөн-хараһан, таһаһан Нөмүгү сис ылаа буолан икки уол, үс кыыс оҕолорумтара, 13 сизин-нээхтэр, алта хос сизиннээхтэр. Оҕолоро бары үөрэхтэрин бүтэ-рэн туена мааны маһлар, үтэ-хамнаа дьомо, ыччаттарын би-лиһиннэ олох эйгэтигэр бэрт үчүгэйдик иһиттэр.

Быраатым Степан Саха Өрөсүүбүлүкэтигэр билэр

манҕаны раҕыттаах тустуук этэ. Хас да тоҕус Оражоникид-лэскай, Дьааһы оройуоннары-гар чөмчөһөн, иһир ааттарын сүкүтүтэ.

83 сааспар дини аҕтэһэн олоһун аһыт олоһу санаан-ах-тан көрдөххө, чаччы биһиги колдуну бэрт үчүгэи олоххо оло-рон аһыт эһитин. Сэрин сыл-ларын оҕолоругар, биһиннээ, олоххо, үөрэххэ, үтэбэ, үчүгэйтэ тардыһыны барыбыт иһиттэ этэ. Бу нэһин быраатым Степан Ва-сильевич голорон сиздээх олоһу олоһон, дьолун-мааны саһынар тийэһэн сырдык тыына быһытыта. Киһи эйгэбэ майгы-на, олоххо дуулура, үтэбэ, спортка сыһыана, үчүгэйтэ тар-дыһыта оҕолоругар, сизиннэри-гэр, урууларыгар үтө холобур буолуоҕа уонна олоһун салгыах-тара. Уруу-аймах дьомноро ахта-санньк сылдымахтара.

Михаил КЕЛЬЦЕНЕВ,
тыы, үтэ бэртээһинэ.
Мохсоболлоох.

Ытык-мааны таптаа-лаах, биһирэ улаанньыт, олох үчүгэйдик-куһаҕанын илэ хараһынан көрбүт сэрии сылларын оҕото Степан Васильевич Кельцев бу дьыл кулун тутар 14 күнүгэр олохтон барбыта биһир сыла түөллэ.

Киһи пенсияга тахсар дь-лы тыа хаһаайстыбатын салаа-татыгар колхозка, туһууга, сов-хозка. ОПХ-га ор сылларга үтэ-лээбитэ. Утө суобастаах, си-тиһиннээх үлэһит суаһарыстаба үрүктүк сыаналаабыта. Нөмүгү нэһилиэгин ытык олохтооҕо. СӨ

Тэрийэн таһаарыааччылар:

Саха Республикатын
Правительствотэ,
"Хаҥалас" ("Хангалас") хаһыат
редакцията" АУ.

Кылаабынай редактор
А.Е.ЕГОРОВ.
Телефона 43-3-32.

Хаһыат Роскомнадзор
маассабай
информация туһунан
сокуоннары туһууһуну
хонтуруолауур,
регистрациялыыр
федеральнай
управлениетыгар
ПН № ТУ14-00411 2015 с.
олуһуу 13 күнүгэр
регистрацияламыт.

Журналистар телефоннара:
редакторы соһуулааччы Людмила Аммосова - 43-8-89,
эһиһэттир секретарь Егор Бессонов, Василиена Федотова,
Мария Константинова - 43-6-01, бухгалтерия - 43-9-32 (факс).

"СР Хаҥалас улуунун "Хаҥалас" ("Хангалас") хаһыатын редакцията"
АУ типографиялар бэчээттэнэ. Покровский, Николаев уул., 4 №-рэ.

Аһаһаар суруктарыгар эһилэр санаа хайаан да хаһыат туһуу-
рууһун кытта сөп түбэһэр буолбатах.
Маннькэ бэчээтэх матуруулааһар рекламаны быраабыгар олобуран
бэчээттэһилэр. Рекламаны хоһоону иһи эһиһэттиһи
рекламаны биэрээччи сүгэр.

Хаһыат сахалык, кууччалык
оһурууһуулаах уонна
бэчээтэһэр тахсар.
Оффетнай бэчээт.
Кэһиһэ - 1 б. х.
Нүөмүр бэчээткэ биэрэри
график баһааллыһан 16.00.
Бэчээткэ биэрэһиһэ - 15.30.
Түһаһа 537 эһи.
Сахаалык нүөмүр - 17.

Хаһыат нүөмүрүгэр дуулурууһай - Л.АММОСОВА.

Редакция, бэчээткэ
ОҕОРОН ТАҕААРААЧЧЫ,
ТИПОГРАФИЯ
ЗАДВОИТАВА:

678000,
Саха Республиката,
Покровский куорат,
Николаев уул., 4 №-рэ

**Хаһыакка сүрүтүү
ый ахсын бытыллар**

**Биһиги индексит
54895**

**E-mail:
gaz_han@mail.ru**

**Хаһыат 1990 сыа сэттинньи 7 күнүттэн тахсар.
Атытха көндү сымананан**

**№ 19 (11 173)
2016 сыл кулун тутар 25 күнэ, бээтинсэ**

ХАҢАЛАС

Информационнай-аналитической хаһыат

Сонуннар

**Хаарбах
дьизэлэртэн дьону
көһөрүүгэ**

Бу бырагыраамманан үлэ салбанар. 2015 сылга 49 эргэ кыбартыраттан 26 кыбартыраба 64 киһи көһөрүлүннэ. Ол иһигэр, Покровскаяга 9, Мохсоболлооххо - 17 кыбартыраба көстүлэр. 2016 сылга ааспыт сылтан хаалбыт 79 киһи сана дьизэлэниэ. Покровскаяга 26 кыбартыраллаах дьиз Орджоникидзе уул. 80 нүөмэригэр тутулла турар.

2016 сылга Покровскаяга 11. Мохсоболлооххо 1. Хаһыакка 1 дьизэлэртэн дьону көһөрүү быраамманан Барыта 156 киһи көһөрбөтүтүлэр. Бу туһунан улуус дьаһалтатынаабы планеркага дьаһалта инфраструктурага үлэ иттиһэһиттэ В.А. Иксилев дьаһалтаттар.

Газовиктар еремүөн үлэтигэр

Хаҥаластаабы оройуону гааһынан хааччылар "Сахатранснефтегаз" тэриэлтэ уаастага гаас ситимигэр өрөмүөн үлэтин утумнаахтык ыйтар. Покровскаяга, Мохсоболлооххо, Ситимигэр гааһы ситимигэр үлэтигэр пууннарга аһаас үлэтигэр тэриэлэр. Манна гаас ситимин дьизэлэртэн, түрүөтүгэр, электробоорудоваларыгар өрөмүөнэ былаан дьаһалтатынаабылар. Ол курдук, Покровскаяга, Номугуо, Кулундаахтарга, Өкөтөһө, Чардааһа, Г.В.Косафонтов аатынан кыраайы үрэтэр музей дьизэлэртэн интеллектуальна бэрэстэбиитэллэрин кытары көрсүстэ.

Андрей Борисовтың көрсүһүү

Саха искусствотын биллэр деятелэ биһиги биһир дойдубулаахпыт А.С.Борисов Покровскаяга Г.В.Косафонтов аатынан кыраайы үрэтэр музей дьизэлэртэн интеллектуальна бэрэстэбиитэллэрин кытары көрсүстэ. Андрей Борисов дьуобунас сайдыытыгар норуот дьуобуналар интеллектуальна ороонун тула санаатын үлэтигэр, туолган дойдубуларын атта (Ситимин кылаан биллэрмэстэтигэр)

Саҥа тутуу

Бүгүн, бээтинсэбэ, Кытыл Дьураба эдэр испииссэлиистэргэ аһаан саҥа толору хааччылыылаах олоһор дьиз үлэбэ кирибит үөрүүлээх тэрээһинэ буолар. Итин саҥа Россияга Киһи, Саха сирин, нэһилиэнньэлээх мууһун, чэбдиһирдиги, Хаҥаластаабын сылларыннан иһэн сүгүрүлээх биэчэр тэрээһин

Биһиги КОРР.

Дьокуускайга, съездкэ

Дьахтар күүһэ - көмүөл күүһэ

Абыйах хонуктаабыта Дьокуускайга өрөспүүбүлүкэ дьахталларын XIV-с съезиэ буолан ааста. Манна Хаҥаластан 16 актыбыыс-дьахталлар кытыһылар. Олор иһтигэр абыс предприниматель, икки нэһилиэк баһылыга, дьахталлар сэбиэттэрин салайааччыларга сырыттылар.

Бастакы күнүгэ делегаттар 14 былаһааккаларынан үлэстэтиллэр, араас тэриэлтэлэргэ сырыттылар, үлэ-хамнас туһа санаа атастастылар. Манна биһиги дьахталларбыт бэйэлэрин дьоһун этиилэрин киллэрдилэр. Ол курдук, делегаттар Октябри-на Шипицына эппиэтинэстээх ийэ буолууга бырайыагынан чэрчитинэн ийэ буолаары сыдыар устудьуоннарга аһылыкка көмөбө, Хаҥыкаат нэһилиэгин баһылыга Ирина Оболкина арыгыны атылааһынна, Обо дьизэлэртэн оҕо ылан иһтигэр дьиз кэргэттэргэ, оҕону иһтигэр этиилэрин ылынан съезд резолюциятыгар киллэрдилэр.

Делегаттары Үлэстээх буолуу министриэтистэтигэр, республикатаабы инбэлииттэргэ социальнай хайысхалаах техникум-интернатыгар, о.д.а. сырытыннардылар. Съезд иккис күнүгэр улахан мунньахха Саха-быт сирин Ил Дархана Егор Борисов кытынна, тыл эттэ. Пленарнай мунньахха Ыччат дьаһалатыгар уонна дьиз кэргэн политикагыгар министир Афанасий Владимиров, парламент вице-скипера Анатолий Добрянцев, Москвага өрөспүүбүлүкэ баһылыгынан бэрэстэбиитэлэ Юлия Песковская, делегаттар, о.д.а. тыл этилэр. Наҕараадалааһыттар ортолоругар Хаҥаластан Елена Яковлева дьахталлар хамсааһынарыгар кылаатын иһин Өйдөбүннүк-мэтээли туттардылар. Съездкэ Дьахталлар тэриэлтэлэрин сойуустарын салайааччытынан Анжелика Егоровна Андреева талылынна. Бу онтон да атын съездтэн түгэнэр тустарынан өрөспүүбүлүкэ телевидениетэ, араадыыата уонна бээтээтэ

киэһник сырдатан тураллар. Бүгүн биһиги хаһыаппытыгар Хаҥаластан съезд делегаттара бээтэ тэрээһингэ кытыһыларын туһунан санааларын үлэстэһэр.

Дария НИКОДИМОВА, Сийиэ-тэн дьахталлар сэбиэттэрин салайааччыта:

- Мин съездкэ аан бастаан сырыттым. Сийиэбэ абыс сылы быһа дьахталлар сэбиэттэрин салайан кэллим. Уууһтаабы дьахталлар сэбиэттэригэр съезд делегатынан мэккээлээбиттэригэр махталым улахан. Бу улахан тэрээһинтэн күүспэр күүс эбиллэн, сүргэм көтөбүлэн кэллим. Биһиги инбэлиит-оҕолор интернат-техникумнарыгар сыдыан себүн-махтайан кэллим. Ыччаттар барахсаппар, төһө даҕаны ыарыттылар, эрэйи энэрдэстэлэр, санааларын түһэрбэттэригэр астыным. Эчи талааннаахтарын, сүрэхтээхтэрин, кэрээбэ дьулуурдаахтарын көрдүм! Уруһуйдуулар, кассир-контролерга, этэрбэс умарарга, иһтэнэргэ, оҕуруот олоһорго о.д.а. үөрэнэлэр. Үлэстээх буолуу министриэтистэтигэр сыдыан устудьуон ийэлэргэ көмө туруорустубут. Оскуолаага оҕолору идэбэ туһаайыга болҕомтолоох сыһыан наадаһын этилэр. Тобо дьизээххэ, ордук кыргыттар, араас үрдүк үөрэххэ үөрэнэн баран дьахталларга соччо табылаһа суох эбит дьиз идэлэринэн үлэстээбэттэрин, сорох ыччаттары тохсус кылаас кэнниттэн олоххо билигин наадаһах идэлэргэ туһайар ордук буолуобун, о.д.а. сүбэлэстилэр, оҕо иһтигэр омул муһыттары оҕоһоох өрүттэрин кытары делегаттар бээтээтэлэр. Уопсайынан, элбэх

сананы, сонуну билэн кэллим. Биһиги Сийиэбит дьахталлара олоххо көхтөөхтөр. Нэһилиэккэ өрүү инники күөһүгэ сыдыаллар. Мин "Саһарба" дьиз иһскэ куууубу салайан эрэбин. Саҥа култуура уонна спорт комплексыгар туспа дьарыктанарга хос көрдүү сыдыабыт.

Мотсана ЕФРЕМОВА, Төхтүр дьахталларын сэбиэттэрин салайааччыта:

- Саҥал сааһы көрсө, айылба уһуктуута өрөспүүбүлүкэ дьахталларын съезд түмүтэ олус бэрт. Хаһа да кэмгэ "Дьахтар күүһэ - көмүөл күүһэ" диилэр. Мин съездкэ доруобуа былаһааккатыгар кытынным. Ийэ, оҕо көмүскэллээх буолуутун туһугар санаа атастастыһа тэрилиннэ. Тьа сиригэр олоһор, үлэтиир ийэлэр, оҕолор доруобуйаларыгар, септөөх медицинскэй көмөнү оҕурууга, оҕо саадыгар оҕо аһылыгын хааччылыыга, аан дойдуну аймыыры аһы утабы атылааһын, наркомания утары сокуоннар тахсыларыгар туруорсуу буолла. Икки күннээх үлэ түмүгэ дьиз кэргэн уйгулаах олоһун, оҕо, ийэ көмүскэллээх буолуутугар, чэбдик олох туһугар

кирибит этиилэри Ил Дархаммыт Егор Борисов быһааччы дьаһалынан олоххо кириэрин мэккээлээбитэ кэрэхсэбиллээх. Элбэби, олоххо туһалаабы иһтэн кэлбитим нэһилиэгим сайдыытыгар күүс-көмө буолуо дьиз эрэллээхпин.

Дьахталлар улуустаабы сэбиэттэрин матырыйаалларынан Людмила МОРДОВСКАЯ.

Кылгастык

Цифровой телевидение кириэ

Улуус баһылыга Гаврил Алексеев СӨ сибээскэ уонна информационнай технологияларга министриэ Александр Борисовы кытары телерадиовещание МТС уонна "Вымпел" (Билайн) суотабай сибээс оператордарын улууска үлэлэрин болпуруостарыгар нэһилиэктэр баһылыктарынын мунньах ыйттылар. А.И.Борисов бырабыыталыстыба соторутаабыта тэриэлбит отчуоттарын ыһа сыдыдыта. Сибээс хаачыстыбата мөлтөбүн олохтоохтор сир-сир аайы бээтээбэттэр. Онон бу мунньах ылбычча буолбатах.

Александр Ильич оройуону спутниковой уонна суотабай сибээһинэн хааччылыы туһунан иһитиннэрдэ. Кини Хаҥалас сирэ Дьокуускай кэнниттэн өрүү биһир бастаһынан сибээһинэн хааччылар этин, оннообор оптоволоконнай ситим кирибитин бээтээтэ. Онтон собурууну нэһилиэктэр баһылыктара Интернет мөлтөбүн, "Билайн" сибээһэ аһаһа үлэстээтин, ГО сигналларын да ылы уустуктардааһын этилэр, цифровой телевидение быһыл кириэхтээбин үөрэ иһитилэр. Кытыл Дьураба, Сийиэбэ, Өкөтөһө телевидионнай вышкалар муус устарга тутулуохтара уонна ыам ыйыгар үлэлэрэ саҥалаһа. Тьа дьоно "Саха" НККК Хаҥаластаабы филиалын бизириэлэрин көрөр кыахтаныахтара.

"Хаҥалас улууһа" МО пресс-сулууспата."

Ыччат политикага

Үөрэҕиригэ форум

Форумна Улахан Аан, Чкалов, Тиит Арыы, Булгуннаахтара уонна Ой сэлэһиһэлэрин ыччаттара кытыннылар. Улуус дьаһалтатыгар ыччат дьаһалларыгар үлэтиир Айсен Федоров үлэ туһунан иһитиннэри оҕорон баран былааннарын билиһиннэрдэ. Покровская куорат "Хоруол Түмүһа" ыччат сойууһун салайааччыта Виктория Николаева "Тыгын үйэтэ" дьиз этно-байыаннай-спортивнай оонньууга бырайыагын чэрчитинэн патриотическай иһтигэ санаатын үлэһиннэ. Дьаһалтабы предпринимательство уонна туризм сайдыытыгар салаа испииссэһиһэ Сардаана Максимова бээтэ дьаһалатын хайдах арынааха себүн кэпсээтэ. Үлэстээх буолуу кииниттэн Саһааана Лукина киин ханнык государственнай өҥөнү оҕорорун, ханна идэбэ үөрэххэ ыһтарын, туох үлэ мээстэлэрэ бааларын

Улахан Аанга "Якутский-2030" дьиз ыччат үөрэҕиригэ форума буолан ааста. Бу - политиканы, экономиканы, инновациялары, ыччат араас тэрээһиннэрин уонна көбүлээһиннэрин кэрэхсир түмсэр былаһаакката эдэр киһи бээтэтин инникитин тэринэригэр кыабы саҥар.

туһунан билиһиннэрдэ. "Молодая гвардия" бастакы сүһүөх тэриэлтэтэн Николай Лебедев бары тэрээһиннэргэ көхтөөхтүк кытан иһэргэ ыһырта. Ыччат социально-психологическай кииниттэн Туйаара Сивцева эдэр дьону сомоһолуур, билиһиннэрэр трениннэри ыһта, онтон Эбии үөрэхтээһин кииниттэн Наталья Шадрина "Затейник" оҕо холбоһугун иһтиллээччилэрин кытары оскуола үөрэнээччилэригэр үлэстэ.

Форум биһир интэриһинэй тэрээһининэн "Дива" дьиз киэргэллэри оҕурууга (сал. Петрова Анна Егоровна) маастар-кылаас буолла. Спортивнай курэхтэһиилэр олус көрдөөхтүк аастылар. Ол курдук, "Хомуур хапсабайыгар", волейболга уонна "Убойный футбол" дьиз курэххэ ыччаттар илин-кэлин түһүстүлэр. Волейболга Булгуннаахтара хамсааһына бастаата, "Хомуур хапсабайыгар" уонна "Убойный футболга" Улахан Аан "Берте-1" хамсааһына тэннээһин буолбата.

"Якутский-2030" - бу саҥа саҥалаһын. Бырайыак автора Таисия Федотова ыччат социальнай-психологическай киинин актыбыыстарын кытары инникитин өссө даҕаны араас дьоһун тэрээһиннэри ыһтар санаалаах.

Виктория НИКОЛАЕВА, "Хоруол Түмүһа" ыччат сойууһун чилиэнэ.

Покровскаядаабы колледж

Идэбэ олимпиадаба

Соторутаабыта Покровскаядаабы колледж устудуоннара Нерюнгрэг Бүтүн Россиятаабы идэ маастарыстыбатыгар регионнаабы информатикаба уонна вычислительная техникаба олимпиадаба кыттан кэллээр.

Манна бүлүүттэн "Прикладной информатика", Дьокуускайтан "Компьютернай системаларга программирование", Покровскайтан "Компьютернай ситимнэр уонна комплекстар", Нерюнгрэгтэн "Салааларынан информационнай ситимнэр" диэн идэлэринэн кытыннылар. Түөрт түһүмэхтээх соруудахтары ситиһилээхтик ааһан колледжпыт иккис кууруһун устудуона Леонид Анастатов иккис миэстэни ыла. Онтон төрдүс куурус устудуона Иван Петров "ПК-ры бастыг өрөмүөннээчи" ааты ыла.

А.ШИЛОВ,
ОБЖ преподавателя.

Кэрэ кыыс аата ааттанна

Биһиги үөрэхпит кыһатыгар "Мисс-колледж" диэн кэрэ кыргыттар куюнукуустара буола. Кыргыттар бары даҕаны үчүгэйдик бэлэмнэнэн кытыннылар. Дьүүлүүр субэ састаабыгар колледж үлэһиттэрэ Р.А.Тихонов, М.С.Осипова уонна Спорт дыбарыаһыттан К.В.Кирилин үлээттилэр.

Кыргыттар бары араас номинацияларынан бэлиэтэннилэр. Ол курдук, "Мисс Талант" - Таисия Васильева, "Мисс Интеллект" - Анастасия Дылевская, "Мисс Грация" - Вероника Арефьева, "Мисс Креатив" - Ньургуйаана Максимова ааттаннылар. "Мисс колледж -2016" дьонун ааты "Туризм" салаатыгар бастагы кууруска үөрэнэр Мария Стрекаловская ыла.

Виктория НИКОЛАЕВА, Пресс-киинтэн.

Сака сириттэн уонна Россия үс регионуттан.

Дьокуускайга "Эдэр профессионаллар" диэн идэбэ төрдүс аһаҥас россиятаабы чемпионат буолан ааста. Манна Россия үс регионнарыттан уонна Саха сириттэн 34 орто анал үөрэх кыһаларыттан 154 эдэр киһи кытынна. Дойду араас субъектарыттан 216 экспертэр кэлэн ыччаттар сатабылларын, билиилэрин сыналаахтылар.

Покровскаядаабы колледжтан төрдүс куурус устудуоннара Леонид Анастатов уонна Альберт Борисов кытыннылар. "ВЕБ-дизайн" диэн компетенцияба Леонардо Ди Каприо премияны ылыы историятыгар сайт дизайнын оноруу, сайты программалааһын уонна анимация оноруу, баннеры айыы, сервернай операционнай ситими туруоруу, о.д.а. соруудахтар баалара. Үс күннээх күрэхтэһии кэнниттэн Леонид Анастатов бэһис, Альберт Борисов төрдүс миэстэбэ тахсары ситистилэр. Маны сэрэг устудуоннар Саввин Григорий, Солдатов Антон, Корнилов Максим үс күнү султу преподавателлэрин салайытынан оскуола оҕолоругар маастар-кылаастары ыйтылар. Итилэргэ 180-ча Дьокуускай оҕолоро сырыттылар.

А.ОБОЮКОВА,
Покровскаядаабы колледж преподавателэ.

Ааспыт нэдиэлэбэ биһиги улууспутугар Ил Түмэн депутаты Петр Революдович Аммосов кэлэ сылдьан собуруу уонна илин энэр нэһиликтэр олохтоохторун кытта көрүстэ. Кинини кытта улуус РФ КП секретара Ф.Аммосова, бюро чилиэннэрэ Е.Маркова уонна Ф.Лебедев сырыттылар.

Ил Түмэн депутата сырытта

Төһө даҕаны көрсүһүү туһунан эрдэттэн сэрэтиллибитин үрдүнэн истээччи-кэпсэтээччи абыайа хомотор. П.Аммосов республика тыа хаһаайыстыбатын бalaһыанньатын үчүгэйдик билэр буолан, дьон ыйытыгыгар бэрт боростуойдук, өйдөнөр гына эпизеттэн астыннарда. Кини республика хаһаытыгар үтү туттарар сыанатын үрдэтэргэ туруулаһан элбэх ыстатыа суруйбута уонна депутаттар ким хайдах куоластаабытын аһаҥастык көрдөрөн турар.

Тиит Арыыга базальтарын карьерыа тохтообутун үрдүнэн, хотуттан тыаһырдаабына быыла дьыбэ киирэрин, Улахан Кэтэмэ төрдүгэр балык эстибитин саныыллар. Манна эмиз Еланкаба курдук, собурууттан дьон көһөн кэлэн олохсуйуохтара диэн тутуллубут дьыбэлэргэ, хата, олохтоохтор олоромлор эбит. Тиит-арыылар оскуолаһара улахан буолан биир сменаба үөрэнэллэр эбит. Оскуола директора Эльвира Петровна саҥа үлээһэн эрэр, төрдө биһиги улуус Үөдэйэ эбит. Оскуола инники былааннара баһаам.

Сиинэбэ почта сырыыта мөлөөн кэнники дьон хаһаакка олох да суруйтарбат буолбуттар. Урукку курдук истизнэбэ ыйанан туран сарсыардааттан утуйуохтарыгар дылы чоргуйар араадыыа суох буолан сонуну суотабай уонна "сагын" араадыыатын холбоон истэллэр эбит. Илинги нэһилиэк дьонно собуруулартан тух да атыннара суох. Арай тимир суоллара тутулан абырырын дуу, адыатарын дуу билбэккэ олоромлор. Босхо 1 га сир эмиз баайдар бэйэлэрэ сиртэн хостонор баайдаах сири ылаалларыгар онотулубут диэн санаалаахтар.

Бу көрсүһүүлэргэ атын дойду-

лар тобо үчүгэйдик олоромлорун кэпсии сатаатыбыт. Цивилизованнай диэн аатырар дойдуларга сиртэн хостонор баайдарыттан киирбит харчы үксэ судаарыстыбага хаалар. Холобур, нефть атытыттан Норвегияба 82%-на, Арааб эмиратаарыгар - 88-91%-на, Кытайга - 59-62%-на, онтон Арас-сыыаба 34%-на, 66%-на чааһынай дьону байытар.

Иккиһинэн, ол дойдуларга прогрессивнай нолуок диэн баар. Арассыыаба подоходнай нолуогу баайдыын, дьадаҥылыын тэҥгэ 13%-на төлүүр эбит буоллахпытына, хамнаһыттан көрөн Швецияба 57%-на, Японияба - 50, Германияба - 45, Португалияба - 42, Индияба 30 бырыһыан төлүүлэр. Нолуоктан киирбит харчы үксэ социальнай өнгөлөргө барар.

Үсүһүнэн, бу дойдуларга "товары первой необходимости" диэннэрэ: бурдук, табах, туус, арыгы, испиискэ, уо.д.а. - барыга судаарыстыба бас билиитигэр баар буолан сыана наһаа ыараабат. Финляндияба 2012 сылан үлэтэ суохтарга, кыра үлэбэ ыстаастаахтарга 610 евро (52 тыһ. солк.) ыйга "народнай пенсия" диэнни биэрэллэр. Билигин Финляндияба "безусловный доход" диэн программа бэлэмнэнэ сылдьар. Ол олоххо киирдэбинэ хас биридии киһи 800 евро (168 тыһ. солк.) судаарыстыбаттан боруоста таах ылар буолуо, аны ол харчы нолуоктаммат, ол онугар араас социальнай өнгөлөр суох буолаллар.

Швецияба Саҥа дьылтан 18-гар дылы саастаах оҕолорго эмп босхо бэриллэр. Стоматологическай көмө билигин босхо 19-с саастарыгар дылы буоллабына, ону 23 саастарыгар дылы онороору сылдьаллар. Оттон Арас-

сыыаба төттөрүтүн харчылаах баай дьоммутугар эмп босхо эбэтэр 50%-нын чэпчэтиилээх бэриллэр.

Бу сылдьан дьон олохпут тупсара саарбах диэн санааба киирбитэрин бэлиэтии көрдүм. Статистика

этэринэн, 2015 сыл устата Арас-сыыаба дьадайбыт дьон ахсаана үс мөлүйүүнүнэн эбиллэн, билигин 19 мөл. тийибит. Оттон специалисттар: "Ити кыччаттылыбыт сыппара, дьингинэн, дойду 30-тан тахса бырыһыана дьадаҥы кэккэтигэр киирэр. Нэһилиэнньэ 5-8%-на билигин мыыла, туалет кумаабытын да атылаһар кыаба суох, 2%-на - хоргуйуу таһымыгар олоһор", - дииллэр.

Дьон билигин таһымга олоһо үөрэнэн, тухха да наадыбат, эрэммэт, тух да үчүгэи күүппэт, тухха да дьулаһат, интэриһин туруулаһат, хоргууан өлбөт эрэ иһин туруулаһар эрэ буолан хаалар эбит.

Аан дойдуга Арассыыаба эрэ идеологията суох олоһор. Ол курдук РФ Конституциятын 13-с ыстатыатыгар этиллэр: "Никакая идеология не может устанавливаться в качестве государственной или обязательной". Онон ким тух диэбитинэн олоһор курдуктук. Ол иһин даҕаны, америкалар биһигэ "санкция", онтон биһиги Центробанкымыгар, министэрдэрбитигэр, кинилэр испиэлистерэ консултация биэрэн хайдах олоһорбутун быһааран эрдэхтэрэ. Мин санаабар, кинилэр биһиги күүһүрбүтүгэр, олохпут тупсарыгар баарбат буолуохтаахтар. Америкалар сабаҥалыларын, Арассыыаба 2040 сылга эстиэхтээх диэн этэр даҕаны Ванга этэринэн, төттөрүтүн Арассыыаба инники күөҥгэ тахсыахтаах диэн. Оннук эрэ буоллун!

Феликс ЛЕБЕДЕВ,
үлэ бэтэрээнэ.

Редакция почтатыттан

Тыл туһунан өссө биирдэ

Соторутаабыта Дьокуускайга икки-үс сиргэ Тыл быраһынынныктара буолан аастылар. Мин Суорун Омоллоон аатынан Опера уонна балет театрыгар сылдьар чизэскэ тиксибитим. Онно ийэ тыл диэн баран мунукаҕа ытаабыттан үөрэхтээхтэрэ муштубуттар этэ. Үөрэх миннистирэ Ф.В.Габышева араатардаан арыйда. Бэркэ биллэр үтүөлээх артыыспыт Зоя Багынанова өрөгөйдөөх собуустук хоһоон ааһан иһитиннэрдэ. А.Добрянцев, Г.Филиппов, уо.д.а. бырааһынныгынан эбэр-дэлээтилэр. Литература сылыгар үчүгэй түмүктээх үлэһиттэри наҕараадалаатылар. Үчүгэй тойук туойулуна, оһуохай этилиннэ.

Мин маньа көрө-истэ олоһон итэбэйдим, сахабыт тыла өтөрүнэн симэлийиэ суоһун, өссө сайда-тупса туруон. Кып-кыра оҕолорбут уу сахалыы, ыпыраастык уус-ураннык ылаан-туойан, хоһоон ааһан чуопчаараларын истэ-истэ киһи астына дуолуйар.

Онтон биһиги улууска хайдабыт? Нууччалыы булкуйар санабыт үгүс. Ыйдарбыт, сирбит ааттарын хаһан сахалыы сангарабыт? Синэ үрэхпит Синяя буола сылдьар... Оҕолору нууччалыы уонна сахалыы ыраастык сангарга үөрэтэрибит буоллар. Иккиэннэрин тэҥгэ тутан үөрэтиини учууталлартан ирдээххэ. Ол үөрэтэр учууталларбыт бэйэлэрэ нууччалыы-сахалыы быылаан, булкуйан сангарар буолаахтарына оҕо сахалыы эбэтэр нууччалыы санаатын сайа этэрин саарбахтыбын. Үгүһү-элбэһи куолулаабакка этэххэ, саатар ханаластар ыйдарбыт ааттарын сахалыытынан сангара

сатыаххайыт.

Бу сылыт Дыгын сылынан биллэрмилит буоллабына, аатын-суолун чолчулуохха баар этэ. Мин билэрбинэн, Скрябин Ермолай, Ноговицын Прокопий, Яковлев Егор, уо.д.а. урукку көлүөнэ дьон, ону таһынан динлэр-ханаластар бары Дыгын миннэргэ, билигин уларыан Тыгын диэн этиллэрэ-суруллара хайдах эрэ. Биир тыл үөрэхтээх киһиттэн ыйытааһан көрбүппэр, ол киһи Тыгын да диэн, Дыгын да диэн сангарыаххын син диэн быһаарбыта, аныгы юристар "Ударник коммунистического труда" диэн значогу иилиннээххин да син, кэтимизэххин да син диэбиттэрин курдук. 2016 сыл олунньу 25 күнүнээби "Кыым" хаһаакка Михаил Егорович Капитонов, тыыл, үлэ бэтэрээнэ, Мэҥэ Хаҥалас буочуоттаах олохтооһо, "Нөөрүктэийилэр сомоҕолоһолор" диэн ыстатыатыгар Дыгыны Дыгын диэн суруйбут.

ХАРАЛААН.

Кылгастык

Этноческой муода фестивалыгар

Дьокуускайга Өксөкүлээх Өлөксөй аатынан республикатаабыноруоттар доһордоһууларын дьэтигэр бастагы көс омуктар муодааларын фестивала ыйытылынна.

Бу норуоттар икки ардыларынаабы дьикти тэрээһингэ Хаҥалас Улахан Ааныттан норуот уус-уран онгоһуктарын маастара Светлана Павлова "Этноаксессуар" диэн күрэххэ дипломант аатын ыла. Билиилээх маастардарбыт Николай Никитин уонна Вера Варфоломеева коллекциялара Махтал суруктарынан бэлиэтэннилэр. "Солнечный олень" фестивал "Гран-при" хаһаытыгарын Өлүхүмэ оройуонуттан "Өбүгэ кэрэтэ" диэн коллекциятын Венера Макарова уонна Забайкальеттан "Золотая Грива" үлэлэрин көрдөрөн Дарима Жисанова буоллулар. Фестиваль чэрчитинэн тэрийээччилэр маастар-кылаастары, национальнай көстүмүгэ "төгүрүк остуолу" ыйтылар.

Бу чабылхай тэрээһин көс омуктар дириг ситистээх култураларын, үтүө үгэстэрин көрдөрдө.

Надежда СТЕПАНОВА,
култуура үлэһитэ.

Быыбар-2016

"Тиит Арыы нэһилиэгэ" муниципальнай тэриллии баһылыгыгын дуоһунаһыгар кандидат ТИМОФЕЕВ Александр Петрович

А. П. Тимофеев олоһун кэрчиктэрэ

Тимофеев Александр Петрович 1964 сыллаахха бэс ыйын 16 күнүгэр Саха АССР Ордоникозовской оройуонун Булгуннахтаах сэлэнньэтигэр элбэх оҕолоох колхозтаахтар дьээх кэргэннэригэр төрөөбүтэ. Аҕата Петр Спиридонович уонна ийэтэ Анна Егоровна тыа хаһаайыстыбатыгар олохторун анаабытара. Урукку олох ирдэбиллэрин оскуоланы бүтэрэн баран Александр "Оскуола - производство - үрдүк үөрэх" ыгырымыны тутуһан соххоска үлэлээбитэ. 1982 с. Сэбиэскэй аармыйа кэккэтигэр ыгырымылыгыта, кэлэн баран "Булгуннахтаах" соххуһугар салгыы үлэлээбитэ.

1986 с. Саха государственной университетигэр педагогической факультетка үөрэнэ кирибита. Үөрэбин бүтэрэн баран Булгуннахтаах орто оскуолатыгар үлэ уруогун ыһтар маастарынан

1991-1994 сс. үлэлээбитэ. Эрчимнээх, көбүлүүр, салайар талааннаах эдэр киһини 1994 сыла оскуола дириэктэринэн анаабытара. Александр Петрович дириэктэринэн үлэири кэмигэр оскуола материальнай-техническэй базата бөгөрөөбүтэ, уолаттары иитиһэ улахан болҕомто уурумбута. 1996-1999 сс. черчениены үөрэтэр уонна ити сылларга "Үрүт Уолан" түмсүүнү тэрийэр. Манна уолаттар сахалыы спорт көрүннэринэн дьарыктаналлар, үлэнэн иитиһэ улахан болҕомто уурум. Ол курдук сайынтыгы бириэмэҕэ үлэ уонна сыннылант лаабырын тэрийэн уолаттар от үлэтигэр кыталлар, ытык кырдыабастарга уокка отпор маһы бэлэмнээн саһаан туруораллар, саас дьээх үрдүтүн хаар түһэриитигэр үлэһиллэр. Уолаттар үлэнэн уонна спордунан дьарыктаныһынан эрэ мунҕураамакка нэһилиэккэ, улууска уонна республикаҕа ыһтылар араас тэ-

рээһиннэргэ, күрэхтэргэ, куюнкуустарга көхтөөхтүк кыталлар, "Үрүт Уолан" түмсүү уопутун республикаҕа тарҕаталлар.

1999 сыла күһүн эдэр киһи үлэири кыахтааһар эрэнэн оччотобу нэһилиэк баһылыга И.А.Павлов ыһыран Александр Петрович Тимофеев Булгуннахтаах нэһилиэгин дьаһалтатыгар баһылык солбуйааччытынан үлэҕэ кириэр. Итиннэ киһини үһүнүк олордубаттар, 2001 сыла Ханалас улуунун үөрэҕири салаатыгар методичеһынан аныһылар. Үлэтигэр бэриниилээх киһи методичеһынан үлэһи олорон оскуола оҕолоругар, чуолаан уолаттарга улуус үрдүнэн биэс хонуктаах байыаннай хомууру тэрийэр. Бу тэрээһин биллгин да сылата ыһтылар. Итиннэ таһынан БКЭ-ни боруобалаан ыһтарга көхтөөхтүк кыттар.

2003 сыла төрөөбүт нэһилиэгин дьонун санааларын ыһынан "И.Малдыаһар нэһилиэгэ" МТ баһылыга буолар. Манна Александр Петрович салайар, тэрийэр дьоруура толору аһылар. Ити сыл "Мин Сахаҥ сирэ XXI үйэҕэ" программанын оҕо музыкальнай оскуолата үлэҕэ кириэр. Нэһилиэк сайдыытыгар общественнай фонда тэриилэр. 2004 сыла Булгуннахтаахха күөх төлөн уота уһайар, 275 миэстэлээх аныгы таас оскуола тутулар. Үүнэр көлүөнэ доруобуйата бөдөрүүрүгэр анаан норуот кемэтигэр аарханан спортивнай саала тутулар. Биллгин ити

саалаҕа 50 оҕо спорт араас көрүннэригэр дьарыктанан көрдөрүүлэрин үрдэтэллэр. 2006 сыла Тойон Арыыга ити программанын ФАП тутуһан үлэҕэ кириэр. 2009 сыла хаһаайыстыбаннай ньыманан дьаһалта хонтуората тутулар. Ол иһин 2010 сыла Александр Петровичи булгуннахтаахтар төрдүс болдубор баһылыгынан талаллар уонна сыһыстарбаттар. Ити сыл ахсынныгыта уопсай быраактыкалыыр быраас оһиһа арылар. Хаһаан уута кэлэн ааспытын кэннэ Тойон Арыыга кулутура киһин уонна оскуола-саады үрдүк сиргэ көһөрөн туталлар.

Итиннэ таһынан Александр Петрович ыһах сүөһү уонна сыгы аһаана элбииригэр улахан болҕомотун ууран үлэһир. Ол иһин "Кэскил" сүөһү иитэр кооператив тэриилэр, 2012 сыла 50 төбө сүөһү кириэр хотоно тутулар. 2013 сыла 100 төбө сүөһүгэ хотоно туталлар. Онон баһылыгынан үлэһирин тухары уон араас объект үлэҕэ кириэр.

2011 сыла "Аартыктар" алгыстаах айаннара кинигэни бастакы "Аартыгы" тэрийбиттэрэ 50 сылыгар анаан таһаараллар. 2013 сыла Александр Петрович көбүлээһининэн төрөөбүт нэһилиэгин туһунан кинигэ бэчээттэнэр. А.П.Тимофеев нэһилиэгэр баһылыгынан үлэһирин тухары биир дойдутаахтары кытта ыкса сибээс олохтоно. 2015 с. А.П.Тимофеев улуус баһылыгына бастакы солбуйааччытынан анаар.

Өр сылларга төрөөбүт дойдутугар бэриниилээхтик, республика сайдарын туһугар сыратын-сылбатын биэрэн үлэһир. Ол иһин наҕараадалара да элбэҕи туһулуур. Олортон сүрүннэ ааттаахха: 2009 с. - "И.Малдыаһар нэһилиэгин Бочуоттаах олохтообор", 2013 с. - "Гражданский кибизин", 2014 с. - "Ханалас улуунун социально-экономической сайдыытыгар кылаатын иһин" бэлмэлэринэн наҕараадаланар.

Тиит Арыы сайдарын туһугар

- Дорообо, Александр Петрович! Туох сонуннааххын, дьоннор-сэргэҕэр сэлэргээ эрэ.

Александр Петрович: - Мин биллгин Тиит Арыы нэһилиэгэр баһылык быыбарыгар кандидаттарыбын туруоруһан үлэһи сылдыабын.

- Улуус аҕа баһылыгыгын бастакы солбуйааччытынан бэрт таһаарылаахтык үлэһи-хамсыы сылдыан туох биричиинэнэн уурайан бардың? Ити ватсабынан тарҕаммыт сонун оруулаах дуо?

А.П.: - Сөпкө ыйытабын, туох буолбутун дьон-сэргэ бэйэбиттэн билэргэ ордук дии саныыбын. Онон ити тарҕаммыт сурах, дойдох, оруна суох. Хаһыакка эппитэ тахсыбыта, да биллгин дьон бэчээти оччо-бачча суруттарбат буолан аахпатах буолуохтары сеп, онон бу Федеративнай сыһыаннаһы уонна тас дойдулары кытта сибээс министир В.Н.Васильев туһулаһан баран бириэстэ эппитин бэчээккэ биэрдэххэ норуот өйдүөҕэ. Кылаастык кэпсээтэххэ, улуус депутаттарын Мунньабын бэрэссэдээтэлэ Б.П.Протодьяконовы кытта иккиэ буолан Кытай республикатын Яньшоу уеһыгар түөрт хайысханан, чуолаан тыа хаһаайыстыбата, доруобуйа харыстабыла, тутуу уонна үөрэхтээһин, спорт эйгэтигэр баран Сөбүлээн түһэрсэн кэлбиппит.

Кэпсэтии быһыытынан аны сайын киһилэр өттүлэригэр делегация кэлиэхтээх уонна Сөбүлэһии олоххо кириэн үлэтэ саҕаланнаахха. Онон барытын этэнгэ, сатаан дьаһаннахха бу бырайыак туһата улахан буолуохтаах. Онон салбаан этэххэ норуот итэҕэһин ылан талыһыбыт улуус аҕа баһылыга үлэтин былаанын саҕалыырыгар күүстээх хамаанда тэринэрин наадалаабынан аабыбын. Гаврил Юрьевич эдэр, эрчимнээх киһини ордорон олордубута бэйэтин туһата, онон үлэлэрэ улуус сайдарын туһугар тахсылаах, сомоболуулаах буолун! Быйыл Ханалас улууһа Тыгын сылын биллэрэн олодорун бука бары билэбит, ону бүтүн Саха сирэ кэтээн, көрөн олодор. Онон бу үүммүт 2016 сыл быһыыга тахсылаах, сайдылаах буолуохтаах, санаа-быппыт сатаныхтаах, толкуйдаабыппыт тобулуохтаах дьэн алгыспын этэбин.

- Онук ээ. Ханалас улуунун дьаһалтатыгар баһылыгы солбуйан сыгы кыйбат кэмнэ үлэлээбиккэр туох саҕа сүүрэн кириэ?

А.П.: - Бастатан туран, сыал-сорук туруоруһан улуус 18 муниципальнай тэриллиилэрин барытын кэрийдим, туох кыһалҕалаахтарын чугастык билестим, хайыат нөҕүө үчүгэйдик сырдатан тэрээһиннэрин олоххо киллэрэргэ олук уурулунна. Ол курдук, дьаһалталаар баһылыктарын, исписсэлистерин кытта ал-

тыһан, сүбэлэһэн бастакы сүбэ мунньагы Улахан Аанҕа ыһтан биллгин баһылыктар сүбэ мунньахтара улуус киһинигэр эрэ буолбакка нэһилиэктеринэн миэстэтигэр ыһтылар буолтара көдүүстээбэ биллэнэ. Улуус дьаһалтатын үлэһиттеригэр уонна тэриэлээр салайааччыларыгар үлэ былааннаахтык барарын туһугар планеркалары сөптөөх бириэмэтигэр ыһтыы дьаһалта үлэтигэр төһүү буолла. Улуус салалтата уонна норуот итэҕэһин ыһыт улуус депутаттара нэһиликэннэни кытта аһаастык алтыһан, кыһалҕаны өйдөөн, көмөлөһөн үлэһиллэр-ригэр, миэстэтигэр тахсан сылдыалларыгар усулуобуйа олохтоно.

Улуус салалтатыгар бу курдук этиилээхпин.

Бастакытынан, солбуйар каадыр болпуруоһун күүскэ туруоруохха наада (резерв кадр). Бюджеттэй тэриэлэлэртэн саҕалаан улуус баһылыгар тийэ солбуйар каадырдары үөрэтэн көрөн биир штатка үстүү-түөртүү киһини саастарынан, үлэҕэ уопуттарынан көрөн бэлэмнэххэ наада.

Иккиһинэн, тыа хаһаайыстыбатын үбүн бюджеткэ үс төгүл улаатыннан улуус иһинэн тэрээһиннээх хаһаайыстыбаны тэрийэн үлэлэтиэххэ сеп этэ дии саныыбын. Ити үлэ бэйэбит остуолбутугар аһы-үөлү дэлэйдик хаачыһыарга тирэх буолуо этэ.

Үсүһүнэн, тутууну ыһтыыга улахан болҕомто уурулуохтаах. Чуолаан олодор дьээһэр, социальнай объектары былааннаан, аабынан-суоттанан үлэһиргэ усулуобуйаны тэрийэн, бэйэ кыабын туһанан, олохтоох тэриэлэлэри түмэн үлэһиэххэ.

- Дьэ, аны Тиит Арыыга хайдах, туох санаалаах туруннуһу, нэһилиэк инники кэскилин туохха көрөбүтү?

А.П.: - Арыыах тыһынан этэр, быһаарар сатаммата буолуо. Оттон саас-саһынан кэпсээтэххэ, бастатан туран, улуус баһылыга этии киллэрбитэ, онтон Тиит Арыы олохтоохторуттан быыбарга туруһан баһылыктаа дьэн ыгырыы кэлбитэ. Ону сыта-тура толкуйдаан баран ыһыммытым, сөбүлэһимин биэртим. Иккиһинэн, ийэ билээн төрүтэрим дойдулар Харыйалаах, III Малдыаһар. Эбэм Александр Петровна Федорова. Федоровтары олохтоохтор үчүгэйдик биллэлэр, ыччаттара республикаҕа тарҕанан олоролар. Онон өбүгэлэрим ыгырыыларга буолуон сеп. Ол иһин дьылҕам манньык эрийэн сааһыланнаҕа. Онон нэһилиэк тус-туһунан буолара биллэр, Тиит Арыы III Малдыаһар дьэн улахан историялаах буоларын биллгини көлүөнэ этинэн-хаанынан билэн бэйэтигэр ыһынан сайдыахтаах. Нэһилиэккэ суолу тиздирэн элбэх кэскиллээх үлэни эрийэр. Уруккуну уонна биллгини холбуу тутан үлэлээтэххэ Тиит Арыы сайдыаҕа, кэниэҕэ дии саныыбын.

- Эн 2004 сылтан "Биир ньыгыл Россия" партия чилиэһэ буолабын, тоҕо праймеризка кыттыбатың?

А.П.: - Мин партияҕа кирибитим быйыл 12 сыла буолла, улууска сэттэ бастакы кирибит дьон иһигэр баарбын, ол да буоллар нэһилиэк дьонун-сэргэтин баҕа санаатан үчүоттаан, олохтоохтор бэйэлэрэ иһи баттаан киллэрэллэрин ордорбутум. Партиянан күөнтээбэккэ, киһи кыабынан буолбакка, олохтоохтор санааларынан, баҕаларынан кириэр ордуга биллэр дьэн сыналыбын.

- Биллгин "кризис" кэллэ дьэн буолла, бары-барыта ыараата, харчы-үл кырыһымчык буолла. Эн санаан...

А.П.: - Кырдык, сытыы болпуруоһу туруордун. Бу соторутаабыта Саха араадыһыгар биллэр психолог Т.В.Сабарайкина "кризис" дьэн кэм-кэрди уларыһыта, дьон олоххо сыһыанын, көрүүтүн сөпкө өйдөөн, кэмизгэр сеп түбэһэр гына уларытарга бэлэм буоллабына туох да "кризис" кутала суох дьэбитин сөбүлүү иһтибитим. Онон саха киһитэ көхсө кэнээн, улаханньык ыгылыбакка олоруохтаах.

- Быыбарга онгостубут программаҕар Тиит Арыы нэһилиэгэр бастатан туран туох хайыскалары көрөбүтү?

А.П.: - Мин манна үс сүрүн болпуруоһу туруоруһабын. Бастакынан, тыа сиригн соругунан хорообор муостаабы, сыспай сизлээбэ элбэти туһар. Онон бу хайысхаҕа үлэһир дьонго үлэ усулуобуйатын туһаран, кинилэргэ көмөлөһүү буолар. Тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэтэ хаһаайыстыба 100 төбө ыһахан аһыаҕа суох сүөһүлээх буолуохтаах диригэр сөбүлэһэбин. Онон олохтоох бюджеткэ тыа хаһаайыстыбатыгар кыах баарынан үп

көрөн хотон уонна үлэһиттэргэ олодор дьээ туһуугар болҕомтобун уурайыб. Биллгини кэмнэ тыа оскуолата бу хайысхаҕа эмиэ сыһыстаабын тоһоболоон бэлиттээн туран оҕону кыра эрдэбиттэн үлэҕэ сыһыан иһитини өрө туттаахха олобу сынаалы үөрэнэригэр олук уурулар. Иккиһинэн, тыа сиригн олохтоохторо ичигэс дьээбэ нус-хас олоромолорун ситиһи буолар. Ол иһин республиканскай программаларга кириэн нэһилиэк хас биридии дьэтин иһитэр ситимгэ холбуурга үлэлэһиэхпит. Бу үлэни ыһтарга олох-дьаһах хомунаалынай хаһаайыстыбатын министиэристибэтин, улуус дьаһалтатын кытта көдүүстээх үлэни ыһтарга бэлэммин. Үсүһүнэн, социальнай объектары тутуу.

- Түмүккэр быыбардааччыларгар туһаайан туох этэрдээххини?

А.П.: - Муниципалитет дьэн омук тылытан кирибит термин. Сахалыы тылабаастаахха, бэйэни бэйэ саһаайыһыта дьэн тахсар. Ону нэһилиэк хас биридии олохтооҕо өйдүөхтээх, быыбарга турбут кандидат былаанын, программатын ырытан, ыараннатын көрөн баран талыахтаах. Тиит Арыы быыбардааччыларыгар этиэм этэ, мин үлэм уопутун, нэһилиэк дьонго түмсүүтүн холбоон, туһанан биллгини олоххо сеп түбэһиннэрэн үлэһим. Сайдар туһугар куоласкытын мин туспар биэрдэххитин сыһыстарыаххыт суоҕа дьэн эрэннэрэбин.

- Александр Петрович, сэргэх кэпсээниң иһин махтаа, быыбарга ситиһини баҕарабын.

Т. Е. АММОСОВА.

ААПТАРТАН: Инникигэ эрэллээх, сырдык баҕа санаалаах Александр Петрович Тимофеевы кытта кэпсээн баран барыта чуолкайданарын уонна аһаҕас буоларын инниттэн бу суругу эмиэ бэчээттиригэр сананым.

"Саха Өрөспүүбүлүкэтин федеративнай сыһыанна уонна тас сибээскэ Министиэристибэтэ 26.10.2015 с. 01-03/3377 №-дээх

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Баһылыгын Дьаһалтатын уонна Бырабытылыстыбатын салайар Ю.С.Куприяновка "Ханалас улуунун делегацията Харбин куорат Яньшоу уездыгар сырыыларын туһунан".

Убаастабыллаах Юрий Степанович, эн сорудаххынан Министиэристибэ 01-02/3328 №-дээх 21.10.2015 с. КНР Хэйлунцзян провинциятын Харбин куоратын Яньшоу уездын омукары кытта дьыала кэпсэлээрийэтигэр 2015 сыл алтынньы 13 күнүгэр Харбин куорат Яньшоу уездыгар туох быһыы тахсыбытын туһунан иһитиннэриин онгоруугар ыйытык ыһыпта.

Ыйытык эппитигэр омукары кытта дьыалаарга Кэпсэлээрийэ Яньшоу уездка Ханалас улуунун делегацията сылдыар кэмизгэр туох да быһылаан тахсыбатабын иһитиннэрдэ.

Министир В.Н.Васильев".
Бу сурукка сыһыаран Яньшоу уезд норуодунай правительстватын кэпсэлээрийэтин сэбидиссэй Ма Хунцзюнь 2015 сыл алтынньы 22 күнүнээҕи суругар делегация сырыытын бириэмэтин чааһынан арааран быһаарыы биэрбит.

Спорт

Спорт

Спорт

Спорт

Булгуньяхтаахха

ТУРНИР

по волейболу
памяти ветерана спорта
Павлова Михаила Ильича

Волейбол турнира

Булгуньяхтаахха олоньу 21 күнүгэр алтыс төгүлүн сылын аайы ыытылаар Павлов Михаил Ильич аатынан бэтэрээннэргэ улуустаагы волейболга күрэхтэһин буолан ааста. Күрэхтэһин сыалынан-соругунан волейбол корунгэр интэрнэһи тардыы, чөл олоху пропагандалааһын буолар. Бу күрэх тэрийэччилэринэн "I-кы Малдыабар нэһилиэгэ" МТ уонна Павловтар дьыа кэргэттэрэ буолаллар.

Күрэхтэһини үөрүүлээхтик арыыйы түгэнигэр эбэрээ тылы этти-лэр I Малдыабар нэһилиэгин баһылыга Денис Александрович Уваров, ааспыт биэс күрэхтэһини тэрийэн ыыппыт Александр Петрович Тимофеев, Хаҥаластаагы оҕо спортивнай оскуолатын (Олимпийские резервы) бэрэстэбиитэлэ Прокопий Юрьевич Марков, спорт ветерана Маргарита

Алексеевна Кузьмина уонна Михаил Ильич чугас дьонноро. Эбэрээ ырыалары бэлэхтэтиилэр Анна Торохова уонна Андриан Жирков.

Күрэххэ барыта 15 хамаанда кыттыны ылла, онтон 9-һа эр дьон хамаандата (Мохсобоолоох, Сиинэ, Үөдэй, Улахан Аан, Өктөм, Төхтүр, Хачыкаат, Булгуньяхтаах уонна Павловтар дьыа кэргэттэрэ), алта дьахталлар хамаандаһара (Покровская куорат, Улахан Аан, Өктөм, Төхтүр, Булгуньяхтаах 2 хамаанда). Кыттар хамаанда элбэтинэн сибээстээн иккили бөлөххө хайдыһан оонньоотулар. Дьахталларга күрэхтэригэр бастагы миэстэни ылла Улахан Аан хамаандата, Покровская куорат хамаандата иккис миэстэни, үһүс миэстэбэ Булгуньяхтаах бастагы хамаанда табыста. Эр дьонго Улахан Аан хамаандата тэҥнээбин булбата, кыайылаабынан

табыста. Мохсобоолоох хамаандата иккис, Сиинэ үһүс буолулар. Кыайылаахтар бары Махтал суруктарынан, грамоталарынан, мэтээлэринэн набыраадаланнылар.

Мань таһынан номинациялар кыайылаахтарынан буолулар: "Лучший разыгрывающий" - Вячеслав Филиппов (Булгуньяхтаах), Розалия Старостина (Улахан Аан) "Лучший защитник" - Вадим Соловьев (Сиинэ), Наталья Павлова (Өктөм), "Лучший нападающий" - Игорь Кошкин (Мохсобоолоох), Александра Жукова (Покровская куорат), "Лучший игрок" - Владимир Решетников (Улахан Аан), Анисья Макарова (Булгуньяхтаах), "За преданность волейболу" - 14 кыттааччы бэлиэтэннэ.

Номинанар бары статуэткаларынан, грамоталарынан уонна сыана-лаах биригистэринэн бэлэтэннилэр. Мань таһынан тэрийэччилэр турнир кыттылаахтарыттан быйыл 2016 сылга 50 уонна 55 саастарын туолар 10 киһиэхэ бэлэхтэрин туттардылар.

Күрэх көһө сылдар кубогын иккис төгүлүн Улахан Аан хамаандата ылла.

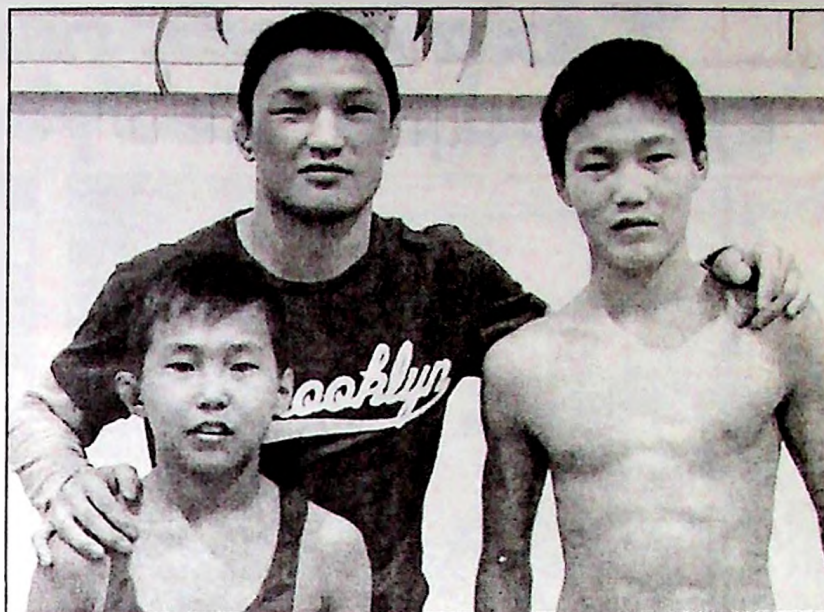
Күүс-көмө буолбут дьоннорбуту-

гар Павловтар дьыа кэргэн аатыттан ис сүрэхпиттэн барбыа махталбытын тиздэбит, ол курдук I Малдыабар нэһилиэгин олохтоох дьаһалтатыгар (Баһылык Уваров Д.А.), Петр Павлович Гурьевка, Гаврил Семенович Федоровка, Александр уонна Максим Киприяновтарга, С.П.Ефремов аатынан Булгуньяхтаах уопсай үөрэхтэһин орто оскуолатыгар (директор Лонгинов А.И.), Хаҥаластаагы оҕо спортивнай оскуолатын Булгуньяхтаах филиала (Егорова Е.Е.), КК "Дьыа-рэй ырыа" (М.В.Кычкина), Булгуньяхтаах участковай баһылыгыгар (Игнатьева Ж.Ф.), Антонина Николаевна Федоровага уонна Михаил Ильич, Александра Алексеевна биригэ төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар.

Анатолий ПАВЛОВ.

Абаканга

Хакасия киинигэр

Хакасия Өрөспүүбүлүкэтин киин куоратыгар Абаканга оболорго көнүгүстүүгэ биридиилээн бастыыр иһин Россия таһымнаах турнир буолан ааста. Бу турнирга, Красноярск кыраайтан, Новосибирск, Кемеровск уобаластартан, Тыва, Бурятия, Хакасия уонна Саха өрөспүүбүлүкэлэриттэн барыта 400 үүнэн иһэр бөбөс күөн көрүстэ.

Саха сиригэр чизин уопсайа 13 бөбөс, ол иһигэр Хаҥалас улууттан тириэньэр Александр Нестеров салаатынан эрчиллэр быраатыы Кирилл, Женя Дорожкиннар уонна Ого спортивнай оскуолатын Дьөлөннөөбү салаатын итиллээччигэр, билигин Дьокуускай куоракка, олимпийскай чөмпүйүөн Р.М.Дмитриев аатынан олимпийскай солбугу бэлэмниир училище үөрэнээччигэр Нил Евсеев бэрт ситиһилээхтик көмүскээтилэр. Ол курдук, 50 кг - Женя Дорожкин - V миэстэ, онтон быраата Кирилл утарсааччыларын барыларын эрэллээхтик кыайталаан чөмпүйүөннээтэ, пьедестал үрдүкү үктэлигэр табыста. Итини сэргэ, күрэхтэһини түмүгүнэн Кирилл Дорожкин турнир "бастыг бөрөһө" анал ааты ылары систистэ. Бу улахан күрэхтэһингэ кыттарга айаннарын ороскуоттарын уйунарга көмөлөспүт ОдьХХ Хаҥаластаагы филиалын дириэктэригэр А.С.Захаровка, солбуйааччытыгар Е.Н.Кардашевскайга, Хачыкаат нэһилиэгин ыччаттарыгар улахан махталбытын тиздэбит. Тустуук уолаттарга инникитин өссө улахан ситиһимэри бабарарбыт!

Сергей ТИХОНОВ,

Хаҥалас улуунун тустууга федерациятын толорооччу дириэктэрэ. Хаартыскаа: быраатыы Кирилл уонна Женя Дорожкиннар Тыва аатырбыт бөбөһө, Европа үс төгүлээх чөмпүйүөнэ, Аан дойду кубогун хаһаайына, спорт үтүөлээх маастара Олан Саты кытта.

Кылгастык

Куон корустуллар

Кулун тутар 21 күнүгэр Покровская куоракка Спорт дыбарыаһыгар дзюдоба Аан дойду таһымнаах күрэхтэһин буолла. Монголиятаан, Дьокуускай куораттан, Саха өрөспүүбүлүкэтин уопсай хамаандата уонна Покровская куорат "Хотой" оҕо спортивнай олимпийскай эрэллэр оскуоаларын сүүмэрдэммит хамаандата куон көрүстүлэр.

Монголия хамаандата Хаҥалас улуунугар хаһыс да төгүлүн кэлиитэ буолар. Сырыы аайы көрсүһүү күрэхтэһинэн, уопут атаһаһытын түмүктэнэр. Ол курдук, биһиги оболорбут Монголияга хаста да баран кэллэр.

Дзюдоба сүүмэрдээн

Кулун тутар 23 күнүгэр, Покровская Спорт дыбарыаһыгар дзюдоба VI "Азия оболоро" норуоттар икки ардыларынааһы оонньууларга кыттарга сүүмэрдиир уонна сарсыныгар Саха өрөспүүбүлүкэтигэр бастыыр иһин күрэхтэһиилэр ыытылыннылар. Спорду таптааччылар кэлэн астына көрдүлэр.

Бу күрэхтэһиилэр тустарынан кэлин сипилии кэпсээхпит.

БИНИГИ КОРР.

Покровскаяга

Биэс учаастак үлэһиттэрин түмэн

Бүгүҥү күн А.С.Захаров дириэктэрдээх Олорор дьыа-уот холунааһынай хаһаайыстыбатын Хаҥаластаагы филиалыгар барыта 500-тэн тахса үлэһит "Собуруу", "Малдыабар", "Самартай", "Бэстээх - Эркээни" уонна "Покровская" учаастактарыгар дьон-сэргэ сылаастык олорорун туһугар үлэһин сылдьар. XIII-с спартакиада бырагыраамматынан остуол тенниһигэр, дуобакка, саахымакка, хапсабайдаһан тустууга, мас тардыһытыгар, волейболга, мини-футболга, ханаат тардыһытыгар икки күн тура күрэхтэстилэр.

Спартакиада үөрүүлээхтик аһылыгытын кэнииттэн дириэктэр А.С. ЗАХАРОВТАН кыстык хаамытын уонна спорт бырааһынньыгын тэрээһинин туһунан туоһуластым, онуоха бу курдук кэлсээтэ:

- 2015-2016 сылардааһы отук сезона билингитэ этэнгэ, туох да саахалманыта суох аһан эрэр. Туруоруллубут соругу барытын толорон иһэбит. 2015 сыл түмүгүнэн итинэн хааччылар отукка аабынан суоттанан үлээзммит улахан кэмчиилээһини онордубут. Быйылгы отук кэмгэр бары учаастактар бэркэ үлэли сылдьаллар. Ордук чорботон бэлиэтиэхпин бабарарбын "Собуруу" учаастагы. Ханньык бабарар уустук түгэнгэ сөптөөх суолу тобулан, үөскээбит кыһалбаны туораталларын уонна олус эппиэтинэстээхтэрин бэлиэтибин. Күн уһаан, халлаан сылайан, үгэскэ кубулуйбут спартакиада XIII-с төгүлүн ыытылаар. Түмүгэр Сангаарга ыытылыахтаах зонааһы күрэхтэһингэ толору хамаанда сүүмэрдистэхпит.

Остуол тенниһигэр

Спортсменнарбыт өрүү буоларын курдук сыты, эрийэ бысыһылардаах оонньууну көрдөрдүлэр. Манна уууспут бастыг тириэньэр Геннадий СКРЯБИН судьялаата, теннис хаамытын бу курдук сырдатта:

- ОдьХХ спартакиадада сылын аайы тэрээһинэ туһунан, кыттааччылар оонньуур маастарыстыбалара үрдээн иһэрэ харахха бырабыллар.

Түгэнинэн туһанан, салайааччыларга, чуолаан А.С.Захаровка уонна Е.Н.Кардашевскайга, тус махталбын тиздэбин. Кинилэр көмөлөрүнэн биһиги улууспутугар улахан күрэхтэһиилэр ыытылаллар. Чуокайдаан этэххэ, оскуола оболоругар "ОдьХХ бириһигэр" дьон күрэхтэһиилэр сылаата буолаллар. Итинэн кинилэр улууспутугар остуол тенниһэ сайдытыгар улахан кылааттарын киалэрэлэр. Бу сыты бысыһылардаах, эрийиһирдээх остуол тенниһигэр абсолютнай чемпионунан Анатолий Тихонов ("Самартай") буола.

Хапсабайдаһан тустууга

Уопсайа биэс хамаанда кытына. Хамаанда хамаанданы утары туран туһунна. Ол түмүгэр, "Малдыабар" хамаандата 28 очукуолаах бастаата, иккис миэстэбэ "Самартай" хамаандата (22 очукуо) уонна үһүс бириистээх миэстэбэ "Собуруу" учаастак хамаандата (18 очукуо) тигистилэр. Ыйааһынардыгар бастаатылар:

60 кг - Николай Максимов ("Малдыабар"), 70 кг - Станислав Скрыбин ("Самартай"), 80 кг - Павел Максимов ("Покровская"), 80 кг үһөһ ыйааһына - Валерий Егоров ("Малдыабар"). Абсолютнай чемпион аатын иһин хапсабайдаһан тустууга алта бөбөс суруттаран күөн көрсүбүттэн барыларын охторон Кыһыл Уруйэ слесаря Анатолий Тихонов бастаата уонна супер-бириһи тутта. Көрөөччүлэри Сиинэттэн төртүтэ, билигин Кыһыл Дьураба сыбаарсыгынан үлэлиир Иван Кельчинов сыл-

бырба, сымса тустууларга сэргэхситтэ.

Мас тардыһытыгар

Бары учаастактар күүстээх мадьыныларын баһыйталаан, мастарын турута тытан ылатпаан Михаил Охлопков "Собуруу" учаастактан абсолютнай чемпион аатын ылла, кыайы өрөгөйүн билэ. Манна даһатан эттэххэ, быйылгы спартакиадаба бу учаастак олус бэркэ бэлэмнэнэн санга састаабынан кэлбит.

Саахымакка, дуобакка

Сыты, мындыр өйдөөхтөр күрэхтэстилэр. Миэхэ дуобат түмүгүн С.С. СОЛОМОНОВ иһитиннэрдэ:

- Бастагы дуоскаба - Роман Васильев, иккискэ - Степан Стручков, үһүскэ Ким Корякин уонна төрдүс дуоскаба дьахталларга Мария Прото-дьяконова бастаатылар. Уопсай түмүккэ, 14 очукуолаах - "Самартай" хамаандата (хапытаан Р.Н.Васильев) эрэллээхтик бастаата. Иккис миэстэбэ - покровскайдар (хапытаан Е.Н.Кардашевскай) уонна үһүскэ "Бэстээх -

Эркээни" (хапытаан П.С.Петров) тигистилэр. Дуобакка уонна саахымакка мунутуур кыайылаах аатын Роман Васильев ("Самартай") ылан күнээтэ.

Хамаанданан көрүгнэринэн волейболга, ханаат тардыһытыгар уонна мас тардыһытыгар "Собуруу" учаастак, мини-футболга, дуобакка, саахымакка "Самартай", остуол тенниһигэр "Бэстээх - Эркээни", хапсабайдаһан тустууга "Малдыабар" хамаандалара кыайылаахтарынан буолулар.

ОдьХХ Хаҥаластаагы филиалын спартакиадада түмүктэннэ, кыайылаах "Самартай" хамаандата (Р.Н.Васильев) кэлинги үс сыл субуруччу бастаан үйэ саас туһары кубогун илдьэ хаалла. Иккис бочуоттаах миэстэбэ "Собуруу" учаастак (А.М.Шадрин) табыста уонна үһүс бириистээх миэстэбэ "Малдыабар" (С.С.Соломонов) хамаандата тигистэ.

Уйбаан УЙГУУРАЛ, ааптар хаартыскаа түһэриктэ.

"Азия оёолоро" оонньуулары корсо

Бу Улук Илинни регионна XII-с төгүлүн "Саха сириг тимир суоллара" ААУо бириннигэр 2000-2001 сс. төрүөх уолаттарга Покровская к. кулун тутар 19-20 күннэригэр көгүл тустуу көбүөрү тэлгэннэ. Күрэхтэһини олус тэтимнээхтик ааста, барыта 183 үүнэн иһэр бөбөс Амурскай уобаластан, Саха сириг 14 улуустарыттан, ону сэргэ Дьокуускай, Алдан, Мирнэй, Нерюнгри куораттарыттан уонна бириг Казахстан бөбөһө көбүөргэ табыстылар.

"Саха сириг тимир суоллара" көбүөрүгэр

табыста.

54 кг ыйааһынга саамай элбэх кытааччы, 27 бөбөс, тустубута. Манна, Мэнгэ Хангаластан сылдыар сылдыар Р.М.Дмитриев аатынан олимпийскай эрэллэр училищеларын үөрэнээччигэ Уйгулаан Иванов (2000 с.т.) урукку сылларга кэлэн эмиз бастыыра) быйыл да быһа кыйыда.

63 киилэбэ очкуугу эрдэхтэригэр тустар уолаттар Тааттаптан Албан Авакумов (2000 с.т.) уонна Нерюнгригэ Никита Плотников (2000 с.т.) бастыыр иһин тустууга бэрт дүүкүөрдээхтик, сытыытык туһунулар. Бу иннинээбэи көрсүлүүлэрин Никита 10-0 кыйыталаабыт буолууһуна, Албанга бааһынан сабырытарда, иккис миэстээнэн дуоһууһу да.

76 кг ыйааһынга быйылгы үөрэх дьылыттан Р.М.Дмитриев аатынан олимпийскай эрэллэр училищеларыгар үөрэнэр Даниил Ивановка (2002 с.т.) күүскэ хаһытаан-ыйытаан ыарыйдыбыт да, сааһынан аба Алдантан төрүттээх өрөспүүбүлүүкү чөмпүйүнэн Максим Лубянецкайга (2000 с.т.) хоттордо. Онон, Даниил бу сырыыга эмиз иккис миэстэни ылла.

Уолаттар түлүлгүбэ тустуу элбэх албастарын туһанан, үгүс бырахсыылаах кыраһыабай хапсыһылар күүрдүлэр. Ордук, туһан хаалбака, кимэн кириэн атахтан ылан, түргэннэн охторулар, атаан сылдьан тустууларга ордук төкүнүтэн, төһүүдээн, кыаһылы тутан эргитиллэр оһоромор.

Түмүккэ "Саха сириг тимир суоллара" ААУо ген.дириэктэрин солбуйааччыта Д.Д.Трофимов кэскилээх тустуугарга Уйгулаан Ивановка уонна Максим Лубянецкайга телевизордары анал бириис быһыытынан тутарда.

Аны сайын, Дьокуускай куоракка VI "Азия оёолоро" норуоттар икки ардыларынаабы Оонньуулар ыйтылаахтара. Манна кыйабыт оёолор, сүүмүрдээһин бастакы түһүмэбин аастылар.

Уйбаан УЙГУУРАП,
Степан САВВИН
хаартыскаба түлэригэ.

(2001 с.т.) табыстылар.

42 кг ыйааһынга Ньурба уола, билигин Р.М.Дмитриев аатынан олимпийскай эрэллэр училищеларын үөрэнээччигэ, өрөспүүбүлүүкү күрэхтэһини эргиргэр бэйэтин ыйааһыгар кыйаһылар Саша Аветов (2000 с.т.) бастаата. Бу уол этэнгэ сырытабына, дьаһыардаахтык эрчиллэнэбинэ инникитин үчүгэй тустуук буолуо.

50 кг ыйааһынга бу күн саамай элбэх 26 бөбөс баара, Мэнгэ Хангаластан төрүттээх Чурапчы тустууга оскуолатын иитилээччигэ Коля Сивцев (2000 с.т.) чөмпүйүн үрдүк аатын ылла, утары кимэн үчүгэй тустуулары көрдөрдө.

58 кг ыйааһынга Родион Ефремов (2000 с.т.) Уус Алдан кэскилээх бөбөһө 16 тустуугу кэннигэр хааларан кыйаһылаабынан табыста.

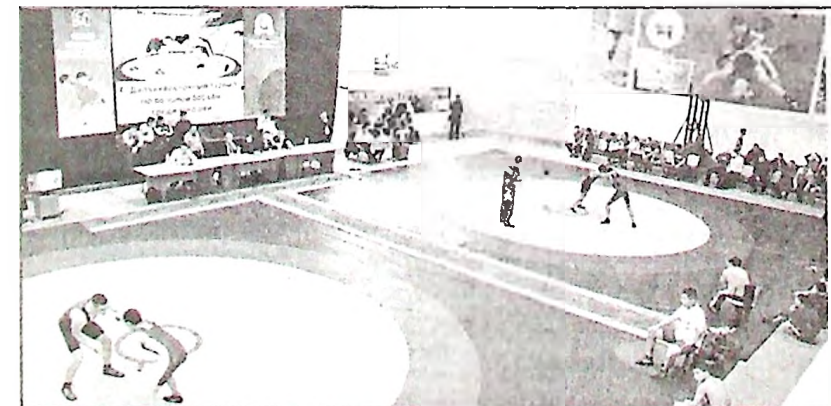
69 кг ыйааһынга тобус эрэ кытааччы баара, Мэнгэ Хангаластан сылдыар Р.М.Дмитриев аатынан олимпийскай эрэллэр училищеларын үөрэнээччигэ Матвей Гоголев (2000 с.т.) бастаата.

85 киилэбэ алта бөбөс кэлбит. Бу ыйааһынга Чурапчы уола Андрей Иванов (2000 с.т.) кыйаһылаабынан буолла. Илья Громоов (2000 с.т.) үлүс миэстэ буолан бириг дойдулаахтарын үөртэ.

Иккис күн Чурапчы, Мэнгэ Хангалас уонна Дьокуускай к. тустууга иитилээччилэрэ ураты буочардаах тустуулары көрдөрдүлэр.

38 кг ыйааһынга 13 бөбөс туһунна, биһиги уолбут Олег Давыдов (2003 с.т.) сааһынан балыс да буолан, күүһүнэн сабырытаран иккис буолары ситистэ. Бу ыйааһынга Дима Иларионов (2000 с.т.) Чурапчыттан бастаата.

46 киилэбэ Дьокуускайтан Россия үрүн кемүс призера, түһүлгэ былырыынныгэ чөмпүйүнэн Эдышад Агаев (2002 с.т.) бу да сырыыга эрэлээхтик пьедестал үрдүкү үктэлигэр

Турнир тэрийээччиттэн, "Саха сириг тимир суоллара" ААУо ген. дириэктэрин солбуйааччы А.Д.ТРОФИМОВТАН бу түһүлгэ туһунан ыйыталаастым:

- Икки күн устата, биһиги үчүгэй тустууну көрдүбүт. Урут сабаһырыбыгыр манна кып-кыракый дьоннор тусталлар этэ. Бүгүн бэйэлэрин саастылаахтарыгар Россияба, Европада, Аан дойдуга миэстэлэспит, бастаабыт уолаттар элбэхтэр. Билигин күннээн туста сылдыар Александр Рассадин, Максим Заморщиков, Иван Окочешников курдук уолаттар бу манна тустан кыйаһы кетеллөмүттэр. Быйыл күрэхтэһини VI-с "Азия оёолоро" норуоттар икки ардыларынаабы Оонньууларга бэлэмнээн туран ыйтабыт. Онтон, кэлэр сылтан бу күрэхтэһини санга циклга кыттар саастаах оёолор тустуохтара. Кинилэр 2020 сылга Саудавскай Аравияба ыйтылаахтара Оонньууларга анаан сүүмэрдир күрэхтэһини эргиргэр ааһыахтара.

Бастакы күн алта ыйааһынга күрэхтэһини буолла. Чорботон бэлэтигэр баһарылар, 35 кг ыйааһынга барыта 18 бөбөс баара, манна Хангалас улуун тустууга иитилээччигэ, утарсааччытынан төүрт сы балыс Кирилл Дорожкин (2004 с.т.) Амма уолугар, билигин Р.М.Дмитриев аатынан олимпийскай эрэллэр училищеларын үөрэнээччигэр Дима Григорьевка (2000 с.т.) улахан эрийсиилээх тустууга хоттордо уонна иккис миэстэни ыллары ситистэ. Үһүс миэстэлэргэ, Уус Алдантан Петья Слепцов (2000 с.т.) уонна Чурапчыттан Афоня Ксенофонов

Эбүрдэлинибит!

Хангалас улууһунаабы Ойуур хаһаайыстыбатын үлэһиттэрэ ор сылларга дьаһыардаахтык ойуур хаһаайыстыбатыгар үлэһит Чараг олохтообун

Николай Николаевич ИВАНОВУ

70 сааһын туолбут өрөйдөөх үбүлүөйүнэн итиитик-истиитик эбүрдэлиллэр! Ытыктыр киһитигэр чэгиэн доруобуйаны, дьиз кэргэтигэр дьолу-соргуну, или-эйэни, үгүс үөрүүлээх күннэри баһарыт. Санаабытын сатаһыт, толкуйдаабытын туолуң!

ИП: не забудьте до 1 апреля уплатить 1% от дохода свыше 300 тысяч рублей

Индивидуальные предприниматели, адвокаты, нотариусы и иные лица, занимающиеся частной практикой, самостоятельно уплачивают страховые взносы на обязательное пенсионное и медицинское страхование.

Если доход плательщика за расчетный период превышает 300 тысяч рублей, то помимо фиксированных платежей в ПФР необходимо уплатить 1 процент от суммы дохода, превышающего 300 тысяч рублей. Срок - не позднее 1 апреля года, следующего за истекшим расчетным периодом.

Доход, из которого исчисляется 1% для расчета взносов, определяется в зависимости от применяемого режима налогообложения. У предпринимателей, применяющих общий режим налогообложения (НДФЛ), упрощенную систему налогообложения (УСН) и единый сельскохозяйственный налог (ЕСХН), учитываются фактически полученные ими доходы от осуществления предпринимательской деятельности. Величина дохода, у применяющих систему ЕНВД, определяется исходя из вмененного дохода, а патентную систему налогообложения - потенциально возможный к получению доход. Если плательщик применяет несколько режимов налогообложения, то доходы по разным режимам суммируются.

При этом размер страховых взносов по обязательному пенсионному страхованию не может быть более размера предельной величины страховых взносов в ПФР. За 2015 год - 148 886,40 рублей, за 2016 год - 154851,84 рублей.

Для контроля за уплатой взносов налоговые органы ежегодно передают сведения о доходах предпринимателей в органы ПФР.

Законом установлено, что если индивидуальный предприниматель не представит налоговую отчетность в свою инспекцию, страховые взносы на обязательное пенсионное страхование взыскиваются в размере предельной величины страховых взносов.

Отдел организации администрирования страховых взносов и взыскания задолженности Отделения Пенсионного фонда по Республике Саха (Якутия) призывает индивидуальных предпринимателей и лиц, занимающихся частной практикой, своевременно исполнять обязанность по уплате фиксированных платежей в ПФР и не забыть погасить задолженность прошлых лет.

Кэриэстэбил

Көмө, тирэх буолан

Күндү кыйыым, эдьийбит Павлова Ирина Владимировна бу дьыл кулун тутар 24 күнүгэр күн сириттэн соһуччу барбыта бириг сыһын туола.

Ирина Владимировна-Өрүүнчүк, 1963 сылааха сэттиннэ 5 күнүгэр Орджоникидзевскай оройуон Булгуннаахтара сэлэннээтигэр бастакы оёонон күн сириг көрбүт. Улахан оёо буолан кыра эрдэбүтүн олус үлэһит, дуоспуруннаах, эппизтинэстээх, бэрээдэктээх буола улаппыта. 1971 сылаахха Улахан Аан арыс кылаастаах оскуолатыгар бастакы кылааска кирибит. Үөрбэр куруук үчүгэй, актыбыыс бэрээдэ. Ордук математика курдук ыарахан предметкэ үчүгэй - 9-10 кылааска Булгуннаахтара орто оскуолатыгар ситиһилээхтик үөрэммитэ. Онно үөрэнэ сылдьан эдьийбит өрөбүлүгэр кэлэрин биһиги, бырааттара, балта, куруук кэтээр этибит, наар кэһилээх буолара. Кэһиитэ өрүү туох эрэ интэриэһинэй буолаллар. Үөрбэр төһө да үчүгэйин иһин, салгыы үөрэммэккэ хаалбыта олус хоомоллоох, баһар, олоһо атыннык саалаан барыа этэ. Ол да буолар, ханнык да үлэбэ үлэһитин иһин хаһан да сирдэрбэт үлэһит этэ. Улаһыгар олус эппизтинэстээхтик, үтүө суобастаахтык сыһыаннаһара.

Сиз бырааттаах балтыгар ураты сымаһастык, эйбэстик сыһыаннаһара. Оёолор сайын кэлэллэригэр анаан миннигэс ас арааһын мунһан күндүлүүрү, кинилэргэ анаан-минээн кэһилээх буолара.

Кэһиик сылларга эдьийбит үлэһиттэн уурайан улаханник ыал-дьар ийэтин көрөн-истэн, тирэх буолан олоһу. Барахсан бэйэтин доруобуйатын көрүмккэ, өрүүтүн ийэтин уонна биһиги тустуугар кыһалар. Араас түгэнтэ көмө-тирэх буолара, олус боростуой, көнө майгылааба, кытаанах санаалааба. Билигин санаатааха, олох ыарахаттарын эрдээхтик тулуйбут эбит.

Өрүүнчүкүт бу дойдуттан соһумардык олохтон барда. Үтүө сүбэһипит сырдык мөссүөнэ өйбүтүгэр-санаабытыгар мэдэи тыһынаах, хайдахтаах да уустук олоххо самныбат санаата суолдугу суусу буолуоба.

Ыарахан кэммитигэр кысыһыт, эдьийбитин Ирина Владимировнаны тинэх суолугар таарсыбыт, күүс-көмө, өйбүл буолбут, күтүрбаммытын тэнгэ үлэһитит II Малдыаһар олохтоох дьаһалатыгар (баһылык Максимов А.С.), сыгыс собуота "Берте" салалатыгар, бириг үөрэммит оёолоругар, эрэлээх доһотторугар, чугас аймахтарыгыгар, ыаллы олоһу дьонугар бу орто дойдуттан барар тэрээһинигэр күүс-өйбүл, тирэх буолбук-куттар маһанабыт. Баһарабыт барыгыгар доруобуйаны, үлүн дьоллоох олоһу, сырдык ыраас хаалааны.

Ийэтэ, балта, оёолоро.

Тэрийэ таһаараччылар:
Саха Республикатын
Правительствота,
"Хангалас" ("Хангалас") хаһыат
редакцията) АУ.

Кылаһынай редактор
А.Е.ЕГОРОВ.
Телефон 43-3-32.

Хаһыат Роскомналзор
маассабай
информация туһунан
сокуоннары тутуууну
хонтуруулуур,
регистрациялар
федеральный
упраделенииттар
ПН № ТУ14-00411 2015 с.
олуһу 13 күнүгэр
регистрацияламмыт.

Журналистар телефоннара:
редакторы солбуйааччы Людмила Аммосова - 43-8-89,
эппизтигэр секретарь Егор Бессонов, Василия Федотова,
Мария Константинова - 43-6-01, бухгалтерия - 43-9-32 (факс).

"СР Хангалас улууһун "Хангалас" ("Хангалас") хаһыатын редакцията"
АУ типографиялар бачааттэннэ. Покровская, Николаев уул., 4 №-ро.

Автордар суруктарыгар этиһэр санаа хайаан да хаһыат тутуулар
позициятын кытта сан түбүкүр буолбатах.
Манын бэлэһээх матырыйаллар реклама быраабыгар олоһуран
бачааттэннэлэр. Реклама не хоботууа иһин эппизтиннэ
рекламаны бэрээдэчч сүгэр.

Хаһыат сахалыы, кууччалыы
оптируулуула уонна
бачааттэннэ таһар.
Офсетий бачаат.
Кээһи - 1 б. д.
Нүмэри бачааттэннэ бэриг
график быһылыгына 16.00.
Бачааттэннэ бэриг - 15.30.
Тыраа 557 экз.
Сахаһыт нүмэри - 19.

Редакция, бачааттэннэ
онорон таһаараччы,
типография
аалдыһастара:
678000,
Саха Республикатын,
Покровская куорат,
Николаев уул., 4 №-рэ

Хаһыат нүмэригэр дьуһурунай - Л. АММОСОВА.

**Тинт Арты нэһилиэгин
баһылыгын
дуоһунаһыгар кандидат**

2

**Виктор Таньевка
сыраык ойдобул**

7

**Монголлардьын
күрэхтэһини**

Спорт

8

**Хаһыакка сүрүтүү
ый ахсын ыытыллаар**

**Билиги индекспит
54895**

**E-mail:
gaz_han@mail.ru**

**Хабьат 1940 сыл сэттинньи 7 күнүттэн тахсар.
Атыыга көпүл сыанакан**

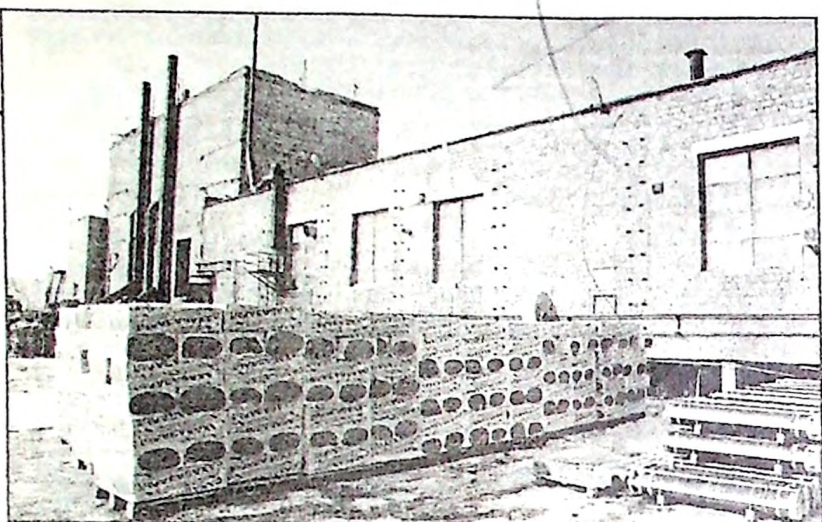
6+ 2016 сыл кулун тутар 29 күнэ, оптуорунньук

ХАНТАЛАС

Информационнай-аналитическай хаһыат

№ 20 (11 173)

Покровскаядаабы базальт собуотугар

Общественность көрдө, иһиттэ

Интерэстээх дьон ортолоругар СӨ ИА Түмэнин депутата Анатолий Добрынец, Улуус мунньабын салайааччыта Борис Протодакьянов, улуус дьаһалтатынан Николай Федоров, Покровская куорат баһылыга Петр Гермогенов, Общественнай сэбиэттэн Наталья Решетникова, депутаттар, бэчээт, телевидение үлэһиттэрэ сырыттылар.

Тэрилтэ үлэтин-хамнаһын туһунан производствоньы кэритэ сылдьан собуот салайааччыта Николай Матус, кылаабынай инженер Василий Потапов билиһиннэрдилэр.

Василий Потаповтаах хара ааныттан сүрүн сыахха киллэрэн ыалдьыттарын базальт билиитэлэрин быһан, сотон, уматан, ууга илитэн энгин көрдөрдүлэр, туох хаачысты-балаабын билиһиннэрдилэр. Киэн-куон сыахха күүстээх электродтарынан уматыллыбыт үлүркэй таастан баата курдук матырыйаал конвейер диэнтэтин устун субулан тахсан иһэн тутта сойуулан, салгы баттанан, сууланан билиитэ буолан

тахсарын икки киһи тутта хабан ылан сааһылы уураллар. Собуот билигин икки сменэнэн үлэһит турар. Киэн-куон, кыһынгыта буолан салгынаабынан улахан быыл көтөрө даһаны киһи харабар көстүбэт кэриэтэ. Үгсүү төрүэтэ буолар сыт-сымар, буортулаах быыл баарын билээри вентиляция үлэтин интерэһиргээһин буолла. Экскурсия быһыыгар мин кыл. технолог, экология болпурустарыгар үлэһит Ирина Мугурованы кытары кэпсэтим. Бу үһүһэ булуттэн төрүттээх кыысчаан Красноярскайга Сибирдээһи государственной технологической институту бүтэрэн баран манна үлэһит кэлбит эбит. "Мин Красноярскайдаабы алюминевый собуотка үлэһит сылдьыбытым. Манна оннообор быдан ыраас. Быыл, таас быыкайаан кырыпхара ууга, биолого-химическэй этиктэргэ сууралан ыраастанан салгынгна тахсар. Уу эргийэ турар, ханна даһаны тохтубат. Онон дьон айманыта олоһо суох. Мин бу чугас турар дьыбэ олоробун

Сүүстэ истибиттээбэр биридэ көрбүт ордук диэнинэн салайтаран мин чэппиэр күн Покровскаядаабы базальт собуотун салалтатын улуус общественноһын бэрэстэбиитэллэрин ытыран тэрилтэни билиһиннэрэр экскурсиятыгар сырыттым. Тэрээһин биричиннэтэ - нэһилиэһнээтэн сотору-сотору араас үгсүү сурук кириэрэ, бу тэрилтэ баарын Кирзавод дьобус оройуонугар олоһор дьыбэлээхтэр сөбүлээбэттэригэр, тулалыыр эйгэни буортулууругар, куһабан сытынан тунуйарыгар, тыаһа-ууһа мэхэйдииригэр диэн.

Мин, оннук үлүгэр мэхэйдэппэппин" диер. Николай Матус "Ыраастыыр филтардарбытын санардыбыппыт, турбатын уһатан биэрбиппит. Ааспыт сылга тулалыыр эйгэ харыстабылыгар баатарга мөлүһөн солкуобайы кербүппүт, быылгы сылга - икки мөлүһөнгө тийэ биэрэр былааннаахпыт. Тэрилтэбит быыл

аһабыстык кэпсимиһир-ипсимиһир. Мин таас уматылман лава буолан оһохтон түһэрин кэтээн көрө олоһор Степан Саввиновы кытары кэпсэтим. "Лава хайдах түһэрин кэтээн көрөбүн... Собуоту сабаары гыналлар дуо, оччоһо ханна барабыт? Элбэх киһи манна үлэһит..." диэн дьиксинэрин эттэ.

сайын собуот тэлгэһэтин асфальтыр былааннаах. Бу сылга 10-15 мөлүһөн солкуобай тутулара буолуо. Улахан уйуктаах массыналар айаннылларыгар быылы-буору көтүтэлэр" диер.

Билигин собуотка 250 киһи үлэһит, ол иһигэр 90 бырыһыаннара ханаластар. 2015 сылга тэрилтэ 80 тыһ. кубометр ититэр матырыйааллары оңорон таһаарда. Быылгы сылга былаан - 95 тыһ. кубометр. Табаар сүннүнэн өрөспүүбүлүкэ иһигэр тарҕанар. Сорботор Магадан уобалаһыгар тизлэр. Кыһынын бороуукуһа аанһа атыламмат буолар, сайын - хамабатык барар. Билигин собуот тэлгэһитигэр бороуукуһа кыстанан аҕай турар. Табаары батарыыга аны кытайдары кытары сибээстэһэн эрэлэр.

Общественность бэрэстэбиитэллэрэ, ол иһигэр депутат Гера Шишигина, Иван Руфов о.д.а. бэрт элбэһи ыйыталастылар, производствоньы сирийэн көрдүлэр. Үчүгэйэ диэн, үлэһиттэр тугу да кистээбэккэ

Кырдык, элбэх киһи мантан килиптэнэн олоһор. Сүрүн сыахха үлэһиттэргэ уустук собус. Киһи эрэ, ордук сайын уот куйааска сүрүн бороуукуһа оңоһулан тахсар сыаһар, тулуйан үлэһэбэт. Манна тириилэрэ кыһыан, аллергиялаан, сменан үлэни тулуйбакка уурайан барааччы баар буолар. Атын сыахтарга кэм аҕай. Дьон үлэһиттэргэ усулуобуйаны тэрийэ сатыллар. Бэртээхэй оһолоһуудаахтар, суунар-тараанар хостордоохтор.

Собуот төһө даһаны чааһынай илигэ сырыттар, улууска бюджеккэ харчы киллэрэ олоһор, нолуоктар, хамнас төлөнөллөр. Тэриилибит собуоту сабар, билэн турар, чэлчэки. Ол эрээри киһи доруобуйата тутунан да кэмэммэт. Онон производство тулаһыыр эйгэһэ буортуу аҕалат буоларын ситиһэр соруқ турар.

**Людмила АММОСОВА,
Василий МАРКОВ
хаартыскаҕа түһэриилэрэ.**

Сонуннар

Аҕа уонна оҕо тула

Үөдэй библиотекатыгар "Аҕалар уонна оҕолор" диэн "төгүрүк оһуол" буолла. Оҕо ийитинин тула кэпсэтии интерэһин тарта.

Оскуола психолога Туйаара Васильевна Самсонова аҕаларга анкета тарҕатта. Социальной педагог Леонид Сергеевич Маслоуов оҕолор аҕаларын туһунан сүрүһүлэрин биэртэлээн билиһиннэрдэ.

Аҕалар ону ааһан үөрдүлэр. сонньуйдулар. Тэрээһинтэн бары астынан тарҕастылар.

**Галина МАКАРОВА,
библиотека үлэһитэ.**

Собуруунгу нэһилиэктэргэ

Улуустаабы Общественнай сэбиэт бөлөһө бу күннэргэ собуруу нэһилиэктэргэ сылдьан үлэни билсэн кэллэ.

Бу сэбиэттэргэ сэлэһиннэлэр олоһо көхтөөх көрүүлээх дьон, араас общественнай түмсүүлэр, түөлбөлөр актыбыыстара үлэһиттэр. Сүннүнэн олоһтоох дьаһалтаҕа дьону кытары үлэһэ көмөлөһөллөр.

Ольга ГЕРМОГЕНОВА.

Суруналыыстарбыт - Кыһынгы оонньууларга

Бу күннэргэ Алдан уонна Нерюнгри оройуоннарыгар спорт кыһынгы көрүнгэригэр Саха сиригэр үһүс спартакиадата ытыллаллар. Манна 14 улуус спортсменнара кытталлар, ол иһигэр - Ханталас хамаандата.

Спартакиаданы сырдатта хаһаппыт суруналыыһа Уйбаан Уйгуурап алданнаага. Онтон эппиэтиир сэкиритээрбит Егор Бессонов сноуборд курдук спорт биһизэх сонун көрүнгэр юниордар бөлөхтөрүгэр тириэһэринэн барда. Суруналыыстарбыт сэргэх сэлэһиннээх кэллэлэрин кэтэһэбит.

Билиги КОРР.

Дьаһалталар үлэһиттэригэр

Барыта сокуонна олобуран

Кулун тутар 25 күнүгэр улуустаабы ГТАС дьыитыгар нэһилиэктэр исписсэлиистэрэ семинарга муһуннулар. ГТАС салайааччыта Н.В.Стручкова 2015 сыллаах үлэ түмүгүн иһитиннэрдэ уонна кылгас ырытын оңордо.

Семинарга нолуок инспекциятыттан нолуок төлөөччүлэри кытта үлэһит уонна нолуогу учуоттуур салаа кылаабынай государственнай инспектора А.П.Еремеева, Дьоккуускай куораттан гражданскай аакталары толоруу уонна харайыы салаатын салайааччыта М.И.Неустроева, ГТАС управлениетын сүрүннүүр исписсэлиийэ И.М.Басыгысов кытыннылар.

А.П.Еремеева Россия саҥа сокуоннарын, ис түһэни төлүүрү, формалары толорору сийилии билиһиннэрдэ. Билигин нэһилиэктэргэ "Россия почтата" тэрилтэтэ төлөбүрү тутар буолбата үчүгэй, ол гынан баран кырыы нэһилиэктэргэ кыһалба син-биер баар. Отчуоттарын ытыаларыгар почтанан сакаастаан ытыллар сүругунан эрэ сибээстэһиэххэ сеп буолла. Электроннай почтанан отчуоту сыппаларын эрэ ытыаларын сеп, дьон аатын-суолун интернет нөһүө ытыар көңүлүлэммэт, эбииги интернет сибээһэ да суох диэн. Онон Н.В.Стручкова бэчээтэ

нэһилиэктэртэн кэлэр отчуоттары мунһан тиздэригэр сөбүлэстилэр.

Итиннэ И.М.Басыгысов бэйэни салайыныы уорганьы исписсэлиистэригэр нэһилиэктэртэн кириэр иһитиннэри Москбаҕа баран иһэрин, бары биер программанан үлэһит олоһолорун уонна ону санардар кыах баарын билиһиннэрдэ, нэһилиэктэн сорох кыһалҕалаах (проблемалаах) компьютердарын көтөбөн кэлбит исписсэлиистэргэ техникаларын көрөн, көннөрөн, атыттарга программаларын санардалларыгар үөрэтэн барда.

М.И.Неустроева төрөөһүн, өлүү, холбоһуу, арахсыы, оҕо абатын суруттары аакталарын толорууга тахсар сыһалары билиһиннэрэн туран хайдах үлэһиттэһэрин, аактаны сайабылыаннаа кирибитин кэннэ төһө бириэмэһэн толоруу быһаарда. 2018 сылга дьылы Россия үрдүнэн аакталары толорууга биер кэлим систимэһэ, испиһэһкэ электроннай ситимэһэ

кирии барыахтаабын эттэ.

Ханталас улууһугар 2015 сыллаабы былаан 100,1% туолбут, онон ГТАС республика үрдүнэн бастың үлэһээх оройуоннар кэккэлэригэр сылдьар. Саамай үчүгэй көрдөрүүнү 5 Малдыаһар нэһилиэгэ ситистэ, былааны 200% толордо. Оттон 26% көрдөрүүлээх Төхтүр нэһилиэгэ бүтэһик миэс-

тэбэ турар.

Түмүккэ семинары ыытааччылар кирибит ыйытыларга эппиэттээн, кыттааччылар барытын сийилии ырытыһан тарҕастылар.

**Мария КОНСТАНТИНОВА,
Ааптар хаартыскаҕа түһэриитэ.**

"Тиит Арыы нэһилиэгэ" муниципальнай тэриллии баһылыгыгын дуоһунаһыгар кандидат КУЗЬМИН Евгений Робертович

Кузьмин Евгений Робертович 1965 сыллаахха кулун тутар 23 күнүгэр төрөөбүтэ.

1982 сыллаахха Тиит Арыы орто оскуолатын бүтэрэн баран "Оскуола-производство-үрдүк үөрэх" ыгырыынан "Тиит Арыы" совхозка "Дьулуур", "Эрчим" ыччат-комсомольскай фермаларга ыанныксытынан үлэлиир, үлэтин көрдөрүүтүнэн "XI-с пятилетка эдэр гвардееца" бэлиэнэн, хайбал суруктарынан, грамоталарынан бэлиэтэнэр.

1984-1990 сылларга Красноярск куйоракка Сибирдээҕи технологическай институт лесинженернэй факультетын устудьуона. Ол кэмгэ, 1985-1986 сылларга, БАМ, Амурскай уобалас Февральскай бөһүөлэгэр "Технолог" студентскай тутар этэрээт байыаһа.

1990-1993 сылларга Орджоникидзевакй леспромхозка маастар, производственной-техническэй отдел инженерэ, начальнига.

1993-1998 сылларга Покровскай бөһүөлэгин, куйоратын землеустроитель.

1998-2001 сылларга "Ханалас леспромхоза" ААО арбитражнай салаааччыта.

2001 сылтан билингэ дьылы Саха сиринээҕи "Федеральной кадастровой палата" инженерэ, оройуоннар икки ардыларынааҕы отдел салайааччыта, территориальной отдел салайааччытын солбуйааччы. Үлэтигэр элбэх хайбал грамоталарынан, "2013 бастыг үлэһитэ" бэлиэ грамотатынан бэлиэтэнэр.

Кэргэнэ Анна Васильевна Покровскай куйоракка "Сардаана" оҕо саадыгар үрдүк категориялаах оҕо итээччитинэн үлэлиир. Кыһыа Люба Хабаровскайдааҕы экономика, быраап академиятын "Экономика" факультетын 3-с куурсун устудьуона, уола Эрэл Покровскайдааҕы "Сардаана" оҕо саадын итиллээччигэ.

Бэйэбит уолгут туһалыа

Мин Кузьмин Евгений Робертович 1993 сыллаахтан билэбин. Оччолорго кини Покровскай бөһүөлэгин землеустроительнэн үлэли кирибитэ. БТИ уонна землеустройство үлэтэ ыкса сибээстээх буолан элбэхтэ алтыһан үлэлээбилпит. Мин кинини үлэтин, ыссыбыт дьыалатын үчүгэйдик билэрин уонна толубакка онорорун, тигээбэр тигээрин билэбин. Ханнык да боппуруоска септөөх эписти булар, быһаарсар диэһин баҕарабын. Ону таһынан биригэ үлэлиир дьонун, доһотторун кытары сыһыана истин-иһирэх. Төрөөбүт дойдутун, дьонун туһугар кыһамар, сүүрэр-көтөр, кыаллар буолабына, туох баарынан көмөлөһөр.

Евгений Робертович Саха Республикатын Кадастровой палата 2-с территориальной отделын начальнигын солбуйааччытынан үлэлирин быһыытынан улуспут сирин-уотун, хамсаабат баайын-дуолун үчүгэйдик билэр.

Евгений Робертович дьэ кэргэнигэр тапталлаах кэргэн, аҕа, сүүн дурдаахха.

Ханалас улуунун Тиит Арыы нэһилиэгин олохтоохторо, нэһилиэк сайдарын, олох туһарын туһугар, кэлэр кэскили санаан туран, бэйэбит уолгут, бири дойдулаахпыт кандидатуратын өйөөн, куоластын биэрэргитигэр ыгырабын.

Валентина Васильевна КИРОВА,
Ханалас улуунун техническэй инвентаризациятын тэриэтэтин дириэктэрэ.

Биһирибит

Эрэнэр киһибит

Мин Кузьмин Евгений Робертович кытта 2002 сыллаахха үөрэхпин бүтэрэн Покровскай куйоракка үлэли кээн баран билсибитим, "Недвижимость" ХЭТ сир докумуонун онгорор тэриэтэ үлэли кирибитим. Евгений Робертович Кадастровой палатаба үлэлиир этэ, билигин да онно үлэли-хамсыы сылдьар. 2005-2014 сс. мин Евгений Робертовичтын Федеральной кадастровой палатаба үлэлээн кэлбилпит. Кини миэхэ убайым курдук, куруук сүбэлээн-амалаан, ыйан-кэрдэн биэрэрэ. Билигин даҕаны эрэнэр, көмөлөһөр киһим. Мин кинини үлэтигэр дьулуурдаах, сүрэхтээх, эппизитинэстээх үлэһит киһи дии саныыбын.

Билигин бу бэйэтин төрөөбүт Тиит Арыы нэһилиэгэр быыбарга баһылыкка кандидатынан туруоруммутугар олус дин үөрэбин уонна дойдугар баһылыгынан талылыннабына, дьонугар-сэргэтигэр улахан көмөнү оноруо дии эрэх-турах санаалаахпын.

В.А.БОРИСОВ,
Ханалас улуунун
кылаабынай архитектора.

Билиилээх, уопуттаах

Кузьмин Евгений Робертович кинэн билиилээх, дьонго-сэргэбэ үтүө сыһыаннаах кининэн сыаналыыбын. Кини аныгы кэмгэ сытыытык тулар сир боппуруостарын эндэллэккэ билэр, быһаарсар уопуттаах специалист. Элбэх сир дьыалатыгар үлэлээбит уопуту салайааччы буоларыгар көмөлөһүө дии саныыбын. Эппизитинэстээх үлэһит, ыссыбыт дьыалатын хайаан да тигээбэр тигээбэр, дьонго-сэргэбэ эйбэс сыһыаннаах, киһи быһыытынан үтүө хаачыстыбалардаах.

Онон Евгений Робертович нэһилиэк салайааччыта буолан төрөөбүт дойдутугар, дьонугар-сэргэтигэр улахан көмөнү оноруо, үлэлэ дии эрэнэбин.

С.А.КИРИЛЛИНА,
Покровскай куйорат
олохтооҕо.

Е. Р. Кузьмин быыбар иннинээҕи программатыттан

Ытыктабыллаах бири дойдулаахтарым!

Бу сыл муус устар 10 күнүгэр, Тиит Арыы муниципальнай тэриллии баһылыгыгын талыыга мин, Евгений Робертович Кузьмин, бэйэм кандидатурабын туруорунум уонна баһылыгынан талылыннабына олохтоох нэһилиэнньэни, депутаттары кытары биригэ манньк үлэни ыытыам диин былааннабын:

1. Эрэдэ былааннамыт объект - Тиит Арыыга МФЦ, саҥа оҕо саада, спорт-саала, Чкаловка 100 төбөҕө хотон, электростанцияны көһөрүү, эдэр специалистэргэ уопсай дьэ, Тиит Арыыга уонна Чкаловка саҥа модульнай котельнайдары тутуу, ити ситимин хас дьэ аайы холбооһун үлэтин улуус дьаһалтатын кытары ыкса үлэлэһэн былааннамыт үлэбэ кириэр болдохторун тутуһары ситиһии.

2. Эр кэмгэ сиргэ сыһыаннаах үлэбэ үлэлээбит киһи быһыытынан, бастатан туран бу олоххо кириэрэри турар, дьону - сэргэни барытын долгутар "Дальневосточный гектар" программа чэрчитинэн нэһилиэк уонна олохтоох сирини туһанааччылар докумуоннарын, сиргэ сыһыаннаһыыны уонна сирини туһаныыны бэрээдэктээһин.

3. Тьа хаһаайыстыбатыгар хан-нык хайысханан сайдары Дьокуус-

кайдаабы научнай-чинчийэр институт көмөгүнэн үөрэти уонна ону олоххо киллэри, федеральной, республиканскай программаларга, грантарга кыттыы.

4. Бүтүгү тутуун сөргүтүү.

5. Баар уонна былааннаар карьердары нэһилиэк уопсай муннабын быһаарыыта суох биэрэри тохтотуу.

6. Сибээс, чуолаан интернет, билигин аан дойдуга олус кууска сайда турар кэмгэр Тиит Арыы уонна Чкалов дэриэбинэлэрин кулууптарыгар, оскуоаларыгар, балыһаба босхо Wi-Fi зоналарын тэрийии.

7. Чкалов дэриэбинэтигэр иһэр уу, ону сэргэ техническэй уу боппуруоһа олус сытыытык турарын нэһилиэнньэ уонна дьаһалта биригэ кыттыгас үбүлээһиннэринэн Чкаловка сайынты уу ситимин тардыы.

8. Чкалов дэриэбинэтигэр өрүскэ тиэрдэр суомарын онготуруу.

9. Тиит Арыы собуруу өтө, ордуку үүстээх, өрүскэ суураллан, сүтэн, симэлийэн хаалар баһыаннааҕа үөскээбитинэн, ону тохоттор сыалтан кытылы бөбөргөтөр үлэни тэрийии.

10. Тиит Арыыга бэкээринэ үлэтин тэрийии, дьобус онгорон таһаарааччылары, урбаанньыта-

ры өйөөн, туризмы сайыннаран саҥа үлэ миэстэтин таһаарыы.

11. Олохтоох нэһилиэнньэни нефть уматыгынан хааччыыны тэрийии.

12. Уот ситимэ быстыбакка нэһилиэги толору хааччыарын туруорсуу.

13. Сылын аайы быраастар биригээдэлэрин таһааран нэһилиэнньэни кэли көрөөһүннэрин тэрийии, эминэн хааччыыны.

14. Булуурга, балыктыырга көнүлү олохтоох дьаһалта быһаарарын туруорсуу.

15. Билигин хамнас, пенсия баан каартатыгар түһэринэн Тиит Арыыга банкомат үлэлирин туруорсуу.

16. Тиит Арыы, Чкалов уонна Тумул дэриэбинэлэригэр полиция участковайа үлэлирин туруорсуу.

17. Нэһилиэнньэни физкультураба, маассабай спортка сыһыарыы, чөл олобу тутуһууну тэрийии.

18. Суол кэлбитинэн сибээстээн автобус сырыытын туруорсуу.

19. "Өлүгүс Туруук хайалара" айылба пааркатын сиригэр-уотугар, паарка дьаһалтатын кытары сөбүлэһэн санитарнай ыраастааһыны, уокка оттор маһы бэлэмнээһини тэрийии, олохтоох нэһилиэнньэ хааччаба суох сир аһын хомуйарын туруорсуу.

Куоластаан, кэмсиниэххит суоҕа!

Нэһилиэккэ баһылыгынан кинэн эрудиялаах, билиилээх-көрүүлээх киһи талылаахтаах. Манньк кининэн Тиит Арыыга мин Евгений Кузьмин көрөбүн.

Билиилээх-көрүүлээх, дойдутун патриота Евгений Робертович дьулуурдаах, саҥаба көхтөөх киһи, илээх дьэ кэргэн баһылыга.

Нэһилиэк быыбардааччыларын Евгений Кузьмин таларгытыгар ыгырабын.

Анатолий Петрович АНТОНОВ,
"Тутуу управлениета" МУТ
салайааччыта, Улуус Муннабын депутата,
"Ханалас Сойуус" гражданскай инициатива
тэриэтэтин чилиэнэ.

Виктор Викторович
ЕГОРОВ,
улуустааҕы үөрэх салаа-
тын материальной-техничес-
кэй хааччыыны отделын
салайааччыта.

Баайбыт - сирбит

1991-1992 сс. Саха Республикатыгар сир реформата саҕаламмыта. Бу реформаны олоххо киллэрэргэ элбэх үлэни землеустроительнэн ыппытта-ра. 1993 сыллаахха Покровскай бөһүөлэгэр землеустроительнэн Кузьмин Евгений Робертович ананан үлэлээбитэ.

Бу сылларга даа, олохтор сир учаастактары, ходоһуны үлэлири, учуоттаһын, бааһынай хаһаайыстыбалары тэрийии үлэтэ саҕаламмыта. Ону таһынан нолуок уонна аренда төлөбүрүн быһаарыы, тэриэтэ сирин чуолкайдааһын. Олорон-туран хаалбат, түбүктээх үлэһит буолуохтаах. Хаһан баҕарар сир боппуруоһугар мөккүөр элбэх буолар. Манна Евгений Робертович бэйэтин үлэтин үчүгэйдик билэр специа-

лист буоларын көрдөрбүтэ.

2001 с. Ханалас улуунун кадастровой палататыгар сирин-уоту, дьону-сэргэни, тустаах үлэтин билэр буолан үлэбэ ылыллыыта уонна бэрт үчүгэйдик үлэли сылдьар.

Тьа сирин дьонун баайа диин сир эрэ хаала. Ону харах харатын курдук харыстааһын, са-табыллаахтык уонна көдүүстээхтик туһанан олохуу усулуобуйатын хааччыыны нэһилиэк

үлэтин сүрүн соруга буолар. Манна баһылык оруола улахан. Кини сир уонна атын гражданскай сокуоннары билэр, сокуону кэһиллэри таһаарбат, бэйэтин боломуочуйатын иһинэн мөккүөрдэри быһааран иһэр буолуохтаах. Ол иһин Евгений Робертович төрөөбүт нэһилиэгэр баһылык буоларын өйүүбүн уонна бири дойдулаахтарбын кини туһугар куоластаан диин ыгырабын.

Семен ФЕДОРОВ,
Регистрационный палата
специалист-эксперт.

Наележый Совет депутатов МО "Немюгюнский наслег"

РЕШЕНИЕ № 3-2 от 10 марта 2016г.

Об исполнении бюджета муниципального образования "Немюгюнский наслег" за 2015 год в соответствии со статьями 264.2, 264.4, 264.5, 264.6 главы 25.1 раздела VIII.1 Бюджетного кодекса Российской Федерации, п. 3 части 1 статьи 9 Устава муниципального образования "Немюгюнский наслег", статьями 30-32 части VII "Положения о бюджетном процессе в муниципальном образовании "Немюгюнский наслег", учитывая результаты внешней проверки исполнения бюджета за 2015 год, заключение бюджетной комиссии Совета депутатов муниципального образования "Немюгюнский наслег", Совет депутатов муниципального образования "Немюгюнский наслег" РЕШИЛ:

1. Утвердить отчет об исполнении бюджета муниципального образования "Немюгюнский наслег" за 2015 год с замечаниями Контрольно-счетной палаты по Хангаласскому улусу: по доходам в сумме 41782,51 тыс. рублей, по расходам в сумме 38547,09 тыс. рублей, профицит бюджета 3235,42 тыс. рублей.

2. Утвердить исполнение бюджета муниципального образования по следующим показателям:

1) Доходы бюджета муниципального образования "Немюгюнский наслег" по кодам бюджетной классификации доходов бюджетов (приложение 1)

2) Расходы по ведомственной структуре расходов бюджета муниципального образования "Немюгюнский наслег" (приложение 2);

3) Расходы бюджета муниципального образования "Немюгюнский наслег" по разделам, подразделам классификации расходов бюджета (приложение 3);

4) Источники финансирования дефицита бюджета по кодам классификации источников финансирования дефицитов бюджетов муниципального образования "Немюгюнский наслег" (приложение 4).

3. Опубликовать отчет об исполнении бюджета муниципального образования "Немюгюнский наслег" за 2015 год в газете "Хангалас".

4. Настоящее решение вступает в силу со дня его опубликования.

5. Контроль исполнения настоящего решения возложить на главу муниципального образования "Немюгюнский наслег" М. И. Васильеву.

ДАНИЛОВА Т.П., председатель Совета депутатов МО "Немюгюнский наслег".

ВАСИЛЬЕВ М.И., глава МО "Немюгюнский наслег"

Приложение 4
к решению Совета депутатов от 10.03.2016г. №3-2
Об исполнении бюджета муниципального образования
"Немюгюнский наслег" за 2015г.

Источники финансирования дефицита бюджета (тыс. руб.)

Наименование источника	Коды по бюджетной классификации	утверждено	исполнено
Наследная администрация муниципального образования "Немюгюнский наслег"	343	41782,51	3235,4
Участие прочих организаций в доходах бюджета	343 01 05 02 04 01 0000 00	41782,51	41782,5
Участие прочих организаций в расходах бюджета	343 01 05 02 01 0000 00	41782,51	38547,1
Дотации бюджетам субъектов Российской Федерации	343 03 05 01 0000 00		

Приложение №3

к решению Совета депутатов от "10" марта 2016г.
№3-2 "Об исполнении бюджета муниципального образования
"Немюгюнский наслег" за 2015 год"

Расходы бюджета муниципального образования "Немюгюнский наслег" по разделам, подразделам классификации расходов бюджета

Наименование	Вед	Рз	Пр	план, тыс.руб.	факт, тыс.руб.	Неисполненные назначения, тыс.руб.
ВСЕГО				41 844,02	38 547,09	3 296,93
Наследная администрация муниципального образования "Немюгюнский наслег" Хангаласского улуса Республики Саха (Якутия)	343			41 844,02	38 547,09	3 296,93
Общегосударственные вопросы	343	01		13 303,08	13 302,74	0,33
Функционирование высшего должностного лица субъекта Российской Федерации и муниципального образования	343	01	02	1 385,51	1 385,51	
Функционирование Правительства Российской Федерации, высших исполнительных органов государственной власти субъектов Российской Федерации, местных администраций	343	01	04	5 103,06	5 102,72	0,33
Обеспечение деятельности финансовых, налоговых и таможенных органов и органов финансового (финансово-бюджетного) надзора	343	01	06	104,90	104,90	
Резервные фонды	343	01	11	-	-	
Другие общегосударственные вопросы	343	01	13	6 709,61	6 709,61	
Национальная оборона	343	02		434,40	434,40	
Мобилизационная и внебюджетная подготовка	343	02	03	434,40	434,40	
Нацбезопасность и правоохранительная деятельность	343	03		324,29	324,29	
Органы юстиции	343	03	04	24,58	24,58	
Защита населения и территорий от чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера, гражданская оборона	343	03	09	100,00	100,00	
Обеспечение пожарной безопасности	343	03	10	199,71	199,71	
Национальная экономика	343	04		10 417,09	7 120,49	3 296,60
Сельское хозяйство	343	04 -	05	191,02	191,02	
Дорожный фонд	343	04	09	597,69	597,69	
Другие вопросы в области национальной экономики	343	04	12	9 628,39	6 331,79	3 296,60
Жилищно-коммунальное хозяйство	343	05		10 148,76	10 148,76	
Жилищное хозяйство	343	05	01	27,45	27,45	
Коммунальное хозяйство	343	05	02	2 600,04	2 600,04	
Благоустройство	343	05	03	7 521,27	7 521,27	
Охрана окружающей среды	343	06		390,00	390,00	
Другие вопросы в области охраны окружающей среды	343	06	05	390,00	390,00	
Образование	343	07		113,21	113,21	
Молодежная политика и оздоровление детей	343	07	07	113,21	113,21	
Культура, кинематография	343	08		6 215,29	6 215,29	
Культура	343	08	01	6 215,29	6 215,29	
Социальная политика	343	10		189,88	189,88	
Пенсионное обеспечение	343	10	01	189,88	189,88	
Физическая культура и спорт	343	11		308,02	308,02	
Физическая культура	343	11	01	308,02	308,02	

Приложение 1
к решению Совета депутатов от 10.03.2016г.
№3-2 "Об исполнении бюджета муниципального образования "Немюгюнский наслэг" за 2015г."

**Доходы бюджета муниципального образования "Немюгюнский наслэг"
по кодам бюджетной классификации доходов бюджетов**

Код дохода по бюджетной классификации	Наименование показателя	План, тыс.руб.	факт, тыс.руб.	Неисполненные на-за-
	ВСЕГО ДОХОДОВ	41 741,91	41 782,51	-40,60
182 1 00 00000 00 0000 000	ДОХОДЫ налоговые и неналоговые	1 995,04	2 035,59	-40,55
	НАЛОГОВЫЕ ДОХОДЫ	1 995,04	2 095,58	-100,54
182 1 01 00000 00 0000 000	НАЛОГИ НА ПРИБЫЛЬ, ДОХОДЫ	1 276,80	1 111,62	165,18
182 1 01 02010 01 0000 110	Налог на доходы физических лиц с доходов, полученных физическими лицами, являющимися налоговыми резидентами Российской Федерации в виде дивидендов от долевого участия в деятельности организаций	1 275,30	1 108,57	166,73
182 1 01 02020 01 0000 110	НДФЛ с доходов, которые получены предпринимателями от ведения предпринимательской деятельности, нотариусами, занимающимися частной практикой, адвокатами, учредившими адвокатские кабинеты и другими лицами, предусмотренными ст. 227 НК РФ	1,50	1,03	0,47
182 1 01 02030 01 0000 110	НДФЛ с доходов, источником которых является налоговый агент, за исключением доходов, в отношении которых исчисление и уплата налога осуществляются в соответствии со статьями 227, 227.1 и 228 Налогового кодекса РФ		2,02	
182 1 05 00000 00 0000 000	НАЛОГИ НА СОВОКУПНЫЙ ДОХОД	45,00	40,99	4,01
182 1 05 03000 01 0000 110	Единый сельскохозяйственный налог	45,00	40,99	4,01
182 1 06 00000 00 0000 000	НАЛОГИ НА ИМУЩЕСТВО	66,00	90,52	-24,52
182 1 06 01000 00 0000 110	Налог на имущество физических лиц	66,00	90,52	-24,52
182 1 06 06000 00 0000 110	ЗЕМЕЛЬНЫЙ НАЛОГ	379,90	653,33	-273,43
182 1 06 06043 10 0000 110	Земельный налог с физических лиц, обладающих земельным участком, расположенным в границах сельских поселений	71,60	388,45	-316,85
182 1 06 06033 10 0000 110	Земельный налог с организацией, обладающих земельным участком, расположенным в границах сельских поселений	308,30	264,88	43,42
100 1 03 02000 00 0000 110	ДОХОДЫ ОТ УПЛАТЫ АКЦИЗОВ	227,34	199,12	28,22
100 1 03 02230 01 0000 110	Доходы от уплаты акцизов на дизельное топливо, зачисляемые в консолидированные бюджеты субъектов Российской Федерации	76,98	69,41	7,57
100 1 03 02240 01 0000 110	Доходы от уплаты акцизов на моторные масла для дизельных и (или) карбюраторных (инжекторных) двигателей, зачисляемые в консолидированные бюджеты субъектов Российской Федерации	2,03	1,88	0,15
100 1 03 02250 01 0000 110	Доходы от уплаты акцизов на автомобильный бензин, производимый на территории Российской Федерации, зачисляемые в консолидированные бюджеты субъектов Российской Федерации	146,02	136,75	9,27
100 1 03 02260 01 0000 110	Доходы от уплаты акцизов на прямоточный бензин, производимый на территории Российской Федерации, зачисляемые в консолидированные бюджеты субъектов Российской Федерации	2,31	-8,93	11,24
	НЕНАЛОГОВЫЕ ДОХОДЫ	-	-59,99	59,99
343 1 11 00000 00 0000 000	ДОХОДЫ ОТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИМУЩЕСТВА, НАХОДЯЩЕГОСЯ В ГОСУДАРСТВЕННОЙ И МУНИЦИПАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ	-	-59,99	59,99
343 1 11 05025 10 0000 120	Доходы от сдачи в аренду имущества, находящегося в оперативном управлении органов управления поселений и созданных ими учреждений (за исключением имущества муниципальных бюджетных и автономных учреждений)	-	0,01	-0,01
343 1 17 05050 10 0000 180	прочие неналоговые доходы бюджетов поселений	-	-60,00	60,00
343 200 00000 00 0000 000	БЕЗВОЗМЕЗДНЫЕ ПОСТУПЛЕНИЯ	39 746,87	39 746,87	-
343 202 01001 10 0000 151	Дотация бюджетам поселений на выравнивание бюджетной обеспеченности	23 047,00	23 047,00	-
343 2 02 01003 10 0000 151	Дотации бюджетам поселений на поддержку мер по обеспечению сбалансированности бюджетов	98,00	98,00	-
343 202 03015 10 0000 151	Субвенция на осуществление федеральных полномочий по первичному воинскому учету на территориях, где отсутствуют военные комиссариаты	434,40	434,40	-
343 202 03003 10 0000 151	Субвенция на государственные полномочия по государственной регистрации актов гражданского состояния	24,58	24,58	-
343 202 03024 10 6336 151	Субвенции из гос.бюджета РС(Я) на осуществление отдельных государственных полномочий по организации проведения мероприятий по предупреждению и ликвидации болезней животных, их лечению и защите населения от болезней, общих для человека и животных, в части регулирования численности безнадзорных животных	91,02	91,02	-
343 202 02077 10 6233 151	Субсидии на создание и развитие инфраструктуры субъектом малого предпринимательства - бизнес-инкубаторов.	1 149,16	1 149,16	-
343 202 02999 10 6210 151	Субсидия на финансирование расходных обязательств по реализации плана мероприятий комплексного развития МО на 2013-2015 гг.	2 000,00	2 000,00	-
343 202 02999 10 6232 151	Софинансирование муниципальных программ развития предпринимательства	5 000,00	5 000,00	-
343 202 02999 10 6257 151	Субсидия на реализацию работ,	3 295,70	3 295,70	-
343 202 02999 10 6245 151	Субсидия на повышение оплаты труда работникам 2015 году	23,10	23,10	-
343 202 02999 10 6252 151	Субсидия на повышение оплаты труда работников бюджетной сферы	4,13	4,13	-
343 202 04012 10 0000 151	Межбюджетные трансферты, передаваемые бюджетам поселений для компенсации дополнительных расходов, возникших в результате решений, принятых органами власти другого уровня	24,83	24,83	-
343 202 04014 10 0000 151	Межбюджетные трансферты, передаваемые бюджетам поселений из бюджетов муниципальных районов на осуществление части полномочий по решению вопросов местного значения в соответствии с заключенными соглашениями	4 500,00	4 500,00	-
343 202 04999 10 6402 151	Иные межбюджетные трансферты за счет Программы по повышению эффективности бюджетных расходов	16,80	16,80	-
343 202 04999 10 0000 151	Прочие межбюджетные трансферты, передаваемые бюджетам поселений	38,15	38,15	-

Приложение №9

**Расходы по ведомственной структуре расходов бюджета
муниципального образования "Немюгюнский наслег"**

Наименование	Вед	Рз	Пр	ЦСР	ВР	план, тыс.руб.	факт, тыс.руб.	Неисполненные на-	Расходы на выплаты персоналу в целях обеспечения выполнения функций государственными (муниципальными) органами, казенными учреждениями, органами управления государственными внебюджетными фондами	343	01	13	9942463	100	1 352,11	1 352,11	-	
ВСЕГО						41 844,02	38 547,09	3 296,93										
исполняющая администрация муниципального образования "Немоловский падег" Хангаласского улуса Республики Саха (Якутия)	343					41 844,02	38 547,09	3 296,93										
ОБЩЕГОСУДАРСТВЕННЫЕ ВОПРОСЫ	343	01				13 303,08	13 302,74	0,33										
Функционирование высшего должностного лица субъекта Российской Федерации	343	01	02			1 385,51	1 385,51	-										
Непрограммные расходы	343	01	02	9900000		1 385,51	1 385,51	-										
Руководство и управление в сфере установленных функций органов местного самоуправления	343	01	02	9910000		1 385,51	1 385,51	-										
Глава муниципального образования	343	01	02	9912434		1 385,51	1 385,51	-										
Расходы на выплаты персоналу в целях обеспечения выполнения функций государственными	343	01	02	9912434	100	1 385,51	1385,50899	-										
Функционирование Правительства Российской Федерации, высших исполнительных органов	343	01	04			5 103,06	5102,72	0,33										
Непрограммные расходы	343	01	04	9900000		5 103,06	5102,72	0,33										
Руководство и управление в сфере установленных функций органов местного самоуправления	343	01	04	9910000		5 103,06	5102,72	0,33										
Центральный аппарат	343	01	04	9912441		5 103,06	5102,72	0,33										
Расходы на выплаты персоналу в целях обеспечения выполнения функций государственными	343	01	04	9912441	100	3 615,14	3615,14	-										
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	01	04	9912441	200	1 487,91	1487,58	0,33										
Обеспечение деятельности финансовых, налоговых и таможенных органов и органов финансового	343	01	06			104,90	104,90	-										
Непрограммные расходы	343	01	06	9900000		104,90	104,90	-										
Межбюджетные трансферты	343	01	06	9950000		104,90	104,90	-										
перелаче полномочий по осуществлению высшего муниципального финансового контроля	343	01	06	9957401		104,90	104,90	-										
Межбюджетные трансферты	343	01	06	9957401	500	104,90	104,90	-										
Резервные фонды	343	01	11			-	-	-										
Непрограммные расходы	343	01	11	9900000		-	-	-										
Резервные фонды местных администраций	343	01	11	9930000		-	-	-										
Резервный фонд местного самоуправления	343	01	11	9932445		-	-	-										
Иные бюджетные ассигнования	343	01	11	9932445	800	-	-	-										
Резервный фонд на непредвиденные и ликвидацию чрезвычайных ситуаций и стихийных бедствий	343	01	11	9932446		-	-	-										
Иные бюджетные ассигнования	343	01	11	9932446	800	-	-	-										
Другие общегосударственные	343	01	13			6 709,61	6 709,61	-										
Управление государственными финансами и государственными долгами	343	01	13	9500000		631,30	631,30	-										
Обеспечение безопасности и устойчивости бюджетной системы и организации бюджетного	343	01	13	9520000		31,30	31,30	-										
Иные межбюджетные трансферты на счет Программы по повышению эффективности бюджетных расходов	343	01	13	9526402		16,80	16,80	-										
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	01	13	9526402	200	7,80	7,80	-										
Предоставление субсидий бюджетным, казенным и учреждениям и иным некоммерческим организациям	343	01	13	9526402	600	9,00	9,00	-										
Субсидирование расходов на оплату труда работников учреждений	343	01	13	9526245		14,50	14,50	-										
Расходы на выплаты персоналу в целях обеспечения выполнения функций государственными (муниципальными) органами, казенными учреждениями, органами управления государственными внебюджетными фондами	343	01	13	9526245	100	14,50	14,50	-										
Создание условий для эффективного выполнения полномочий органов местного самоуправления	343	01	13	9530000		600,00	600,00	-										
Создание проектных расходов на обязательства по реализации региональных мероприятий комплексного развития муниципального образования на 2013-2015 годы	343	01	13	9536210		600,00	600,00	-										
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	01	13	9536210	200	42,50	42,50	-										
Капитальные вложения в объекты недвижимого имущества государственной (муниципальной) собственности	343	01	13	9536210	400	557,50	557,50	-										
Непрограммные расходы	343	01	13	9900000		6 078,31	6 078,31	-										
Обеспечение деятельности подведомственных учреждений	343	01	13	9940000		1 451,89	1 451,89	-										
Обеспечение деятельности прочих подведомственных учреждений	343	01	13	9942463		1 451,89	1 451,89	-										
Расходы на выплаты персоналу в целях обеспечения выполнения функций государственными (муниципальными) органами, казенными учреждениями, органами управления государственными внебюджетными фондами	343	01	13															
Развитие муниципальной службы	343	01	13															
Денежные выплаты по административным правонарушениям в бюджеты муниципальных образований	343	01	13															
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	01	13															
Прочие непрограммные расходы	343	01	13															
разработки проектно-сметной документации и документов территориального планирования	343	01	13															
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	01	13															
Финансовое обеспечение расходов на выпуск книги	343	01	13															
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	01	13															
Разработка проектно-сметной документации и документов территориального планирования	343	01	13															
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	01	13															
Выполнение других обязательств муниципальных образований	343	01	13															
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	01	13															
Капитальные вложения в объекты недвижимого имущества государственной (муниципальной) собственности	343	01	13															
Иные бюджетные ассигнования	343	01	13															
НАЦИОНАЛЬНАЯ ОБОРОНА	343	02																
Мобилизационная и внебюджетная подготовка	343	02	03															
Управление государственными финансами и государственными долгами	343	02	03															
Создание условий для эффективного выполнения полномочий органов местного самоуправления	343	02	03															
Субсидии на осуществление первичного воинского учета на территориях, где отсутствуют военные комиссариаты в рамках непрограммных расходов федеральных органов исполнительной власти	343	02	03															
Расходы на выплаты персоналу в целях обеспечения выполнения функций государственными (муниципальными) органами, казенными учреждениями, органами управления государственными внебюджетными фондами	343	02	03															
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	02	03															
НАЦ. БЕЗОПАСНОСТЬ И ПРАВООХРАНИТЕЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ	343	03																
Органы юстиции	343	03	04															
Непрограммные расходы	343	03	04															
Развитие муниципальной службы	343	03	04															
Субсидии бюджетам на осуществление федеральных полномочий по государственной регистрации актов гражданского состояния	343	03	04															
Расходы на выплаты персоналу в целях обеспечения выполнения функций государственными (муниципальными) органами, казенными учреждениями, органами управления государственными внебюджетными фондами	343	03	04															
Защита населения и территории от чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера, гражданская оборона	343	03	09															
Непрограммные расходы	343	03	09															
Прочие непрограммные расходы	343	03	09															
предупреждение и ликвидация последствий чрезвычайных ситуаций и стихийных бедствий природного и техногенного характера	343	03	09															
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	03	09															
Обеспечение пожарной безопасности	343	03	10															
Непрограммные расходы	343	03	10															
Прочие непрограммные расходы	343	03	10															
защита населения и территорий МО от чрезвычайных ситуаций	343	03	10															
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	03	10															
Пансионатная экономика	343	04																
Сельское хозяйство	343	04	05															
Развитие сельского хозяйства и регулирование рынков сельскохозяйственной продукции, сырья и продовольствия на 2012-2020 годы	343	04	05															
Ветеринарное обеспечение	343	04	05															
Проведение мероприятий по предупреждению и ликвидации болезней животных, их лечению, защите населения от болезней, общих для человека и животных	343	04	05															
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	04	05															
Непрограммные расходы	343	04	05															
Прочие непрограммные расходы	343	04	05															
сельское хозяйство и рыболовство	343	04	05															

Продолжение приложения 9

Доходы бюджета муниципального образования "Немюгунский наслэг" по кодам бюджетной классификации доходов бюджетов

Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	04	05	9982502	200	-	-	-
Иные бюджетные ассигнования	343	04	05	9982502	800	100,00	100,00	-
Дорожный фонд	343	04	09	-	-	597,69	597,69	-
Непрограммные расходы	343	04	09	9900000	-	597,69	597,69	-
Прочие непрограммные расходы	343	04	09	9980000	-	597,69	597,69	-
Содержание автомобильных дорог и инженерных сооружений на них в границах поселений в рамках благоустройства	343	04	09	9982530	-	257,69	257,69	-
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	04	09	9982530	200	257,69	257,69	-
Строительство, реконструкция, капитальный ремонт и ремонт автомобильных дорог общего пользования и улично-дорожной сети населенных пунктов	343	04	09	9984038	-	340,00	340,00	-
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	04	09	9984038	200	340,00	340,00	-
Другие вопросы в области национальной экономики	343	04	12	-	-	9 628,39	6 331,79	3 296,60
Развитие предпринимательства и туризма	343	04	12	2200000	-	3 000,00	1 252,02	1 747,98
Поддержка и развитие малого и среднего предпринимательства	343	04	12	2210000	-	3 000,00	1 252,02	1 747,98
-	343	04	12	2211008	-	3 000,00	1 252,02	1 747,98
Капитальные вложения в объекты недвижимого имущества государственной (муниципальной) собственности	343	04	12	2211008	400	3 000,00	1 252,02	1 747,98
Развитие предпринимательства в Республике Саха (Якутия) на 2012-2019 годы	343	04	12	8300000	-	6 149,16	4 600,54	1 548,62
Повышение конкурентоспособности субъектов малого и среднего предпринимательства, производящих и реализующих товары (работы, услуги)	343	04	12	8320000	-	6 149,16	4 600,54	1 548,62
Софинансирование муниципальных программ развития предпринимательства (за счет средств ГБ)	343	04	12	8326232	-	5 000,00	4 600,54	399,46
Капитальные вложения в объекты недвижимого имущества государственной (муниципальной) собственности	343	04	12	8326232	400	4 041,07	4 041,07	-
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	04	12	8326232	200	958,93	559,46	399,46
Субсидии на создание и развитие инфраструктуры субъектом малого предпринимательства - бизнес-инкубаторов	343	04	12	8326233	-	1 149,16	-	1 149,16
Капитальные вложения в объекты недвижимого имущества государственной (муниципальной) собственности	343	04	12	8326233	400	1 149,16	-	1 149,16
Непрограммные расходы	343	04	12	9900000	-	479,23	479,23	-
Обеспечение сбалансированности и устойчивости бюджетной системы и организации бюджетного процесса	343	04	12	9520000	-	8,60	8,60	-
Софинансирование расходных обязательств по оказанию муниципальных услуг, в связи с повышением оплаты труда работников учреждений	343	04	12	9526245	-	8,60	8,60	-
Расходы на выплаты персоналу в целях обеспечения выполнения функций государственными (муниципальными) органами, казенными учреждениями, органами управления государственными внебюджетными фондами	343	04	12	9526245	100	8,60	8,60	-
Обеспечение деятельности подведомственных учреждений	343	04	12	9940000	-	470,63	470,63	-
Обеспечение деятельности землестроителей	343	04	12	9942455	-	470,63	470,63	-
Расходы на выплаты персоналу в целях обеспечения выполнения функций государственными (муниципальными) органами, казенными учреждениями, органами управления государственными внебюджетными фондами	343	04	12	9942455	100	470,63	470,63	-
ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОЕ ХОЗЯЙСТВО	343	05	-	-	-	10 148,76	10 148,76	-
Жилищное хозяйство	343	05	01	-	-	27,45	27,45	-
Непрограммные расходы	343	05	01	9900000	-	27,45	27,45	-
Прочие непрограммные расходы	343	05	01	9980000	-	27,45	27,45	-
Разработка проектно-сметной документации и документов территориального планирования	343	05	01	9982479	-	-	-	-
Капитальные вложения в объекты недвижимого имущества государственной (муниципальной) собственности	343	05	01	9982479	400	-	-	-
Капитальный ремонт муниципального жилищного фонда, осуществляемый за счет средств местных бюджетов	343	05	01	9982518	-	27,45	27,45	-
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	05	01	9982518	200	27,45	27,45	-
Коммунальное хозяйство	343	05	02	-	-	2 600,04	2 600,04	-
Развитие жилищно-коммунального хозяйства	343	05	02	2700000	-	1 200,00	1 200,00	-
Жилищно-коммунальное хозяйство	343	05	02	2730000	-	1 200,00	1 200,00	-
Развитие систем электроснабжения	343	05	02	2732170	-	1 200,00	1 200,00	-
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	05	02	2732170	200	1 200,00	1 200,00	-
Непрограммные расходы	343	05	02	9900000	-	1 400,04	1 400,04	-
Прочие непрограммные расходы	343	05	02	9980000	-	1 400,04	1 400,04	-
Разработка проектно-сметной документации и документов территориального планирования	343	05	02	9982479	-	1 200,04	1 200,04	-
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	05	02	9982479	200	-	-	-
Субсидии организациям коммунального хозяйства, предоставляющим банно-прачечные услуги, услуги ритуального характера и другие	343	05	02	9982525	800	200,00	200,00	-
Иные бюджетные ассигнования	343	05	02	9982525	-	7 521,27	7 521,27	-
Благоустройство	343	05	03	-	-	-	-	-
Обеспечение качественными жилищно-коммунальными услугами и развитие электроснабжения на 2012-2019 годы	343	05	03	6900000	-	3 295,70	3 295,70	-
Содействие развитию благоустройства территорий муниципальных образований в Республике Саха (Якутия)	343	05	03	6980000	-	3 295,70	3 295,70	-
Субсидия на реализацию работ, предусмотренных трехлетними планами благоустройства территорий населенных пунктов	343	05	03	6986257	-	3 295,70	3 295,70	-
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	05	03	6986257	200	3 295,70	3 295,70	-
Управление государственными финансами и государственным долгом	343	05	03	9500000	-	1 400,00	1 400,00	-
Создание условий для эффективного выполнения полномочий органов местного самоуправления	343	05	03	9530000	-	1 400,00	1 400,00	-
Софинансирование расходных обязательств по реализации плана мероприятий комплексного развития муниципального образования на 2013-2015 годы	343	05	03	9536210	-	1 400,00	1 400,00	-
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	05	03	9535210	200	1 400,00	1 400,00	-
Непрограммные расходы	343	05	03	9900000	-	2 825,56	2 825,56	-
Прочие непрограммные расходы	343	05	03	9980000	-	2 825,56	2 825,56	-
Уличное освещение	343	05	03	9982529	-	910,67	910,67	-
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	05	03	9982529	200	910,67	910,67	-
Прочие мероприятия по благоустройству городских округов и поселений	343	05	03	9982533	-	1 914,89	1 914,89	-
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	05	03	9982533	200	453,40	453,40	-
Иные бюджетные ассигнования	343	05	03	9982533	800	1 461,49	1 461,49	-
ОХРАНА ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ	343	06	-	-	-	390,00	390,00	-
Другие вопросы в области охраны окружающей среды	343	06	05	-	-	390,00	390,00	-
ОХРАНА ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ	343	06	05	2600000	-	300,00	300,00	-
Мероприятия по охране окружающей среды	343	06	05	2620000	-	300,00	300,00	-
Организация утилизации и переработки бытовых, промышленных отходов	343	06	05	2622157	-	300,00	300,00	-
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	06	05	2622157	200	300,00	300,00	-
Капитальные вложения в объекты недвижимого имущества государственной (муниципальной) собственности	343	06	05	2622157	400	-	-	-
Непрограммные расходы	343	06	05	9900000	-	90,00	90,00	-
Прочие непрограммные расходы	343	06	05	9980000	-	90,00	90,00	-
Сбор и удаление твердых бытовых отходов	343	06	05	9982526	-	90,00	90,00	-
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	06	05	9982526	200	90,00	90,00	-
ОБРАЗОВАНИЕ	343	07	-	-	-	113,21	113,21	-
Молодежная политика и оздоровление детей	343	07	07	-	-	113,21	113,21	-
Непрограммные расходы	343	07	07	9900000	-	113,21	113,21	-
Прочие непрограммные расходы	343	07	07	9980000	-	113,21	113,21	-
Проведение мероприятий для детей и молодежи	343	07	07	9982535	-	113,21	113,21	-
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	07	07	9982535	200	113,21	113,21	-
КУЛЬТУРА, КИНЕМАТОГРАФИЯ	343	08	-	-	-	6 215,29	6 215,29	-
Культура	343	08	01	-	-	6 215,29	6 215,29	-
Непрограммные расходы	343	08	01	9900000	-	6 215,29	6 215,29	-
Обеспечение деятельности подведомственных учреждений	343	08	01	9940000	-	5 598,36	5 598,36	-
Мероприятия в сфере культуры, кинематографии и средств массовой информации	343	08	01	9942456	-	5 598,36	5 598,36	-
Предоставление субсидий бюджетным, автономным учреждениям и иным некоммерческим организациям	343	08	01	9942456	600	5 598,36	5 598,36	-
Межбюджетные трансферты	343	08	01	9950000	-	612,80	612,80	-
Осуществление расходных обязательств ОМСУ в части полномочий по решению вопросов местного значения, переданных в соответствии с заключенным между органом местного самоуправления муниципального района и поселением соглашением	343	08	01	9957401	-	612,80	612,80	-
Межбюджетные трансферты	343	08	01	9960000	-	4,13	4,13	-
Предоставление субсидий бюджетным, автономным учреждениям и иным некоммерческим организациям	343	08	01	9966252	600	4,13	4,13	-
СОЦИАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА	343	10	-	-	-	189,88	189,88	-
Пенсионное обеспечение	343	10	01	-	-	189,88	189,88	-
Непрограммные расходы	343	10	01	9900000	-	189,88	189,88	-
Прочие непрограммные расходы	343	10	01	9980000	-	189,88	189,88	-
Ежемесячные выплаты к трудовой пенсии лицам, замещающим муниципальные должности и муниципальные должности службы	343	10	01	9982471	-	189,88	189,88	-
Социальное обеспечение и иные выплаты населению	343	10	01	9982471	300	189,88	189,88	-
ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА И СПОРТ	343	11	-	-	-	308,02	308,02	-
Физическая культура	343	11	01	-	-	308,02	308,02	-
Непрограммные расходы	343	11	01	9900000	-	308,02	308,02	-
Прочие непрограммные расходы	343	11	01	9980000	-	308,02	308,02	-
Мероприятия в области спорта и физической культуры	343	11	01	9982543	-	308,02	308,02	-
Закупка товаров, работ и услуг для государственных (муниципальных) нужд	343	11	01	9982543	200	308,02	308,02	-

Виктор Тапыев сырдык кэриэһигэр

Олоххо суолун хаалларбыта

Сарсын биһиги биһигэ үлэлээбит, алтыһан ааспыт киһибиһ Виктор Григорьевич Тапыев бу күн сириттэн барбыта биһир сылын туолар. Сыл биллибэккэ ааста гынан баран, суохтаатыбыт - саха тылын эгэлгэ кэрэтин, талбыт идэтин толору баһылаабыт, олоххо көхтөөх көрүүлээх киһибиһин. Кинини солбуйан үлэлиир киһи редакциябытыгар өссө көстө илик. Ахтан-санаан ааһабыт бырааһынньыктарбытыгар, "Урун тулук ини мөлбөстүүр..." дигэн уйулбаны хамсатар ырыатын ылыһырын, барыанна аҕалан күндүлүүрүн, Пиэрибэй Маайга тыл этэн чоргуларын, эдэр корреспонденттарытын кытары бодууустанарын, көннүөрбүт түгэнигэр араас дыктини сэхэргирин, өрүү солото суох түбүккэ сыдыарын холобур онгосторбутун.

Дьылба хаан Бииктэргэ 70 эрэ сылы кэмнээн биэрбит эбит. Ол иһин буолуо, Виктор Григорьевич араас тэрээһиннэргэ кытта, сыдыа сатыыра - уус уран самодеятельность көрүүтэ, спортивной күрэхтэһин, оҕолор научнай-практической конференциялара, суруйааччылар көрсүлүүлэрэ кинигэ суох аспаптарга. Быйыл мин, киһи көстүөр дылы дигэн, Виктор Григорьевич онугар араас экспертнэй сөбүстэргэ, литературнай түмсүүлэргэ, идэлээх сойуус мунньахтарыгар сырыттым. Хаһыакка кини курдук ааҕааччылартан киирбит хоһоону эридьэстиир киһи көстүбэккэ бэйиэт Христофор Гороховы көрдөһөн хайдах суруйарга сүбэ кэриэтэ ыстатыйалары суруйарга көрдөстүм. Киһи олоҕо Людмила АММОСОВА.

Махталым мунгура суох

Мин Виктор Григорьевич кытары 1991 сыллаахтан эмин дэһэн үчүгэйдик билсипитим. Ол саҕана Маалтааныттан төрүттээх Улуу кыайы кыттылаахтарыгар анаан өйдөбүннүк-мемориал тутар туһунан кини тыл көтөхпүтэ. Аан маҕнай Богөлгө (урукку Маалтааны нэһилиэгин кинигэ) туруорарга сүбэлэспиттэрэ, аарыма сэргэни онорбуттара. Сэргэни туруоралларыгар Маалтааныттан төрүттээхтэр Төхтүртэн, Өкөтөтөн, Уулаах Аантан, Нөмүгүттэн, Покровскайтан, Дьоккуускайтан мустан ыһыах ыспытара.

туруорарбар Виктор Григорьевич уонна тимир ууһа Василий Иванович Осипов көмөлөспүтүгэр махталым улахан.

Сыл ахсын саас аайы Виктор Григорьевичтаабы кытта төрөөбүт алаастыгыгар тахсан төрүт сирбит дыкти кэрэ айылбатын көрөн, сибээһи салгынынан тыһанан, сүгүрүйэн киирэр үгэстээх этибит. Ол сыдыан Виктор Григорьевич ис дууһатынан арыллан ылыһыр буолара, ардыгар олонхолоура. Кэники сырыбытыгар Удабас Үрдэ дигэн сиргэ ытык маска оҕо сааспар ыттар этим дигэн үөһэ ыттан сөхтөрбүтэ.

Кини өссө үчүгэй фотограф этэ. Айылба араас түгэнирин таба тайанан түһэрбит хаартыскаларын кини эрэ сөбүөх курдук. Олус холку, сэмэй майгылааба, киһиэхэ амарах сыһыаннааба. Мин эпэрээс-сийэ кэнниттэн олох санарбат бу-

бар үөрэппитэ, дырыктанан сангарар буолбутум. Аҕа табаарыспар махталым мунгура суох.

Хаартыскаҕа: Ильин Ю.Е., Осипов В.И., Тапыев М., Тапыев В.Г. Алаас Баһыгар өйдөбүннүк таһыгар.

ИЛЬИН Юрий Егорович. Покровская к., 2015 сыл ыам ыйа.

олан хаалбытым. Ону көрөн Синельникова ньыматынан тыһанар-

Бастакы салайааччыбыт

"Өлүөнэ долгуннара" литературнай түмсүүбүт бастакы салайааччытынан өрөспүүбүлүккэ биллэр суруналыыс, кыраайы үөрэтээччи, общественник, хоһоонньут, ырыаһыт, фотограф Виктор Григорьевич Тапыев этэ. Олохтон барбыта биһир сыла буола оуста...

Виктор Тапыев салайбыт түмсүүтэ биһигин улууска эрэ буолбакка Саха сиригэр биллэр. Биһиги салайааччыбыт сүрдээх сэмэй, киһиэхэ үтөнү эрэ саныыр, суруллан кэлбит айымньыга, ааптарга олус харыстабылаахтык сыһыаннаһар кини этэ. Суруллубуту болжомтолоохтук ааһан баран туох ханнык сыһыанардаабын чопчу ыйан, сүбэлээн-амалаан биэрэр буолара. Түмсүүбүт үлэтэ хас сыры ахсын литератураҕа сонуннартан сабаланаар. Саҥа тахсыбыт кинигэлэрдээх дьоммутун эбэрдэлээн үөрүү-көтүү буоларбыт.

"Сыл - хонук" диимэлэр. "Өлүөнэ долгуннарыттан" куорсун анньынан түмсүүбүт үгүс чилиэннэрэ "Чолбон", "Күрүлгэн" сурунаалларга тиһигин быспакка бэчээттэнэллэр. Ону таһынан бэйэлэрин айымньыларын кинигэ бэчээттээн таһаартарыт айар куттаах дьон элбэхтэр.

Виктор Григорьевич үтө майгыта, олоххо дьулуура, үлэҕэ сыһыана, үчүгэйгэ, кэрэҕэ тардыһыта, дьону түмэр дьобура умнуллубат, үтө өйдөбүл буолан хаалыаба.

"Өлүөнэ долгуннара" түмсүү чилиэннэрэ.

Профсоюз лидерэ

Мин Виктор Григорьевич оройуоннаабы үөрэх салаатыгар инспекторынан, кэлин райисполком тэрийэр отделын салайааччытынан үлэли сыдыабыттан билэбин. Инспектор быһытынан үөрэх тэрилтэлэригэр биһир кэлим бэрэбиэркэлэри ытыгыга өрүү көхтөөхтүк кыттар, оскуолалар салааларын кытары биһигэ үлэлиирэ, бэйэтин предметин олус дигэн билэрэ. Диринг биһилилээх-көрүүлээх, улахан эрудициялаах исписсэлиис быһытынан ытыктанара, өрүү саҕаны, сонуну ойүүр буолара, общественной олоххо актыыбынайдык кыттар. Айар быыстапкаларга, уус-уран самодеятельность көрүүлэригэр кыттар, литературнай куруһуогу салайара.

Виктор Григорьевич култуура үлэһитэрин улуустаабы кэмитиэтин өр сылларга салайбыта, общественной төрүккэ Хаҥалас улуунун идэлээх сойуустарын сүрүннүүр сэбиэтин салайааччыта этэ.

1990 сыллаахха Россия профсоюзтарыгар улахан суолталаах событие буолта - ФНПР-га түмсүү тэриллибитэ, ханнык даҕаны общественной тэрилтэлэртэн, партиялартан, хамсааһыннартан, былаас уорганнарыттан, үлэ биэрээччилэртэн тулууту суох буолбуппун.

Улуус идэлээх сойуустара төһө даҕаны дойдуну урдунан ыһыллы-тобуллуу буолбутун урдунан биһир сомоҕолорун ыһыктыбатахтара, биһир сыла-соругу ситиһэргэ дьулуспуттара.

1994 с. СӨ Государственной мунньабын (Ил Түмэн) "СӨ идэлээх сойуустарын туһунан" сокуону ылыммыта. Бу докумуон 18-с ыстатыята идэлээх сойуустар араас коллективнай акциялары, ол иһигэр забастовкалары, ыттар бырааптаахтарын этэр. Бу сокуону ылыммыт - өрөспүүбүлүкэ профсоюзтарын ситиһиитэ

буолар. Сокуон Саха сиригэр профсоюзтар сайдыыларыгар улахан оруолламмыта. 1993 сылан профсоюзтар Первэй Маайы - аан дойдуну үлэһит дьон сомоҕо буолуутун бырааһынньыгын тэрийээччилэринэн буолаллар. Виктор Григорьевич улууспуттар идэлээх сойуустар үлэлэрин сүрүннүүр сэбиэт салайааччытын быһытынан бу дьонун бырааһынньыгы тэрийиигэ быһаччы кыттар. Кини дьонго тылын ылыһанар, итэбэтэр киһи этэ.

Виктор Григорьевич дьиз кэргэн олус үчүгэй, холобур буолар аҕа баһылыга этэ. Оҕолоро, сиэннэрэ кини олобун салбыллар. Бу үтүкэннээх киһи туһунан бары алтыспыт дьонугар үчүгэй өйдөбүл хаалыаба.

Екатерина СИДОРОВА, үлэ, профсоюз хамсааһынын бэтэрээнэ, Хаҥалас улуунун Бочуоттаах гражданина, СӨ үөрэтиринин үтүөлээх үлэһитэ.

Уолаах кыһа ахталлар

Киһи киһитэ буоларга иппитэ...

Биһигини аҕабыт Киһи киһитэ буоларга иппитэ. Мин аҕам кэрэ мөссүүнүн оҕолорбор көрөммүн сэмээр үөрэбин. Биһиги дьиз кэргэнгэ кыһыһырсы, улаханньык сангарсы дигэн суоҕа. Ийэбит үлэтигэр хойутаабына аҕабыт биһиэхэ утуйуохпут иннинэ кинигэ ааһар буолара.

Аҕабыт саҕаны кэрэхсирэ, билэ-көрө сатыыра. Сааһыран да баран аныгы сибээс технологиятын баһылаабыта, английскай тылы үөрэтэрэ. Хайдах курдук биһиги суохтаатыбыт, күндү киһибиһин. Өссө үгүһү этиэхпит, кэпсэтиэхпит хааллабыт...

Кыһа ЮЛЯ.

Оҕо сааһым дьоллоох кэмнэригэр

Оҕо сааһым саамай истинг киһитэ аҕам этэ. Элбэҕи да билэрэ, билэ-көрө сатыырга кырабыттан уһуйбута.

Велосипеды тэбэргэ аан маҕнай кини үөрэппитэ, сэттэ саастаахпар массына уруулуун туттарбыта. Айылбаны таптыыра, кыһы-сүөлү, көтөр арааһын кимнээбэр да ордук билэрэ. От отуурбут, түгүнү халлаанга сулустары көрөбүт, кыһыгын уһун киһэлэргэ элбэҕи да кэпсэтэрбит. Ол билгин суох...

Юла ЖЕНЯ.

Сиринэр суохтуулаар

Эһэм барахсан

Оҕо сааһым дьоллоох түгэнэрэ эһэбин кытары үтө өйдөбүлээх. Элбэҕи да үөрэппитэ, үчүгэйгэ, айарга, таптыырга уһуйбута. Уруһуйдуур этибит. Эргэ проекторынан дьизэ киһи көрдөрөрө, кинигэ ааһарбыт. Ханньык да түгэнгэ мин диэки буолара. Туохтан хомойорбун, ытыһырын да билэрэ, сатаан уоскутара.

Итэбэйбэт курдукпун биһиги таспытыгар суобун. Суохтаатым аҕай... Бары кэрэ өйдөбүлэ эһэбин кытары хаалыаба.

САША.

Майгынныбын, туохпунан эрэ

Мин туһунан эрэ эһэбэр майгынныыр курдукпун. Ылыһырын сөбүлүүбүн, уруһуйдуубун, мастан кыһабын.

Эһэбит онгуктара дьизэбин кизгэтэллэр: дьол чыычааба, өйдөөх мэкчиргэ, кэрэ саха кыысчаана. Айылбаны сөбүлүүр да этэ. Тыаба илдьэ барара, отоннуурбут, шашлык, алаады сиирбит. Кимнээбэр элбэх отону кини хомуйара. Элбэҕи да билэрэ - араас көтөрүсүүрү, үүнээйини. Велосипед тэбэ үөрэппитэ. Үөрэппитэ олус элбэх. Өрүү ахтабыт, саныыбыт. Баара буоллаар...

ДАША.

**678000,
Саха Республиката,
Покровский куорат,
Николаев уул., 4 №-рэ**